

รายงานการวิจัย

การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของ
หนังสือพิมพ์รายวัน

The Study of Thai Idiomatic Expressions in the Editorials of
Daily Newspapers

กาญจนา ตันโพธิ์

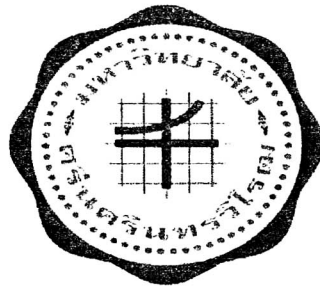
495.911
ก425ก
2557

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้
สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีงบประมาณ 2557

495.911

ก425ก

2557

รายงานการวิจัย

การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของ
หนังสือพิมพ์รายวัน

The Study of Thai Idiomatic Expressions in the Editorials of
Daily Newspapers

กาญจนา ตันโพธิ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้
สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีงบประมาณ 2557

A 4503A3

13 พ.ย. 2561

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

The Study of Thai Idiomatic Expressions in the Editorials of Daily Newspapers

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2557

กาญจนา ดันโพธิ์. (2557). การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 202 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน 2) เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวันและ 3) เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวันมี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค ซึ่งในการใช้ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ในด้านของที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบว่ามาจากเรื่องราวเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว โดยพบ 12 ประเภท คือ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มนุษย์ การเมือง สงครามและการต่อสู้ เศรษฐกิจและการเงิน ภาษาต่างประเทศ กีฬา การบันเทิง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเชื่อ วรรณกรรมต่างๆ และเบ็ดเตล็ด และในด้านของภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบ 4 ประเด็น คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมไทยทั่วไป

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการหนังสือพิมพ์รายวันมีความหมายไม่ตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นี่เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน, บทพรรณนาการหนังสือพิมพ์รายวัน

Kanchana Tonpo. (2014). The Study of Thai Idiomatic Expressions in the Editorials of Daily Newspapers. Research paper. Bangkok: Innovative Learning Center, Srinakarinwirot University. 202 pages.

The objectives of this research were 1) to study the structure of of Thai Idiomatic Expressions in the Editorials of Daily Newspapers, 2) to investigate the origin of those expressions, and 3) to examine the social values reflected by those expressions. A total of 939 Thai Idiomatic were obtained from 919 issues of three daily newspapers – Bangkokbiznews, Thairath, and Matichon – dated from January 1st, 2013 to December 31st, 2013.

The study has found that there are three types of the language structure of the Idiomatic expressions in the editorials of these daily newspapers, namely, words, phrases and sentences. The function of these expressions is as a unit which is equivalent to one word and it means only one thing in particular. As for the origins of the expressions, they were found to be derived from stories, situations, and the surrounding environment. The expressions could be separated according to origin into twelve categories, including nature and the environment, human nature, politics, wars and fighting, economy and finance, foreign languages, sports, entertainment, science and technology, beliefs, novels, and miscellaneous. Finally, the expressions reflected four social values: politics, education, economy, and general social status.

These expressions do not have direct or word for word meanings but their meanings are given by means of comparison, whose connotative meanings differ from the originals. The Idiomatic expressions found in the newspapers consist of old expressions, those that have been adapted from old expressions, expressions that change the context of usage and newly coined expressions. All these are distinctive characteristics of the use of expressions in the editorials of the daily newspapers, resulting heightening the emotions and feelings and enabling readers to have clearer imagination.

Keywords: Idiomatic, Editorials of Daily Newspapers

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยเรื่องการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2557 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สมใจ ศิริโชค ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นอย่างยิ่งที่มอบโอกาสในการทำงานวิจัยและได้ให้ความกรุณาเป็นที่ปรึกษา ซึ่งแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทุกท่านที่ให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ทุกๆ คน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน

กาญจนา ดันโพธิ์
มีนาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
นิยามศัพท์	3
สมมติฐานในการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบรรณาธิการ	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
การรวบรวมข้อมูล	20
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
การเสนอผลการวิจัย	23
การสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	23
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	24
โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการ ของหนังสือพิมพ์รายวัน	24
ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการ ของหนังสือพิมพ์รายวัน	93
ภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการ ของหนังสือพิมพ์รายวัน	143

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	167
สรุปผลการวิจัย	167
อภิปรายผลการวิจัย	176
ข้อเสนอแนะ	178
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	179
ภาคผนวก	184
ประวัติย่อผู้วิจัย	202

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

บทบรรณาธิการมีลักษณะเป็นคอลัมน์ประเภทหนึ่งที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริง มีความถูกต้องและเที่ยงตรง (ดรุณี หิรัญรักษ์, 2529: 60) บทบรรณาธิการเป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ถึงแม้ว่าบทบรรณาธิการจะเป็นเพียงคอลัมน์เล็ก ๆ แต่ก็เป็นที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนและนโยบายหลักของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ จึงเปรียบเสมือนสื่อแสดงออกทางความคิด แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งสั่งสมทางปัญญา และผู้นำทางความคิดให้แก่สังคม (มาลี บุญศิริพันธ์, 2537: 67-69)

เห็นได้ว่าบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันนั้นเป็นข้อเขียนที่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบจากกองบรรณาธิการ ความสำคัญของบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันจึงอยู่ที่การแสดงความคิดเห็นตรงกับนโยบายที่วางไว้ และเนื้อหาในบทบรรณาธิการก็ถือว่าเป็นภาพสะท้อนทางสังคม การเมือง และเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญในขณะนั้นด้วย และหากพิจารณาลักษณะการใช้ภาษาในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันจะพบว่ามีการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้อยคำที่เป็นสำนวนที่ปรากฏนั้นอาจมีทั้งสำนวนเก่าที่มีความหมายคงเดิม หรืออาจเป็นสำนวนเก่า แต่มีความหมายใหม่ หรืออาจเป็นสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ตามยุคสมัยอีกด้วย ซึ่งสำนวนเหล่านี้สะท้อนภาพเรื่องราว เหตุการณ์ของสังคมในช่วงการตีพิมพ์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมขณะนั้นอย่างชัดเจนอีกด้วยดังคำกล่าวของสุริยา รัตนกุล (2540: 53) ที่กล่าวถึงที่มาสำนวนไว้ว่า สำนวนเป็นการใช้ภาษาที่ผู้พูดภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันยอมรับและนิยมใช้สืบทอดต่อๆ กันมา โดยบางสำนวนก็สืบสาวหาผู้แต่งไม่ได้และไม่จำเป็นต้องมาจากวรรณคดีหรือผลงานของกวี อาจมีใครผู้ใดก็ได้แต่งในขณะที่เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์หรือมีข้อสังเกตเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งออกมาและคำพูดของเขานั้นคมคายเป็นที่ติดใจของคนอื่นๆ จนเป็นที่นิยมมากขึ้นและใช้กันทั่วไป

การใช้สำนวนเป็นวัฒนธรรมทางภาษาและเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทย สำนวนไทยเป็นถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการพูดหรือการเขียนซึ่งมักปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ การใช้สำนวนถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้ความกระจ่าง เพื่อเปรียบเทียบและแสดงให้เห็นภาพโดยนัย เพื่อเป็นการเล่นคำให้ไพเราะ รื่นหู และคมคาย และมักเป็นข้อความที่เป็นคติสอนใจ (อัญชลี สิงห์น้อย, 2545: 76)

จากคำกล่าวข้างต้นทำให้เห็นว่าสำนวนเป็นลักษณะสำคัญของภาษาที่น่าสนใจประการหนึ่ง เนื่องจากถ้อยคำที่เป็นสำนวนต่างๆ เกิดขึ้นจากรื่องราว เหตุการณ์ในสังคม และจะเห็นได้ว่าบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันก็เป็นข้อเขียนที่สะท้อนเรื่องราวต่างๆ ในสังคมที่ชัดเจนที่สุดด้วย ดังนั้นการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการก็ต้องสอดคล้อง เชื่อมโยงและสามารถสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมยุคสมัยนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยความน่าสนใจดังกล่าวเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาการใช้ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันว่ามีลักษณะอย่างไรทั้งในด้านโครงสร้าง ที่มา รวมถึงภาพสะท้อนสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน
2. เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

- 1.1 ขอบเขตด้านประชากร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

ในบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากหนังสือพิมพ์รายวันระดับประเทศ 13 ฉบับ โดยไม่คำนึงถึงประเภทของหนังสือพิมพ์หรือปริมาณการขาย ได้กลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพมหานคร ไทยรัฐและมติชน รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในประเด็นต่อไปนี้

1.2.1 โครงสร้างทางภาษา

1.2.2 ที่มา

1.2.3 ภาพสะท้อนสังคม

2. นิยามศัพท์

2.1 ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มีชั้นเชิง ซึ่งไม่มีความหมายตรงตามตัวอักษรหรือแปลตามศัพท์ปกติ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่ต้องคิดพิจารณาจึงเข้าใจ อาจมีลักษณะเป็นคำ กลุ่มคำหรือประโยค

2.2 บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณาถ้อยแถลงแล้ว เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ ถือว่าเป็นเสียงซึ่งแถลงให้ผู้อ่านทราบถึงจุดยืน หรือนโยบายของหนังสือที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

1. โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันมีหลายลักษณะ แต่ละลักษณะมุ่งเน้นการสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน

2. ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันมาจากเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ในชีวิตของมนุษย์

3. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันเป็นภาพสะท้อนสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน
2. ทำให้ทราบถึงความหมายและที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันที่สะท้อนสังคมในปัจจุบัน
3. ทำให้ทราบถึงภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย

1.1.1 คำนิยามของสำนวนไทย

จากการศึกษาเอกสารและตำราต่าง ๆ ได้มีผู้รู้ให้คำนิยามของสำนวนไว้ ดังนี้

กาญจนาคพันธุ์ (2522: 1) ได้ให้ความหมายของสำนวนไว้ว่า คำพูดของมนุษย์เรา ไม่ว่าจะชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้างๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พอพูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้นๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันทีถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจหรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้เราเรียกกันว่า สำนวน

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2529: 1 - 5) ได้กล่าวถึงความหมายของสำนวนไว้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกัน โดยมีความหมายเป็นนัย กินความกว้างหรือลึกซึ้ง มีใช้แปลความหมายของคำตรงตัว เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบหมายรวมไปถึง คำคม สุภาษิต คำพังเพย คำขวัญ โวหาร หรือคำกล่าวต่างๆ ด้วย

ไชสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2539: 4) ได้ให้ความหมายของสำนวนว่า หมายถึง ถ้อยคำที่มีได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร หรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิดซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย ตัวอย่างเช่น “กัมหัว” ความหมายตรง หมายถึง น้อมหัวลงเพื่อแสดงกิริยาเคารพ แต่ความหมายที่เป็นสำนวนหมายถึงยอมอ่อนน้อม (มักใช้ในการปฏิเสธ) เช่น ไม่ยอมก้มหัวให้ใคร

วันเนาวิ ยูเต็น (2540: 3) กล่าวไว้ว่าสำนวน คือ ถ้อยคำหรือสำนวนพูด หรือเขียน ที่มีความหมายไม่ตรงกับรากศัพท์หรือตรงไปตรงมาตามพจนานุกรม แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมาย เป็นอย่างอื่น ขึ้นอยู่กับเรื่องที่กล่าวถึง โดยมีชั้นเชิงของถ้อยคำชวนให้คิดหรือตีความจึงถือว่าเป็น ภาษาที่มีความลึกซึ้งซับซ้อนถือเป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการใช้ภาษา

ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 1187) ได้ให้ความหมายของสำนวนไว้หลายอย่างได้แก่ สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงโวหาร บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวน โวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่มๆ ดอนๆ สำนวนอาจหมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่ กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอน จระเข้ให้ว่ายน้ำ ไร่ไม่ดีโทษปีโทษกลอง นอกจากนี้สำนวนอาจหมายถึง ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็น ข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี หรือชั้นเชิง หรือท่วงทำนองในการ แต่งหนังสือ หรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้เมืองเดิม

จากคำนิยามที่ผู้รู้ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่ คมคายซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้พูดสื่อสารกันโดยมีความหมายที่กว้างและลึกซึ้ง เป็นความหมายโดยนัย มิได้แปลคำตรงตัวเพื่อใช้เป็นคำพูดในเชิงสั่งสอน เตือนสติ มุ่งสอนใจหรือชี้แนะให้ประพฤติปฏิบัติ ตาม ซึ่งสำนวน หมายรวมถึง คำคม สุภาษิต คำพังเพยและโวหารต่างๆ

1.1.2 โครงสร้างทางภาษาของสำนวน

ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของสำนวน หมายถึง ส่วนประกอบหรือโครงสร้างที่ ประกอบเป็นสำนวน อันได้แก่ สำนวนเกิดจากคำ กลุ่มคำ หรือ ประโยคมารวมกัน เป็นต้น ซึ่ง สำนวนไทยนั้นมีลักษณะโครงสร้างทางภาษาที่หลากหลายและแตกต่างกันอย่างน่าสนใจ ดังที่ นักวิชาการด้านภาษาไทยได้กล่าวไว้ดังนี้

วาสนา เกตุภาค (2521 : 12) ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของสำนวน สุภาษิต และคำพังเพย ไว้ว่า สำนวน สุภาษิตและคำพังเพย มักเป็นข้อความสั้นๆ ที่ใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิด ความเข้าใจได้ง่ายมีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ถ้าเป็นร้อยแก้วก็มักจะเป็นข้อความสั้นๆ เพื่อ สะดวกแก่การจดจำและทำความเข้าใจ เช่น เข้าเถื่อนอย่าลืมหำ ทาสในเรือนเบี้ย แต่ถ้าเป็นร้อย กรองมักเป็นข้อความที่ยาวตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป มีสัมผัสคล้องจองกัน เช่น ไก่งามเพราะชน คนงาม เพราะแต่งเป็นต้น ซึ่งลักษณะของสำนวน สุภาษิตและคำพังเพย จะมีลักษณะโครงสร้างทางภาษา ดังต่อไปนี้

1. อาจเป็นประโยคหรือวลี ที่มีถ้อยคำไพเราะ มีสัมผัสคล้องจอง มีการเล่นสัมผัสสระหรือสัมผัสอักษร เช่น ชิงกัรา ช่างก็แรง ก่อกรรมทำเข็ญ เป็นต้น

2. ใช้ถ้อยคำสั้น กระชับรัด โดยมีความหมายที่ลึกซึ้ง กินความมาก เช่น กิ่งก่าได้ทอง หัวล้านได้หวี เป็นต้น

3. เนื้อหาต้องการสั่งสอนให้คิด โดยถ้าเป็นคำสอนมักจะใช้คำว่า จง เมื่อต้องการให้กระทำและใช้คำว่า อย่า เมื่อต้องการไม่ให้กระทำ เช่น อย่างางภูเขา จงบนบอบต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น

นภลัย สุวรรณธาดา (2528 : 872-874) ได้แบ่งรูปแบบโครงสร้างของสำนวนไว้ดังนี้

1. ประเภทที่ไม่มีสัมผัส แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

1.1 สำนวนที่เป็นคำเดียว เช่น คำว่า ทิ้ง หมายความว่าสนใจ เช่น จินรู้ลึกที่เขามาก คำว่ากึ่ง หมายความว่า ตีมสุรา เช่น นั่งกึ่งกันแต่เช้าเชียวนะ

1.2 สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ เช่น กลุ่มคำ ลูกไก่ในกำมือ หมายความว่า อยู่ในอำนาจ เช่น เวลานี้ท่านถูกเราจับได้ชีวิตของท่านก็เหมือนลูกไก่ในกำมือจะบีบก็ตายจะคลายก็รอด กลุ่มคำขิมกลาง หมายความว่า ทดลองดูลาดเลาว่าเป็นอย่างไร เช่น เขาส่งให้ผมมาขิมลาดดูก่อนว่าจะได้ผลแค่ไหน

1.3 สำนวนที่เป็นประโยค เช่น ประโยค ก้างขวางคอ หมายความว่า ใครคนหนึ่งปรากฏตัวเป็นอุปสรรคของอีกคนหนึ่ง ไม่ให้ทำการใด ๆ ได้ถนัด ประโยค มอดกัดไม้ หมายความว่า บ่นออกแอดไม่รู้หยุด

2. ประเภทที่มีสัมผัส แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

2.1 สำนวนที่มีวรรคเดียว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1.1 สัมผัสชนิดระหว่างคำที่ 2 และที่ 3 เช่น ชายจริงหญิงแท้
ดกล่องปล่องขึ้น

2.1.2 สัมผัสชนิดระหว่างคำที่ 3 และที่ 4 เช่น ส่ามะเลเทเมา

อพยพหลบหนี

2.1.3 สัมผัสข้ามระหว่างคำที่ 2 และที่ 4 เช่น ครบถ้วนกระบวน
ความ จับด้าดล้าแดง

2.2 ส่วนที่มีหลายวรรค เช่น มดมิให้ใต้ ไรมิให้ดอม ปล้าผีลุก ปลุกผี
นั่ง

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2529 : 12 – 14) ได้กล่าวถึงลักษณะของสำนวนไทยไว้ 4
ลักษณะ คือ

1. มีลักษณะเป็นความหมายโดยนัย คือ ความหมายไม่ตรงตัวตาม
ความหมายโดยอรรถพุดอย่างหนึ่งมีความหมายไปอีกอย่างหนึ่ง เช่น กินปูนร้อนท้อง หมายถึง รู้สึก
เดือดร้อนเพราะมีความผิดอยู่

2. ใช้ถ้อยคำกินความมาก การใช้ถ้อยคำในสำนวนส่วนใหญ่เข้าลักษณะใช้คำ
น้อยกินความมากเนื้อความมีความหมายเด่น เช่น ก่อหวอด ขึ้นคาน คว่าบาตร ขมื่นกับปูน คมใน
ฝัก กิ่งก่าใต้ทอง ไกลไกลถือกินต่าง เต็ดบัวไม่ไผ่โย ซึ่งล้วนมีความหมายอธิบายได้ยืดยาว

3. ถ้อยคำมีความไพเราะ การใช้ถ้อยคำในสำนวนไทยมักใช้ถ้อยคำสละสลวย
มีสัมผัสคล้องจองเน้นการเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ให้เสียงกระทบกระทั่งกันเกิดความ
ไพเราะน่าฟังทั้งสัมผัสภายในวรรคและสัมผัสระหว่างวรรค มีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ เช่น
เป็นกลุ่มคำซ้อน 4 คำ อย่าง คู่ผ้าตัวเมีย ก่อร่างสร้างตัว คำซ้อน 6 คำ เช่น ชิงกีร์ชาก็แรง ชี้อ่อน
ใหญ่ ให้เด็กเห็น ยุให้รำด้าให้รั้ว คำซ้อน 8 คำหรือมากกว่าบ้าง เช่น ไก่งามเพราะชนคนงามเพราะ
แต่งกินอยู่กับปากอยากอยู่กับท้อง เป็นต้น

4. สำนวนไทยมักเป็นการเปรียบเปรยหรือมีประวัติที่มา ส่วนใหญ่มาจากการ
เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ประเพณี ศาสนา นิยายนิทานต่างๆ กิริยาอาการและส่วน
ต่างๆของร่างกายตัวอย่างเช่น กลับหน้ามือเป็นหลังมือ นอนตาไม่หลับ ใจดีสู้เสือ ว่าแต่เขาอิเหนา
เป็นเอง เป็นต้น

1.1.3 ความหมายและที่มาของสำนวน

เจือ สตะเวทิน (2515 : 9 – 12) ได้กล่าวถึงกำเนิดของสุภามิตรว่า สุภามิตรไม่ได้เกิดจากนักปราชญ์ราชบัณฑิตเสมอไป ส่วนมากเกิดจากคนธรรมดาในอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น ชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน ชาวเรือ ฯลฯ เป็นการอุบัติขึ้นตามธรรมชาติ ไม่ได้ตั้งใจแต่งขึ้น สิ่งแวดล้อมของคนเหล่านี้ทำให้เขาได้คิดขึ้นมา ชาวนาอยู่ใกล้วัวก็ได้ความคิดจากวัว ชาวบ้านอยู่ใกล้หมาหรือแมวก็ได้ความคิดจากสัตว์เลี้ยงเหล่านั้น ชาวเรือก็ได้ความคิดจากเรือและน้ำ เป็นต้น และได้กล่าวถึงสุภามิตรว่าเกิดจากเรื่องต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ สุภามิตรนั้นเกิดจาก

1. เกิดจากสัตว์ ตัวอย่างสุภามิตร เช่น ชายเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้า หญิงเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง คู่ช่างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่ ช่างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิดไม่มิด ถีลอดตาช่างห่างลอดตาเส้น ฯลฯ
2. เกิดจากอวัยวะในร่างกาย ตัวอย่างสุภามิตร เช่น สองหัวดีกว่าหัวเดียว คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิวตาตาม อย่ายิ้มจมูกคนอื่นหายใจ อย่าสาวไส้ให้กากิน ฯลฯ
3. เกิดจากเครื่องมืออาชีพ ตัวอย่างสุภามิตร เช่น อย่าตีวัวกระทบคราด เข้าเถื่อนอย่าลืมพริ้ว อย่าตีตุลุกคิดรางแก้ว อย่าฟุ้งหอกเข้รอก อย่าชักใบให้เรือเสีย อย่างมเข็มในมหาสมุทร จงฝนทิ้งให้เป็นเข็ม
4. เกิดจากธรรมชาติ ตัวอย่างสุภามิตร เช่น น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย น้ำนิ่งไหลลึก น้ำขึ้นให้รีบตัก ตัดไฟแต่หัวลม ที่ไหนมีควันที่นั่นมีไฟ อย่าถ่มน้ำลายรดฟ้า
5. เกิดจากอารมณ์ ตัวอย่างสุภามิตร เช่น เสียทองเท่าหัว ไม่ยอมเสียผิวให้ใคร เสียชีพอย่าเสียสัตย์ สุขกับทุกข์เป็นของคู่กัน อย่ารักเหากว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ อย่ารักถ้ากว่าเรือนอย่ารักเดือนกว่าตะวัน

กิ่งแก้ว อัถฎากร (2519 : 36 – 39) ได้กล่าวถึงมูลเหตุต่างๆของการเกิดสุภามิตรสรุปได้ว่า สุภามิตรเกิดจากมูลเหตุต่างๆ คือ เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ เกิดจากสิ่งแวดล้อมเกิดจากอุบัติเหตุ เกิดจากแบบแผนประเพณี เกิดจากลัทธิศาสนา เกิดจากความประพฤติก่อเกิดจากการเล่น เกิดจากเรื่องแปลกๆ ที่ปรากฏขึ้น เกิดจากนิยาย ตำนาน ตลอดจนพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ และมูลเหตุอื่นๆซึ่งได้ยกตัวอย่างของสำนวนไว้ดังนี้

1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น เต่าใหญ่ไข่กลม ต้นไม้ตายเพราะลูก วัวแก่กินหญ้าอ่อน เป็นต้น

2. หมวดที่เกิดจากการกระทำ เช่น แกวง์เท้าหาเสี้ยน ปลูกเรือนคร่อมตอ
ซบมือเปิบ เป็นต้น
3. หมวดที่เกิดจากเครื่องแวดล้อม เช่น ไกล่เกลือกินต่าง เกี้ยวแฝกมุงป่า
ติเรือทังโกลน เป็นต้น
4. หมวดที่เกิดจากอุบัติเหตุ เช่น ตกกระไดพลอยโจน กัมหนักมักชวน น้ำ
เซียวอย่าขวางเรือ เป็นต้น
5. หมวดที่เกิดจากแบบแผนประเพณีความเชื่อ เช่น ผังรักผังราก กรรมตาม
ทัน เข้าตามตรอกออกตามประตู ผีเรือนไม่ดี ผีอื่นก็พลอย ร้องเพลงในครัวได้ผิวแก่ ตื่นก่อนนอน
หลัง เป็นต้น
6. หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา เช่น ขนทรายเข้าวัด ทำคุณบูชาโทษ ทำดีได้
ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น
7. หมวดที่เกิดจากความประพฤติ เช่น น้ำขึ้นให้รีบตัก ยกคนข่มท่าน ตื่น
ก่อนไก่ ต่ำข้าวสาร กรอกหม้อ ชี้เกียดสันหลังยาว ตำนน้ำพริกละลายแม่น้ำ คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้
ดูเนื้อ
8. หมวดที่เกิดจากการเล่น เช่น สู้จนยิบตา มาจาก การชนไก่ เข้าตาจน มา
จากการเล่นหมากรุก ตูตาม้าตาเรือ มาจาก การเล่นหมากรุก ไม่ตายก็คางเหลือง มาจาก การชนไก่
 เป็นต้น
9. หมวดที่เกิดจากนิทาน เช่น ชักแม่น้ำทั้งห้า มาจากเรื่องพระเวสสันดร
กั๊งก่าได้ทอง มาจากเรื่อง มโหสถชาดก ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง ที่มาจากเรื่องอิเหนา
10. หมวดที่มาจากพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ เช่น ทำมิชอบเข้าลอบต้น
เอง มาจากพงศาวดารเหนือ คนรักเท่ารอยตีนเสือ คนชังคนเบื่อกว้างเท่าเสือรำแพน มาจาก
พงศาวดารโยนก เป็นต้น
11. หมวดเบ็ดเตล็ด เช่น ปล้ำผีลูกปลุกผีนั่ง มาจาก ไสยศาสตร์ มะพร้าว

หัวข้อดังกล่าวมาจากกฎหมาย ข้าวเกลือเกลืออิม มาจาก กฎมณเฑียรบาล ทำนาออกมกล้า ทำปลาออกเกลือมาจากอาชีพ เป็นต้น

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2529 : 10-12) ได้อธิบายถึงที่มาของสำนวนไทยว่ามีมูลเหตุมาจากหลายทางด้วยกันเป็นต้นว่าเกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การกินอยู่ของคน เกิดจากแบบแผนประเพณีวัฒนธรรม เกิดจากศาสนา เกิดจากนิยาย นิทาน ตำนาน หรือประวัติศาสตร์ เกิดจากการกีฬาการเล่นหรือการแข่งขัน และมูลเหตุอื่น ๆ อีกสรุปได้ดังนี้คือ

1. เกิดจากธรรมชาติ เช่น ข้าวคอยฝน ฝนตกไม่ทั่วฟ้า น้ำซึ่มบ่อทราย
2. เกิดจากสัตว์ เช่น ปลากระตี่ได้น้ำ เสือซ่อนเล็บ หมาหยอกไก่
3. เกิดจากการกระทำ การปฏิบัติของคน เช่น ปิดทองหลังพระ ชักไปให้เรือ
เสียพายเรือคนละที
4. เกิดจากอวัยวะต่าง ๆ เช่น ดาเล็กตาน้อย ตีนเท่าฝ่าหอย มืออยู่ไม่สุข
5. เกิดจากของกินของใช้ เช่น ข้าวแดงแกงร้อน ผ้าซีริวห่อทอง ลงเรือลำ
เดียวกัน
6. เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ตื่นก่อนนอนหลัง เข้าตาม
ตรอกออกตามประตู คนตายขายคนเป็น
7. เกิดจากศาสนา เช่น ขนทรายเข้าวัด ตักบาตรถามพระ ผ้าเหลืองร้อน
8. เกิดจากนิทาน ตำนาน วรรณคดี หรือประวัติศาสตร์ เช่น กระต่ายหมาย
จันทร์ กบเลือกนาย ชักแม่น้ำทั้งห้า
9. เกิดจากการละเล่น กีฬา หรือการแข่งขัน เช่น ไก่อรงบ่อน งงเป็นไก่ตา
แตก ไม่ดูตาม้าตาเรือ

ขุนวิจิตรมาตรา (2541 : 1) ได้กล่าวถึงที่มาของสำนวนไทยโดยอธิบายถึงที่มาในลักษณะการสรุป พร้อมทั้งยกตัวอย่างว่า สำนวนเกิดจากมูลเหตุต่าง ๆ เป็นต้นว่า เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ เกิดจากเครื่องแวดล้อม เกิดจากอุบัติเหตุ เกิดจากแบบแผนประเพณี เกิดจาก

ลัทธิศาสนา เกิดจากความประพฤติ เกิดจากการละเล่น เกิดจากเรื่องแปลก ๆ ที่ปรากฏขึ้น เกิดจากนิยาย นิทาน ตำนานตลอดจนพงศาวดาร หรือประวัติศาสตร์ และอะไรต่ออะไรอื่น ๆ อีกมากแล้วแต่สมัยเวลา โดยกล่าวถึงการนำไปใช้ในลักษณะดังนี้ คือ นำเอาแต่ใจความมาพูดสั้น ๆ เป็นการเปรียบบ้างเทียบบ้าง กระทบบ้าง ประชดประชันบ้าง พูดเล่นสนุก ๆ ก็มี พูดเตือนสติให้คิดก็มีต่าง ๆ กันที่มาของสำนวนจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. เกิดจากธรรมชาติ เช่น “ตื่นแต่ไก่โห่” คือ ธรรมชาติของไก่ยอมขันในเวลาเช้ามีดเสมอ ตื่นแต่ไก่โห่ก็คือ ตื่นแต่ไก่ขัน หมายถึง ตื่นแต่เช้ามีด

2. เกิดจากการกระทำ เช่น “ไกลปืนเที่ยง” คือ เมื่อ พ.ศ. 2430 ในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มยิงปืนเวลา 12.00 นาฬิกา ในพระนคร ให้รู้ว่าเป็นเวลาเที่ยงวัน คนในพระนครได้ยิน คนอยู่ไกลออกไปก็ไม่ได้ยิน จึงเป็นสำนวนพูดหมายถึงไปถึงชาวคราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพระนคร คนอยู่ไกลไม่ได้ยินได้ฟังไม่รู้ เลยว่า “อยู่ไกลปืนเที่ยง” และหมายถึงไปถึงว่าเป็นคนบ้านนอกบ้านนาด้วย

3. เกิดจากเครื่องแวดล้อม เช่น “กันหม้อไม่ทันคำ” คือ การหุงข้าว กว่ากันหม้อจะติดเขม่าดำก็กินเวลานาน โบราณผ้าฝ้ายอยู่ด้วยกันก็ต้องมีคร้ว มีเครื่องคร้วใหม่ เช่น หม้อสำหรับหุงข้าวกิน บางคู่หุงข้าวกิน กันหม้อไม่ทันมีเขม่าจับดำก็เลิกกัน จึงเกิดเป็นสำนวนพูดหมายถึงว่า เลิกกันง่าย คือ อยู่กินด้วยกันไม่ทันกันหม้อดำก็เลิกกันแล้ว

4. เกิดจากอุบัติเหตุ เช่น “ตกกระไดพลอยโจน” คนหนึ่งตกกระได คนที่อยู่ในที่นั้นด้วยก็มักจะกระโจนเข้าไปช่วย หรือเมื่อรู้ว่าจะตกกระได แต่มีสติที่อยู่ก็รีบโจนไปให้มีทิศทาง จึงเรียกว่า ตกกระไดพลอยโจน

5. เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณี เช่น “ฝั่งรกฝั่งราก” มาจากพิธีทำขวัญทารกได้สามวันเอารกกับมะพร้าวแทงหน่อไปฝังดิน

6. เกิดจากลัทธิศาสนา เช่น “ขนทรายเข้าวัด” มาจากทำบุญก่อพระทรายที่วัด

7. เกิดจากความประพฤติ เช่น “กินข้าวร้อนนอนสบาย” หมายถึง มีชีวิตอยู่สบาย

8. เกิดจากการเล่น เช่น “สายป่านสั้น” มาจากว่า

9. เกิดจากเรื่องแปลก ๆ เช่น “กุ” หมายถึงพูดไม่เป็นความจริง

10. เกิดจากนิยาย นิทาน เช่น “มาก่อนไก่” และ “เอาไก่ผูกตุตมาหรือเปล่า” มาจากนิทานเรื่องศรีธนชชัย “ทำมิชอบเข้าลอบตนเอง” มาจากพงศาวดารเหนือ “ปล่อยม้าอุปการ” มาจากรามเกียรติ์

1.1.4 ภาพสะท้อนสังคมของสำนวน

กุสุมา รัชมณี และคณะ (2533 : 60) ได้กล่าวถึงทัศนคติและค่านิยมที่สะท้อนจากสำนวนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนวนสะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของไทย เช่น ทรัพย์สินในดิน สินในน้ำ หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นในน้ำ หรือบนบก หากใครมีความขยันหมั่นเพียรก็ทำมาหากินได้บนแผ่นดินไทย

2. สำนวนสะท้อนให้เห็นอาชีพของคนไทย เช่น เกี่ยวข้าวระวังเดียว สำนวนนี้เปรียบเทียบว่า การเกี่ยวข้าวต้องระวังเดียว (เพราะอาจพลาดปลั่งบาดมือได้) เหมือนกับการกระทำสิ่งใดก็ตามต้องมีความระมัดระวัง สำนวนเกี่ยวข้าวระวังเดียว สะท้อนให้เห็นอาชีพหลักของคนไทย คือ การทำนา

3. สำนวนสะท้อนให้เห็นการดำรงชีวิตร่วมกันของคนไทย เช่น เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม หมายถึง เข้าไปอยู่แห่งใดควรประพฤติหรือปฏิบัติตามเขา เป็นสำนวนที่เตือนให้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม ว่าควรปรับตัวเข้าหากันเพื่อสันติสุขในชีวิต

4. สำนวนสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทย เช่น กรรมสนองกรรม หมายถึง กระทำสิ่งใดไว้ย่อมมีผลตอบแทนเช่นเดียวกัน สำนวนนี้ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องกรรมกรรม ในที่นี้ อาจเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ได้ ผู้ใดทำความดี กรรมดีก็จะตอบสนอง ตรงกันข้าม ถ้าทำความชั่วก็จะได้รับผลร้ายตอบแทน

5. สำนวนสะท้อนให้เห็นประเพณีไทย เช่น ชายผ้าเหลือง หมายถึง การบวชของชายไทย ตามประเพณีไทยเมื่อบุตรเติบโตถึงวัยอันสมควร ก็จะต้องบวชเพื่อแสดงความกตัญญู กตเวทียและอุทิศส่วนกุศลที่ได้รับจากการบวชให้บิดามารดา

สายสมร ยูนิมิ (2537 : 84-85) ได้กล่าวถึงทัศนคติและค่านิยมที่สะท้อนจากสำนวนว่าสามารถแบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ

1. สำนวนที่สะท้อนความเชื่อเรื่อง บาปบุญ นรกสวรรค์ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนาจึงมีความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของคนไทย ปรากฏในสำนวนซึ่งยังคงนิยมใช้และอ้างถึงอยู่เสมอ เช่น กงเกวียนกำเกวียน กรรมตามทัน ปิดทองหลังพระ
2. สำนวนที่แสดงความเชื่อทางไสยศาสตร์ ภูตผีปีศาจ และโหราศาสตร์ ซึ่งเป็นการเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ได้แก่ กินเครื่องเช่น ทรงเจ้าเข้าผี เเคราะห์ตีผีคุ้ม
3. สำนวนที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการอบรมให้เคารพข้อสัตย์ต่อเจ้านายหรือต่อผู้ใหญ่ เช่น เข้าถือนอย่าลิมพรา เข้าป่าอย่าอนใจ คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้ดูเนื้อเดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด
4. สำนวนที่แสดงสภาพและเหตุการณ์บ้านเมืองตามยุคสมัย เช่น กรุงเทพฯอยู่ชยาไม่สิ้นคนดี กินบ้านผ่านเมือง นอนกินบ้านกินเมือง
5. สำนวนที่สะท้อนให้เห็นการดำรงชีพ การประกอบอาชีพ และสภาพความเป็นอยู่ของคนสมัยก่อน เช่น มะพร้าวต้นดก ยางกตั้นมี ไม้อ่อนตัดง่าย ไม้แก่ตัดยาก ไม้ซี้กจัดไม้ซุง
6. สำนวนที่แสดงให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ และการครองเรือน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนของหนุ่มสาว การรักนวลสงวนตัว เช่น กระต่ายหมายจันทร์ ถ่านไฟเก่า แม่สื่อแม่ชัก
7. สำนวนที่แสดงถึงพฤติกรรมของคนในสังคมซึ่งมีทั้งดีและไม่ดีสะท้อนให้เห็นความประพฤติคุณธรรม ความคิด อารมณ์ ที่ถ่ายทอดมาแต่โบราณ เช่น เก็บเบี้ยใต้ถุนร้านกลมเป็นลูกมะนาว กิ้งก่าได้ทอง
8. สำนวนที่สะท้อนสภาพเศรษฐกิจของคนในยุคก่อน เช่น เตี้ยอ้อมค่อม ถีลอดตาข้างห่างลอดตาเส้น
9. สำนวนที่สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งแสดงว่าคนไทยผูกพันกับธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก เช่น กระจดีได้น้ำ ชีโพรงให้กระรอก น้ำน้อยยอมแพ้ไฟ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย

งานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับสำนวนไทยทั้งในเรื่องของโครงสร้างภาษา ความหมาย ที่มา และการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร (2521) ได้ศึกษาเกี่ยวกับถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย ในแง่ของลักษณะส่วนประกอบ หน้าที่ และความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย ข้อมูลที่นำมาศึกษาเก็บรวบรวมจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ สื่อมวลชนต่างๆ และจากการพูดคุยกับคนในสมัยเดียวกับผู้วิจัย วิธีการวิจัยใช้การเปรียบเทียบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนกับถ้อยคำในภาษาปกติ เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนอาจมีลักษณะส่วนประกอบเป็นคำ คำเดี่ยว หรือเป็นวลี หรือเป็นประโยคก็ได้ ลักษณะส่วนประกอบที่เป็นวลีมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากส่วนประกอบของวลีในภาษาธรรมดา เมื่อนำถ้อยคำเหล่านี้มาใช้ในประโยคพบว่า สามารถทำหน้าที่ได้เหมือนคำคำเดี่ยวหลายประเภท และหน้าที่ที่ปรากฏมี 3 แบบ ชนิดที่ทำหน้าที่อย่างเดียว ชนิดที่ทำหน้าที่ 2 อย่าง และชนิดที่ทำหน้าที่ 3 อย่าง ผลจากการวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบว่ามี ความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายเดิมหรือความหมายรวมเดิมของถ้อยคำเป็น 4 แบบ คือ ความหมายเปรียบเทียบ ความหมายเกี่ยวเนื่อง ความหมายที่เกิดจากการเทียบเสียงของคำ และความหมายที่ได้จากรื่องราวลักษณะตัวละครต่างๆ วิธีการ ประเพณี วรรณคดี และการละเล่นอื่นๆ

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543) ศึกษาถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ.2537-2541 โดยศึกษาลักษณะ ส่วนประกอบ ที่มา และความหมายของถ้อยคำสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ.2537-2541 เก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 5 ชื่อ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด มติชน และสยามรัฐ รวม 900 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า ถ้อยคำสำนวนใหม่มีลักษณะต่างๆ 4 ลักษณะได้แก่ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ และถ้อยคำสำนวนที่มาจากภาษาต่างประเทศ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งมีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึกและทำให้ผู้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ถ้อยคำสำนวนใหม่สามารถแบ่งตามลักษณะส่วนประกอบได้เป็น 3 ประเภท คือ คำ วลี และภาคแสดงหรือประโยค แต่ในการใช้ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นเพียงหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่งและจะสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว

ในด้านที่มาของถ้อยคำสำนวนใหม่พบว่า ถ้อยคำสำนวนใหม่จะมีที่มาจากถ้อยคำสำนวนเดิม เหตุการณ์หรือข่าวที่รู้จักกันไป เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ และกิจกรรมเพื่อความบันเทิง ถ้อยคำสำนวนใหม่ซึ่งมีที่มาจากถ้อยคำสำนวนเดิมมีมากที่สุด ถ้อยคำสำนวนใหม่ซึ่งมีที่มาจากกิจกรรมเพื่อความบันเทิงมีน้อยที่สุด การศึกษาเรื่องความหมายของถ้อยคำสำนวนใหม่สามารถจำแนกความหมายของถ้อยคำสำนวนใหม่ได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีความหมายนัยตรง และประเภทที่มีความหมายเปรียบเทียบ

ฐิติวัฒน์ จตุรวิหังค์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะและภาพสะท้อนจากสำนวนไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะของสำนวนไทยและภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวนไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าลักษณะของสำนวนไทยเป็นคำกล่าวที่มีลักษณะไม่กล่าวตรงไปตรงมา ต้องตีความเสียก่อนจึงจะเข้าใจนัยที่ซ่อนไว้ มีลักษณะเป็นคำอุปมา มักเปรียบเทียบธรรมชาติของสัตว์ พืชและสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมของมนุษย์ นอกจากนี้สำนวนไทยยังมีลักษณะเล่นเสียงสัมผัสคล้องจอง ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ มีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ ตั้งแต่กลุ่มคำ 4 คำจนถึง 16 คำ กลุ่มคำตั้งแต่ 8 คำขึ้นไปสามารถแยกเป็น 2 วรรคได้ ส่วนภาพสะท้อนด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น พบว่า ด้านสังคม สำนวนไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ใกล้ชิดและพึ่งพาธรรมชาติ การดำรงชีวิตที่ใช้ปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การประกอบอาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม การใช้เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ เช่น พร้าหอก ดาบ ขวาน เป็นต้น ด้านวัฒนธรรม พบว่า คนไทยมีค่านิยมด้านการเลือกคู่ครอง ยกย่องนับถือผู้มีอำนาจ ผู้อาวุโสและครูบาอาจารย์ นิยมความสุภาพอ่อนโยนมีมารยาทดี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ นิยมความสันโดษใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย มีความเชื่อในเรื่องบุญกรรม เรื่องผี เรื่องไสยศาสตร์และศาสนาสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยสมัยก่อน ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการพบปะของประชาชนเพื่อทำบุญ บวช และศึกษาหาความรู้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบรรณาธิการ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบรรณาธิการ

2.1.1 ความหมายของบทบรรณาธิการ

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบรรณาธิการดังนี้

มาลี บุญศิริพันธ์ (2525 : 211) กล่าวถึงความหมายของบทบรรณาธิการว่า เป็น

คอลัมน์หนึ่งที่ปรากฏในหน้าบทบรรณาธิการเพื่อสนองตอบหน้าที่ด้านการแสดงทรรศนะ ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่โดยตรงในด้านการให้ข่าวสารความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ดร.ณี หิรัญรักษ์ (2529 : 61) กล่าวว่า บทบรรณาธิการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริง มีความถูกต้องและเที่ยงตรงเป็นหลักสำคัญ การเขียนบทบรรณาธิการผู้เขียนจะต้องพยายามรวบรวมข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงให้มากที่สุด ก่อนการนำเสนอให้ผู้อ่านทราบ การเขียนจึงต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ ยุติธรรม และปราศจากอคติ

จึงสรุปได้ว่า บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณาถ่วงถ่วงแล้ว เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ ถือว่าเป็นเสียงซึ่งแถลงให้ผู้อ่านทราบถึงจุดยืน หรือนโยบายของหนังสือที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

2.1.2 ความสำคัญของบทบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการเป็นคอลัมน์หนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันที่ถือได้ว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นการถ่วงถ่วงความคิดเห็น ทิศนะต่าง ๆ ของกองบรรณาธิการแล้วนำเสนอมาสู่ผู้อ่าน โดยนักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของบทบรรณาธิการไว้ต่าง ๆ ดังนี้

มาลี บุญศิริพันธ์ (2527 : 661) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบรรณาธิการในหนังสือว่า บทบรรณาธิการมีบทบาทอย่างมากในฐานะเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดและปัญหาในกลุ่มผู้อ่านโดยเสนอข้อเท็จจริงจากหลาย ๆ ด้านประกอบการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ของบทบรรณาธิการควรมีดังนี้

1. เป็นแหล่งแสดงความคิดเห็น สะท้อนนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. สื่อแสดงออกซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนในสังคมชุมชนที่หนังสือพิมพ์สังกัดอยู่

3. ผู้นำทางความคิด ทรรศนะ ในชุมชน สังคม

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ (2539 : 217 - 218) ได้กล่าวว่า เหตุผลประการแรกที่ต้องมีบทบรรณาธิการเพราะบทบรรณาธิการส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด มักจะเป็นเรื่องราวที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มาก่อนแล้ว บทบรรณาธิการจึงถือเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานข่าวได้เช่นกัน แต่ทว่าความแตกต่างระหว่างเนื้อหาทั้งสองจะอยู่ตรงที่ลักษณะการนำเสนอสำนวนลีลาการเขียนและวัตถุประสงค์การนำเสนอเพราะขณะที่ข่าวซึ่งผู้สื่อข่าวเป็นผู้เขียนมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงอย่างเป็นกลาง ไม่สอดแทรกอคติและความรู้สึกส่วนตัวของผู้สื่อข่าวลงไปในช่วง เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่ามิอะไรเกิดขึ้นในชุมชนคนบาง แต่บทบรรณาธิการไม่ว่าผู้ใดเป็นคนเขียน ก็จะนำเสนอให้เห็นถึงทรรศนะของผู้เขียนในนามของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ ออกมา หรือนำเสนอด้วยการเขียนเชิงตีความ อธิบายเหตุการณ์ที่เป็นข่าวและมีความสลับซับซ้อนยากต่อการเข้าใจของสาธารณชนให้กระจ่างขึ้นถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้อ่านบทบรรณาธิการมากนัก แต่บทบรรณาธิการก็ยังจำเป็นต้องคงไว้เพื่อว่าหนังสือพิมพ์จะได้ปฏิบัติหน้าที่ในการแจ้งข่าวสาร ให้มีความเป็นกลางอย่างที่สุดหรืออย่างน้อยก็ให้มีความเป็นกลางมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากถ้าไม่มีบทบรรณาธิการแล้วหนังสือพิมพ์ก็อาจจะสร้างข่าวให้เด่นขึ้นมาจนกระทั่งข่าวนั้นสามารถแสดงทรรศนะที่เป็นจุดยืนของหนังสือพิมพ์ออกมามาก ๆ ขึ้นก็ได้

และประการที่สองที่ต้องมีบทบรรณาธิการก็คือในแต่ละชุมชนมักจะมีปัญหาสาธารณะที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแสดงจุดยืน หรือต้องแถลงนโยบายออกมาให้ผู้อ่านได้ทราบอย่างชัดเจนว่า หนังสือพิมพ์มีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาดังกล่าวและยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีปัญหาต่าง ๆ มากมายที่เป็นปัญหาสาธารณะซึ่งปัญหาเหล่านี้หนังสือพิมพ์จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับในฐานะ “ฐานันดรที่ 4” ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ดังนั้นหนังสือพิมพ์ก็ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นมากเพียงไร บทบรรณาธิการก็ยิ่งจำเป็นต้องคงอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์มากเพียงนั้น

2.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์รายวันและบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

ศศิธร ทศนัยนา (2534) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาลักษณะภาษาของข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2531 สรุปได้ว่า ภาษาของข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันมีลักษณะเฉพาะที่เด่นและน่าสนใจหลายประการ ในด้านการใช้คำเรียกชื่อ การใช้สมญานาม การใช้ศัพท์เฉพาะ การใช้สำนวนใหม่ ลักษณะรูปแบบภาษาที่ผู้เขียนข่าวใช้ไม่แตกต่างจากภาษาทั่วไป เพียงแต่ได้เพิ่มภาษาที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง การใช้คำซ้อน 4 พยางค์ การใช้คำซ้ำ การใช้คำขยายพิเศษ การใช้คำภาษาปาก การใช้คำภาษาต่างประเทศ และการใช้คำในบริบทที่ต่างไปจากปกติ

เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์ (2536) ศึกษาเรื่องบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : เนื้อหาและกระบวนการเขียน พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับที่ศึกษา คือ ไทยรัฐ มติชน สยามรัฐ แนวหน้า บ้านเมืองและเดลินิวส์ มีบทบรรณาธิการในแต่ละวันมากกว่าไม่มี โดยที่หนังสือพิมพ์แนวหน้ากับหนังสือพิมพ์บ้านเมืองมีบทบรรณาธิการมากที่สุด และหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ เสนอเนื้อหาทางการเมืองมากที่สุดและเนื้อหาทางด้านอื่น ๆ เช่น ภัยพิบัติ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เสนอน้อยที่สุด และหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ มีเนื้อหาของบทบรรณาธิการไม่สอดคล้องกับเนื้อหาข่าวที่ตีพิมพ์ในหน้าหนึ่งของวันเดียวกัน โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาบทบรรณาธิการไม่สอดคล้องกับเนื้อหาข่าวที่ตีพิมพ์ในหน้าหนึ่งมากที่สุดและหนังสือพิมพ์มติชนน้อยที่สุด

รัชณี วงศ์ปิยนันทกุล (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง เนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวัน กล่าวว่า หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพได้ให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการมากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ โดยพิจารณาจาก โครงสร้าง รูปแบบของหน้าบรรณาธิการ เนื้อหาของหน้าบรรณาธิการ การให้ความสำคัญในหน้าบรรณาธิการ และบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ

จากการศึกษาเอกสารทั้งหมดข้างต้นจะเห็นว่าสำนวนไทยเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาติไทยที่ควรศึกษาเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง สำนวนไทยเกิดจากสื่อสารของคนในสังคม โดยมีต้นกำเนิดจากเหตุการณ์ เรื่องราว หรือวิถีชีวิตของคนในสังคมยุคนั้น และสอดคล้องไปได้ดีกับการนำเสนอบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันที่ถือกันว่า บทบรรณาธิการสามารถสะท้อนสภาพสังคมและชี้นำชุมชนได้ โดยอาจจะสะท้อนให้เห็นถึง แนวคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคมว่าเป็นไปในทิศทางใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการใช้ถ้อยคำสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันเพราะสำนวนจะทำให้บทบรรณาธิการมีความน่าสนใจมากขึ้น และการศึกษาเรื่องสำนวนจะช่วยให้เราเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการนำเสนอโดยการวิจัยเชิงพรรณนา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

การรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารและแหล่งข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารวิชาการ อาทิ ตำรา วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยที่ปรากฏในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อประมวลกรอบแนวคิดและทฤษฎีความรู้อันเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 นำความรู้ ความคิด และความเข้าใจจากกรอบแนวคิดดังกล่าวมาสร้างเกณฑ์การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2556

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากหนังสือพิมพ์รายวันระดับประเทศซึ่งมีทั้งสิ้น 13 ฉบับ (สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2543 : 20) โดยไม่คำนึงถึงประเภทของหนังสือพิมพ์หรือปริมาณการขาย ได้กลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพมหานครกิจไทยรัฐและมติชน โดยจะจัดเก็บทุกวันและหยุดเฉพาะวันที่หนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ ไม่ตีพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจหยุดวันอาทิตย์ เก็บได้ทั้งสิ้น 313 ฉบับ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐหยุดวันอาทิตย์และวันสำคัญต่าง ๆ ตามที่หนังสือพิมพ์กำหนดเอาไว้ เก็บได้ทั้งสิ้น 290 ฉบับ และ

หนังสือพิมพ์มติชนหยุดวันอาทิตย์ จัดเก็บได้ทั้งสิ้น 316 ฉบับ รวมจัดเก็บทั้งสิ้นจำนวน 919 ฉบับ

2. ศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวม 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเอกสารทางวิชาการทั้งประเภทตำรา บทความ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยแล้วบันทึกข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าไว้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ประมวลความรู้ทั้งหมด กำหนดเป็นเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการประมวลความรู้และทฤษฎีที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงอาศัยแนวคิดในเรื่องการใช้ภาษาและโครงสร้างทางภาษาไทยของ พ. นววรรณ (2520) วาสนา เกตุภาค (2521) นภลัย สุวรรณธาดา (2528) วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2536) กาญจนา นาคสกุล (2540) และบรรจบ พันธุเมธา (2549) ซึ่งสรุปเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ คือ

1. โครงสร้างประเภทที่เป็นคำ
  - 1.1 คำเดี่ยว
  - 1.2 คำประกอบ
2. โครงสร้างประเภทที่เป็นวลี
  - 2.1 นามวลี
  - 2.2 กริยาวลี
  - 2.3 วิเศษณ์วลี
3. โครงสร้างประเภทที่เป็นประโยค
  - 3.1 ประโยคประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง
  - 3.2 ประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม

3.3 ประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรม

ตรง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการประมวลความรู้และทฤษฎีที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงอาศัยแนวคิดในเรื่องความหมายและที่มาของสำนวนไทยของ เจือ สตะเวทิน (2515) กิ่งแก้ว อัดถากร (2519) ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2534) และ ขุน วิจิตรมาตรา (2541) ซึ่งสรุปเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ คือ

1. สำนวนมีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สำนวนมีที่มาจากมนุษย์
3. สำนวนมีที่มาจากการเมือง
4. สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้
5. สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน
6. สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ
7. สำนวนมีที่มาจากกีฬา
8. สำนวนมีที่มาจากการบิน
9. สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
10. สำนวนมีที่มาจากความเชื่อ
11. สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่างๆ
12. สำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะภาพสะท้อน 4 ด้าน โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์และอาศัยแนวคิดของ กุสุมา รัชชมณี และคณะ (2533) สายสมร ยูวนิมิ (2537) และขุนวิจิตรมาตรา (2541) ดังนี้

1. การเมือง
2. การศึกษา
3. เศรษฐกิจ
4. สภาพสังคมไทยทั่วไป

2. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำโครงสร้างภาษา ที่มา และภาพสะท้อนสังคมของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน มาวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ที่วางไว้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน เมื่อศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนทั้งหมดแล้ว สามารถแบ่งตามลักษณะโครงสร้างสำคัญ ๆ ได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ประเภทที่เป็นคำ
2. ประเภทที่เป็นวลี
3. ประเภทที่เป็นประโยค

1. ประเภทที่เป็นคำ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนที่มีโครงสร้างเป็นคำ หมายถึง คำที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม ซึ่งจากการศึกษาพบทั้งสิ้น 327 สำนวน และถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนที่มีโครงสร้างเป็นคำ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำเดี่ยว กับ คำประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 คำเดี่ยว

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยว คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทั้งสิ้น 83 สำนวน และแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำนาม ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคำนามนี้อาจทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวในประโยคก็ได้พบทั้งสิ้น 24 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ทุกฝ่ายต้องหยุดมองการเมืองเป็นเรื่อง"เกม"การต่อสู้ แต่หันมามองการเมืองเป็นเรื่องของกติกาของชาติให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

(กรุงเทพฯ, วันจันทร์ ที่ 9 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เกม" คือถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม หมายถึง การแข่งขันหรือการแสดงที่ใช้กลวิธีหรือเล่ห์เหลี่ยมเพื่อโจมตีหรือตอบโต้กันเอาชนะกัน ซึ่ง"เกม" ความหมายตามรากศัพท์มาจากคำภาษาอังกฤษ game หมายถึง การแข่งขันที่มีกติกากำหนด เช่น เกมกีฬา, การเล่นเพื่อความสนุก เช่น เกมคอมพิวเตอร์, การแสดงเพื่อสาธิตกิจกรรม เช่น เกมการบริหาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 142)

ตัวอย่าง

...ขาหนึ่งสนับสนุนร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ให้แต่เฉพาะประชาชนผู้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง อีกขาหนึ่งแอบสนับสนุนร่าง พ.ร.บ.ปรองดอง ที่นิรโทษกรรมทุกฝ่าย...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างนี้ "ขา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในตัวอย่างข้างต้น "ขา" ไม่ได้หมายถึงอวัยวะที่เดิน หากแต่เป็นการเปรียบเทียบถึงการไม่มีจุดยืนที่แน่นอน ไม่ชัดเจน ไม่เปิดเผยจริงใจ การเลือกวิธีปฏิบัติทั้งสองอย่างพร้อมกัน ซึ่งมีความหมายตามรูปศัพท์ว่า อวัยวะตั้งแต่ตะโพกถึงข้อเท้า สำหรับยันกายและเดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 185)

ตัวอย่าง

...ถ้าคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียวคุมทั้ง 3 อำนาจ เสรีภาพประชาชนจะไม่เหลือ ถ้าอำนาจบริหารอยู่ในมือคนเดียวหรือกลุ่มเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 27 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในที่นี้หมายถึง การควบคุมดูแล การบริหาร ซึ่งคือการที่อำนาจการปกครองต้องตกอยู่ในการควบคุมดูแลและกำหนดความเป็นไปจากคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียว คำว่า "มือ" ตามพจนานุกรมหมายถึง อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อจากปลายแขนประกอบด้วยฝ่ามือและนิ้วมือ สำหรับจับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 911)

ตัวอย่าง

...คนไทยเผชิญกับความเลวร้ายมาตลอดปี แม้ว่าความเป็นจริงแล้วจะยังไม่เห็นแสงแห่งความปรองดอง แต่สิ่งสำคัญของการมีชีวิตอยู่คือความหวัง หวังว่าพลังของการร่วมแรงร่วมใจของคนไทยทั้งชาติ จะฝ่าฟันอุปสรรคครั้งนี้ผ่านไปได้ เพราะว่าทุกความยากลำบากไม่สามารถผ่านพ้นไปด้วยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัยทุกมือทุกสมองและทุกหัวใจ ร่วมพลัง ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันด้วยแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยทุกคน เพราะต่างทราบกันดีว่าวันนี้ คือ วิกฤติของชาติ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 31 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำเดียวที่มีลักษณะเป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนทำหน้าที่เป็นคำนาม คือ "มือ สมอง หัวใจ" ซึ่งเป็นคำนามที่หมายถึงอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ ในที่นี้ "มือ สมอง หัวใจ" เป็นถ้อยคำสำนวนใช้เปรียบถึงคนไทยทุกคน แต่ผู้เขียนได้นำคำเรียกอวัยวะเหล่านี้มากล่าวเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดภาพในจิตใจที่ชัดเจน

ตัวอย่าง

...นักการเมืองที่มีอำนาจและสามารถทำการทุจริตได้ก็คงจะเป็นฝ่ายรัฐบาล จึงมีปัญหว่าใครจะปราบปรามทุจริตนักการเมือง? แต่ถ้าปราบไม่ได้ไทยอาจจะกลายเป็นประเทศ "โจรชาติปไตย" คือ ยกให้โจรเป็นใหญ่

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 8 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โจร" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในที่นี้หมายถึง นักการเมือง ซึ่ง "โจร" มีความหมายว่า ผู้ร้ายที่ลักขโมยหรือปล้นสะดมทรัพย์สินผู้อื่นเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 341) ซึ่งจากตัวอย่างกล่าวถึงการทุจริตโกงกินของนักการเมืองซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาลที่มีอำนาจดูแลประเทศชาติ จึงเปรียบว่า ประเทศชาติที่นักการเมืองโกงก็เหมือนกับ ยกให้โจรเป็นใหญ่

ตัวอย่าง

...การจัดการกรณี 1800 ครั้งนี้ จะส่งผลให้เป็นโดมิโนไปถึงสัมปทานของเอไอเอสและดีแทคที่จะหมดสัญญาสัมปทานในอนาคตด้วย

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 6 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โดมิโน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น คำนาม มีความหมายว่า ผลต่อเนื่อง การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน หรือผลกระทบ ซึ่งปกติ "โดมิโน" คือ เกมอย่างหนึ่ง ใช้เบี้ยสี่เหลี่ยมที่มีแต้มจำนวนต่าง ๆ ตรงปลายสองข้าง ผู้เล่นจะต้องผลัดกันนำ เบี้ยในมือต่อกับเบี้ยที่วางอยู่โดยให้แต้มตรงกัน ซึ่งเบี้ยสี่เหลี่ยมนี้เมื่อมีตัวใดตัวหนึ่งล้ม ก็มักจะทำให้ ตัวอื่น ๆ ที่เรียงต่อกันล้มตามไปด้วย จึงเปรียบเทียบการล้มหรือผลกระทบแบบลูกโซ่ว่า "โดมิโน"

ตัวอย่าง

...แต่เมื่อเจอพิษการรับจำนำข้าว ทำให้รัฐบาลต้องชะลอการยุบสภา

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 27 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "พิษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น คำนาม ที่หมายถึง ผลเสีย ปัญหา ผลกระทบต่าง ๆ รัฐบาลเจอพิษซึ่งก็คือปัญหา ความเดือดร้อนในเรื่องโครงการรับจำนำข้าว อันถือเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของรัฐบาลในขณะนั้น โดย "พิษ" มีความหมายตามพจนานุกรมว่า สิ่งที่น่าเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือให้ความเดือดร้อนแก่จิตใจ สิ่งที่น่าเป็นอันตราย เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะทำให้ตาย เจ็บปวด หรือพิการได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 838)

ตัวอย่าง

หวังว่ารัฐบาลจะรับฟังเสียงท้วงติงจากป.ป.ช.อันเป็นผลจากการศึกษาของนักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และหวังว่าจะไม่มองเป็นเพียงขยะ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ขยะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น คำนาม ในบริบทข้างต้น "ขยะ" หมายถึง สิ่งไร้ประโยชน์ ไม่มีคุณค่าแก่ความสนใจ ซึ่งหมายถึง ข้อท้วงติงต่าง ๆ ที่รัฐบาลอาจไม่สนใจรับฟัง เพราะเห็นว่าไม่มีคุณค่า เป็นต้น ความหมายตามพจนานุกรม "ขยะ" คือ หยากเยื่อ, มูลฝอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 171)

ตัวอย่าง

จะต้องไม่ใช่เป็นการแต่งตั้งตามระบบโควตา หรือตามระบบเส้นสาย ให้ความสำคัญต่อการเป็น "เด็ก" ของใคร มากกว่าความรู้ความสามารถ ก็จะประสบปัญหาเต็มๆ

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 21 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เด็ก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำนาม ความหมายตามพจนานุกรม คือ คนที่มีอายุยังน้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 442) แต่ในตัวอย่างข้างต้น "เด็ก" เป็นสำนวนที่ใช้เปรียบเทียบกับคนที่ขอความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจให้ใช้เส้นสายในการเข้าทำงานหรือรับตำแหน่งสำคัญใดๆ

1.1.2 คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยา หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยา ซึ่งแสดงอาการหรือสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบ 54 สำนวน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยากรรม และคำกริยากรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำกริยากรรม คือ คำกริยาที่มีใจความไม่ครบบริบูรณ์ในตัว ต้องมีคำที่เป็นกรรมรับข้างท้ายอีก (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2539: 84) จากการศึกษาค้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...จะเปิดอภิปรายล้มนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร และเสนอชื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรีแทน...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 27 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ล้ม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม โดย "ล้ม" มีความหมายตามพจนานุกรมว่า กิริยาที่ตั้งอยู่แล้วเอนลงหรือทอดลงถึงพื้นหรือทลายลง ทำให้มีอาการเช่นนั้น ตั้งอยู่ไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1036) "ล้มนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร" จึงมีความหมายว่า การอภิปรายเพื่อให้นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตรอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ไม่ได้

ตัวอย่าง

...ประธานธนาคารกลางรัฐอุบแผนการที่จะลดการเข้าซื้อพันธบัตร...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 19 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อุบ" มีความหมายตามพจนานุกรมว่า นิ่งไว้ไม่เปิดเผย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1425) จากตัวอย่าง "อุบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม "อุบแผนการ" จึงหมายถึง การไม่เปิดเผยแผนการบางอย่างให้ผู้อื่นรับรู้

ตัวอย่าง

...ต้องไม่ลืมว่ามีคนจ้องจะยุบองค์กรตรวจสอบอยู่...แต่ถ้า "ยุบ" ไม่ได้เพราะโจ่งแจ้ง
เกินไปก็อาจ "ยุบ" องค์กรตรวจสอบผ่านทางวุฒิสภา

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 20 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ยุบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยา
สกรรม ซึ่งตัวอย่างข้างต้นนี้ "'ยุบ"องค์กรตรวจสอบ" หมายถึง การรวบยัดองค์กรตรวจสอบมา ซึ่ง
คำว่า "ยุบ" ตามพจนานุกรมเป็นคำที่แสดงอาการรับเอาเข้าไปในปาก เช่น ปลาสุบเหี่ยว
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1446) ดังนั้นบริบทในตัวอย่างจึงเปรียบเทียบการยุบองค์กรตรวจสอบว่า
เหมือนงับเข้าปากดังปลาสุบเหี่ยว

ตัวอย่าง

...ตำรวจไทยจำนวนหนึ่งได้ยกยกหรือ "อม" ของกลางอันเป็นเครื่องเพชร อัญมณีมีค่า
มหาศาลนี้เอาไว้

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 18 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น
คำกริยากรรม โดยปกติ "อม" หมายถึง เอาสิ่งของใส่ปากแล้วหุบปากไว้ไม่กลืนลงไป
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1375) ในที่นี้ "อม" หมายถึง การแอบยกยก การลักลอบนำของสิ่งไป
มาใช้เอง โดยเปรียบกับลักษณะอาการอมสิ่งของเข้าปากไม่ให้ผู้อื่นเห็น ดังนั้น "'อม" ของกลาง"ใน
ข้อความตัวอย่างจึง หมายถึง การยกยกหรือแอบนำของกลางไปใช้เองของตำรวจไทยบางคน

ตัวอย่าง

...ทุกครั้งที่มีการชุมนุมประท้วง รัฐบาลมักจะจัดกฎหมายนี้ออกมาใช้...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 20 กันยายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จัด" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น
คำกริยากรรม ซึ่งมีความหมายว่า การนำออกมา ในที่นี้ใช้คำว่า "จัดกฎหมาย" จึงหมายถึง การนำ
กฎหมายออกมาใช้ ซึ่งคำว่า "จัด" ตามพจนานุกรมหมายถึง ทำให้เผยหรือเคลื่อนที่โดยใช้วัตถุยาว
คัด นำออกมาจากที่เก็บ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 288)

ตัวอย่าง

...พรรคการเมืองใหญ่ ๆ สัญญาว่าจะปฏิรูปประเทศ รัฐบาลชุนนโยบายจัดตั้งสภาปฏิรูป
ประเทศไทย...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ชู" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งหมายถึง ยกขึ้นมากล่าวมากเป็นพิเศษ ให้ความสำคัญ และ"ชูนโยบาย"หมายถึง รัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายจัดตั้งสภาพัฒนาปฏิรูปประเทศมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งความหมายตามรากศัพท์ "ชู" หมายถึง ยกขึ้นสูงกว่าระดับเดิม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 386)

ตัวอย่าง

...ก่อนหน้านี้ เกาหลีเหนือก็มีพฤติกรรมทำนองนี้มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการฉีกข้อตกลงหยุดยิง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 2 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฉีก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม หมายถึง การไม่ปฏิบัติตาม การทำลาย การไม่ยอมรับ และ "ฉีกข้อตกลงหยุดยิง" การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหยุดยิง ซึ่งโดยปกติคำว่า "ฉีก" หมายถึง ขาดแยกออกจากกันหรือทำให้ขาดหรือแยกออกจากกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 350)

ตัวอย่าง

...การระบายข้าวในสต็อกรัฐบาลขายจำเพาะเจาะจงให้กับพ่อค้าที่ใกล้ชิดนักการเมือง ราคาถูก แล้วนำไปขายต่อในราคาแพง ฟันส่วนต่างกำไรมหาศาล

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 1 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฟัน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งตามพจนานุกรม "ฟัน" หมายถึง เอาของมีคมเช่นดาบฟาดลงไป โดยปริยายหมายถึงอาการที่คล้ายคลึงเช่นนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 858) ในที่นี้ได้นำมาใช้ในความหมายที่ต่างไปจากบริบทเดิมกล่าวคือ "ฟัน" หมายถึง ได้รับผลประโยชน์ หรือได้รับบางสิ่งบางอย่างเต็มที่ และ "ฟันส่วนต่างกำไร" จึงหมายถึง ได้รับเงินหรือผลประโยชน์จากส่วนต่างกำไรขายข้าวเต็มที่

ตัวอย่าง

...เนื่องจากระบบการตรวจสอบที่บกพร่อง ฝ่ายที่ตรวจสอบรัฐบาลจริงเป็นเสียงข้างน้อย ส่วนเสียงข้างมากมีหน้าที่อ้อมคนของรัฐบาล...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 3 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น "อุ้ม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม มีความหมายว่า การช่วยเหลือ การสนับสนุนอย่างเต็มที่ "อุ้มคนของรัฐบาล" จึงหมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุนคนที่อยู่ฝ่ายรัฐบาลอย่างเต็มที่ ซึ่งตามพจนานุกรม "อุ้ม" หมายถึง โอบยกขึ้น ยกขึ้นไว้กับตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1428)

ตัวอย่าง

...แต่น่าเสียใจที่กลุ่มคนเดือนตุลาที่เคยจับมือร่วมกันต่อสู้ถูกแบ่งแยกออกเป็นอย่างน้อย 2 ฝ่าย และแยกกันจัดงานรำลึก มีการกล่าวหาซึ่งกันและกันว่าละทิ้งอุดมการณ์ ไปซบเผด็จการ อีกกลุ่มหนึ่งถูกกล่าวหาว่ารับใช้เผด็จการทุนสามานย์

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 9 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ซบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งความหมายตามพจนานุกรม "ซบ" หมายถึง เอาหน้าฟุบแนบลงไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 394) แต่เมื่อนำมาใช้ในตัวอย่างนี้ เป็นการใช้ต่างจากบริบทเดิม กล่าวคือ "ซบ" ในที่นี้หมายถึง การเข้าข้าง การโน้มเอียง การแปรไปเข้าข้าง "ซบเผด็จการ" จึงหมายถึง การไปเข้าข้างเผด็จการ ในบริบทนี้เป็นการกล่าวถึงการที่คนกลุ่มหนึ่งมีแนวคิด หรือการสนับสนุนที่โน้มเอียงไปทางทหารหรือกลุ่มแนวคิดการเมืองเก่า

2) คำกริยากรรม คือ คำกริยาที่มีใจความครบบริบูรณ์ ไม่ต้องมีคำที่เป็นกรรมมารับ (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2539: 84) จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวที่เป็นคำกริยากรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...มีข่าวหนาหนาว่า น.ส.ยิ่งลักษณ์ อาจถูกสอยตั้งเช่น นายสมัคร สุขทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรี้...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 22 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "สอย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งตามพจนานุกรม "สอย" หมายถึง เอาไม้มีขอหรือมีง่ามหรือไม้จ่าปาเกี่ยว ดึงดันหรือบิดเอาดอกไม้ลูกไม้เป็นต้นลงมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1190) แต่ในบริบทตัวอย่างนี้ "สอย" ใช้กับการทำให้หลุดพ้นจากตำแหน่ง การทำให้ตกไปหรือออกไปจากตำแหน่ง ซึ่งก็คือ การทำให้น.ส.ยิ่งลักษณ์ พ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรี้

ตัวอย่าง

...รัฐบาลในอดีตเคยพังมาแล้ว เพราะรายงานบิดเบือนของทางราชการ

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างนี้ "พัง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม โดย "พัง" ในบริบทดังกล่าวหมายถึง ความล้มเหลว การประสบปัญหาหนัก การพบเจอความยุ่งยากหนัก ซึ่งก็คือ รัฐบาลในอดีตเคยรายงานข่าวบิดเบือนทำให้ประสบปัญหาอย่างมากมาย ซึ่งความหมายตามรูปศัพท์ "พัง" หมายถึง ทลาย ทำให้ทลาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 927)

ตัวอย่าง

มติชนเดินมาถึงวาระนี้ได้ ก็ด้วยน้ำใจไมตรีของผู้อ่าน ที่นอกจากอุดหนุนเป็นแฟนประจำ ยังเอาใจใส่ติดตามวิพากษ์วิจารณ์ และชื่นชมเสริมสร้างความเชื่อมั่นในจุดยืนและเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนแก้ไขอย่างไม่หยุดยั้ง...

(มติชน, วันพุธ ที่ 9 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างนี้ "เดิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งตามพจนานุกรม "เดิน" หมายถึง ยกเท้าก้าวไป ทำให้เคลื่อนไหว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 444) เมื่อนำมาใช้ในตัวอย่างนี้เป็นการกล่าวเปรียบเทียบ "เดิน" ว่าหมายถึง การดำเนินงาน การประกอบกิจการที่ยังคงอยู่ ซึ่งถือเป็นการใช้คำเปรียบเทียบที่ยังคงมีแนวบริบทของความหมายเดิมร่วมอยู่ด้วย

ตัวอย่าง

ระดับอภิมหาโครงการของรัฐบาลมีอันต้องเดี้ยงตามโครงการรับจำนำข้าวไปอีกหนึ่ง

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 1 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างนี้ "เดี้ยง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่ง "เดี้ยง" ในที่นี้หมายถึง ประสบปัญหา ได้รับความกระทบบางอย่างจนไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งจากตัวอย่างเป็นการกล่าวถึงโครงการของรัฐบาลที่ประสบปัญหาบางประการ โดย "เดี้ยง" มักใช้กับร่างกายคน อาการบาดเจ็บทางร่างกาย แต่ในที่นี้นำมาใช้ในบริบทของการดำเนินงาน

ตัวอย่าง

...หากสถานการณ์ทางการเมืองขยาย บานปลายมากกว่านี้ก็จะส่งผลให้ทิศทางเงินทุน
ไหลออกมากขึ้น ดังนั้นทั้งภาครัฐบาลและผู้ชุมนุมเองหากจะหวังการฟื้นตัวทาง เศรษฐกิจ
(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 3 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างนี้ "ไหล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น
คำกริยาอาการ โดย "ไหล" ตามพจนานุกรม หมายถึง เคลื่อนที่ไปอย่างของเหลว เช่น น้ำ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1359) แต่ในที่นี้ "ไหล" มาใช้ในบริบทที่ต่างออกไป คือ ไม่ใช่กับสิ่งที่
เป็นของเหลว แต่ใช้กับเงินทุน จึงเปรียบได้ว่า เงินทุนเคลื่อนที่หรือเลื่อนไปเร็ว

ตัวอย่าง

โครงการสำคัญของรัฐบาลโดนอีกแล้วหลังจากที่โดนมาแล้วสองโครงการ...
(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 6 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โดน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น
คำกริยาอาการ ซึ่งตามพจนานุกรม หมายถึง กระทบกระทั่ง กระทบกระทั่ง สัมผัสถูกต้อง
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 447) ในที่นี้ "โดน" หมายถึง ได้รับผลกระทบ ได้รับการตรวจสอบ พบ
เจอปัญหา คือ โครงการของรัฐบาลพบกับปัญหา เป็นต้น

ตัวอย่าง

...โครงการ 2.7 ล้านล้านบาท อาจถูกงาบไปประมาณ 5.5 แสนล้านบาท
(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 8 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "งาบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็น
คำกริยาอาการ ความหมายตามตัวรูปศัพท์ คือ อาการที่อ้าปากคาบหรืองับหนีบไว้
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 290) แต่ในบริบทนี้ "งาบ" หมายถึง การทุจริต โกงกินเงินเอาเป็นของ
ตนเอง เอาเป็นของตนเอง ถือสิทธิ์เป็นเจ้าของเงินของประชาชน ซึ่งจากตัวอย่าง คือ การทุจริตโกง
กิน จนต้องสูญเงินของประเทศชาติไป โดยเปรียบการทุจริตเหมือนอาการงาบเงินแผ่นดินนั่นเอง

ตัวอย่าง

ผู้นำไทยในบางยุคบางสมัย...ไม่ต้องถูกตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจจากองค์กรอิสระ
และศาลและถูกโค่นโดยรัฐประหารเช่นเดียวกัน
(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 24 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โค่น" เป็นถ้อยคำสำนวนที่มีโครงสร้างคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ในที่นี้หมายถึง ทำให้อ่านจลื่นไป ทำให้อ่านจหมดไป ซึ่งก็คือ การทำให้อ่านจของผู้ภาษาไทย หรือ รัฐบาลหมดไป ลื่นไปได้ด้วยการรัฐประหาร โดย "โค่น" ตามพจนานุกรม หมายถึง ล้มหรือทำให้ล้มลง เช่น ต้นไม้โค่น โค่นต้นไม้ ทลายลง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 279)

ตัวอย่าง

...ขั้นต่อไปรัฐบาลจะต้อง "รุก" ด้วยการเสนอให้วางอาวุธและกลับคืนสู่สังคมไทยปกติ
(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 29 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

"รุก" เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งในตัวอย่างนี้เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน ในความหมาย คือ การกระทำที่ต้อนให้จมนม หรือการปฏิบัติที่ต้องก้าวล่วงเข้าไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในตัวอย่างข้างต้น "รุก" จึงหมายถึง รัฐบาลต้องเร่งรัดและพยายามอย่างหนักในการทำให้สังคมไทยสงบสุข

1.1.3 คำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เป็นคำที่ใช้ขยายความคำอื่นเพื่อให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ขยายความเพื่อบอก ลักษณะ คุณภาพ ปริมาณ เวลา สถานที่ อารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น จากการศึกษาพบ 5 สำนวนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เช่นเดียวกับข่าวกรรมการปกครองมีคำสั่งถึงผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอทั่วประเทศให้ติดป้ายโฆษณาขนาดยักษ์สนับสนุนการออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรม...
(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ยักษ์" เป็นถ้อยคำสำนวนที่มีโครงสร้างคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ แสดงภาพลักษณะใหญ่โตของป้ายโฆษณาสนับสนุน พ.ร.บ. นิรโทษกรรมของรัฐบาล ซึ่ง "ยักษ์" หมายถึง มีลักษณะใหญ่เป็นพิเศษในพวก

ตัวอย่าง

...นอกจากนั้นการที่สถาบันการเงินของรัฐขยายกิจการตัวเอง เข้ามาแข่งในตลาดเดียวกับธนาคารพาณิชย์ แถมสัดส่วนโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง...
(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โต" เป็นถ้อยคำสำนวนที่มีโครงสร้างคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์แสดงขนาดปริมาณความก้าวหน้าที่กิจการของสถาบันการเงินของรัฐ

ตัวอย่าง

ประเด็นร้อนสุดทางการเมืองขณะนี้ คือ ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 1 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ร้อน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกไฟเป็นต้น ตรงข้ามกับ เย็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 975) ซึ่งจากตัวอย่างนี้ "ร้อน" หมายถึง ยิ่งใหญ่ สำคัญ เร่งด่วน เมื่อนำมาขยายเป็น "ประเด็นร้อน" จึงหมายถึง เรื่องเด่น เรื่องหลัก เรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมาก

ตัวอย่าง

ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่าเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงมากที่สุด แต่ก็ปรากฏว่าในช่วงไม่กี่วันก่อนสิ้นสุดสัปดาห์สถานการณ์ความขัดแย้งดูเหมือนว่าจะเริ่ม "เย็น" ลง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เย็น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกน้ำแข็งเป็นต้น หนาว ร้อน ตรงข้ามกับ ร้อน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 960) ซึ่งจากตัวอย่างนี้ "เย็น" หมายถึง เบา ผ่อนคลาย คลายความน่ากลัว ในที่นี้แล้วถึงความขัดแย้งทางการเมืองในบางช่วงได้เบาลงไม่น่ากลัวหรือรุนแรงกว่าที่เคยเป็น

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่มาจากคณะรัฐประหาร ฉบับที่สิบทอดอำนาจคณะรัฐประหารมักจะอยู่ได้นาน แต่ฉบับที่เป็นประชาธิปไตยจำ มักจะมีอายุสั้น

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 10 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จำ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง มาก ๆ ชัดเจน ซึ่งในบริบทตัวอย่าง รัฐธรรมนูญฉบับที่เป็นประชาธิปไตยจำ คือ

รัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยชัดเจนและตรงตามหลักมากที่สุด ซึ่งคำว่า "จำ" ตามพจนานุกรมนั้นเป็นคำขานรับ คำลงท้ายคำร้องเรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 315)

จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยว พบทั้งสิ้น 3 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ โดยพบประเภทคำเดี่ยวที่เป็นกริยามากที่สุด รองลงมา คือ คำเดี่ยวที่เป็นคำนามและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ซึ่งคำเดี่ยวเหล่านี้ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มีใช้อยู่เดิมในภาษา แล้วนำมาใช้ในบริบทใหม่หรือความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม

คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คือ สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำนาม ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคำนามนี้อาจทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวในประโยคก็ได้ เช่น เกม ขา โจร ชยะ เป็นต้น คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยา คือ สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยา ซึ่งแสดงอาการหรือสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยากรรม เช่น ล้ม งด เป็นต้น และคำกริยากรรม เช่น สอย เดิน เป็นต้น คำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ คือ สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เป็นคำที่ใช้ขยายความคำอื่นเพื่อให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ร้อน ยักษ์ จำ เป็นต้น

1.2 คำประกอบ

คำประกอบ หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำใหม่ ที่มีความหมายใหม่ หรือคงเก่าความหมายเดิม ส่วนมากสร้างจากคำเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีอยู่ 3 แบบด้วยกัน คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ (บรรจบ พันธเมธา, 2549: 61) จากการศึกษาค้นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบพบทั้งสิ้น 244 สำนวน แบ่งเป็นประเภท 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 คำประกอบที่เป็นคำประสม

คำประกอบที่เป็นคำประสม หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมเป็นคำใหม่นี้ ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย เจตนาในการสร้างคำประสมเพื่อให้ได้มีคำใหม่ใช้ในภาษา (บรรจบ พันธ

เมธา, 2549: 80) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นคำประสมพบ 119 สำนวน และปรากฏมีโครงสร้างต่าง ๆ ดังนี้

1). นาม+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...กปปส.เห็นว่าเป็นสภาที่ไม่มีอำนาจ เป็นสภาปาหี่หรือสภาโจ๊กและอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 28 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "สภาปาหี่" กับ "สภาโจ๊ก" โดย "สภาปาหี่" เกิดจากคำนาม "สภา" รวมกับ คำนาม"ปาหี่" หมายถึง สภาผู้แทนราษฎรที่เหมือนกับการแสดงกลหรือกายกรรมของนักแสดงเร่ร่อน

และ "สภาโจ๊ก เกิดจากคำนาม "สภา" รวมกับ คำนาม "โจ๊ก" หมายถึง สภาผู้แทนราษฎรที่เหมือนกับการแสดงตลกหรือตัวตลก

ตัวอย่าง

ชาวต่างชาติหลายชาติหลายภาษามาประเทศไทยแล้ว ต้องการขี้จักรยานชมทัศนียภาพที่หลากหลายน่าตื่นตาตื่นใจกว่าป่าคอนกรีตที่คุ้นเคย...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น "ป่าคอนกรีต" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ป่า" รวมกับ คำนาม "คอนกรีต" โดยมีความหมาย คือ เมืองที่มีแต่สิ่งปลูกสร้าง อาคาร ตึกแถว ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบกับชนบทที่มีป่าตามธรรมชาติที่มีแต่ต้นไม้ หากแต่ในเมืองกลับมีแต่สิ่งปลูกสร้างที่ทำจากคอนกรีต

ตัวอย่าง

การที่เกาหลีเหนือประกาศสงครามกับเกาหลีใต้และซูโจมตีสหรัฐอเมริกา...กรณีนี้จะบานปลายกลายเป็นสงครามจริงหรือเป็นแค่สงครามน้ำลายก็ตาม แต่เริ่มกระทบถึงไทย...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 4 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สงครามน้ำลาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "สงคราม" ร่วมกับ คำนาม "น้ำลาย" โดยมีความหมาย คือ การต่อสู้กัน แข่งขันเอาชนะกันด้วยการพูดจาตอบโต้หรือปะทะคารมกัน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการปะทะคารมกันว่าดั่งกับการทำสงคราม

ตัวอย่าง

การสำรวจความเห็นของประชาชนหรือโพลได้มีบทบาทมากขึ้น สำนักโพลต่างแข่งขันสำรวจและเผยแพร่ผลโพลอย่างถี่ถ้วน จนกลายเป็นการต่อสู้กันใน **"สงครามโพล"**
(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สงครามโพล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "สงคราม" ร่วมกับ คำนาม "โพล" โดยมีความหมาย คือ การแข่งขันเอาชนะกันของหน่วยงานที่ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งหากหน่วยงานใดได้ผลสำรวจถูกต้องจะได้รับความเชื่อถือ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าแข่งขันกันมากดั่งกับการทำสงคราม

ตัวอย่าง

สถานการณ์ขณะนี้จึงก้าวถึงทางตัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมถอย ฝ่ายที่หนักอกที่สุด คือ พรรคประชาธิปัตย์ เพราะถ้าไม่ลงเลือกตั้ง ก็กลัวว่าจะเสียมวลชนทั้งในภาคใต้และกทม. รวมทั้งภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มกลาง ๆ ที่อาจจะไม่ชอบพรรคประชาธิปัตย์แต่ก็เลือก เพราะเห็นว่าเป็นพรรคเดียวที่จะต่อกรกับ **พรรคทักษิณ** ได้...
(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 20 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น "พรรคทักษิณ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "พรรค" ร่วมกับ คำนามวิสามัญ "ทักษิณ" โดยมีความหมาย คือ พรรคเพื่อไทย หรือหมายรวมถึง พรรคการเมืองที่มีนายทักษิณ ชินวัตรเป็นผู้นำทางความคิด

ตัวอย่าง

...หากไม่มีอำนาจทำการใดๆได้ ขอดกลงหรือเครือข่ายที่สร้างขึ้นมาก็ไม่ต่างจาก **เสือกระดาษ** สามารถทำได้เพียงการท่องหลักคุณธรรมที่ว่างเปล่า โดยไม่มีผลทางปฏิบัติ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เสื่อกระดาษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "เสื่อ" ร่วมกับ คำนาม "กระดาษ" โดยมีความหมาย คือ สิ่งที่ปรากฏเป็นทฤษฎีความรู้ที่บรรจุในตำราหรือหนังสือ แต่ในความจริงแล้วไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง

ตัวอย่าง

นักการเมืองใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือการเมืองเพื่อค้ำจุนอำนาจการเมืองและข่มขู่คุกคามฝ่ายตรงข้าม จนเป็น "รัฐตำรวจ"

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 12 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "รัฐตำรวจ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "รัฐ" ร่วมกับ คำนาม "ตำรวจ" โดยมีความหมาย คือ การปกครองบริหารบ้านเมืองด้วยตำรวจเป็นหลัก กล่าวคือ ตำรวจมีอำนาจหรือเป็นใหญ่ในประเทศนั้นเอง

ตัวอย่าง

เราเห็นว่าขณะนี้เกิดความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นว่ากระบวนการสร้างความปรองดองของรัฐบาลนั้นเป็นเพียงการจัดจกหรือละครการเมือง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 4 กันยายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ละครการเมือง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ละคร" ร่วมกับ คำนาม "การเมือง" โดยมีความหมายคือ การเมืองที่ไม่จริงจัง การเมืองที่หวังผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการเมืองที่มีลักษณะของการเสแสร้ง ไม่จริงจัง โทกหลงลงว่าเหมือนดังกับการแสดงละคร

2) นาม+กริยา หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ปัญหาใหญ่ที่กระทบถึงความมั่นคงของประเทศมากที่สุดขนาดนี้ จะต้องได้คนที่มือถึง เป็นผู้นำในการแก้ไข

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือถึง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "มือ" รวมกับ คำกริยา "ถึง" โดยมีความหมาย คือ มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญชำนาญ ในที่นี้ "คนที่มือถึง" จากตัวอย่างข้างต้นก็คือ คนที่มีความสามารถและมีอำนาจมากนั่นเอง

ตัวอย่าง

...ความขัดแย้งนี้เกือบจะกลายเป็นวิกฤตหลายครั้งในปี พ.ศ.2555 แต่ประเทศไทยก็ได้ผ่านเหตุการณ์เหล่านั้นอันเป็นเสมือนด่านทดสอบทางการเมืองมาได้โดยไม่มีการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตเหมือนที่เคยเป็นในอดีต

(มติชน, วันอังคาร ที่ 1 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ด่านทดสอบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ด่าน" รวมกับ คำกริยา "ทดสอบ" โดยมีความหมาย คือ อุปสรรคทางการเมือง ปัญหาทางการเมืองที่ต้องแก้ไข

ตัวอย่าง

ก่อนหน้านี้ก็มีปัญหายืดเยื้อกับการปรับลดราคาแพ็คเกจ 3 จีเดิมลง 15% ที่ช่วงต้น ๆ โอเปอเรเตอร์ทุกค่ายก็พยายามมีลูกเล่นต่าง ๆ นานา...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลูกเล่น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ลูก" รวมกับ คำกริยา "เล่น" โดยมีความหมาย คือ ชั้นเชิง เล่ห์เหลี่ยม กลเม็ดในการทำสิ่งต่าง ๆ

3) นาม+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...นโยบายหลักและเป็นพันธกิจเร่งด่วนอันดับแรกของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย เช่นเดียวกับการออกกฎหมายลบล้างความผิด "นายใหญ่" และถูกต่อต้านทั้งในและนอกสภาทั้งสองเรื่อง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "นายใหญ่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "นาย" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ใหญ่" โดยมีความหมาย คือ หัวหน้าใหญ่ ผู้กุมอำนาจ ผู้มีอำนาจเหนือคนอื่น ซึ่งในที่นี้ หมายถึง นายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งถือเป็นผู้มีอำนาจและถือเป็นหัวหน้าของพรรคเพื่อไทยนั่นเอง

ตัวอย่าง

...การปฏิวัติรัฐประหารจึงไม่ใช่ยาวิเศษ แก้ไขปัญหาประเทศ มีแต่จะพอกพูนปัญหา และถูกโดดเดี่ยว นานาประเทศประกาศตัดการช่วยเหลือ กีดกันการค้า การลงทุน ไม่คบค้าสมาคมด้วย

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 6 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ยาวิเศษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ยา" รวมกับ คำวิเศษณ์ "วิเศษ" โดยมีความหมาย คือ สิ่งสำคัญที่ช่วยเหลือชีวิตได้ ในที่นี้กล่าวถึงการปฏิวัติรัฐประหารจึงไม่ใช่ยาวิเศษ จึงหมายถึง การปฏิบัติรัฐประหารไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาประเทศชาติ

ตัวอย่าง

หากสถานการณ์จริงมิได้เป็นเช่นนั้น ด้วยมีภัยมืดแฝงอยู่ โดยที่นักเรียน นักศึกษา อาจยังไม่ตระหนักถึงนัก...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 6 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ภัยมืด" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ภัย" รวมกับ คำวิเศษณ์ "มืด" โดยมีความหมาย คือ อันตราย ความน่ากลัว สิ่งเลวร้ายที่แอบแฝงอยู่หรือที่ยังไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน เปรียบเหมือนกับอันตรายนั้นแอบอยู่ในความมืดที่เรามองไม่เห็นชัดเจน

ตัวอย่าง

...รัฐบาลหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นเสาหลักของประชาธิปไตย...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 10 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เสาหลัก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "เสา" ร่วมกับ คำวิเศษณ์ "หลัก" โดยมีความหมาย คือ ที่พึ่งหลัก เครื่องยึดเหนี่ยว ที่ปรึกษา ในที่นี้หมายถึง รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในระบบประชาธิปไตย

ตัวอย่าง

...การหล่อหลอมให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพจึงเป็นงานที่ยากกว่าเดิม เนื่องจาก มีโจทย์ใหม่ นอกหลักสูตรการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเด็กแบบดั้งเดิมเพิ่มเติมเข้ามา...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 12 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โจทย์ใหม่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "โจทย์" ร่วมกับ คำวิเศษณ์ "ใหม่" โดยมีความหมาย คือ เรื่องราวเกิดขึ้นใหม่ ปัญหาใหม่ สิ่งที่ต้องแก้ไขที่เพิ่มขึ้น

ตัวอย่าง

วิกฤติการเมืองของไทยในขณะนี้ ไม่ว่าจะมองไปทางใดก็ล้วนแต่ทางตัน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 23 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทางตัน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ทาง" ร่วมกับ คำวิเศษณ์ "ตัน" โดยมีความหมาย คือ การจมนุ่ม การเข้าตาจน การหมดหนทาง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบกับทางตันที่หมายถึง สุดถนน หรือสุดทาง

4) นาม+บุพบท หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำบุพบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม้ว่า ทางกลุ่ม กปปส. ยืนยันจุดยืนเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก จากนั้นจะเปิดทางให้มีการใช้มาตรา 7 เพื่อแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนกลางขึ้นมารักษาการ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คนกลาง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "คน" ร่วมกับ คำวิเศษณ์ "กลาง" โดยมีความหมาย คือ ผู้ที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ผู้ที่วางตัวเป็นกลางหรือผู้ที่เป็นคนประสานสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนสองฝ่าย

5) นาม+คำบอกลำดับ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วย
คำนามกับคำบอกลำดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

นายกรัฐมนตรียังประกาศถอยเป็นระลอกที่สอง ภายหลังจากผู้แทนราษฎรมีมติถอน
ร่าง พ.ร.บ.ปรองดองและร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ระลอกที่สอง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบ
ประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ระลอก" รวมกับ คำบอกลำดับ "ที่สอง" โดยมีความหมาย คือ
ครั้งที่สอง งวดที่สอง ซึ่ง "ระลอก" เป็นคำนามกล่าวถึงคลื่นน้ำขนาดเล็ก แต่ในที่นี้ใช้เปรียบกับ
การกระทำหรือพฤติกรรมของคน

ตัวอย่าง

...แต่บางพวกก็เห็นชอบว่า ควรรับมือไว้ให้เต็มทีเพื่อป้องกันสถานการณ์อันไม่คาดคิด
หรือเกรงว่าจะบานปลายจากมือที่สอง มือที่สาม

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ
"มือที่สอง" "มือที่สาม" ที่เกิดจากคำนาม "มือ" รวมกับ คำบอกลำดับ "ที่สอง" และ "ที่สาม" โดยมี
ความหมาย คือ บุคคลอื่นซึ่งมีใช้คู่กรณี แต่สอดเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือชีวิตของผู้อื่น มักจะ
เข้ามายุ่งเหยิงให้เกิดความแตกแยกหรือบ่อนทำลายผู้ที่เข้ามาแทรกแซง

6) กริยา+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับ
คำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เราจะเห็นว่า ที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกกฎหมายหลายฉบับ มีการข้อมมือมาอย่าง
ต่อเนื่องกับอุบัติเหตุทางทะเล...ดังนั้นบทเรียนน้ำมันรั่วครั้งนี้ น่าจะเป็นครูที่ดีให้กับ
ประเทศไทยในการรับมือกับอุบัติเหตุภัยหลังจากนี้

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 30 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "ซัอมมือ" และ "รับมือ" ซึ่ง "ซัอมมือ" ที่เกิดจากคำกริยา "ซัอม" รวมกับ คำนาม "มือ" โดยมีความหมาย คือ การฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญ

และ "รับมือ" เกิดจากคำกริยา "รับ" รวมกับ คำนาม "มือ" หมายถึง การจัดการ การดำเนินงาน

ตัวอย่าง

...การวิพากษ์วิจารณ์เช่นนี้ได้ขยายเป็นความขัดแย้งไปเรียบร้อยแล้ว โดยฝ่ายที่ไม่ชอบรัฐบาลพุ่งเป้าไปที่การกระทำของรัฐบาล ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยพุ่งเป้าไปที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ที่ไม่ยอมชี้แจงรายละเอียดว่าทำไมจึงต้องแบน

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 11 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "พุ่งเป้า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "พุ่ง" รวมกับ คำนาม "เป้า" มีความหมาย คือ การตั้งเป้าหมายชัดเจน การกำหนดจุดมุ่งหมายชัดเจน

ตัวอย่าง

...แต่หัวใจการฟื้นฟูบรรยากาศลงทุน ไม่ได้อยู่ที่อุปสรรคหรือปัญหาในปัจจุบันที่เผชิญอยู่ แต่คือ "อนาคต" ที่รัฐบาลต้องวาดภาพให้ได้ว่า รัฐบาลไทยจะหาทางรอดจากเฟดลดขนาดการอัดฉีดเงิน หรือ คิวอี อย่างไร ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 6 กันยายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "วาดภาพ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "วาด" รวมกับ คำนาม "ภาพ" มีความหมาย คือ นึกถึง นึกภาพหรือคาดเดาถึงลักษณะที่ยังไม่เห็น ในที่นี้หมายถึง การวางแผนงาน การเตรียมแผนงานในอนาคตไว้ล่วงหน้า

ตัวอย่าง

...แนวโน้มที่จะลงเลือกตั้งหรือไม่ลงของพรรคประชาธิปัตย์จึงค่อนข้างสูสี แต่อาจลงเลือกตั้งมากกว่า เพราะถ้าคว้าบัตรการเลือกตั้งคราวนี้ อาจไม่กระทบพรรคเพื่อไทยรุนแรง ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 20 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "คว่ำบาตร" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "คว่ำ" รวมกับ คำนาม "บาตร" มีความหมาย คือ ไม่ยอมคบค้าสมาคมด้วย เดิมหมายถึงสังฆกรรมที่พระสงฆ์ประกาศลงโทษคฤหัสถ์ผู้ประทุษร้ายต่อศาสนาด้วยการไม่คบ ไม่รับบิณฑบาต ในที่นี้หมายถึง การไม่ยอมทำตาม การเลิกเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้ง

ตัวอย่าง

...ธนาคารกลางยุโรปที่ปรับลดดอกเบี้ยลงสู่ระดับต่ำเป็นประวัติการณ์ เน้นผลักดันเศรษฐกิจให้ขยายตัวและ**ปิดฉาก**อัตราว่างงาน...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 10 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ปิดฉาก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "ปิด" รวมกับ คำนาม "ฉาก" มีความหมาย คือ ยกเลิก ยุติ หหมดสิ้น จบลง เปรียบเหมือนกับการสิ้นสุดการเล่นละครหรือปิดฉากละคร

7) กริยา+กริยา หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...นโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทยที่สัญญาว่าจะขึ้นค่าแรงขั้นต่ำแบบ**ก้าวกระโดด**เป็น 300 บาทพร้อมกันทั่วประเทศเพื่อ**เกทับ**พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งสัญญาว่าจะขึ้นค่าแรง 25% ภายใน 2 ปีแบบค่อยเป็นค่อยไป

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 5 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "ก้าวกระโดด" และ "เกทับ" ซึ่ง "ก้าวกระโดด" เกิดจากคำกริยา "ก้าว" รวมกับ คำกริยา "กระโดด" มีความหมายว่า ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในที่นี้กล่าวถึงเงินค่าแรงขั้นต่ำที่เพิ่มสูงขึ้นทันทีทันใดเปรียบดั่งกับก้าวกระโดด

และ "เกทับ" ที่เกิดจากคำกริยา "เก" รวมกับ คำกริยา "ทับ" โดยมีความหมายว่า ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหนือกว่าคู่แข่งเพื่อแสดงว่าตนมีสิ่งที่ดีกว่า

ตัวอย่าง

ดังนั้นสถานการณ์ตอนนี้ หลังจากที่รัฐบาลได้ปลดล็อกเรื่องยุบสภาไปแล้วนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องนั่งหารือ โดยให้ภาคเอกชนหรือนักวิชาการ เป็นตัวกลางดึงทั้งสองกลุ่มมาเจรจา...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 10 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ปลดล็อก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "ปลด" รวมกับ คำกริยา "ล็อก" โดยมีความหมายว่า คลี่คลาย แก้ไขปัญหา แก้ไขสถานการณ์ที่ยุ่งยาก

ตัวอย่าง

...การขึ้นดอกเบี้ยเป็นครั้งแรกในรอบ 5 ปีอย่างไม่มี**การบอกใบ้**ล่วงหน้าและไม่มีสัญญาณของแรงกดดันเงินเฟ้อ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 18 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "บอกใบ้" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "บอก" รวมกับ คำกริยา "ใบ้" โดยมีความหมายว่า บอกกล่าวหรือแสดงสัญญาณบางประการให้รับรู้ หรือบอกเป็นนัยๆ

8) กริยา+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

กลุ่มส.ส. แกนนำ นปช.และกลุ่มนิติราษฎร์เห็นว่าควรออกเป็นพระราชกำหนดหรือพร.ก. แต่มีเสียงคัดค้านว่าจะเป็นการ**หักดิบ** ปิดปากปิดตาสมาชิกรัฐสภามากเกินไป...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หักดิบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "หัก" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ดิบ" โดยมีความหมายว่า การบังคับให้กระทำบางสิ่งอย่างเฉียบพลัน การหยุดอย่างเฉียบพลัน

9) วิเศษณ์+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำวิเศษณ์กับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวว่า รัฐประหาร 2549 เป็นการสร้างต้นไม้พิษออกผลไม้ไม่เป็นพิษ และแตกกิ่งสาขาไปเรื่อย ๆ จึงต้องนิรโทษกรรมทั้งหมด แต่ถ้าให้สุดซอย และลบล้างผลพวงของรัฐประหารให้หมดจริง ๆ จะต้องลบล้างรัฐสภาและรัฐบาลปัจจุบันด้วย...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 25 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สุดซอย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำวิเศษณ์ "สุด" รวมกับ คำนาม "ซอย" โดยมีความหมายว่า ถึงที่สุด เต็มที่สุด ในที่นี้ "สุดซอย" ถูกนำมาใช้ในทางการเมืองโดยกล่าวถึง "นิรโทษกรรมสุดซอย" คือ การนิรโทษกรรมที่ครอบคลุมทั้งแกนนำ ผู้สั่งการ ผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติ ให้พ้นผิดโดยสิ้นเชิง

10) บุพบท + นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำบุพบทกับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...โดยทั่ว ๆ ไปผู้มีอำนาจจะงาบค่าหัวคิวจากโครงการใหญ่ๆของรัฐ 30-35 % นักธุรกิจต้องจ่ายใต้โต๊ะ ทำให้รัฐสูญเสียปีละกว่า 3 แสนล้านบาท

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 7 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ใต้โต๊ะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำบุพบท "ใต้" รวมกับ คำนาม "โต๊ะ" โดยมีความหมายว่า การติดสินบนเพื่อให้กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้สะดวก

ตัวอย่าง

สังคมที่อยู่ในบรรยากาศความเกลียดชังทุกวันนี้ เป็นผลมาจากความขัดแย้งแตกแยกอย่างรุนแรง แบ่งเป็นฝักฝ่าย มีการต่อสู้ทางการเมืองทุกรูปแบบทั้งบนดินและใต้ดิน...

(มติชน, วันพุธ ที่ 31 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "บนดิน" และ "ใต้ดิน" ซึ่ง "บนดิน" เกิดจากคำบุพบท "บน" รวมกับคำนาม "ดิน" มีความหมายว่าเปิดเผยชัดเจน ตรงไปตรงมา ถูกต้องตามกฎหมาย

และ "ใต้ดิน" เกิดจากคำบุพบท "ใต้" รวมกับคำนาม "ดิน" มีความหมายว่า ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ตัวอย่าง

...ส่วนจะคิดในกรอบหรือนอกกรอบ ก็สามารถทำได้ทั้งนั้น หากเห็นว่าเป็นทางออกที่แท้จริงของประเทศ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 10 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "ในกรอบ" และ "นอกกรอบ" ซึ่ง "ในกรอบ" เกิดจากคำบุพบท "ใน" รวมกับคำนาม "กรอบ" มีความหมายว่า เป็นไปตามขนบธรรมเนียม ตามระเบียบแบบแผน

และ "นอกกรอบ" เกิดจากคำบุพบท "นอก" รวมกับคำนาม "กรอบ" มีความหมายว่า แตกต่างอย่างไม่เป็นไปตามแบบแผน หรือการทําย่างสร้างสรรค์ มุมมองใหม่ๆ

ตัวอย่าง

มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า อาจมีผู้กำกับการแสดงอยู่หลังจาก โดยเฉพาะพ.ต.ท.ทักษิณ...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 19 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หลังจาก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำบุพบท "หลัง" รวมกับ คำนาม "ฉาก" โดยมีความหมายว่า อยู่เบื้องหลัง ทำโดยไม่แสดงให้ปรากฏเปิดเผย

11) วิเศษณ์+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำวิเศษณ์กับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...กรณีของเอสเอ็มอีแบงก์กำลังจะซํ้ารอยธนาคารรัฐอื่นๆในอดีต กล่าวคือ มีความไม่โปร่งใสในการปล่อยกู้...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โปร่งใส" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำวิเศษณ์ "โปร่ง" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ใส" โดยมีความหมายว่า ถูกต้อง บริสุทธิ์

ไม่มีการทจริต สามารถตรวจสอบได้ "โปร่งใส" เดิมหมายถึง มีคุณสมบัติที่แสงผ่านได้ ในที่นี้ นำมาใช้ในความหมายใหม่

12) จำนวนนับ + นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วย คำกริยากับคำจำนวนนับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...การมอบหมายให้ " 11 อรหันต์" ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ เป็นผู้สรรหาสมาชิกสภา ปฏิรูปก็ทำให้ขาดความเชื่อถือ

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 28 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "11 อรหันต์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภท คำประสมที่เกิดจากคำจำนวนนับ "11" ร่วมกับ คำนาม "อรหันต์" โดยความหมายคือ คณะกรรมการ สภาปฏิรูปประเทศที่รัฐบาลนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งในที่นี้เป็นการกล่าวเปรียบว่า เป็นคณะกรรมการที่เก่งกาจ มีความสามารถมากและมีคุณธรรมความดีดั่งกับพระอรหันต์

ตัวอย่าง

แนวคิดกลุ่มที่สาม เป็นความพยายามประสานระหว่าง สองขั้ว กล่าวคือ ด้านหนึ่ง ต้องการ ให้มีการเลือกตั้ง...แต่อีกด้านหนึ่งก็ต้องการให้มีการปฏิรูป...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 16 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "สองขั้ว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภท คำประสมที่เกิดจากคำจำนวนนับ "สอง" ร่วมกับ คำนาม "ขั้ว" โดยมีความหมายว่า กลุ่มคู่แข่ง 2 กลุ่ม ซึ่งในที่นี้หมายถึง กลุ่มคนที่สนับสนุนให้มีการเลือกตั้ง กับอีกกลุ่ม คือ สนับสนุนให้มีการปฏิรูป ประเทศ

1.2.2 คำประกอบที่เป็นคำซ้อน

คำประกอบที่เป็นคำซ้อน หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมาย เดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง (บรรจบ พันธุเมธา, 2549: 62) จาก การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนพบ 106 สำนวน ซึ่ง

สำนวนเหล่านี้ส่วนหนึ่งแสดงความหมายที่มีเค้าเดิมและบางสำนวนแสดงความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบว่า มีโครงสร้าง 2 ลักษณะ คือ คำซ้อน 2 พยางค์ และ คำซ้อน 4 พยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำซ้อน 2 พยางค์

คำซ้อน 2 พยางค์ คือ การนำคำหรือพยางค์ 2 พยางค์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน มาเรียงซ้อนเข้าคู่กัน เป็นการช่วยให้เกิดการเพิ่มน้ำหนักให้กับความหมายของคำให้ชัดเจนมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...จึงยังเป็นที่สงสัยในหมู่ประชาชนและผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กทม. ถ้าหากผู้สมัครหาเสียงด้วยการให้สัญญาต่อผู้เลือกตั้ง จะช่วยแก้ปัญหาปากท้อง...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 28 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปากท้อง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ เกิดจากคำนาม "ปาก" หมายถึง ส่วนหนึ่งของร่างกายคนและสัตว์ อยู่ที่บริเวณใบหน้า มีลักษณะเป็นช่องสำหรับกินอาหารและใช้สำหรับเปล่งเสียง รวมกับคำนาม "ท้อง" หมายถึง ส่วนของร่างกายด้านหน้า ตั้งแต่ลิ้นปี่จนถึงบริเวณต้นขา มีสะดืออยู่ตรงกลาง มีกระเพาะและไส้พุงอยู่ภายใน ซึ่ง "ปากท้อง" ให้ความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ ที่หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ หรือการทำมาหากินพอเลี้ยงตัว

ตัวอย่าง

ข้อวิพากษ์วิจารณ์หรือความห่วงใยของฝ่ายค้าน พุ่งเป้าไปที่ความเสียงด้านต่าง ๆ โดยระบุว่า การออกเป็นพระราชบัญญัติต่างหาก ไม่เป็นไปตามวิธีปฏิบัติเดิม จะมีปัญหาการตรวจสอบ และยังห่วงใยว่าจะเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน การรวัไหล ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวนมากโจมตีว่าเป็นการก่อหนี้ก้อนใหญ่ที่จะเป็นภาระกับคนทั้งประเทศ...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 1 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "รวัไหล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ ที่เกิดจากคำกริยา "รวั" รวมกับ คำกริยา "ไหล" ซึ่ง "รวัไหล" นั้นยังถือว่าให้ความหมายที่

ยังคงเค้าเดิมอยู่ นั่นก็คือ การไหลออก การรักษาไม่ได้ เพียงแต่นำมาใช้ในบริบทที่ต่างออกไป โดยในที่นี้หมายถึง การโอนเงินเงินของประเทศชาติ การถูกเบียดบังเอาไป หายไปด้วยการโอนเงิน

ตัวอย่าง

...ถึงแม้ว่านายกรัฐมนตรีมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า อยากเห็นปัญหาการซื้อขาย ตำแหน่งหมดสิ้นไปในวงการตำรวจ แต่คงจะไม่สามารถบรรลุความสำเร็จได้เพียงด้วยความปรารถนาหรือเสกเป่าให้หมดสิ้นด้วยวาจาอันศักดิ์สิทธิ์...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เสกเป่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ ที่เกิดจากคำกริยา "เสก" รวมกับ คำกริยา "เป่า" ซึ่งคำกริยาทั้งสองคำนี้มีความหมายคล้ายกัน คือ ร่ายมนตร์หรือคาถาแล้วเป่าลงไปเพื่อทำให้ขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ และเมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนก็ยังคงเค้าความหมายเดิม คือ การปรารถนาให้ได้ตั้งใจหวังด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ตัวอย่าง

...แต่ดูเหมือนว่าการทำเช่นนั้นจะถูกโจมตีต่อไปว่าเป็นการข่มขู่ข้าราชการ หรือไม่ก็ปิดปากข้าราชการ โดยขณะนี้เริ่มมีการออกมาอ้อมชน.ส.สุภาให้ยื่นหยัดต่อสู้กับรัฐบาลต่อไป

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 11 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อ้อมชู" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ ที่เกิดจากคำกริยา "อ้อม" รวมกับ คำกริยา "ชู" ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกัน โดย "อ้อมชู" ให้ความหมายในเชิงเปรียบเทียบที่หมายถึง การช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุน ส่งเสริม คำจูน

ตัวอย่าง

...แม้ว่าฝ่ายค้านได้ใช้ทำที่ชกฟอกและจับผิด แต่เนื้อหาสาระเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องใส่ใจให้คำตอบ...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 3 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ชกฟอก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ที่เกิดจากคำกริยา "ชก" รวมกับ คำกริยา "ฟอก" ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคล้ายกัน คือ หมายถึง การทำให้ผ้าสะอาด เมื่อเป็นสำนวน "ชกฟอก" จึงถือว่ายังคงเค้าความหมายเดิม แต่ใช้ใน

เชิงเปรียบเทียบว่าเป็นการสอบสวน การซักถาม การสอบปากคำ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง สะอาด โปร่งใสในเรื่องต่าง ๆ

ตัวอย่าง

การที่รัฐธรรมนูญ 2550 เพิ่ม เขี้ยวเล็บ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเพิกถอนสิทธิกรรมการพรรคที่ถูกยุบ ก็เพื่อเอาให้อยู่

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เขี้ยวเล็บ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ เกิดจากคำนาม "เขี้ยว" รวมกับคำนาม "เล็บ" ซึ่งทั้งสองคำนี้เป็นอวัยวะของร่างกายที่ถือว่ามีใช้สำหรับการป้องกันตนเองหรือใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ได้ สำนวน "เขี้ยวเล็บ" จึงถือ่าให้ความหมายที่มีเค้าเดิมในแง่ของการป้องกันตนหรือความร้ายกาจเฉพาะตน แต่ในที่นี้ใช้เชิงเปรียบเทียบและใช้ในบริบทใหม่ว่าเป็นความร้ายกาจของรัฐธรรมนูญ

2) คำซ้อน 4 พยางค์

คำซ้อน 4 พยางค์ คือ การนำคำ 4 คำหรือ 4 พยางค์ นำมาเรียงร้อยต่อเนื่องกัน โดยมีความหมายไปในทางเดียวกันหรือมีความหมายต่างกันแต่ทำให้เห็นว่ามีมีความต่อเนื่อง โดยคำหลังจะบอกเน้นถึงสิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ พ. นววรรณ (2520: 70-78) คำซ้อน 4 พยางค์นี้เป็นการนำคำมาซ้อนกันในลักษณะนี้ทำให้เกิดสัมผัสและจังหวะของคำ ดังที่กาญจนา นาคสกุล (2540: 19) เรียกคำกลุ่มนี้ว่า คำขยายคู่ หมายถึง คำที่มีเสียงของคำเป็น 4 จังหวะ เป็นคำที่ขยายหรือเพิ่มจังหวะเป็น 4 จากเดิม 2 หรือ 3 มีลักษณะเป็นคำคู่ คือ มี 2 ส่วน ที่นำมาเข้าคู่กันก็เพราะความสัมพันธ์ทางความหมายหรือเสียงหรือทั้ง 2 อย่าง ในงานวิจัยนี้พบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นคำซ้อน 4 พยางค์มีโครงสร้างเป็น คำซ้อนสัมผัส และคำซ้อนซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) คำซ้อนสัมผัส

คำซ้อนสัมผัส หมายถึง คำซ้อนที่มีสัมผัสกลางคำ คือ พยางค์ที่ 2 สัมผัสกับพยางค์ที่ 3 ซึ่งส่วนที่สัมผัสกันนั้นจะเห็นได้ชัดว่าเพื่อประโยชน์ทางเสียงโดยแท้ เพราะความหมายไม่ได้ปรากฏที่นั่น ความหมายของทั้งคำปรากฏที่คำต้นกับคำท้ายบ้าง หรือปรากฏที่คำข้างหน้า 2 คำบ้าง ส่วนคำข้างท้าย 2 คำไม่ปรากฏความหมายบ้าง (บรรจบ พันธุเมธา, 2549: 74) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

หลายฝ่ายสงสัยว่าการระบายข้าวของรัฐบาลจะมีการเล่นแร่แปรธาตุซื้อขายกันเอง ตามที่มีการกล่าวหาหรือไม่?

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เล่นแร่แปรธาตุ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน สัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "แร่" สัมผัสกับ "แปร" ซึ่งมีความหมายว่า การไม่ชัดเจน การคดโกง การลับเปลี่ยนของที่มีราคาให้เป็นของที่มีราคาต่ำกว่า โดยมีที่มาจาก การพยายามทำโลหะที่มีค่าต่ำเช่น ตะกั่วให้กลายเป็นทองคำตามความเชื่อแต่โบราณ จึงเป็นการนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมของคน คดโกง

ตัวอย่าง

ภาพแห่งความเป็นเมืองแห่งรอยยิ้ม และสันติสุขของประเทศไทย ยังฝังอยู่ใน ความทรงจำของหลาย ๆ คน และยังหวังว่าความสุขเช่นนั้นจะยังคงอยู่ ไม่ต้องคอยออกสังขวิญแขวนทุกคืนทุกวันว่าเหตุการณ์จะสงบทุเลาเป็นการชั่วคราว แล้วขยายใหญ่ไปมากมาย กว่าเดิมในวันใดวันหนึ่ง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 19 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ออกสังขวิญแขวน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "สัง" สัมผัสกับ "วิญ" ซึ่งมีความหมายว่า ตกใจสุดขีด ตกใจกลัวมาก

ตัวอย่าง

...ชปท.จกต้องหลีกเลี่ยง ไม่นำเรื่องการเมืองเพียงเพราะเป็นเสียงเรียกร้องจากฝ่ายการเมืองมาเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจแก้ปัญหาเรื่องคอขาดบาดตายของประเทศ ด้วยเช่นกัน

(มติชน, วันพุธ ที่ 24 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คอขาดบาดตาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "ขาด" สัมผัสกับ "บาด" ซึ่งมีความหมาย คือ ความร้ายแรงถึงอาจต้องสูญเสียชีวิตได้

ตัวอย่าง

แต่พฤติกรรมของรัฐมนตรีบางคนกลับสวนทางประชาธิปไตย บางคนถึงจะเป็นนักการเมืองประชาธิปไตยระดับผู้นำ แต่ยังมีความเป็นเจ้าขุนมูลนายที่ติดตัวมาจากการเป็นข้าราชการ

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 28 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เจ้าขุนมูลนาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "ขุน" สัมผัสกับ "มูล" ซึ่งมีความหมาย คือ เจ้านาย ผู้บังคับบัญชา ซึ่งในที่นี้มีความหมายว่า ถ้อยศศักดิ์ หยิ่งยโสเพราะติดยศศักดิ์ของตน

ตัวอย่าง

ระบบรัฐสภาจึงต้องเดินหน้าต่อไป ถึงแม้จะล้มลุกคลุกคลาน มากกว่า 80 ปี มีทั้งหยุดเดินและหยุดพัก แต่หวังว่าทุกฝ่ายจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ และเลือกเดินหนทางที่ถูกต้อง

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 23 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ล้มลุกคลุกคลาน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "ลุก" สัมผัสกับ "คลุก" ซึ่งมีความหมายว่า หกล้มหลุก ในที่นี้หมายถึงการชวตเซ ไม่มั่นคง ตั้งตัวไม่ติด หรือการประสบกับปัญหาโดยตลอด

2.2) คำซ้อนซ้ำ

คำซ้อนซ้ำ คือ คำซ้อนที่มีพยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามเป็นคำเดียวกันหรือการซ้ำกัน และพยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือตรงข้ามกันซ้อนกันอยู่ ความหมายเด่นของคำซ้อนนี้อาจปรากฏที่คำข้างหน้าหรือคำข้างท้าย (บรรจบ พันธเมธา, 2549: 75) คำประเภทนี้บางคนจัดเป็นคำซ้อน เพราะเอาคำมาซ้อนกัน บางคนอาจจัดเป็นคำซ้ำชนิดซ้อน และบางคนอาจจัดเป็นคำซ้อนชนิดซ้ำ (พ.นวรรณ, 2520: 76) ในที่นี้ผู้วิจัยขอจัดอยู่ในประเภท คำซ้อนซ้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...แม้แต่เนื้อหาเรื่องการชิงดีชิงเด่นเรื่องคู่รัก หากเห็นว่าเกินระดับที่พอดีแล้ว ก็มักจะมีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเดือดเป็นร้อนเสมอ จนต้องเข้ามาดูแล

(กรุงเทพธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 29 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ คือ "ซิงดีซิงเด่น" กับ "เป็นเดือดเป็นร้อน" โดย "ซิงดีซิงเด่น" หมายถึง แย่งกันเอาหน้าหรือเอาดีเอาเด่น ขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของผู้อื่น เพื่อให้ตนดีเด่นแต่ผู้เดียว ซึ่งมี "ซิง" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "ดี" กับ "เด่น" ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

และ "เป็นเดือดเป็นร้อน" หมายถึง มีอาการเป็นทุกข์กังวลไม่เป็นสุข ซึ่งมี "เป็น" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับคำว่า "เดือด" กับ "ร้อน" ที่มีความหมายในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง

กลุ่มส.ส. แกนนำ นปช.และกลุ่มนิติราษฎร์เห็นว่าควรออกเป็นพระราชกำหนดหรือ พ.ร.ก. มีเสียงคัดค้านว่าจะเป็นการหักดิบ ปิดปากปิดตาสมาชิกรัฐสภามากเกินไป...
(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปิดปากปิดตา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ไม่รับรู้รับฟัง ไม่ให้รู้ให้เห็น โดยทั่วไปใช้ว่า "ปิดหูปิดตา" แต่ในสำนวนนี้ เปลี่ยนจาก "หู" เป็น "ปาก" แทน แต่ก็ใช้ในความหมายเดียวกัน โครงสร้าง คือ "ปิด" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "ปาก" กับ "ตา" ที่มีเป็นอวัยวะของร่างกายเช่นกัน

ตัวอย่าง

...แนวทางปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ถือเป็นอีกแนวทางหลักที่เชื่อว่า ทุกสีทุกอุดมการณ์ทางการเมือง เห็นตรงกัน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ทุกสีทุกอุดมการณ์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ชาวไทยทุกคน ประชาชนชาวไทยทุกคน โดยมี "ทุก" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "สี" กับ "อุดมการณ์" ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เหตุการณ์ในยุคปัจจุบันของสังคมไทย คำว่า "สี" เป็นการเรียกกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์หนึ่ง ๆ เช่น สีแดง คือ กลุ่มคนที่สนับสนุนนายทักษิณ ชินวัตร กับ สีเหลือง คือ กลุ่มที่มีแนวคิดตรงข้ามกับกลุ่มคนสีแดง ดังนั้น "สี" กับ "อุดมการณ์" ในตัวอย่างข้างต้นจึงถือว่ามีความหมายคล้ายกัน

ตัวอย่าง

...เมื่อสิ้นเดือนรอมฎอน ความหวังต้องกลับมามีดมนอีกครั้ง จากการละเมิดสัญญาหยุดยิง และยังไม่ทราบว่าการเจรจาจะเดินหน้าต่อไปได้หรือไม่? เพราะยังถูกผีหลุกคน

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 13 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลูกผีลูกคน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ไม่แน่นอน ไม่ชัดเจน หวังเป็นที่แน่นอนยังไม่ได้ ซึ่งมี "ลูก" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "ผี" กับ "คน" ที่มีความหมายในเชิงตรงกันข้ามกันเพื่อเป็นการเปรียบเทียบ

ตัวอย่าง

...ซึ่งเราเชื่อว่าขณะนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญสำหรับการเมืองไทย ว่า จะเดินหน้าไปอย่างไร

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 11 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หัวเลี้ยวหัวต่อ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ภาวะหรือเหตุการณ์ที่อยู่ในระยะต่อกันถือว่าเป็นตอนสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพหรือความคิด ซึ่งมี "หัว" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "เลี้ยว" กับ "ต่อ" ที่มีความหมายคล้ายกัน กล่าวคือ หมายถึงระยะช่วงต่อหรือระยะเปลี่ยนแปลง "หัวเลี้ยวหัวต่อ" จึงเป็นการกล่าวในเชิงเปรียบเทียบ

ตัวอย่าง

หวังว่าเมื่อได้รับฟังปัญหาของประชาชนผ่านทางสำนักโพลแล้ว นักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะได้นำไปพิจารณา ถ้าหากเป็นปัญหาที่ต้องช่วยแก้ไข หรือบรรเทาทุกข์ อย่าได้คิดว่าเป็นแค่ เสียงนกเสียงกา ไม่มีผลต่อการเลือกตั้งคราวหน้า

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 18 กันยายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เสียงนกเสียงกา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ความเห็น คำพูด คำกล่าวของบุคคลที่ไม่มีอำนาจ ซึ่งมี "เสียง" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "นก" กับ "กา" ที่มีความหมาย คือ สัตว์ปีกเหมือนกัน ซึ่งคนไทยไม่ให้ความสำคัญนัก และมักนำมาใช้เปรียบกับสิ่งที่ด้อยคุณค่า

ตัวอย่าง

...ใครก็ตามที่เกี่ยวข้องต้องถูกลงโทษโดยไม่มีกระบวนการเลย อย่าจับแต่ปลาชิวปลาสร้อย แค่นอมินี หลบเลี่ยงไม่สาวถึงตัวการใหญ่ ปลอ่ยผู้กระทำผิดลอยนวล เป็นอภิสิทธิ์ชนที่แม้แต่กฎหมายก็เอื้อมไปเอาผิดไม่ถึง

(มติชน, วันพุธ ที่ 5 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ คือ "ปลาชิวปลาสร้อย" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่ไม่มีความสำคัญหรือสิ่งทีเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยมี "ปลา" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "ชิว" กับ "สร้อย" เหตุที่ใช้เปรียบนี้เพราะปลา"ชิว" กับ "สร้อย" นั้นจัดเป็นปลาจำพวกปลาขนาดเล็กพบได้ทั่วไป หางายนั่นเอง

1.2.3 คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ

คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ หมายถึง คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ ทำนองเดียวกับคำซ้อน ต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำใช้คำคำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำที่กล่าวซ้ำกัน 2 ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำ ไม่ใช่คำเดียว ๆ เรียงกัน จึงต้องคิดเครื่องหมายกำกับไว้ในภาษาไทยใช้ไม้ยมก (๑) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น หากไม่ใช่ไม้ยมกจะทำให้สังเกตยากว่า คำใดเป็นคำเดียว คำใดเป็นคำซ้ำ (บรรจบ พันธุเมธา, 2549: 76) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำพบ 19 สำนวน ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 เป็นต้นมา วุฒิสภาไม่เคยถอดถอน
นักการเมืองระดับ**บ๊ิก ๆ** แม้แต่คนเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 18 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "บ๊ิก ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ยิ่งใหญ่ มีอำนาจมาก ซึ่ง "บ๊ิก ๆ" เป็นคำภาษาอังกฤษ เมื่อนำมาใช้ในตัวอย่างนี้ หมายถึง นักการเมืองคนสำคัญ หรือ คนที่มีอำนาจมาก ๆ

ตัวอย่าง

...ที่ไออาร์ เขียนแบบเปิดและมีช่องโหว่ก่อให้เกิดการทุจริต รวมทั้งเขียนไว้**หลวม ๆ** ส่อ
เจตนาให้เปลี่ยนแปลงโครงการได้ในภายหลัง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 7 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หลวม ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ไม่แน่น ไม่สนิท แต่ในบริบทนี้ "หลวม ๆ"คือ ความไม่รอบคอบ ไม่รัดกุม ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งถือเป็นสำนวนที่ใช้ในบริบทที่เปลี่ยนไป เพราะนำมาใช้กล่าวถึงการเขียนเอกสาร

ตัวอย่าง

โครงการรับจำนำข้าวผิดพลาดมาตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง “เขาโกงกันตั้งแต่ขึ้น ทะเบียนชาวนา” ชาวนาเล็ก ๆ มักจะหลุดบัญชี
(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “เล็ก ๆ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ไม่สำคัญ ไม่ยิ่งใหญ่ ไม่ร่ำรวย แต่ในบริบทนี้ “ชาวนาเล็ก ๆ”คือ ชาวนาที่มีผลผลิต น้อย ชาวนาที่มีที่น้าน้อย ชาวนาที่ยากจน

ตัวอย่าง

...ผู้บริโภคดีเอ็ดรอน ร้องเรียน ก็ไม่เคยจะได้รับการแก้ไข สัญญาติด ๆ ดับ ๆ โทรม
ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง อัฟโหลด ดาวนโหลดอืด ๆ...
(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 25 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ คือ “ติด ๆ ดับ ๆ” กับ “อืด ๆ” โดย “ติด ๆ ดับ ๆ ” หมายถึง ชัดข้อง ไม่ต่อเนื่อง

และ “อืด ๆ” หมายถึง ไม่รวดเร็ว ช้า ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้ง “ติด ๆ ดับ ๆ” กับ “อืด ๆ” นั้นยัง ใช้ในความหมายเค้าเดิมอยู่ หากแต่เป็นการเปรียบเทียบด้วยการใช้ภาษาพูดนั่นเอง

ตัวอย่าง

ร่าง พ.ร.บ.ปรองดองแห่งชาติของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รองนายกรัฐมนตรี ที่
หมายมั่นปั้นมือเปิดทางให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กลับบ้านอย่าง
เท่ ๆก็ได้รับการบรรจุเข้าสู่ระเบียบวาระของสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 30 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “เท่ ๆ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า สง่างาม สวยงาม โดดเด่น ซึ่ง “เท่ ๆ” เป็นการนำคำภาษาพูดมาใช้เปรียบความสง่างาม

ตัวอย่าง

...พรรคประชาธิปัตย์น่าจะระดมค่าใช้จ่ายประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ “ไม่เลือกพรรคหรือ
ผู้สมัคร” ไต่ ๆ เพื่อให้แฟน ๆของพรรคประชาธิปัตย์ได้มีทางเลือก

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "แฟน ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ผู้นิยมชมชอบ ผู้ที่รักใคร่ชื่นชม หรือผู้สนับสนุน ซึ่งในที่นี้ "แฟน ๆ ของพรรคประชาธิปัตย์" หมายถึง คนไทยกลุ่มที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์

ตัวอย่าง

แนวทางในการยุบโรงเรียน จึงต้องฟังความเห็นจากประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง ทั้งครู และนักเรียน ไม่ใช่แนวทาง หยาบ ๆ แบบหมาแข่ง...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 13 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หยาบ ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ไม่ตั้งใจ ไม่เรียบร้อย ไม่ละเอียด ไม่ได้รับการตรวจสอบ "แนวทางหยาบ ๆ" คือ แนวทางที่เกิดจากความไม่ตั้งใจ ความไม่รอบคอบนั่นเอง

จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบ พบว่าแบ่งเป็นประเภท 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ ซึ่งปรากฏคำประกอบประเภทคำประสมมากที่สุด รองลงมา คือ คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และ คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ ตามลำดับ โดยโครงสร้างแต่ละประเภทมีดังนี้

คำประกอบที่เป็นคำประสมเกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่ อีกคำหนึ่ง พบโครงสร้าง คือ นาม+นาม เช่น สภาโจ๊ก เป็นต้น นาม+กริยา เช่น ลูกเล่น เป็นต้น นาม+วิเศษณ์ เช่น นายใหญ่ เป็นต้น, นาม+บุพบท เช่น คนกลาง เป็นต้น นาม+คำบอกลำดับ เช่น มือที่สาม เป็นต้น กริยา+นาม เช่น ฟุ้งเป้า เป็นต้น กริยา+กริยา เช่น เกทับ เป็นต้น กริยา+วิเศษณ์ เช่น หักดิบ เป็นต้น, วิเศษณ์+นาม เช่น สุดชอย เป็นต้น บุพบท + นาม เช่น ได้ดิน เป็นต้น วิเศษณ์+วิเศษณ์ เช่น โปร่งใส เป็นต้น จำนวนนับ + นาม เช่น สองขั้ว เป็นต้น

คำประกอบที่เป็นคำซ้อนเกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก พบโครงสร้าง คือ คำซ้อน 2 พยางค์ เช่น ปากท้อง รั้วไหล ชักฟอก เป็นต้น และ คำซ้อน 4 พยางค์ ซึ่ง คำซ้อน 4 พยางค์มีโครงสร้างอีก 2 แบบ คือ คำซ้อนสัมผัส เช่น เล่นแร่แปรธาตุ เจ้าขุนมูลนาย เป็นต้น และคำซ้อนซ้ำ เช่น ปิดปากปิดตา ลูกผีลูกคน ปลาชิวปลาสร้อย เป็นต้น

คำประกอบที่เป็นคำซ้ำเกิดจากการนำคำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดี่ยวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ ทำนองเดียวกับคำซ้อน และมีเครื่องหมายไม้ยมก (๑) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น เช่น หลวม ๆ แพน ๆ หยาบ ๆ เป็นต้น

2. ประเภทที่เป็นวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นวลี หมายถึง ถ้อยคำที่มีส่วนประกอบเป็นคำหลัก กับส่วนขยายของคำ จากการศึกษาค้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นวลีทั้งสิ้น 365 คำวน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ส่วนประกอบตามหลักไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2536) สามารถแบ่งถ้อยคำที่เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นวลีได้ 3 ประเภท คือ

- 2.1 นามวลี
- 2.2 กริยาวลี
- 2.3 วิเศษณ์วลี

2.1 นามวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นนามวลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วย คำนามกับส่วนขยาย โดยพบจำนวน 195 คำวน แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

- 2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล)
- 2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค)
- 2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ)
- 2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพจน์คุณศัพท์ (ล ฉค)
- 2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ชส)

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล)

นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วย คำนามเรียงกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ใครก็ตามที่เกี่ยวข้องต้องถูกลงโทษโดยไม่มีกระบวนการ เว้น อย่จำแต่ปลาชิวปลาสร้อยแค่นอมนี่ หลบเลี่ยงไม่สาวถึงตัวการใหญ่ ปล่อยผู้กระทำผิดลอยนวล เป็นอภิสิทธิ์ชนที่แม้แต่กฎหมายก็เอื้อมไปเอาผิดไม่ถึง

(มติชน, วันพุธ ที่ 5 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อภิสิทธิ์ชน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม "อภิสิทธิ์" กับ คำนาม "ชน" หมายถึง กลุ่มคนที่มีอำนาจหรือได้รับผลประโยชน์มากกว่าคนอื่น ๆ

ตัวอย่าง

...เหตุที่ต้องย่ำว่าเป็นเรื่องที่ต้องเร่งหาข้อยุติเพราะตัวเลขเศรษฐกิจนั้นสำคัญ ทั้งในการกำหนดนโยบายระดับชาติและเอกชนนำไปอ้างอิงหรือฐานในการวางแผนทางธุรกิจ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 23 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ตัวเลขเศรษฐกิจ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม "ตัวเลข" กับ คำนาม "เศรษฐกิจ" โดยมีความหมาย คือ ระบบการดำเนินการหรือรายได้ด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของประเทศ

ตัวอย่าง

...มีการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน และลงพื้นที่รับฟังเสียงสะท้อน ระหว่างนั้นรัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณเยียวยาเหยื่อความรุนแรงในพื้นที่เป็นระยะ...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 10 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เหยื่อความรุนแรง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม "เหยื่อ" กับ คำนาม "ความรุนแรง" โดยมีความหมายคือ บุคคลที่ได้รับผลกระทบของความขัดแย้งทางการเมือง

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของโลกในยุคไซเบอร์ เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นอาณาบริเวณที่อยู่เหนือการควบคุมของอำนาจรัฐได้อย่างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นอาณาบริเวณ พื้นที่สีเทา ที่อำนาจรัฐสามารถเข้าไปควบคุมได้บางส่วน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 8 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "พื้นที่สีเทา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม"พื้นที่" กับ คำนาม"สีเทา" โดยมีความหมายคือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงจะเกิดความรุนแรง แต่ยังอยู่ในการควบคุมดูแลได้พอสมควร

ตัวอย่าง

...นักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลได้ตั้งฉายาให้ในปี 2555 ที่ผ่านมา ให้ฉายารัฐบาลเป็น "รัฐบาลพีคนแรก" ส่วนนายกรัฐมนตรีได้ฉายา "ปุกรรเชียง" เดินโซ่วไปโซ่วมาตีกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 26 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปุกรรเชียง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำวิสามัญนามชื่อคน "ปุ" กับ คำนาม "กรรเชียง" โดยหมายถึง การบริหารงานของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งมีชื่อเล่นว่า "ปุ" ที่ต้องแบกภาระและรับคำสั่งจากพี่ชาย คือ นายทักษิณ ชินวัตร แม้แต่คนรอบข้างก็คอยลากไปลากมา ทำให้ทำงานไม่เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม เมื่อมีปัญหาทางการเมือง ก็มักจะถอยหนี หลบเลี่ยง ซึ่งมาจากสำนวน "ตีกรรเชียง" คือ อากาศลอยตัวหนี หลบหลีกด้วยเล่ห์กล

ตัวอย่าง

ทุกครั้งที่จะมีการปรับคณะรัฐมนตรีจะมีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลยกขบวน ไปพบใครในต่างประเทศ และกลุ่มนักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลผู้รู้เรื่องดี ได้ยืนยันเรื่องนี้ด้วยการตั้งฉายา "รัฐบาลพีคนแรก" แปลว่าไม่ใช่รัฐบาลน้องสาว?

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) มีคำนามเรียงกัน คือ "รัฐบาลพีคนแรก" และ "รัฐบาลน้องสาว" โดย "รัฐบาลพีคนแรก" มีความหมายล้อคำมาจากนโยบายที่ขึ้นชื่อของรัฐบาลของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทั้งรถคันแรก บ้านหลังแรก แต่ด้วยรัฐบาลชุดนี้มักบริหารงาน โดยมีเงาของพี่ชาย พี่สาวของนายกรัฐมนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ รวมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ก็มาจากเรื่องของพี่ จึงมีคำว่า "รัฐบาลพีคนแรก"

และ "รัฐบาลน้องสาว" หมายถึง รัฐบาลที่นายกรัฐมนตรี คือ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศ แต่มีการกล่าวเรียกเปรียบเทียบกับนายทักษิณ ชินวัตรผู้เป็นพี่ชายที่ถือเป็นคนที่มิชอบบทบาทสำคัญในการบริหารงานของรัฐบาล

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค)

นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามและหน่วยขยายซึ่งเป็นหน่วยคุณศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ผู้นำใหม่ของเกาหลีเหนือขณะนี้อาจจะกำลังห่อ "ของเล่นใหม่" คือ อาวุธนิวเคลียร์ที่เพิ่งจะได้มาและต้องการแสดงแสนยานุภาพต่อชาวโลก
(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 4 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ของเล่นใหม่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "ของเล่น" ส่วนขยายคือ หน่วยคุณศัพท์ "ใหม่" โดยมีความหมายคือ สิ่งที่น่าสนใจใหม่ ของใหม่ ในที่นี้หมายถึง อาวุธนิวเคลียร์ที่นายคิม จอง อึน ผู้นำเกาหลีเหนือเพิ่งจะได้มาและต้องการแสดงแสนยานุภาพต่อชาวโลก

ตัวอย่าง

...เรื่องนี้เป็นปัญหาอมตะของข้าราชการ พนักงานห้างร้านเอกชน ไม่ใช่เฉพาะครูเท่านั้น...

(มติชน, วันพุธ ที่ 16 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ปัญหาอมตะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "ปัญหา" ส่วนขยายคือ หน่วยคุณศัพท์ "อมตะ" โดยมีความหมายคือ ปัญหาที่มีมายาวนาน ปัญหาที่ยากจะแก้ไขได้จนกระทั่งในปัจจุบัน

ตัวอย่าง

...ยิ่งกระบวนการยุติธรรมเอาผิดไม่จริงจังด้วยแล้ว ประเทศก็ยากที่จะฟื้นจากป่วยไข้ตายไปพร้อมกับมะเร็งร้ายในที่สุด และนี่คือต้นตอสำคัญของความวุ่นวายในวันนี้...

(กรุงเทพมหานคร, วันอังคาร ที่ 31 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "มะเร็งร้าย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "มะเร็ง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "ร้าย" โดยมีความหมายคือ การทุจริตคอร์รัปชันที่เปรียบได้กับมะเร็งที่ทำร้ายร่างกายซึ่งก็คือประเทศชาติให้ล้มสลาย

ตัวอย่าง

การที่นายกรัฐมนตรีเรียกร้องให้แข่งขันกันด้วยนโยบายและหลีกเลี่ยงการโจมตีกันและกัน นับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการสร้าง "การเมืองน้ำดี" และขจัด "การเมืองน้ำเน่า"

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) คือ "การเมืองน้ำดี" และ "การเมืองน้ำเน่า" โดย "การเมืองน้ำดี" มีหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "น้ำดี" โดยมีความหมายคือ การเมืองที่ดี เกิดการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ และ "การเมืองน้ำเน่า" มีหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "น้ำเน่า" หมายถึง การเมืองที่ไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพการบริหารไม่ประสบความสำเร็จ

ตัวอย่าง

ปัญหาที่น่าเป็นห่วงก็คือรัฐบาลไทยเคยผิดพลาดร้ายแรงมาแล้วในการแก้ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้เนื่องจากรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มองว่าเป็นฝีมือของ "โจรกระจอก" เป็นมุมมองแบบตำราจ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โจรกระจอก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "โจร" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "กระจอก" โดยในที่นี้มีความหมายคือ กลุ่มคนเพียงเล็กน้อยหรือกลุ่มชาวบ้านที่ไม่มีอำนาจหรือไม่มีความน่าเกรงกลัวใด ๆ ไม่สนับสนุน นายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปล้นปืนที่ภาคใต้

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ)

นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน ซึ่งหน่วยจำนวนนี้ ประกอบด้วย คำลักษณนาม คำบอกจำนวน คำบอกลำดับที่ คำหน้าจำนวน คำหลังจำนวน (วิจิตรนุ ภาณุพงศ์, 2536: 86) ซึ่งจากการศึกษาพบโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามและส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน 2 ลักษณะ ดังนี้ หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม กับ คำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม

ตัวอย่าง

...ศ.นพ.ประเวศ วะสี เปรียบเทียบว่าสถานการณ์ปัจจุบันคล้ายกับทางสองแพร่ง ทางหนึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงขั้นมิคสัญญี อีกทางหนึ่งอาจนำไปสู่ความร่วมมือปฏิรูปประเทศ

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 2 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทางสองแพร่ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "ทาง" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สองแพร่ง" ที่เป็น คำบอกจำนวน "สอง" และคำนาม "แพร่ง" โดยมีความหมายคือ เรื่องราวหรือความแตกต่างหรือคิดเห็นที่ต่างกันสองประการอย่างชัดเจน

ตัวอย่าง

บางคนระบุว่าเป็น "หนี้สามชั่วโคตร" เพราะการใช้หนี้จะต้องใช้เวลาถึง 3 ชั่วคน จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกและจนถึงรุ่นหลานจึงจะใช้หนี้หมด...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หนี้สามชั่วโคตร" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "หนี้" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สามชั่วโคตร" ที่เป็นคำบอกจำนวน "สาม" และคำนาม "ชั่วโคตร" โดยมีความหมายคือ หนี้สินที่มากมายเปรียบดั่งใช้หนี้สินนี้จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกจนถึงรุ่นหลานจึงจะใช้หนี้หมด

ตัวอย่าง

ส่วนในประเทศเผด็จการเต็มใบ รัฐบาลเป็นเจ้าของสื่อต่าง ๆ เสียเอง และใช้สื่อเป็น
กระบอกเสียง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เผด็จการเต็มใบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "เผด็จการ" ส่วนขยาย
คือ หน่วยจำนวน "เต็มใบ" ที่เป็นคำบอกจำนวน "เต็ม" ที่หมายถึง "หนึ่ง" และคำลักษณนาม "ใบ"
โดยความหมายคือ การปกครองโดยวิธีเผด็จการเต็มรูปแบบ ชัดเจน

2) หน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่

ตัวอย่าง

ผบ.ทบ.ยังกล่าวถึงความเห็นที่ว่าไทยเสียดินแดนว่า เมื่อศาลยังไม่ได้บอกก็ยังไม่เสีย
พร้อมกับเตือนว่าการวิเคราะห์วิจารณ์ทำได้ แต่อย่าทำให้เป็นน้ำผึ้งหยดเดียวกลายเป็น
สงครามขึ้นมา...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 15 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "น้ำผึ้งหยดเดียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "น้ำผึ้ง" ส่วนขยาย คือ
หน่วยจำนวน "หยดเดียว" ที่เป็น คำลักษณนาม "หยด" และคำบอกจำนวน "เดียว" ซึ่งก็คือ "หนึ่ง"
โดยมีความหมายคือ เรื่องเล็ก ๆ ก็ทำให้มันเป็นเรื่องใหญ่ได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการวิพากษ์วิจารณ์
เรื่องราวที่อาจนำมาสู่ปัญหารุนแรงได้

ตัวอย่าง

ข้อสังเกตจาก พล.ท.ภราดร ภายหลังการลงนาม ก็คือ ถือเป็นกุญแจดอกแรกที่จะ
นำไปสู่การแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 4 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กุญแจดอกแรก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "กุญแจ" ส่วนขยาย คือ
หน่วยจำนวน "ดอกแรก" ที่เป็น คำลักษณนาม "ดอก" และคำบอกลำดับที่ "แรก" โดยมีความหมาย
คือ สิ่งสำคัญ ตัวช่วยสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหา

ตัวอย่าง

หลังจากที่พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้ง เมื่อปี 2554 น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี มีเสียงเตือนจากหลายฝ่าย ไม่ให้รัฐบาลใหม่ทำสิ่งที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” เพราะอาจถูกต่อต้าน รัฐบาลประกาศเดินหน้าบริหารประเทศ ตามแนวทางที่เรียกว่า “ทักษิณคิดเพื่อไทยทำ” ถูกคัดค้านต่อเนื่องร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมคือฟางเส้นสุดท้าย

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 28 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ฟางเส้นสุดท้าย” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม “ฟาง” ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน “เส้นสุดท้าย” ที่เป็น คำลักษณนาม “เส้น” และคำบอกลำดับที่ “สุดท้าย” โดยมีความหมายคือ โอกาสสุดท้าย

ตัวอย่าง

แนวคิดกลุ่มที่สาม เป็นความพยายามประสานระหว่างสองขั้ว กล่าวคือ ด้านหนึ่งต้องการ ให้มีการเลือกตั้ง...แต่อีกด้านหนึ่งก็ต้องการให้มีการปฏิรูป...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 16 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “แนวคิดกลุ่มที่สาม” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม “แนวคิด” ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน “กลุ่มที่สาม” ที่เป็นคำลักษณนาม “กลุ่ม” และคำบอกลำดับที่ “ที่สาม” โดยมีความหมาย คือ กลุ่มคนที่มีแนวคิดเป็นกลาง คือ ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นคู่กรณีกัน

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค)

นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นอนุพากย์คุณศัพท์ โดยอนุพากย์คุณศัพท์ ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยหลักในนามวลี และนามวลีนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวยกได้ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536: 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...หลังจากเกิดการแบ่งแยกเป็นสี่เป็นฝ่าย และยังคงไม่เห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ ในการยุติความขัดแย้งที่เรื้อรัง...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 23 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "แสงสว่าง" ส่วนขยาย คือ อนุพากย์คุณศัพท์ "ที่ปลายอุโมงค์" โดยมีความหมายคือ ความสำเร็จที่แลงมาด้วยความพยายามหรือการมีความหวังในบางสิ่งบางอย่างว่าสักวันจะสำเร็จ เป็นต้น

ตัวอย่าง

เราเห็นว่าที่ผ่านมามีเป็น**บทเรียนที่อยู่นอกตำรา** คนในแวดวงเศรษฐกิจ การเงิน ผู้บริหารด้านเศรษฐกิจของประเทศยังไม่เคยเจอกันมาก่อน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 21 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "บทเรียนที่อยู่นอกตำรา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "บทเรียน" ส่วนขยาย คือ อนุพากย์คุณศัพท์ "ที่อยู่นอกตำรา" .โดยมีความหมายคือ ความรู้หรือเรื่องราวสอนใจที่เกิดจากประสบการณ์จริง

ตัวอย่าง

...ช่อง 3 อาจเกรงกลัวอำนาจของ**มือที่มองไม่เห็น**หรืออิทธิพลทางการเมืองที่กุมชะตาชีวิตสัมปทานภายใต้การกำกับของรัฐบาลที่คุม อสมท...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือที่มองไม่เห็น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "มือ" ส่วนขยาย คือ อนุพากย์คุณศัพท์ "ที่มองไม่เห็น" โดยมีความหมายคือ คนที่คิดจะทำร้าย แต่ใช้วิธีการสุ่มหรือแอบทำร้ายโดยที่มองไม่เห็น

ตัวอย่าง

...บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ในยุคที่ต้องปรับตัวแยกออกการสื่อสารแห่งประเทศไทยไปทำธุรกิจแข่งขันสูง และยังเป็น**กิจการที่ตะวันใกล้ตกดิน** คือ กิจการไปรษณีย์ แต่มีบุคลากรที่ร่วมมือร่วมใจกันตั้งแต่ระดับบนถึงระดับล่าง กิจการได้ฟื้นตัวขึ้นเป็นลำดับ

จนกระทั่งมีรายได้เลี้ยงตัว และองค์กรได้ ทั้งยังพยายามหาผลิตภัณฑ์เสริมรายได้เพิ่ม
อย่างต่อเนื่อง

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กิจการที่ตะวันใกล้ตกดิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มี
โครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม
"กิจการ" ส่วนขยาย คือ อนุพากย์คุณศัพท์ "ที่ตะวันใกล้ตกดิน" โดยมีความหมายคือ กิจการหรือ
องค์กรที่ใกล้จะปิดลง ใกล้จะยกเลิก ซึ่งในที่นี้ หมายถึง บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส)

นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) หมายถึง
นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และหน่วยขยายเสริม ซึ่งประกอบด้วยวลีคุณศัพท์
คือ พิเศษวลีคุณศัพท์ สถานวลีคุณศัพท์ หรือกาลวลีคุณศัพท์ (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2536: 86) จาก
การศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็น
คำนามกับหน่วยขยายเสริมซึ่งเป็นสถานวลีคุณศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาล
ซึ่งเป็นการเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "การเมืองข้างถนน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วน
ขยายเสริม คือ สถานวลีคุณศัพท์ "ข้างถนน" โดยมีความหมายคือ การออกมาชุมนุมประท้วงรัฐบาล
โดยในที่นี้หมายถึง การที่พรรคประชาชนปลดปล่อยออกมาปราศรัยและโจมตีรัฐบาลด้วยการชุมนุมประท้วง

ตัวอย่าง

...อย่าให้กฎหมายที่กำลังจะผลัดกันออกมา เป็นตัวเร่งให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้น หาก
เป็นเช่นนั้น แผลในสังคมก็จะร้าวลึกยิ่งขึ้น...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 9 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "แผลในสังคม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "แผล" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ในสังคม" โดยมีความหมายคือ ปัญหาหรือเหตุการณ์ร้ายแรงที่ยังแก้ไขไม่ได้ของประเทศชาติหรือสังคมไทย

ตัวอย่าง

แน่นอนว่าสังคมอาจกังวลในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน หรือเงินใต้โต๊ะที่ต้องจ่ายกัน ในการประมูลโครงการ แต่ประเด็นนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมก็ยืนยันแล้วว่า จะดำเนินอย่างโปร่งใสที่สุด...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เงินใต้โต๊ะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "เงิน" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ใต้โต๊ะ" โดยมีความหมายคือ เงินหรือทรัพย์สินที่มอบให้เป็นค่าตอบแทนซึ่งโดยมากมักกล่าวถึงการทำทุจริต

ตัวอย่าง

...ขณะที่พลังทางสังคมอื่น ๆ อาทิ นักศึกษาที่เคยมีบทบาทก็เปลี่ยนไป เพราะมหาวิทยาลัยถูกแทรกแซงจนกลายเป็น "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง"

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 17 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "โรงเรียนเด็ก" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ของชนชั้นกลาง" โดยมีความหมายคือ คำเปรียบเทียบกับเดียนการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ของมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

2.2 กริยาวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นกริยาวลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย ซึ่งจากการศึกษาพบ 162 สำนวน แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน ดังนี้

2.1.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก)

- 2.1.2 กิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข)
  - 2.1.3 กิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ)
  - 2.1.4 กิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก ฉ)
- 2.1.1 กิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก)

กิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) หมายถึง กิริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยคำกริยาตั้งแต่ 2 คำเรียงกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เรื่องที่เหมือนกันอีกอย่างหนึ่ง ของการลุกขึ้นต่อสู้ทั้งสองครั้ง คือรัฐบาลต่างก็ประเมินพลังประชาชนต่ำเกินไป คราวนี้ปรามาสว่ามีบต่อต้านรัฐบาล "จุดไม่ติด" แต่ความเป็นจริง ได้พิสูจน์ว่าไม่ใช่แค่ "จุดติด" แต่กลายเป็นไฟลามทุ่งลามป่า จนฝ่ายรัฐบาลตั้งตัวแทบไม่ติด ต้องถอยกรูดไม่เป็นขบวน นี่คือบทเรียน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 11 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) คือ "จุดไม่ติด" กับ "จุดติด" ซึ่ง "จุดไม่ติด" เกิดจากคำกริยา "จุด" และคำช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น "ไม่" และคำกริยา "ติด" ซึ่งมีความหมายว่า ปลุกระดม หรือกระตุ้นไม่สำเร็จ

และ "จุดติด" เกิดจากคำกริยาเรียงกัน 2 คำ คือ คำกริยา "จุด" กับ คำกริยา "ติด" หมายถึง ปลุกระดมหรือกระตุ้นสำเร็จ

ตัวอย่าง

ในภาพรวมนั้น ปรากฏว่า 70% ของจำนวนประเทศที่นำมาจัดอันดับ สอบตกหรือมีคะแนนต่ำกว่าครึ่งหนึ่ง มีเพียง 54 ประเทศที่สอบผ่าน หรือได้เกิน 50 คะแนน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 6 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกิริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) คือ "สอบตก" และ "สอบผ่าน" ซึ่ง "สอบตก" ประกอบด้วยคำกริยาเรียงกัน 2 คำ คือ คำกริยา "สอบ" กับ คำกริยา "ตก" ซึ่งมีความหมายว่า ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ผ่านเกณฑ์

และ "สอบผ่าน" ประกอบด้วยคำกริยาเรียงกัน 2 คำ คือ คำกริยา "สอบ" กับ คำกริยา "ผ่าน" ซึ่งมีความหมายว่า ได้รับการยอมรับ ผ่านเกณฑ์

ตัวอย่าง

...ส่วนบางพรรคไม่ใช่ฝ่ายค้าน แต่เป็นพรรคที่จ้องเสียบรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 23 กันยายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จ้องเสียบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) คือ คำกริยาเรียงกัน 2 คำ คือ คำกริยา "จ้อง" กับ คำกริยา "เสียบ" ซึ่งมีความหมายว่า คอยหาโอกาสที่จะนำมาเป็นของตนเอง

2.1.2 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข)

กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) หมายถึงกริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่น ซึ่งเป็นคำกริยา และหน่วยขยายซึ่งอาจจะเป็นคำกริยาวิเศษณ์หรือวลีลดฐานะชนิดใดชนิดหนึ่ง คือ สถานวลีลดฐานะและกาลวลีลดฐานะ (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2536: 89) จากการศึกษาพบโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นที่เป็นคำกริยากับหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ กับ หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีลดฐานะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

นายกิตติรัตน์ อาจจะไม่ได้ชี้ชัดว่าใครเป็นทีมที่เล่นแรง "ก่อน" และทีมใด "เอาคืน" ด้วยลักษณะเดียวกัน...จากคำสัมภาษณ์ก่อนการประชุมใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ สะท้อนให้เห็นว่านายกิตติรัตน์มองการเมืองว่ามีการเล่น "แรง" และเอาคืนกัน "แรง" เช่นเดียวกัน

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 1 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เล่นแรง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "เล่น" กับหน่วยขยายคือ คำกริยาวิเศษณ์ "แรง" โดยมีความหมายคือ ทำร้าย สร้างผลกระทบในทางร้าย

ตัวอย่าง

...ที่สำคัญข้าราชการประจำบางคนที่ทำงานมายาวนานทำหน้าที่กลั่นกรองเรื่องราวอันเป็นผลประโยชน์ของประเทศก็ "คติน้อย" หรือเพราะความไม่รู้ แต่จะนำไปสู่ความสูญเสียอันยิ่งใหญ่ระดับชาติ...

(กรุงเทพมหานคร, วันพฤหัสบดี ที่ 30 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คติน้อย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "คิด" กับหน่วยขยาย คือ คำกริยาวิเศษณ์ "น้อย" โดยมีความหมายคือ ไม่รอบคอบ ประมาท

ตัวอย่าง

การปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง คือการโกหก รองนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่งอ้างว่า บางครั้งจำเป็นต้อง "โกหก" ประชาชน เพื่อให้สบายใจ แต่เป็นการ "โกหกสีขาว" ไม่ว่าจะ โกหกสีขาวหรือสีดำ ก็เป็นการโกหกเหมือนกัน อาจทำให้กลุ่มผู้ที่สนับสนุนรัฐบาลบางส่วนเชื่อ แต่คนส่วนใหญ่ซึ่งไม่ได้สังกัดกลุ่มใด ๆ จะขาดความเชื่อถือต่อรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) คือ "โกหกสีขาว" "โกหกสีดำ" โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "โกหก" กับหน่วยขยาย คือ คำกริยาวิเศษณ์ "สีขาว" และ "สีดำ" โดยมีความหมายดังนี้ "โกหกสีขาว" คือ การโกหกที่ไม่มีเจตนาร้าย แต่ต้องการรักษาหน้าใจผู้อื่น และ "โกหกสีดำ" คือ การโกหกที่เกิดจากเจตนาร้าย มุ่งทำร้ายผู้อื่นอย่างชัดเจน

ตัวอย่าง

การประคับประคองการฟื้นตัวของสหรัฐ มีขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจยุโรปยังไม่ฟื้น
พวงหาม แถมเผชิญภาวะถดถอยดิ่งลึกช่วงไตรมาสแรก...

(กรุงเทพมหานคร, วันศุกร์ ที่ 17 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ถดถอยดิ่งลึก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ถดถอย" กับหน่วยขยาย คือ คำกริยาวิเศษณ์ "ดิ่งลึก" โดยมีความหมายคือ ย่ำแย่ วิกฤติ ประสบปัญหาที่ยากจะแก้ไข

2) หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีลดฐานะ

ตัวอย่าง

เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งในขณะนี้ จะตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการกำหนดการปฏิรูปการเมือง เราไม่ต้องการเห็นการปล่อยโอกาสนี้ให้หลุดลอยไปและต้องมาต่อสู้บนท้องถนนครั้งแล้วครั้งเล่า...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ต่อสู้บนท้องถนน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ต่อสู้" กับหน่วยขยายซึ่งเป็นหน่วยขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "บนท้องถนน" โดยมีความหมายคือ การชุมนุมประท้วงเพื่อแสดงสิทธิเสรีภาพทางการเมืองตามท้องถนนหรือสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของผู้คน

ตัวอย่าง

...ความล้มเหลวของการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา เพราะเน้นการจัดทำรัฐธรรมนูญที่ดีเป็นหลัก เป็นแต่เพียงการปฏิรูปบนแผ่นกระดาษ แต่ไม่ได้ปฏิรูปต้นตอของ ปัญหาที่แท้จริง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 6 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปฏิรูปบนแผ่นกระดาษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ปฏิรูป" กับหน่วยขยาย ซึ่งเป็นหน่วยขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "บนแผ่นกระดาษ" โดยมีความหมายคือ การปฏิรูปที่ได้แต่เพียงบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ การยึดเพียงหลักการทฤษฎี แต่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้สัมฤทธิ์ผล

ตัวอย่าง

เราเห็นว่ายิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ไม่อาจหลบอยู่ข้างหลังเหตุการณ์ได้อีกแล้ว...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 5 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หลบอยู่ข้างหลัง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "หลบ" มีคำช่วยกริยาหลังหน่วยแก่น "อยู่" กับหน่วยขยาย ซึ่งเป็นหน่วยขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ข้างหลัง" โดยมีความหมายคือ เลี่ยง ไม่ประจันหน้าด้วยตนเอง หลบเลี่ยงจากการเป็นตัวตั้งตัวตี

2.1.3 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ)

กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) หมายถึงกริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยา และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วยจำนวน และหน่วยจำนวนที่พบประกอบด้วยคำบอกจำนวน และคำลักษณนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...คนกทม.ส่งสัญญาณถึงรัฐบาลให้บริหารประเทศด้วยความระมัดระวัง ไม่ลุแก่อำนาจ
ไม่อย่างสามขุม ผลักดันการนิรโทษกรรมการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
 (ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "อย่างสามขุม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "อย่าง" และส่วนขยายคือ หน่วยจำนวน "สามขุม" ที่เป็น คำบอกจำนวน "สอง" และคำลักษณนาม "ขุม" โดยมีความหมายในที่นี้คือ มุ่งตรงทำ หรือ ตั้งใจทำอย่างไม่ว่างตรงให้รอบคอบ

ตัวอย่าง

...การกล่าวโทษกลุ่มคนที่ไม่พอใจเพียงอย่างเดียววันนั้นก็เป็นการมองเพียงด้านเดียว...
 (กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 13 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "มองเพียงด้านเดียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "มอง" มี "เพียง" เป็นคำช่วยหลังกริยา และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "ด้านเดียว" ที่เป็นคำลักษณนาม "ด้าน" และคำบอกจำนวน "เดียว" ซึ่งก็คือ "หนึ่ง" โดยมีความหมายในที่นี้คือ ไม่รอบคอบ ไม่ไตร่ตรองให้รอบด้าน หรืออคติ ลำเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง

ตัวอย่าง

ความเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมของฝ่ายรัฐบาลในขณะนี้หลายฝ่ายสงสัยว่าเป็นการตีสองหน้าหรือไม่?

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 13 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ดีสองหน้า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ดี" และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สองหน้า" ที่เป็นคำบอกจำนวน "สอง" และคำลักษณนาม "หน้า" โดยมีความหมายคือ เสแสร้งแก้งทำ ไม่จริงใจ โทกหลอกหลวง

2.1.4 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว)

กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) หมายถึง กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยา และส่วนขยายซึ่งเป็นอนุพากย์วิเศษณ์ โดยอนุพากย์วิเศษณ์ ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยแก่นในกริยาวลี และกริยาวลีนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม หน่วยสกรรม หรือหน่วยทวิกรรมก็ได้ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536: 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

การล้มเลิกผลึกต้นร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ถือเป็นความพยายามแก้ไขปัญหาลดล็อกการชุมนุมต่อต้านที่มีข้อเรียกร้องให้คว่ำร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเป็นเงื่อนไขหลัก ท่าทีการถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวนนี้ เปรียบไม่ได้กับครั้งการผลึกต้นร่างกฎหมายฉบับสุดท้ายอย่างสุดลิ่มทิ่มประตู...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ถอยร่น" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "อย่างไม่เป็นขบวน" โดยมีความหมายคือ ถอยหนีจากเรื่องราวแบบตั้งตัวไม่ทัน หรือ คาดการณ์ผิดจนเกิดความเสียหาย

ตัวอย่าง

...ทางที่ถูกที่ควรรัฐมนตรีต่างประเทศจะต้องเป็นผู้นำในการต่อสู้คดีในศาลโลกอย่างเต็มความสามารถเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ไม่ใช่ถอดใจยอมแพ้ หรือ ต่อสู้แบบซังกะตาย...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 7 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ต่อสู้แบบซังกะตาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ต่อสู้"

และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "แบบซังกะตาย" โดยมีความหมายคือ การต่อสู้ที่ไม่มีแรงพลัง ไม่สดชื่น ไม่มีชีวิตชีวา

ตัวอย่าง

...เพื่อเปิดทางให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานแทน เพราะไม่ว่าใครจะเข้ามา
นั่งเก้าอี้ร้อนนี้ หากตั้งใจทำงานจริงจัง แต่คนในองค์กรทำตัวยากเกินเยียวยา
บรรยากาศภายในไม่เอื้อหนุน ก็ลาออกไปทำอย่างอื่นที่มีคุณค่าแก่ชีวิตดีกว่า
นั่งหายใจทิ้งไปวัน ๆ

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "นั่งหายใจทิ้งไปวัน ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มี
โครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "นั่ง"
และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "หายใจทิ้งไปวัน ๆ" โดยมีความหมายคือ ไร้ประโยชน์ ไม่สร้าง
ประโยชน์หรือคุณค่าใดๆ

ตัวอย่าง

...หวังว่ารัฐบาลคงจะไม่ถึงกับลิ่งโลดดีใจจนเหลือต่อผลการออกเสียงลงมติ...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 3 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลิ่งโลดดีใจจนเหลือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มี
โครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา
"ลิ่งโลด" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "ดีใจจนเหลือ" โดยมีความหมายคือ อาการดีใจโดย
ขาดความความยับยั้ง หรือดีใจจนเกิดความประมาทนั่นเอง

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญมาตรา 169 ระบุว่า "การใช้จ่ายเงินแผ่นดิน" ต้องทำตามกฎหมายวิธีการ
งบประมาณ แต่งบพัฒนาระบบการขนส่ง 2 ล้านล้านบาท รัฐบาลอ้างว่าไม่ใช่ "เงิน
แผ่นดิน" เพราะเป็นเงินกู้และไม่ได้นำเข้าคลัง ส่วนงบบริบจํานำข้าวซึ่งกำลังจะถึงหลัก
ล้านล้านก็อาจตีความแบบศรีธนญชัยว่า "ไม่ใช่เงินแผ่นดิน" แต่เป็นเงินกู้ของ ธ.ก.ส.
ที่ตรวจสอบยาก

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ดีความแบบศรีธัญชัย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ดีความ" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "แบบศรีธัญชัย" โดยมีความหมายคือ การดีความเรื่องราว เหตุการณ์ด้วยการเข้าข้างตนเอง ไม่สนใจความถูกต้อง หวังเพียงผลประโยชน์ส่วนตน ดังกับตัวละครศรีธัญชัยที่มีปัญญามาก แต่มักคิดแก้ไขเรื่องต่าง ๆ แบบเข้าข้างตนเอง

2.3 วิเศษณ์วลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวิเศษณ์วลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นคำนามหรือนามวลี กริยาหรือกริยาวลี จากการศึกษาพบ 8 สำนวน และวิเศษณ์วลีที่พบในข้อมูลมีโครงสร้าง 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี

2.3.2 หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี

2.3.1 หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นอาจคำนามเดี่ยวหรือนามวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

... "การบังคับใช้กฎหมาย" ที่หย่อนยาน เลือกปฏิบัติ ไม่ตรงไปตรงมา ไม่บังคับใช้กฎหมายโดยเสมอหน้า ทำให้ "คุณมีไว้ขังคนจน" แต่คนบางกลุ่มอยู่เหนือกฎหมาย
(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เหนือกฎหมาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เหนือ" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "กฎหมาย" ซึ่งมีความหมายคือ ผู้มีอำนาจที่ปฏิบัติตนตามใจชอบ ไม่ทำตามกฎหมาย หรือคนที่ทำความผิดโดยไม่มี ความเกรงกลัวกฎหมาย

ตัวอย่าง

นับตั้งแต่รัฐบาลปัจจุบันเข้ารับหน้าที่ มีเหตุการณ์ที่วงการสื่อถือว่ากระทบหรือเป็นการข่มขู่และคุกคามเสรีภาพสื่อมวลชนหลายครั้ง ตัวอย่างเช่น การถอดรายการละคร

เรื่อง "เหนื่อเมฆ 2 " งดอกอากาศอย่างกะทันหันแบบเหนื่อเมฆ โดยไม่มีคำชี้แจงจาก ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 30 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เหนื่อเมฆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เหนื่อ" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "เมฆ" ซึ่งสำนวน "เหนื่อเมฆ" นี้มักใช้ว่า "มาเหนื่อเมฆ" หมายถึง มาหรือมีขึ้น หรือเกิดขึ้น หรือปรากฏขึ้นอย่างที่ไม่ได้คาดหมาย ซึ่งมีความหมายเท่ากับว่าเหาะมาเหนื่อก่อนเมฆ ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็นเลย อะไรที่ จู่ ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างที่ไม่ได้คาดหมายหรือนึกฝัน

ตัวอย่าง

อาจกล่าวได้ว่าการเมืองไทยในขณะนี้อยู่ในยุคแห่งการค้าความระหว่งนักการเมืองด้วยกันและข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง ผู้ที่โดนเล่นงานจนงอมพระรามไปก่อน ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 19 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "งอมพระราม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "งอม" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "พระราม" ซึ่งมีความหมายคือ มีความทุกข์ยากลำบากเต็มที่ ถูกกระทำอย่างหนักหน่วงรุนแรง

2.3.2 หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายอาจเป็นคำกริยาเดี่ยวหรือกริยวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...เพื่อเปิดทางให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานแทน เพราะไม่ว่าใครจะเข้ามา นั่งเก้าอี้ร้อนนี้ หากตั้งใจทำงานจริงจัง แต่คนในองค์กรทำตัวยากเกินเยียวยา บรรยากาศภายในไม่เอื้อหนุน ก็ลาออกไปทำอย่างอื่นที่มีคุณค่าแก่ชีวิตดีกว่า นั่งหายใจทิ้งไปวัน ๆ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เกินเยียวยา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เกิน" และหน่วยขยายเป็นคำกริยา "เยียวยา" ซึ่งมีความหมายคือ เกินความสามารถที่จะแก้ไข ยากเกินไปที่แก้ไข

จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลี พบโครงสร้าง 3 ประเภท คือนามวลี กริยาวลี และ วิเศษณ์วลี ซึ่งปรากฏโครงสร้างนามวลีมากที่สุด รองลงมา คือ กริยาวลี และ วิเศษณ์วลี ตามลำดับ โดยถ้อยคำสำนวนที่เป็นนามวลีประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยายแบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) เช่น เหี่ยว ความรุนแรง พื้นที่สีเทา เป็นต้น, นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) เช่น ของเล่นใหม่ โจรกระจอก เป็นต้น, นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยจำนวนซึ่งเป็นส่วนขยายมี 2 แบบ คือ หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม เช่น ทางสองแพร่ง เผด็จการเต็มใบ เป็นต้น กับหน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่ เช่น น้ำผึ้งหยดเดียว ฟางเส้นสุดท้าย เป็นต้น, นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) เช่น แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ บทเรียนที่อยู่นอกตำรา เป็นต้น, นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) เช่น การเมืองข้างถนน เงินใต้โต๊ะ โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง เป็นต้น

ถ้อยคำสำนวนที่เป็นกริยาวลีประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) เช่น จุดไม่ติด สอบตก เป็นต้น, กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยมีหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เช่น เล่นแรง โกหกสีขาว เป็นต้น กับหน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีลดฐานะ เช่น ต่อบันท้อถนน หลบอยู่ข้างหลัง เป็นต้น, กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) เช่น มองเพียงด้านเดียว ดีสองหน้า เป็นต้น, กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) เช่น ถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวน เป็นต้น

ถ้อยคำสำนวนที่เป็นวิเศษณ์วลีประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี เช่น เหนือเมฆ เป็นต้น, หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี เช่น เกินเหยี่ยวยา เป็นต้น

3. ประเภทที่เป็นประโยค

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยค ผู้วิจัยยึดเกณฑ์การวิเคราะห์ประโยคตามหลักไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2536: 20-23) ที่ได้กล่าวถึงประโยคโดยสรุปไว้ว่า

ประโยคแบ่งเป็น 2 แบบ คือ ประโยคเริ่มและประโยคไม่เริ่ม ประโยคเริ่มมีความหมายซึ่งผู้ฟังเข้าใจทันที ส่วนประโยคไม่เริ่มจะมีความหมายซึ่งผู้ฟังจะไม่เข้าใจทันที ประโยคเริ่มจะต้องมีส่วนมูลฐานอย่างน้อย 1 ส่วน ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำนาม ได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามเดี่ยว ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำกริยา ได้แก่ หน่วยกรรม หน่วยสกรรมและหน่วยทวิกรรม

จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยคจำนวน 247 สำนวนสามารถแบ่งโครงสร้างได้ 3 ลักษณะ คือ

- 3.1 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง
- 3.2 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธานและหน่วยกรรม
- 3.3 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง

3.1 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยากรรม 1 คำ เป็นหน่วยสกรรมและคำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค ซึ่งพบทั้งสิ้น 181 สำนวน ดังจะแสดงเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...เมื่อเกิดเหตุการณ์ใด ณ ประเทศใด นานาประเทศที่อยู่ห่างไกลออกไป ต่างมักจะ ต้องยื่นมือเข้ามาแสดงความเห็น แสดงความกังวล หรือร่วมไถ่เกี้ยว แล้วแต่กรณีและขึ้นอยู่กับสถานการณ์แต่ละประเทศ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 12 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ยื่นมือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดงประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ยื่น" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "มือ" ซึ่งมีความหมายว่า เข้ามาเกี่ยวข้อง เข้ามาช่วยเหลือ เข้ามาร่วมด้วย

ตัวอย่าง

ถ้าเหวี่ยงแหให้ครอบคลุมถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือ กกต.ที่ได้รับแต่งตั้งหลังการรัฐประหารก็จะทำให้บรรดาคดีการทุจริตต่าง ๆ ที่ ป.ป.ช.สอบสวนและดำเนินคดี...ก็จะพ้นจากความผิด ไม่ต้องรับผิดหรือไม่?

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 26 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เหวี่ยงแห" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "เหวี่ยง" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "แห" ซึ่งมีความหมายว่า ทำคลุม ๆ ไม่เฉพาะเจาะจงในสิ่งที่กระทำ

ตัวอย่าง

...ผู้หลงเชื่อยอมควักกระเป๋าจ่ายซื้อเลขล็อก เป็นถึงระดับนายพล และผู้อำนวยการโรงเรียนก็ปรากฏมาแล้ว

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 27 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ควักกระเป๋า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ควัก" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กระเป๋า" ซึ่งมีความหมายว่า ลงทุนด้วยเงินของตนเอง ยอมลงทุน

ตัวอย่าง

...รัฐมนตรีคนสำคัญซึ่งเป็นนักกฎหมายระดับ "ดอกเตอร์" ฟันธงว่านายกรัฐมนตรีไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ เพราะเป็นเรื่องที่รัฐสภาเป็นผู้เสนอและไม่มีกฎหมายลงโทษ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 5 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฟันธง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ฟัน" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "ธง" ซึ่งมีความหมายว่า ตัดสินลงไปอย่างเด็ดขาดคาดการณ์ด้วยความมั่นใจ

ตัวอย่าง

...ซึ่งหากประชาชนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการเมืองไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้เนื่องจากปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ก็มักจะมีการเรียกร้องให้ทหารเข้ามาจัดระเบียบการเมืองใหม่ หรือที่เรียกว่า"ล้างไพ่"...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 13 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ล้างไฟ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ล้าง" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "ไฟ" ซึ่งมีความหมายว่า ตั้งต้นกันใหม่ เริ่มต้นหรือเปลี่ยนแปลงใหม่ "ล้างไฟ" ซึ่งเป็นการแสดงกริยาจากการละเลงไฟทั้งกองให้ละกันคนให้ทั่วหลาย ๆ หนแล้วรวบเข้าเป็นกองใหม่ หลังจากกินกันหลาย ๆ ตาแล้ว

ตัวอย่าง

...ยังมีพรรคอื่น ๆ ที่พร้อมจะลงสนาม ทำให้พรรคเพื่อไทยมีคู่แข่ง ส่วนพรรคประชาธิปัตย์จะเสียที่นั่งให้พรรคเพื่อไทยทั้งในกทม.และต่างจังหวัด

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 20 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลงสนาม" และ "เสียที่นั่ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ซึ่ง "ลงสนาม" ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ลง" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "สนาม" ซึ่งมีความหมายว่า เข้าร่วมแข่งขัน เข้าร่วมชิงชัย

และ "เสียที่นั่ง" ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "เสีย" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ที่นั่ง" ซึ่งมีความหมายว่า เสียตำแหน่ง เสียคะแนนเสียง

ตัวอย่าง

...เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ (ฝ่ายธรรมยุต) ตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่เมื่อไม่มีพระวีรพลให้สอบก็ต้องถอย และทำท่าจะโยนเผือกร้อนไปให้จังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นต้นสังกัด

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 11 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โยนเผือกร้อน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือเป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "โยน" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "เผือกร้อน" ซึ่งมีความหมายว่า โยนปัญหาให้ ส่งความเดือดร้อนมาให้

ตัวอย่าง

ผลจากการที่พม่าปิดแหล่งก๊าซในช่วงเดือนเมษายน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเตรียม
รับสถานการณ์อย่างเข้มข้น...ทำให้ระยะนี้เกิดสภาพคล้ายกับการฉายภาพยนตร์ม้วน
เก่าที่เคยออกฉายเมื่อหลายปีก่อน...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค
กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ คำกริยา
"ฉาย" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ภาพยนตร์ม้วนเก่า" ซึ่งมีความหมายว่า เกิดเรื่องราวซ้ำเดิม
มีเหตุการณ์ซ้ำเดิม

ตัวอย่าง

ผลการต่อสู้ของนักศึกษาและประชาชนในเดือนตุลาคม 2516 ที่ผ่านมารอบ 40 ปี
ประเทศไทยได้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมาหนึ่งฉบับ แต่ถูกฉีกทิ้งอย่างง่ายดาย
ยิ่งกว่าเศษกระดาษ การปฏิรูปประชาธิปไตยจึงล้มเหลว เพราะมุ่งปฏิรูปตัวหนังสือบน
แผ่นกระดาษ แต่ไม่ได้ปฏิรูปความคิดหรือจิตใจให้เป็นประชาธิปไตย...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 9 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปฏิรูปตัวหนังสือบนแผ่นกระดาษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็น
ประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ
คำกริยา "ปฏิรูป" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ตัวหนังสือบนแผ่นกระดาษ" ซึ่งมีความหมายว่า
การเปลี่ยนแปลงเนื้อความตามหลักหรือทฤษฎี ในที่นี้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเนื้อความ
รัฐธรรมนูญตามหลักการและทฤษฎีที่มีคุณภาพ แต่ใช้ในความเป็นจริงไม่ได้

ตัวอย่าง

...ซึ่งหากโครงการเหล่านี้เป็นจริง จะเปลี่ยนโฉมหน้าประเทศไปอีกระดับหนึ่ง

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 3 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เปลี่ยนโฉมหน้าประเทศ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค
กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ คำกริยา
"เปลี่ยน" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "โฉมหน้าประเทศ" ซึ่งมีความหมายว่า การเปลี่ยนแปลง
สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการใช้คำในบริบทที่ต่างกับรูปศัพท์ เพราะนำคำว่า โฉม
หน้า ซึ่งต้องใช้กับ รูปร่างหน้าตา มาใช้กับประเทศ

ตัวอย่าง

...รัฐบาลอาจจำเป็นต้องอัดเม็ดเงินผ่านโครงการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มกำลังซื้อ
ภายในประเทศ...

(กรุงเทพมหานคร, วันอังคาร ที่ 16 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อัดเม็ดเงิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ คำกริยา "อัด" และ หน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "เม็ดเงิน" ซึ่งมีความหมายว่า เพิ่มเงินเข้าไปอย่างมาก นำเงินเข้า สนับสนุนช่วยเหลืออย่างเต็มที่

ตัวอย่าง

รัฐบาลรักษาการมอบหมายนายกิตติรัตน์ ณ ระนอง ปฏิบัติหน้าที่รองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำชับหน่วยงานรัฐ อย่าเข้าเกียร์ว่างในช่วงนี้...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 21 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เข้าเกียร์ว่าง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ คำกริยา "เข้า" และ หน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "เกียร์ว่าง" ซึ่งมีความหมายว่า นิ่งเฉย วางใจ นิ่งนอนใจ ปล่อยผ่านไป

ตัวอย่าง

...กระแสมความนิยมสมาร์ตโฟน-แท็บเล็ต แรงอย่างต่อเนื่อง แคมเบียดขับพีซี
โน้ตบุ๊กให้หลุดขอบเวทีการซื้อและการใช้งานของโลกยุคปัจจุบัน...

(กรุงเทพมหานคร, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หลุดขอบเวที" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ คำกริยา "หลุด" และ หน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ขอบเวที" ซึ่งมีความหมายว่า พ้นจากความนิยม ไม่ได้รับความนิยม หมุดความน่าสนใจ

ตัวอย่าง

...นักวิชาการเชื่อว่าผู้ได้รับประโยชน์ได้แก่ ขาวนารวยส่วนหนึ่ง แต่เงินก้อนใหญ่ไหล
เข้ากระเป๋าคนที่ไม่ใช่ชานา แต่ทำนาบนหลังคน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 16 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทำนาบนหลังคน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยกรรม คือ คำกริยา "ทำ" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "นาบนหลังคน" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่คิดหาผลกำไรหรือหาผลประโยชน์ใส่ตน ด้วยวิธีเบียดเบียน หรือรีดนาทาเร้นเอาจากน้ำพักน้ำแรงของผู้อื่น โดยขาดความเมตตา ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การเบียดเบียนชาวนาได้ทุกข์ยากนั่นเอง

3.2 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธานและหน่วยกรรม

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ลักษณะส่วนประกอบของประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี และหน่วยกรรมซึ่งเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี จากการศึกษาพบทั้งสิ้น 28 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...พบว่าทุกโครงการล้วนแต่สื่อว่ามีการทุจริต แทนที่รัฐบาลจะให้เดินหน้าตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมา กลับย้ายฟ้าผ่าเลขาธิการ ป.ป.ท. ไปเป็นรองปลัดกระทรวงยุติธรรม
(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 1 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฟ้าผ่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "ฟ้า" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "ผ่า" ซึ่งมีความหมายว่า รวดเร็วรุนแรง กะทันหัน

ตัวอย่าง

...พระราชบัญญัติการจัดตั้งที่ตราไว้เนิ่นนานไม่ได้แก้ไขให้สอดคล้องเป็นปัจจุบันหรือให้สิทธิไปดำเนินการแล้วคอยรับส่วนแบ่งรายได้เป็น "เสือนอนกิน" ซึ่งการต้องให้สิทธิเอกชนดำเนินการเพราะลำพังรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินงานให้เห็นผล...
(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 15 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เสือนอนกิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "เสือ" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "นอนกิน" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ที่คอยรับผลประโยชน์จากผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่ได้ลงทุนลงแรงหรือทำสิ่งใดเลย

ตัวอย่าง

อันที่จริง การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์นั้นถือว่ามีลักษณะตาดีได้ ตาร้ายเสีย
 เพราะการซื้อการขายขึ้นกับความพึงพอใจของผู้ซื้อผู้ขาย...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 23 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ตาดีได้ ตาร้ายเสีย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค โดย "ตาดีได้" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาดี" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "ได้" และ "ตาร้ายเสีย" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาร้าย" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "เสีย" ซึ่งมีความหมายถึง โอกาสหรือจังหวะที่เกิดจากโชคชะตาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากโชคชะตา

ตัวอย่าง

...พล.อ.ประยุทธ์ตอบแบบแบ่งรับแบ่งสู้ว่า ประตูปฏิบัติไม่มีปิดไม่มีเปิด จนถูกนำไป
 ตีความว่าไทยมีโอกาสเกิดการปฏิวัติอีกครั้ง...

(มติชน, วันอังคาร ที่ 31 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ประตูปฏิบัติไม่มีปิดไม่มีเปิด" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ประตูปฏิบัติ" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ไม่มีปิดไม่มีเปิด" ซึ่งมีความหมายว่า การไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าการปฏิวัติจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

...ข้อจำกัดทางโครงสร้างเศรษฐกิจซึ่งถือเป็นกำแพงขวางกั้นการเติบโตของเศรษฐกิจ
 ไทยที่แท้จริง...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 24 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กำแพงขวางกั้น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "กำแพง" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ขวางกั้น" ซึ่งมีความหมายว่า อุปสรรคหรือปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้สะดวก

3.3 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี หน่วยกรรมซึ่งเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และหน่วยกรรมตรงซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี จากการศึกษาพบทั้งสิ้น 38 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...หากสังคมเข้าใจผิด มีดบาดในข้อมูลข่าวสาร คงไม่ต่างอะไรกับสภาพที่เรียกว่า ดาบอดคาล้ำข้าง ถกเถียงเผชิญหน้าไม่สิ้นสุด

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ดาบอดคาล้ำข้าง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ดาบอด" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "คาล้ำ" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "ข้าง" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่รู้อะไรเพียงด้านเดียว หรือรู้เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง ไม่รู้ความจริงต่อแก่ แต่เข้าใจว่าสิ่งที่ตนเองรู้นั้นถูกต้องที่สุด ของคนอื่นไม่จริง ไม่ถูกต้อง

ตัวอย่าง

...การพัฒนาจากนั้นก็เกิดขึ้นเองและดอกผลของการพัฒนาจะถูกจัดสรรออกไปให้กับประชาชนในพื้นที่ นั่นคือ การพัฒนาเหมือนน้ำล้นแก้ว โดยมีจุดที่มีการพัฒนาสูงสุดจากนั้นจะค่อย ๆ กระจายความเจริญออกไปสู่ส่วนอื่น

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 30 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "น้ำล้นแก้ว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "น้ำ" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "ล้น" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "แก้ว" ซึ่งมีความหมายว่า มากเกินความต้องการ หรือมีมากแล้วจนไม่จำเป็นต้องรับอีก ซึ่ง "น้ำล้นแก้ว" ในที่นี้ใช้ในบริบทต่างจากเดิมที่หมายถึง คนที่ไม่ยอมเรียนรู้

ตัวอย่าง

...หากแต่ทุกฝ่ายยังคงมีสิทธิ เสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น เคลื่อนไหวเรียกร้องทุกประการ จะยืนยันคัดค้าน ต่อต้านชนิดหัวชนฝาจนถึงที่สุดก็ได้ แต่ต้องมีวิธีการจบ ยุติปัญหานั้น โดยการตัดสินใจถูกต้อง ชอบธรรมตามกรอบกติกา...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 24 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หัวชนฝา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "หัว" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "ชน" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "ฝา" ซึ่งมีความหมายว่า การสู้ไม่ยอมถอย

ตัวอย่าง

อาจกล่าวได้ว่าการพูดจาระหว่างสองฝ่าย เข้าลักษณะหลังชนกำแพง จะเดินหน้าต่อไปก็ไม่ได้ จะถอยหลังก็ไม่ได้...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 11 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หลังชนกำแพง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "หลัง" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "ชน" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กำแพง" ซึ่งมีความหมายว่า หมดหนทางสู้ สิ้นหนทางสู้ มีความหมายคล้ายสำนวน "จนตรอก"

ตัวอย่าง

...หากันรุ่มเข้ามาแก้ไขตามที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตัวเองถูกต้อง ก็จะกลายเป็นลิงแก้แห ยิ่งแก้ยิ่งพันกันยุ่งเหยิง ผลที่เกิดย่อมไม่สวยงามอย่างที่คาดหวัง มีแต่จะพังกันทูฝ่าย...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลิงแก้แห" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "ลิง" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "แก้" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "แห" ซึ่งมีความหมายว่า แก้ไขปัญหาจนกลายเป็นยุ่งเหยิง

ตัวอย่าง

...น่าจะระดมความเห็นหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียอย่างรอบคอบ มิใช่รีบร้อนแล้วทำให้เด็กกลายเป็นหนูทดลองยา

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 12 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "หนูทดลองยา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "หนู" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "ทดลอง" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "ยา" ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่ใช้เพื่อการทดลอง เมื่อหมดประโยชน์ก็ต้องทำลาย ในที่นี้ หมายถึง เด็กไทยที่ทดลองระบบการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ตัวอย่าง

นายเจริญ ภักดีชนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แสดงความคิดเห็นต่อการชุมนุมเรียกร้องให้ตุลาการยุติการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นผลสืบเนื่องจากกรณี ส.ส. ส.ว. ที่ร่วมลงชื่อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ออกแถลงการณ์ไม่ยอมรับศาล...ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นี้กล่าวตัดพ้อว่า ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับบ้านเมืองปัจจุบันนี้เหมือนนักมวยไล่ต่อยกรรมการ

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "นักมวยไล่ต่อยกรรมการ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "นักมวย" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ไล่ต่อย" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กรรมการ" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ออกกฎเกณฑ์หรือกฎหมายถูกผู้ที่ต้องใช้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายนั้นทำร้าย ในที่นี้หมายถึง การไม่ยอมรับ ไม่เชื่อฟัง หรือการไม่เคารพกฏกติกาตนเอง

ตัวอย่าง

...ประเทศไทยขณะนี้มีการสมคบกันแย่งชิงประเทศ ที่โบราณเรียกว่า "ฝูงแร้งสมจรฝูงแร้งด้วยกัน" สุมหัวกันโกงกินประเทศอย่างไม่เลือกสถานที่และเวลา...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 13 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฝูงแร้งสมจรฝูงแร้งด้วยกัน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "ฝูงแร้ง" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "สมจร" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ฝูงแร้งด้วยกัน" ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มคนชั่วร่วมสมคบกันทำลาย คดโกงประเทศชาติ

ตัวอย่าง

รัฐบาลรักษาการมอบหมายนายกิตติรัตน์ ณ ระนอง ปฏิบัติหน้าที่รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำชับหน่วยงานรัฐ อย่าเข้าเกียร์ว่างในช่วงนี้ ะไรก็ตามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเร่งรัดเบิกจ่ายงบประมาณที่เป็นเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจ...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 21 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "เส้นเลือดใหญ่" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "หล่อเลี้ยง" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "เศรษฐกิจ" ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ ในที่นี้ หมายถึงเงินงบประมาณที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาให้เศรษฐกิจดีขึ้น เหมือนกับเส้นเลือดใหญ่ที่เป็นอวัยวะสำคัญที่จะช่วยร่างกายให้แข็งแรง

ตัวอย่าง

..."การบังคับใช้กฎหมาย" ที่หย่อนยาน เลือกปฏิบัติ ไม่ตรงไปตรงมา ไม่บังคับใช้กฎหมายโดยเสมอหน้า ทำให้ "คุกมิไว้ซึ่งคนจน" แต่คนบางกลุ่มอยู่เหนือกฎหมาย (ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "คุกมิไว้ซึ่งคนจน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "คุก" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "มิไว้ซึ่ง" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "คนจน" ซึ่งมีความหมายว่า กฎหมายของบ้านเมืองไม่ยุติธรรม เพราะคนร่ำรวยสามารถหลบเลี่ยงกฎหมายได้ เพราะมีทรัพย์สินเงินทองในการสู้คดีความ ต่างกับคนยากจนที่ไม่มีเงินทองต้องติดคุกเพื่อชดใช้ความผิด

ตัวอย่าง

น่าเป็นห่วงว่าถ้ารัฐบาลประสาน เสียงโวยวายต่อไป แต่ไม่จับกุมดำเนินคดีผู้ทำผิดกฎหมาย อาจถูกมองว่าเป็นกระบวนการ "เด็กเลี้ยงแกะ" ส่งเสียงร้องโวยวายว่า "หมาป่าจะมากินลูกแกะ" หรือมีคนจะล้มรัฐบาลจะทำให้รัฐบาลขาดความเชื่อถือ และกล่าวหาว่ารัฐบาลทำผิดกฎหมายเสียเอง คือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เป็นความผิดทางอาญา

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 26 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เด็กเลี้ยงแกะ" และ "หมาป่าจะมากินลูกแกะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค โดย "เด็กเลี้ยงแกะ" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "เด็ก" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "เลี้ยง" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "แกะ" ซึ่งมีความหมายว่า คนโกหกหลอกลวง ในที่นี้หมายถึง รัฐบาล

และ "หมาป่าจะมากินลูกแกะ" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "หมาป่า" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "จะมากิน" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "ลูกแกะ" ซึ่งมีความหมายว่า การ

สร้างเรื่องราวมาโกหกหลอกลวง ซึ่งในที่นี้ หมายถึง พฤติกรรมที่รัฐบาลเหมือนกับสร้างเรื่องว่ามีคน จะล้มรัฐบาลหรือมาทำร้ายรัฐบาล

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นประโยคพบว่าแบ่งโครงสร้างได้ 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรงนั้นจะมีลักษณะเป็น ภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยากรรม 1 คำ เป็นหน่วยกรรมและคำนามหรือนามวลี ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค เช่น เหวี่ยงแห ล้างไฟ ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า เป็นต้น

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรมจะมีหน่วยประธานเป็น คำนามหรือนามวลี และหน่วยกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี เช่น เสือนอนกิน ฟ้าผ่า เป็นต้น

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรงจะมี หน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลี หน่วยกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และหน่วยกรรมตรง เป็นคำนามหรือนามวลี เช่น น้ำล้นแก้ว หนูทดลองยา ผู่งแรงสมจรผู่งแรงด้วยกัน เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรงจะปรากฏมากที่สุด และรองลงมา คือ ประโยคที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง และประโยคที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม ตามลำดับ

ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่ปรากฏในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันนั้น ถือเป็นกลวิธีการใช้ภาษาที่แยบคาย และมีความมุ่งหมายเพื่อบรรยายและสื่อความหมายเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 มีเรื่องราวและเหตุการณ์เกิดขึ้นในสังคมหลายอย่าง ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยพบว่าถ้อยคำส่วนนั้นมีที่มา 12 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนที่มีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่มีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นส่วนที่มีที่มาจากธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งได้แก่ พืช สัตว์ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอื่น ๆ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามี 120 ส่วน ซึ่งแยกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1.1 ที่มาจากสภาพภูมิประเทศ สภาพดินฟ้าอากาศ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่นำมาจาก การเปรียบเทียบสภาพภูมิประเทศ สภาพของดินฟ้าอากาศ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ โดยนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...แต่เราเห็นว่ายังไม่ได้เป็นชัยชนะของสหรัฐ เพราะยังมีเหวมรณะ อีกสองถึงสาม หน้าผาลึกรออยู่ โดยเฉพาะประเด็นที่ร้ายจ้ายที่เป็นเรื่องยากที่สุดของเศรษฐกิจสหรัฐ ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 3 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เหวมรณะ" และ "หน้าผาลึก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีที่มาจากสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติหรือสภาพภูมิประเทศ กล่าวคือ "เหว" เป็นช่องลึกลงไปใต้อกเขาช่องลึกหว่างเขา และ "หน้าผา" ด้านภูเขาที่มีแผ่นหินตั้งชัน ในที่นี้เมื่อนำมาใช้เป็นส่วน "เหวมรณะ" และ "หน้าผาลึก" จึงหมายถึง ปัญหา อุปสรรค เรื่องราวร้ายๆที่จะมาสร้างความลำบากอย่างมาก

ตัวอย่าง

...ดังนั้นซึ่งหากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ปรับปรุงปัญหาของ 2 สถาบันการเงินของรัฐซึ่งเป็นเพียงยอดภูเขาน้ำแข็ง...

(กรุงเทพฯ, วันอังคาร ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ยอดภูเขาน้ำแข็ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากธรรมชาติ สภาพภูมิประเทศ กล่าวคือ เป็นการนำลักษณะสำคัญบางประการของธรรมชาติ คือ ภูเขาน้ำแข็ง มากล่าวเปรียบเทียบกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

ตัวอย่าง

...ปัญหาการเมืองของประเทศไทยที่กำลังร้อนแรงกับประเด็นนิรโทษกรรมที่โยนหิน
ก้อนใหญ่กลางฝูงชน...แม้นายประยุทธ์จะยืนยันเดินหน้า พ.ร.บ.ฉบับสุดท้ายไม่มีการ
ถอยและอ้างถึง "ผู้ใหญ่" ในพรรคเพื่อไทย "ไม่มีใครสั่งเบรคเรื่องนี้" ...

(กรุงเทพฯ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โยนหินก้อนใหญ่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติ คือ "หิน" หมายถึง ของแข็งที่ประกอบด้วยแร่ชนิดเดียวหรือหลายชนิดรวมตัวกันอยู่ตามธรรมชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1337) เมื่อเป็น "หินก้อนใหญ่" จึงถือของแข็งที่หนักและแบกหรือยกขึ้นยาก และเมื่อนำมาใช้เป็นสำนวน "โยนหินก้อนใหญ่" จึงสื่อความหมายว่า การโยนหรือละทิ้งปัญหา ความยุ่งยากที่ยิ่งใหญ่ ยากจะแก้ไขให้กับคนอื่น

ตัวอย่าง

...คนทั่วไปที่ฝืนอยากรวยทางลัดเพราะแต่ละงวดต้องเอาเงินที่ทำมาหาได้ด้วยความ
ยากลำบากมาซื้อโอกาสที่จะถูกรางวัลใหญ่และเล็ก ซึ่งในทางสถิติไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ที่จะ
ถูกรางวัล ถือว่าโดนเอาเปรียบโดยปริยายอยู่แล้ว ยังจะต้องมาถูกมิชชันนารีหลอกหลวง
ซ้ำเติมสร้างความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ให้อีก...ประชาชนทั่วไปจะต้องติดตามข่าวสาร เพื่อจะ
ได้รู้ทันไม่ตกเป็นเหยื่ออีก

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 27 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลม ๆ แล้ง ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศมีความหมายว่า เลื่อนลอย เอาเป็นที่แน่นอนจริงจังไม่ได้ พุดไม่จริง พุดโกหก พุดเปล่า ๆ พุดส่ง ๆ ไป (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 495) นำมาใช้เปรียบกับสภาพเหตุการณ์ โดยในที่นี้นำมาใช้ว่า ความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ซึ่งหมายถึง ความหวังที่เลื่อนลอย เอาแน่นอนไม่ได้

ตัวอย่าง

เรื่องที่เหมือนกันอีกอย่างหนึ่ง ของการลุกขึ้นต่อสู้ทั้งสองครั้ง คือรัฐบาลต่างก็ประเมินพลังประชาชนต่ำเกินไป คราวนี้ปรามาสว่ามีบอดต่อต้านรัฐบาล “จุดไม่ติด” แต่ความเป็นจริง ได้พิสูจน์ว่าไม่ใช่แค่ “จุดติด” แต่กลายเป็น ไฟลามทุ่งลามป่า จนฝ่ายรัฐบาลตั้งตัวแทบไม่ติด ต้องถอยกรูดไม่เป็นขบวน นี่คือบทเรียน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 11 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ไฟลามทุ่งลามป่า” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากธรรมชาติ แต่เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนได้นำมาเปรียบกับสภาพเหตุการณ์ที่ลุกลามต่อเนื่องจนคุมไม่ได้ ซึ่งมีคำที่สื่อถึงธรรมชาติสิ่งแวดล้อม คือ ทุ่ง และป่า ที่เป็นธรรมชาติและสื่อความให้เห็นถึงอาณาเขตที่กว้างขวาง เพราะ ทุ่ง และป่า อนุমানได้ว่าเกิดขึ้นในธรรมชาติได้มากและมักมีพื้นที่กว้าง ดังนั้นเมื่อมีไฟไหม้ก็มักจะต่อเนื่องจากตลอดทั้งพื้นที่ ยากจะหยุดยั้งได้

ตัวอย่าง

หัวใจสำคัญของผู้นำ ผู้บริหารประเทศ คือ การมองไปในอนาคต โดยเฉพาะการเตรียมพร้อมสำหรับปัญหาของชาติ การ ตัดไฟเสียแต่ต้นลม ตั้งแต่นั้น เพื่อไม่ให้เกิดวิกฤติเป็นภาวะของลูกหลาน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 22 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ตัดไฟเสียแต่ต้นลม” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากธรรมชาติที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ โดยมีความหมายว่า ตัดต้นเหตุเพื่อไม่ให้เหตุการณ์ลุกลามต่อไป รูปสำนวนเดิม คือ ตัดไฟต้นลม ตัดไฟแต่ต้นลม ตัดไฟหัวลม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 485) ในบริบทตัวอย่างข้างต้น หมายถึง การแก้ไขปัญหาของผู้บริหารประเทศตั้งแต่นั้น เพื่อให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้พ้นวิกฤติชาติ

ตัวอย่าง

...แต่ในปัญหาข้าว รัฐบาลกำลังกลบเกลื่อนปัญหามาเน้นที่ “ปลายน้ำ” คือปัญหาข้าวเน่ามากกว่า จนแทบจะไม่พูดถึงการรับจำนำข้าวราคาแพง ซึ่งเป็น ต้นน้ำ และต้นตอของปัญหา และไม่พูดถึง “กลางน้ำ” คือการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสวมสิทธิ์ข้าวลมและข้าวต่างชาติ

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 24 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากธรรมชาติ แต่เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนจะใช้เปรียบกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดในแต่ละช่วง ซึ่งเรื่องราว

ทั้งหมดมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ "ต้นน้ำ" คือ ต้นเหตุของเรื่อง ในที่นี้หมายถึง โครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล "กลางน้ำ" คือ ผลสืบต่อมา ในที่นี้หมายถึง การทุจริตระหว่างเกิดโครงการรับจำนำข้าว และ "ปลายน้ำ" คือ ผลสุดท้ายที่ปรากฏ ในที่นี้หมายถึง ปัญหาข้าวเน่า

ตัวอย่าง

การเมืองไทยก็ยังน้ำเน่าเหมือนเดิม เพราะมุ่งแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ละเลยการปฏิรูป
นักรการเมือง

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 26 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "น้ำเน่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสภาพสิ่งแวดล้อม กล่าวคือน้ำเน่าเป็นน้ำเสียที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ ทำให้น้ำสกปรกมีเชื้อโรค เมื่อนำ "น้ำเน่า" มาใช้เป็นสำนวนจึงให้ความหมายว่า ไม่ดี สกปรก ไม่สะอาด เมื่อนำมาใช้กับการเมืองจึงหมายถึง การเมืองที่ไม่สะอาดมีความทุจริตคดโกง เป็นต้น

ตัวอย่าง

...ดังนั้นมักจะเกิดภาวะอึมครึมในเรื่องดังกล่าวและจะเกิดการโต้ตอบกันไปมาอย่าง
ดุเดือดของคนในสังคม

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 6 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ภาวะอึมครึม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และนำมาใช้เปรียบเทียบกับสภาพเหตุการณ์ กล่าวคือ "อึมครึม" หมายถึง สลัว มืดมัว ไม่ชัดเจน ดังนั้นในบริบทนี้จึงเปรียบกับสภาพเหตุการณ์ในสังคมที่กำลังมีปัญหา มีความขัดแย้ง ไม่สงบสุขเท่าที่ควร

ตัวอย่าง

...พบว่าทุกโครงการล้วนแต่ส่อว่ามีการทุจริต แทนที่รัฐบาลจะให้เดินหน้าตรวจสอบ
อย่างตรงไปตรงมา กลับย้ายฟ้าผ่าเลขาธิการ ป.ป.ท.ไปเป็นรองปลัดกระทรวงยุติธรรม

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 1 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฟ้าผ่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติคือ ฟ้าผ่า ที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นเนื่องจากอิเล็คตรอนจำนวนมากเคลื่อนที่ระหว่างเมฆกับพื้นโลก เกิดพลังงานสูงมากจนสามารถทำลายสิ่งทีี่ติดขวาง โดยปริยายหมายความว่า คำสั่ง

ด่วนที่ออกมาโดยไม่คาดหมายและไม่รู้เหตุผล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 859) ซึ่งในที่นี้นำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์โยกย้ายเปลี่ยนตำแหน่งอย่างรวดเร็วโดยไม่ได้คาดหมายไว้

ตัวอย่าง

...หน่วยงานราชการที่จะต้องค่อย ๆ ดำเนินการไปที่ละนิดทีละหน่อย ก่อให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการณ์ **โลกหมุนไปข้างหน้า**ตลอดเวลา การทำงานใกล้ชิดกับเอกชนควรต้องเรียนรู้ข้อดีของเอกชน ปรับตัวให้เท่าทันเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนคนตาบ่า ๆ ทั้งหลาย
(กรุงเทพมหานคร, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โลกหมุนไปข้างหน้า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสิ่งที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ แต่นำมาเปรียบกับสภาพเหตุการณ์ที่หมายถึง เรื่องราวหรือสถานการณ์ในสังคมจะต้องพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ หรือในที่นี้หมายถึง โลกยังคงเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตลอดเวลา นั่นเอง

1.2 ที่มาจากพืช หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจากการเปรียบเทียบเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ กับลักษณะหรือส่วนประกอบของพืช ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

การประคับประคองการฟื้นตัวของสหรัฐ มีขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจยุโรปยังไม่ฟื้น
พวงหนาม แดมเผชิญภาวะถดถอยดิ่งลึกช่วงไตรมาสแรก...

(กรุงเทพมหานคร, วันศุกร์ ที่ 17 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "พวงหนาม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากต้นพืช ซึ่ง พง หมายถึง ดงหญ้า ดงไม้ที่เป็นหมู่ ๆ รก ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 800) พวงหนาม คือ ดงหนามรก ๆ เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนไม่พัวพวงหนามจึงหมายถึง ยังไม่พัวอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ ที่คอยขัดขวางไม่ให้ก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว

ตัวอย่าง

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวว่า รัฐประหาร 2549 เป็นการ**สร้างต้นไม้พิษออกผลไม่เป็นพิษ** และแตกกิ่งสาขาไปเรื่อย ๆ จึงต้องนิรโทษกรรมทั้งหมด แต่ทำให้สุขชอยและลบล้างผลพวงของรัฐประหารให้หมดจริง ๆ จะต้องลบล้างรัฐสภาและรัฐบาลปัจจุบันด้วย เนื่องจากเกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญ 2550 มาจากรัฐประหาร ต้องล้างพิษรัฐประหารให้หมดสิ้น

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 25 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สร้างต้นไม้พืชออกผลไม่เป็นพืช" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการนำลักษณะธรรมชาติของพืชมาเปรียบเทียบซึ่งความหมายคือ หากปลูกต้นไม้ที่เป็นพืชแล้ว อย่างไรก็ตามเสียดอกผลที่ได้จากต้นไม้นี้ก็ย่อมต้องเป็นพืชแน่นอน และบริบทตัวอย่างข้างต้นนี้กล่าวถึง การรัฐประหาร 2549 ที่เปรียบได้กับการปลูกต้นไม้พืช ที่ผลพวงย่อมต้องเป็นพืชร้ายแรง นั่นก็คือแนวคิดการนิรโทษกรรม อันเปรียบได้ว่าเป็นลูกผลที่ได้จากต้นไม้พืชนั่นเอง

ตัวอย่าง

หากเป็นการตื่นตัวทางการเมืองในระดับรากหญ้า และเป็นการตื่นตัวในระบบประชาธิปไตยจริง เหตุใดการตื่นตัวทางการเมืองที่เกิดขึ้น จึงมีความขัดแย้งที่ขัดกับหลักประชาธิปไตยหลายอย่าง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างสำนวน "ระดับรากหญ้า" มีที่มาจากเปรียบเทียบรากของ "หญ้า" ซึ่งก็คือพืชประเภทไม้ล้มลุกที่ถือว่าไม่มีประโยชน์มากนัก อีกทั้งยังเป็นวัชพืชด้วย สำนวน "ระดับรากหญ้า" มีความหมายคือ คนยากไร้ คนจน คนรายได้และการศึกษาต่ำ เมื่อมาขยาย "การตื่นตัวทางการเมือง" ข้างต้นมีความหมายว่า ความตื่นตัวที่ไร้คุณค่า ไร้พลังอันมาจากคนกลุ่มเล็ก ๆ หรือคนไร้ความสำคัญในสังคมไทย นั่นก็คือ คนยากจน รายได้และการศึกษานั่นเอง

ตัวอย่าง

เป็นแนวความคิดที่ตรงกับคำพูดผู้นำการเมืองไทยบางคน เช่น อดีตนายกรัฐมนตรีกักฉัตร ชินวัตร ได้พูดต่อคนไทยทั่วประเทศ เนื่องในวันคล้ายวันเกิดว่า ขอให้ "เอาชาติเป็นตัวตั้ง ชาติบ้านเมืองต้องมาก่อน ผมเสียสละได้" แต่ในคลิปลับถึงเช้าที่พูดกันสองต่อสอง กลับคบคิดกันจะออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรมผ่านสภากลาโหม เพื่อให้ได้กลับบ้านทันที

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 12 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น "คลิปลับถึงเช้า" เป็นถ้อยคำที่น่าเปรียบเทียบเหตุการณ์คลิปเสียงที่อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรพูดคุยกับนายทหารท่านหนึ่งที่เนื้อความมีลักษณะต้องการให้มีพ.ร.บ.นิรโทษกรรม เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยในคลิปมีการพูดถึง "ถึงเช้า" ซึ่งเป็นสมุนไพรมีรสขม สามารถพบได้ในจีน ทิเบต ภูฏาน และเนปาล ถือเป็นสมุนไพรมีราคาสูงมาก ๆ โดยมีสรรพคุณบำรุงร่างกาย บำรุงหลอดเลือด และที่สำคัญยังช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศให้กับคุณผู้ชายอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่า

"คลิปลับถึงเช่า" จึงเป็นคำเปรียบที่ใช้ในเชิงประชดประชัน เหน็บแนบ อติตนายกรัชมุนตรีทักษิณ ชินวัตร

ตัวอย่าง

แทนที่จะสนใจแค่เปลือกหรือกระพี้ ดูเฉพาะตัวบทกฎหมายหรือลายลักษณ์อักษร กกต.น่าจะพุ่งเป้าไปที่เจตนารมณ์ของกฎหมายมากกว่ายึดหัวใจหรือแก่นแท้ของกฎหมายเป็นหลัก

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 11 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เปลือก" และ "กระพี้" ข้างต้นถือเป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่หมายถึง สิ่งไม่สำคัญ สิ่งประกอบ สิ่งที่ยังไม่ใช่สาระ เป็นต้น โดย "เปลือก" หมายถึง ส่วนที่หุ้มนอกของสิ่งต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ผลไม้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 757) และ "กระพี้" หมายถึง ส่วนของเนื้อไม้ที่หุ้มแก่น เนื้อไม้ที่อยู่ระหว่างเปลือกกับแก่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 52) จะเห็นได้ว่า "เปลือก" และ "กระพี้" เป็นส่วนประกอบหนึ่งของต้นไม้ เป็นส่วนที่อยู่ด้านนอกซึ่งห่อหุ้มแก่นของต้นไม้ไว้ จึงเปรียบได้กับสิ่งที่ไม่สำคัญ ในบริบทข้างต้น หมายถึง ตัวบทกฎหมายหรือลายลักษณ์อักษรที่บันทึกกฎหมาย ถือเป็น "เปลือก" หรือ "กระพี้" แต่สิ่งที่สำคัญที่ควรตระหนักก็คือ "เจตนารมณ์ของกฎหมาย" ซึ่งถือเป็น "แก่น" เป็นสาระสำคัญ

1.3 ที่มาจากสัตว์ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจากการเปรียบเทียบ พฤติกรรม ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลกับลักษณะรูปร่าง กิริยาท่าทาง หรือลักษณะนิสัยของสัตว์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...พากันรุมเข้ามาแก้ไขตามที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตัวเองถูกต้อง ก็จะกลายเป็น ลิงแก๊แหยังแก้อย่างพันกันยุ่งเหยิง ผลที่เกิดย่อมไม่สวยงามอย่างที่คาดหวัง มีแต่จะพังกันทุกฝ่าย...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลิงแก๊แห" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ คือ ลิง ซึ่งเป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่ใช้เปรียบกับอาการที่แสดงกิริยาชุกชอนอยู่ไม่สุข (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1060) ซึ่งหากลิงต้องมาแก้แหวดปลาซึ่งเป็นเครื่องมือที่คนใช้ต้องรู้จักใช้ให้เป็นเพราะแหวจะมีลักษณะเป็นดาขายและใช้ยากหากไม่ชำนาญ ลิงจะไม่สามารถทำได้สำเร็จ แต่กลับจะพันกันจนเสียหาย สำนวน "ลิงแก๊แห" จึงใช้เปรียบกับ การกระทำของคนที่แก้ไขปัญหานั้นจนกลายเป็นยุ่งเหยิง

ตัวอย่าง

คำสั่งดังกล่าวมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย นายสมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวสนับสนุนว่า เป็นการปลดล็อกกฎไดโนเสาร์ เพราะกฎเกณฑ์ที่ผ่านมามีขัดกับวิถีชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบัน...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 14 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กฎไดโนเสาร์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ คือ "ไดโนเสาร์" ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานยุคดึกดำบรรพ์ เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนหมายถึง ผู้มีความคิดล้ำสมัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 449) และเมื่อรวมเป็น "กฎไดโนเสาร์" จึงหมายถึง กฎหมายกฎระเบียบที่ล้าหลัง ตกยุค ไม่ทันสมัยนั่นเอง

ตัวอย่าง

... จึงนับเป็นชัยชนะของนายกษายเหยี่ยวที่ประกาศว่าจะนำประเทศญี่ปุ่นกลับเข้าสู่แผนที่โลกในสนามการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศอีกครั้ง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 14 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "นายกษายเหยี่ยว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ คือ "เหยี่ยว" ซึ่งเป็นนกประเภทหนึ่งมีปากงุ้มและคม ขาและนิ้วตีนแข็งแรงมาก ปีกแข็งแรง บินร่อนได้นาน ๆ มีความรวดเร็ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 449) "นายกษายเหยี่ยว" จึงเป็นสำนวนที่ใช้เปรียบพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีนีที่สามารถรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

ตัวอย่าง

คนเมืองหลวงของประเทศมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีวุฒิภาวะและมีวิจาร์ณญาณที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้โพลหรือคนอื่นจูงจมูกหรือชี้แนะได้โดยง่าย

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จูงจมูก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ นั่นคือ วัว ควาย กล่าวคือ "จูงจมูก" หมายถึง พาหรือนำให้ไปทางไหนหรือทำอะไรต่าง ๆ มวลของสำนวนมาจากควายที่เขาเอาเชือกมาสนตะพาย คือ ร้อยจมูกสำหรับจูงไปไหน ๆ สะดวก (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 147) ในบริบทตัวอย่างข้างต้น หมายถึง การชักนำ ชักจูงให้คนเชื่อและทำตาม

ตัวอย่าง

...ขณะเดียวกันก็อาจสร้างเครือข่ายแท็กซี่ หรือภาคประชาชนเข้ามาช่วยสอดส่องพฤติกรรม เฝ้าระวัง กดดันแท็กซี่แคะดำอีกทางและที่สำคัญต้องทำอย่างต่อเนื่อง
จริงจัง...

(มติชน, วันพุธ ที่ 18 กันยายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "แคะดำ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเปรียบเทียบคน คือ "แท็กซี่"กับสัตว์ คือ "แคะดำ" ที่หมายถึง คนไม่ดี คนชั่ว คนเลว ซึ่งเป็นสำนวนตามคติฝรั่งว่าในฝูงแคะนั้น แคะดำมีค่าหรือราคาต่ำกว่าแคะขาว เมื่อเปรียบกับคนก็หมายถึง คนเลวอยู่ในหมู่มนุษย์ เรารับเอาสำนวนฝรั่งมาใช้หมายความตามที่ฝรั่งใช้ (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 56) สำนวน "แท็กซี่แคะดำ" จึงหมายถึง คนชั่วแท็กซี่ที่มีพฤติกรรมไม่ดี แต่ยังคงอยู่ปะปนในกลุ่มอาชีพคนขับแท็กซี่ที่ซื่อสัตย์สุจริตและเป็นคนดี

ตัวอย่าง

...ประเทศไทยขณะนี้มีการสมคบกันแย่งชิงประเทศ ที่โบราณเรียกว่า"ฝูงแร้งสมจร
ฝูงแร้งด้วยกัน" สุมหัวกันโกงกินประเทศอย่างไม่เลือกสถานที่และเวลา...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 13 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฝูงแร้งสมจรฝูงแร้ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ คือ "แร้ง" เป็นนกขนาดใหญ่ประเภทหนึ่ง กินซากสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1023) "แร้ง" เป็นสัตว์ที่คนไทยรังเกียจและเป็นตัวแทนของความชั่วร้าย น่ารังเกียจ เพราะมีมูลเหตุน่ารังเกียจชอบกินศพคนหรือสัตว์ที่ตายแล้ว ดังนั้น "ฝูงแร้งสมจรฝูงแร้งด้วยกัน" จึงหมายถึง คนชั่ว คนไม่ดี คนน่ารังเกียจมารวมสมคบคิดกัน

ตัวอย่าง

...พระราชบัญญัติการจัดตั้งที่ตราไว้เนิ่นนานไม่ได้แก้ไข ให้สอดคล้องเป็นปัจจุบันหรือให้สิทธิไปดำเนินการแล้วคอยรับส่วนแบ่งรายได้เป็น "เสือนอนกิน" ซึ่งการต้องให้สิทธิเอกชนดำเนินการเพราะลำพังรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินงานให้เห็นผล...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 15 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เสือนอนกิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ คือ "เสือ" ซึ่ง "เสือนอนกิน" มีหมายความว่า ได้รับผลประโยชน์โดยไม่ต้องลงมือทำงาน มีส่วนได้หรือมีรายได้ในกิจการหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยตนเองมีอำนาจหรืออิทธิพลควบคุมอยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำงานนั้น ๆ

มูลเหตุของสำนวนมาจากเสือที่จับสัตว์ได้แล้วก็มักเอาสัตว์ที่จับได้ไปนอนกิน (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 597)

ตัวอย่าง

เป็นความเจ็บปวดของ ส.ว.ต๊อที่มีอยู่มาก แต่ ส.ว.บางส่วนยอมรับใช้นักการเมือง ในการเลือกองค์กรอิสระ จึงเข้าลักษณะปลาดายไม่กัตัว แต่เหม็นทั้งข้อง

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 7 กันยายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปลาดายไม่กัตัว แต่เหม็นทั้งข้อง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจาก สัตว์ มีความหมายว่า คนที่อยู่ร่วมกันคนหนึ่งทำไม่ดีก็พลอยให้คนอื่นเสียไปด้วย มาจากสำนวนเต็ม ที่ว่า "ปลาข้องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่า ก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย" (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 325)

ตัวอย่าง

หวังว่าเมื่อได้รับฟังปัญหาของประชาชนผ่านทางสำนักโพลแล้ว นักการเมืองทั้ง ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะได้นำไปพิจารณา ถ้าหากเป็นปัญหาที่ต้องช่วยแก้ไข หรือ บรรเทาทุกข์ อย่าได้คิดว่าเป็นแค่ เสียงนกเสียงกา ไม่มีผลต่อการเลือกตั้งคราวหน้า

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 18 กันยายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เสียงนกเสียงกา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากสัตว์ มีความหมายว่า ความเห็นของคนที่ไม่มีความสำคัญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1264) กล่าวคือ คนไทย มักคิดว่านกเป็นสัตว์ที่พบเจอได้เป็นปกติ ดังนั้นจึงถือว่าไม่มีคุณค่าหรือราคาใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นกกา ซึ่งเป็นนกที่คนไทยรังเกียจ เพราะมีสีด่าและชอบขโมยของกิน ซึ่งทำให้ "เสียงนกเสียงกา" เปรียบเป็นเสียงของสิ่งที่ไม่มีความหมาย

2. สำนวนมีที่มาจากมนุษย์

สำนวนมีที่มาจากมนุษย์ หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากร่างกาย อุปนิสัย และกิริยาความประพฤติของคนทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ซึ่งอาจเป็นการพูด ความคิด ความรู้สึก หรือ พฤติกรรมที่แปลกแยกออกไปจากคนอื่นในสังคม (ไชยศิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2529 : 88) จากการ วิจัยพบ 118 สำนวน และมีทั้งสิ้น 3 ลักษณะดังนี้

2.1 ที่มาจากร่างกายมนุษย์ หมายถึง สำนวนที่มาจากการนำส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย ของมนุษย์ เช่น อวัยวะต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ถึงแม้จะแก้ไขกฎหมายลงโทษคนโกงถึงประหารชีวิตลูกเดียว แต่ก็จะมีปัญหาว่าใครจะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างสุจริต ตรงไปตรงมา ไม่มีลูบหน้าปะจมูก...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลูบหน้าปะจมูก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากร่างกายของมนุษย์ นั่นคือ หน้ากับจมูก สำนวนนี้มีความหมายว่า ทำอะไรเด็ดขาดจริงจังลงไปไม่ได้ เพราะเกรงจะไปกระทบกระเทือนพวกพ้อง ซึ่งเมื่อนำมาเชื่อมโยงกับที่มาของสำนวนก็เปรียบได้ว่า หน้ากับจมูกนั้น ถือเป็นอวัยวะของร่างกาย โดยจมูกจะอยู่บนหน้าของคนเรา เมื่อเราลูบหน้าแล้วก็มักจะต้องโดนจมูกได้เช่นกัน ดังนั้นก็เหมือนกับการทำอะไรที่มีพวกพ้องเกี่ยวข้องด้วย อาจส่งผลกระทบถึงได้ เป็นต้น

ตัวอย่าง

...จึงยังเป็นที่สงสัยในหมู่ประชาชนและผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กทม. ถ้าหากผู้สมัครหาเสียงด้วยการให้สัญญาต่อผู้เลือกตั้ง จะช่วยแก้ปัญหาปากท้อง...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 28 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ท้องปาก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากร่างกายของมนุษย์ที่หมายถึง หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ หรือการทำมาหากินพอเลี้ยงตัว โดยสำนวนนี้นำมาเปรียบกับ "ปาก" และ "ท้อง" ซึ่งเป็นอวัยวะที่สื่อถึงการกินอาหารเข้าสู่ร่างกายเพื่อดำรงชีพ ดังนั้นจึงสื่อให้เห็นว่าปัญหาปากท้อง ก็คือ ปัญหาเรื่องการทำมาหากินเลี้ยงชีพนั่นเอง

ตัวอย่าง

...ถ้าคนๆเดียวหรือกลุ่มเดี่ยวยุคทั้ง 3 อำนาจ เสรีภาพประชาชนจะไม่เหลือ ถ้าอำนาจบริหารอยู่ในมือคนเดียวหรือกลุ่มเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 27 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากร่างกายของมนุษย์ โดยคำว่า "มือ" ตามพจนานุกรมหมายถึง อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อจากปลายแขนประกอบด้วยฝ่ามือและนิ้วมือ สำหรับจับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 911) และ "มือ" ในที่นี้หมายถึง การควบคุมดูแลการบริหาร ซึ่งคือการที่อำนาจการปกครองต้องตกอยู่ในการควบคุมดูแลและกำหนดความเป็นไปจากคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียว

ตัวอย่าง

...ขาหนึ่งสนับสนุนร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ให้แต่เฉพาะประชาชนผู้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง อีกขาหนึ่งแอบสนับสนุนร่าง พ.ร.บ.ปรองดอง ที่นิรโทษกรรมทุกฝ่าย...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น "ขา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีที่มาจากร่างกายของมนุษย์มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า อวัยวะตั้งแต่ตะโพกถึงข้อเท้า สำหรับยันกายและเดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 185) ซึ่งในตัวอย่างข้างต้น "ขา" ไม่ได้หมายถึงอวัยวะที่เดิน หากแต่เป็นการเปรียบเทียบถึงการไม่มีจุดยืนที่แน่นอน ไม่ชัดเจน ไม่เปิดเผยจริงใจ การเลือกวิธีปฏิบัติทั้งสองอย่างพร้อมกัน

ตัวอย่าง

...ต่างจากประเทศที่เขาเจริญแล้วที่เขาจะฝึกวินัยของคนในชาติจนเสมือนอยู่ในเส้นเลือดปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อยู่ในเส้นเลือด" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากอวัยวะในร่างกายของมนุษย์ โดย "เส้นเลือด" หมายถึง หลอดเลือดซึ่งเป็นเส้นทางเดินของเลือดในร่างกายไปสู่อวัยวะต่างๆ จากบริบทตัวอย่างข้างต้น "อยู่ในเส้นเลือด" หมายถึง การกระทำบางอย่างที่ฝึกลึกลงกลายนิสัยใจคอ หรือคือการจดจำได้ จนเรียกได้ว่าการกระทำนั้น ๆ อยู่ในเส้นเลือดหรือในเลือดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายของผู้นั้นเลยก็ว่าได้

ตัวอย่าง

แต่ผลการสำรวจความเห็นหรือโพลก็ต้องฟังหูไว้หูอย่าเพิ่งเชื่อหรือด่วนสรุป...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฟังหูไว้หู" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากอวัยวะในร่างกายของมนุษย์ ซึ่งก็คือ "หู" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายทำหน้าที่สำหรับฟังเสียง โดยสำนวน "ฟังหูไว้หู" หมายถึง รับฟังคำพูดหรือเรื่องราวอะไรไว้ แต่ไม่ให้เชื่อไปทั้งหมด สำนวนนี้แปลตามคำว่า ฟังแต่หูเดียวอีกหูไม่ฟัง (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 403)

ตัวอย่าง

...คนไทยเผชิญกับความเลวร้ายมาตลอดปี แม้ว่าความเป็นจริงแล้วจะยังไม่เห็นแสงแห่งความปรองดอง แต่สิ่งสำคัญของการมีชีวิตอยู่คือความหวัง หวังว่าพลังของการร่วมแรงร่วมใจของคนไทยทั้งชาติ จะฝ่าฟันอุปสรรคครั้งนี้ผ่านไปได้ เพราะหากความยากลำบาก ไม่สามารถผ่านพ้นไปด้วยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัยทุกมือ ทุกสมอง และ ทุกหัวใจ ร่วมพลัง ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันด้วยแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยทุกคน เพราะต่างทราบกันดีว่าวันนี้ คือ วิกฤติของชาติ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 31 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากส่วนต่าง ๆ ในร่างกายของมนุษย์ คือ "มือ สมอง หัวใจ" ในที่นี้ "มือ สมอง หัวใจ" เป็นถ้อยคำสำนวนใช้เปรียบถึงคนไทยทุกคน กล่าวคือ "ทุกมือ" คือ ทุกการกระทำ ทุกความร่วมมือของคนไทย "ทุกสมอง" คือ ทุกความคิด ทุกสติปัญญาของคนไทย และ "ทุกหัวใจ" คือ ทุกการร่วมพลังความรักชาติของคนไทย ซึ่งการนำคำเรียกอวัยวะเหล่านี้มาใช้ เพื่อเปรียบเทียบให้เกิดภาพในจิตใจที่ชัดเจน

2.2 ที่มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤติของมนุษย์ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เกิดจากการนำกิริยาอาการ หรือพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์มาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ตำรวจไทยจำนวนหนึ่งได้ยกยอกหรือ "อม" ของกลางอันเป็นเครื่องเพชร อัญมณีมีค่ามหาศาลนี้เอาไว้

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 18 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกิริยาอาการของมนุษย์มาเปรียบเทียบ โดยปกติ "อม" หมายถึง เอาสิ่งของใส่ปากแล้วหุบปากไว้ไม่กลืนลงไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1375) ในที่นี้ "อม" หมายถึง การแอบยกยอก การลักลอบนำของสิ่งไปมาใช้เอง โดยเปรียบกับลักษณะอาการอมสิ่งของเข้าปากไม่ให้ผู้อื่นเห็น

ตัวอย่าง

ผู้นำพรรคเพื่อไทยบางคนโจมตีผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ว่า "มัวแต่นั่งเอื้อ" และ ร้องไห้วันละสามเวลา

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “มัวแต่นั่งเฝ้า” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤติของมนุษย์ โดยมีความหมายว่า ชักช้า ไม่ทันคนอื่น ตามคนอื่นไม่ทัน หรือนิ่งคืดนานเพราะเข้าใจช้ากว่าคนอื่น

และสำนวน “ร้องไห้วันละสามเวลา” หมายถึง เสียใจบ่อยครั้ง เสียใจหรือผิดหวังเป็นประจำ โดยเปรียบเทียบว่า “วันละสามเวลา” ซึ่งก็คือเปรียบเหมือนกับเวลารับประทานอาหารของมนุษย์ที่ต้องกระทำสามเวลา คือ เช้า กลางวัน เย็น ดังนั้น “ร้องไห้วันละสามเวลา” ก็เหมือนกับการเสียใจร้องไห้ที่เท่ากับเวลารับประทานอาหารซึ่งถือว่าเป็นกิจวัตรประจำวันของมนุษย์

ตัวอย่าง

...การกล่าวโทษกลุ่มคนที่ไม่พอใจเพียงอย่างเดียวนั้นก็เป็นการมองเพียงด้านเดียว...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 13 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “มองเพียงด้านเดียว” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกิริยาอาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีมุมมองหรือแนวคิดเพียงส่วนที่ตนเองชอบหรือสนใจ ไม่เปิดกว้าง ไม่มีความคิดรอบด้านกว้างไกล ดังกับอาการมองที่เห็นเพียงด้านหรือมุมเดียวเท่านั้น

ตัวอย่าง

...พรรคการเมืองใหญ่ ๆ สัญญาว่าจะปฏิรูปประเทศ รัฐบาลชูนโยบายจัดตั้งสภาปฏิรูปประเทศไทย...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ชู” ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤติของมนุษย์ ซึ่ง “ชู” หมายถึง ยกขึ้นสูง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 386) ซึ่งเป็นกิริยาอาการของมนุษย์ ความหมายจากตัวอย่าง “ชู” หมายถึง ยกขึ้นมากล่าวมากเป็นพิเศษ ให้ความสำคัญ ในที่นี้หมายถึง รัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายจัดตั้งสภาปฏิรูปประเทศมากขึ้นกว่าเดิม

2.3 ที่มาจากลักษณะทั่วไปของมนุษย์ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เกิดจากการนำลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดกับมนุษย์ เช่น ความเป็นไปในชีวิต ความเป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ ระบบเครือญาติหรือสิ่งทั่วไปที่เกิดกับเฉพาะมนุษย์เท่านั้นเป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ส.ส.ส่วนใหญ่ได้รับเลือกตั้งจากการช่วยเหลืออุปการะของพรรค จึงขาดความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ตรวจสอบนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้มีสถานะเป็น "ลูกพี่" หรือเจ้าของพรรค

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 24 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลูกพี่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากคำเรียกที่เกิดเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ซึ่ง "ลูกพี่" เป็นสำนวนใช้เรียกคนที่เป็นผู้นำ เป็นหัวหน้ากลุ่มหรือผู้มีอิทธิพลมากจนได้รับให้เป็นพี่ของกลุ่มนั้น ๆ เป็นคำที่ลูกน้องหรือลูกสมุนเรียกเพื่อยกย่องผู้ที่เป็นหัวหน้านักเลง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1072) ซึ่งในบริบทนี้ "ลูกพี่" ทางการเมืองหมายถึง เจ้าของพรรคการเมืองนั่นเอง

ตัวอย่าง

และตราบที่ประชาธิปไตยของไทยยังไม่ยอมเป็นผู้ใหญ่ ถึงแม้จะอายุกว่า 81 ปี แต่ก็ยังมีลักษณะเป็น "เฒ่าทารก" แต่มีปัญหาและอุปสรรคอีกมากในการพัฒนาประชาธิปไตย

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 19 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างนี้ "เฒ่าทารก" เป็นถ้อยคำที่เป็นสำนวนที่มีที่มาจากลักษณะทั่วไปที่เกิดเฉพาะมนุษย์ ซึ่ง "เฒ่าทารก" หมายถึง คนสูงอายุ แต่ยังประพุดิตดนมเหมือนเด็ก ไม่น่าเคารพ ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งในบริบทข้างต้นนี้เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของประเทศไทยว่า ยังไม่มีประชาธิปไตยที่ดีพอ แม้จะใช้คำเรียกว่าประชาธิปไตยมายาวนาน 81 ปี แต่ก็ยังไม่น่าเชื่อถือ ไม่พัฒนา

ตัวอย่าง

ประชาธิปไตยของไทยมีอายุกว่า 81 ปี ส่วนประชาธิปไตยอียิปต์ยังเป็นแค่ เด็กแบเบาะ แต่ก็ยังมีหลายอย่างที่อาจเป็นบทเรียน สำหรับคนไทยและนักการเมืองไทย

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 24 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เด็กแบเบาะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากลักษณะเฉพาะที่ใช้เรียกมนุษย์ ซึ่งมีความหมายว่า เด็กที่นอนอยู่บนเบาะเมื่อยังเป็นเด็กแดง ๆ โดยปริยายหมายความว่า ไร้เดียงสา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 686) ในที่นี้นำมาเปรียบกับประชาธิปไตยของประเทศไทยอียิปต์ที่เพิ่งเริ่มใช้เมื่อไม่นานมานี้ เป็นประชาธิปไตยที่เพิ่งเกิด เพิ่งเริ่มดั่งกับเด็กแบเบาะ

3. สำนวนมีที่มาจากการเมือง

สำนวนมีที่มาจากการเมือง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือใช้เรียกเฉพาะทางการเมืองเท่านั้น จากการศึกษาพบว่ามี 71 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ทุกครั้งที่จะมีการปรับคณะรัฐมนตรีจะมีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลยกขบวน ไปพบใครในต่างประเทศ และกลุ่มนักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลผู้รู้เรื่องดี ได้ยืนยันเรื่องนี้ด้วยการตั้งฉายา “รัฐบาลพีคนแรก” แปลว่าไม่ใช่รัฐบาลน้องสาว?

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางการเมือง คือ “รัฐบาลพีคนแรก” และ “รัฐบาลน้องสาว” กล่าวคือ สำนวน “รัฐบาลพีคนแรก” หมายถึง รัฐบาลที่มีนายทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วน “รัฐบาลน้องสาว” หมายถึง รัฐบาลที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งบุคคลทั้งสองนี้เป็นพี่น้องกัน ทำให้เกิดการเรียกชื่อการบริหารประเทศในยุคนั้น และสันนิษฐานว่า “พีคนแรก” มีความหมายล้อคำมาจากนโยบายที่ขึ้นชื่อของรัฐบาล ทั้งรดคันแรก บ้านหลังแรก แต่ด้วยความที่รัฐบาลต้องบริหารงาน โดยมีเงาของพี่ชายพี่สาว รวมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ก็มาจากเรื่องของพี่น้องเอง

ตัวอย่าง

นายกรัฐมนตรีจึงไม่น่าน้อยใจเรื่องนายกษำรอง เพราะจะเป็นจริงหรือไม่ก็ยังไม่รู้เรื่องที่น่าเป็นห่วงมากกว่า คือ เสี่ยงวิจารณ์เรื่องนายกษำรอน และนายกษำตวัจริง ดังที่นักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลได้ตั้งฉายาให้ในปี 2555 ที่ผ่านมา ให้ฉายารัฐบาลเป็น “รัฐบาลพีคนแรก” ส่วนนายกรัฐมนตรีได้ฉายา “ปุกรรเชียง” เคนโซวีไปโซวีมาติกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 26 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง คือ “นายกษำรอน” “นายกษำตวัจริง” “รัฐบาลพีคนแรก” “ปุกรรเชียง” และ “ติกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา” กล่าวคือเนื้อความของข้อความที่ยกมาข้างต้นกล่าวถึงเรื่องราวทางการเมืองรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อจะบริหารประเทศจะต้องขอคำปรึกษาจากนายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นพี่ชายและเป็นอดีตนายกรัฐมนตรี จึงมีคำกล่าวที่ความจริงแล้วนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นเพียง “นายกษำรอน” แต่นาย

ทักษิณ ชินวัตร เป็น “นายกษัตริย์จริง” คือ นางสาวยิ่งลักษณ์เป็นเพียงเครื่องมือหรือตัวแทนของนายทักษิณ โดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ไม่มีอำนาจอะไรอย่างแท้จริงและเรียกรัฐบาลสมัยนายทักษิณ ชินวัตรว่า “รัฐบาลพี่คนแรก” รัฐบาลที่มีนายทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี และสำนวน “ปุกรรเชียง” “ดีกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา” หมายถึง ลักษณะการบริหารงานของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่ต้องแบกภาระและรับคำสั่งจากพี่ชาย คือ นายทักษิณ ชินวัตร แม้แต่คนรอบข้างก็คอยลากไปลากมา ทำให้ทำงานไม่เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม เมื่อมีปัญหาทางการเมือง ก็มักจะดีกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา

ตัวอย่าง

หลังจากที่พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้ง เมื่อปี 2554 น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี มีเสียงเตือนจากหลายฝ่ายไม่ให้รัฐบาลใหม่ทำสิ่งที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” เพราะอาจถูกต่อต้าน รัฐบาลประกาศเดินทางบริหารประเทศ ตามแนวทางที่เรียกว่า “ทักษิณคิดเพื่อไทยทำ” ถูกคัดค้านต่อเนื่องร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมคือฟางเส้นสุดท้าย

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 28 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ระบอบทักษิณ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง หมายถึง การบริหารงานด้วยแนวคิดของนายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งก็คือ การบริหารงานของพรรคเพื่อไทยนั่นเอง กล่าวคือ นายทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้มั่งคั่งทางความคิดของพรรคเพื่อไทยกลุ่มคนไทยที่ชื่นชอบแนวคิดของเขา ดังนั้นแนวคิดหรือหลักบริหารที่นายทักษิณคิดขึ้นจึงถูกเรียกว่า “ระบอบทักษิณ”

ตัวอย่าง

...ปัญหาการเมืองของประเทศไทยที่กำลังร้อนแรงกับประเด็นนิรโทษกรรมที่โยนหินก้อนใหญ่กลางฝูงชน...แม้ นายประยุทธ์จะยืนยันเดินทาง พ.ร.บ.ฉบับสุดท้าย ไม่มีการถอยและอ้างถึง “ผู้ใหญ่” ในพรรคเพื่อไทย “ไม่มีใครสั่งเบรคเรื่องนี้” ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่าง

...พรรคเพื่อไทยในฐานะแกนนำก็ควรขานรับแนวทางดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนแปลงร่าง นิรโทษกรรมฉบับเหมาเข่ง ให้เป็นร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ เหมือนเดิม

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “พ.ร.บ.ฉบับสุดท้าย” “นิรโทษกรรมฉบับเหมาเข่ง” “พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ” จัดเป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง กล่าวคือ เป็นการเรียกพระราชบัญญัติที่มีในประเทศไทยช่วงเหตุการณ์ทางการเมืองคุกรุ่น โดย “พ.ร.บ.ฉบับสุดท้าย” และ “นิรโทษกรรมฉบับเหมาเข่ง” มีความหมายเหมือนกันซึ่งหมายถึง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีการเสนอแก้ไขโดย ส.ส. พรรคเพื่อไทยคนหนึ่ง คือ นายประยุทธ์ ศิริพาณิชย์ เนื้อหาคือช่วยล้างความผิดทั้งปวงให้กับผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนและผู้ได้รับการนิรโทษให้ครอบคลุมแกนนำ ผู้สั่งการ ผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติ ให้พ้นผิดโดยสิ้นเชิง โดยนัยยะแฝง คือ เพื่อช่วยให้นายทักษิณ ชินวัตรพ้นความผิดและได้กลับประเทศไทยนั่นเอง จึงเรียกว่า สุดท้าย หรือเหมาเข่ง ยกเข่ง ที่หมายถึง เต็มที่

และ “พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ” หมายถึง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ช่วยล้างความผิดทั้งปวงให้กับผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนเท่านั้น โดยไม่ล้างผิดให้กับแกนนำ ผู้สั่งการ และรัฐบาล แบบนี้เรียกว่ากลางซอย ซึ่งเป็นร่างที่เสนอมาโดย นายวรชัย เหมะ พรรคเพื่อไทย

ตัวอย่าง

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาล ซึ่งเป็นการเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “การเมืองข้างถนน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง หมายถึง การชุมนุมประท้วงรัฐบาล โดยบริบทในตัวอย่างเป็นการชุมนุมประท้วงของประชาชนและกลุ่มแกนนำนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลมาร่วมชุมนุมกัน

ตัวอย่าง

...การเมืองเป็นเรื่องของการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างรุนแรง และพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงต่อกัน แทนที่จะเป็นการเมืองที่ยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการเมืองที่แย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์ โดยเป็นลักษณะการเมืองแบบ "เกี้ยวเซี่ยะ" มากกว่าการเมืองแบบประชาธิปไตย

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “การเมืองแบบเกี้ยเซี้ยะ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากการเมือง ซึ่งเป็นคำเรียกรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองรูปแบบอย่าง กล่าวคือ เป็นลักษณะการจัดการปัญหา ความขัดแย้งทางการเมืองด้วยการไกล่เกลี่ย ประสานหรือจัดสรรผลประโยชน์ให้ลงตัวในหมู่ชนชั้น นำของสังคมเพื่อรักษาอภิสิทธิ์หรือสถานะดั้งเดิมของพวกเขาป้องกันไว้ หากคนกลุ่มนี้สามารถตกลงกันได้ หรือ “เกี้ยเซี้ยะ” ซึ่งเป็นการประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างคนกลุ่มนี้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับมวลชนหรือประชาชนทั่วไป ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็จะยุติลง และคนที่ได้ประโยชน์จากความขัดแย้งทางการเมือง ก็คือ คนกลุ่มนี้นั่นเอง การเมืองลักษณะนี้นอกจากจะไม่ได้ก่อประโยชน์อันใดให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

ตัวอย่าง

...ข้าราชการทุกกระทรวงต้องทำงานต่อไป ทั้งการประสานนโยบาย ร่วมสั่งการ เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติทำงานร่วมกัน และหยุดปัญหาต่าง ๆ มิให้ขยายตัว แล้วคลี่คลายปัญหาเหล่านั้นให้หมด โดยไม่ต้องสนใจว่าขณะนี้ เป็น รัฐบาล “เต็มใบ” หรือเป็นรัฐบาลรักษาการ ขอให้สนใจเพียงว่าสิ่งที่ดำเนินการลงไปในนั้นเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนหรือไม่...

(มดิชน, วันพฤหัสบดี ที่ 19 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “รัฐบาลเต็มใบ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง หมายถึง การที่รัฐบาลได้บริหารประเทศอย่างเต็มอำนาจหน้าที่ มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญชัดเจน

ตัวอย่าง

นักการเมืองใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือการเมืองเพื่อค้ำจุนอำนาจการเมืองและข่มขู่คุกคามฝ่ายตรงข้าม จนเป็น “รัฐตำรวจ”

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 12 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “รัฐตำรวจ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง หมายถึง การปกครองบริหารบ้านเมืองโดยมีตำรวจเป็นหลักในการช่วยเหลือและเกื้อหนุนรัฐบาล กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ตำรวจมีอำนาจในตนเอง

ตัวอย่าง

วุฒิสภาในบางยุคบางสมัยกลายเป็น “สภาหัวเมีย” รัฐธรรมนูญ 2550 จึงบทบัญญัติห้าม

พ่อแม่ สามีภรรยาหรือบุตรของส.ส.มิให้สมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ว.

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 26 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สภาผู้เมียม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง ในที่นี้ "สภาผู้เมียม" หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักนำพ่อแม่ สามีภรรยาหรือบุตรมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทำให้เกิดเป็นระบบอุปถัมภ์หรือระบบเครือญาติ นำมาสู่การคดโกงในที่สุด

ตัวอย่าง

...กปปส.เห็นว่าเป็นสภาที่ไม่มีอำนาจ เป็นสภาปาหี่หรือสภาโจ๊กและอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 28 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สภาปาหี่" และ "สภาโจ๊ก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง ซึ่ง "ปาหี่" หมายถึง การแสดงกลหรือกายกรรมของนักแสดงเร่ร่อนตามที่ต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 743) ดังนั้น "สภาปาหี่" จึงหมายถึง สภาที่คล้ายกับการแสดงกลหรือกายกรรม ซึ่งไม่น่าเชื่อถือนั่นเอง ส่วน "โจ๊ก" หมายถึง ตลกหรือเรื่องตลกขำขัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 340) ดังนั้น "สภาโจ๊ก" จึงหมายถึง สภาที่คล้ายกับการแสดงตลก ไม่น่าเชื่อถือ ไม่มีคุณภาพ ในบริบทข้างต้นนี้เป็นคำกล่าวที่ กปปส.ได้กล่าวว่าการทำงานของรัฐบาลหรือสภาต่าง ๆ ไม่น่าเชื่อถือ ไม่จริงจัง คล้ายกับการแสดงละครเพื่อหลอกลวงประชาชน

4. สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้

สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากถ้อยคำหรือคำเรียกที่ใช้ในการสงคราม การต่อสู้กัน อาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์สงคราม หรือคำเรียกอาวุธและเครื่องมือในการต่อสู้ด้วย จากการศึกษาพบว่ามี 45 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

รัฐบาลกำลังเปิดศึกขั้นแตกหักกับศาลรัฐธรรมนูญ เร่งผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 26 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “เปิดศึกขึ้นแตกหัก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจาก การ สงคราม กล่าวคือ เป็นการแสดงการต่อสู้ การเริ่มต้นศึกสงครามขั้นรุนแรงโดยไม่คำนึงถึงมิตรภาพ ใด ๆ ที่เคยมี ซึ่งในบริบทนี้หมายถึง รัฐบาลจะเร่งผลักดันร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมโดยไม่สนใจและไม่ เกรงใจอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเปรียบดังกับการเปิดศึกกับศาลรัฐธรรมนูญ

ตัวอย่าง

...รัฐบาลที่ดียอมไม่ควรรีบร้อนที่จะทุ่มงบประมาณลงไป เพราะเมื่อถึงวันเกิดวิกฤตจริง เรายังพอมีงบประมาณพอที่จะประทับประคองประเทศได้ นั้นหมายความว่า **"เก็บกระสุนไว้เพื่อสงครามใหญ่"**

(กรุงเทพมหานคร, วันอังคาร ที่ 16 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “เก็บกระสุนไว้เพื่อสงครามใหญ่” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจาก การทำสงคราม โดยมีคำว่า “กระสุน” ซึ่งเป็นชื่อเรียกอาวุธ และ “สงครามใหญ่” เป็นคำแสดงให้เห็น ที่มาของสำนวนได้อย่างชัดเจน ซึ่งสำนวน “เก็บกระสุนไว้เพื่อสงครามใหญ่” หมายถึง การเก็บสิ่งที่ สำคัญหรือสิ่งที่จำเป็นไว้ เพื่อหากวันใดจำเป็นต้องใช้จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด โดยในบริบทข้างต้นหมายถึง การเก็บงบประมาณแผ่นดินไว้ เพื่อนำไปใช้ในยามที่จำเป็นหรือเกิด วิกฤติด้านการเงิน

ตัวอย่าง

พรรคประชาธิปัตย์แพ้อย่างยับเยินที่สุดที่ภาคอีสาน “เงิน” อาจเป็นปัจจัยหนึ่ง แต่ไม่ทั้งหมด ถ้าพรรคประชาธิปัตย์ต้องการชนะการเลือกตั้ง ต้องทุ่มสรรพกำลังที่ภาคอีสาน ต้องมี **ขุนพล**ผู้มีบารมีและเข้าใจปัญหาอีสาน

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 17 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “ขุนพล” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากการทำสงคราม โดย “ขุนพล” หมายถึง แม่ทัพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 204) ซึ่งในที่นี้สำนวน “ขุนพล” มีความหมาย ว่า ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์

ตัวอย่าง

แต่การลั่นกลองรบของเกาหลีเหนือขณะนี้ ถ้าหากจะกลายเป็นสงครามจริงจะไม่ใช่อ สงครามธรรมดา แต่จะเป็นสงครามนิวเคลียร์อันน่าสะพรึงกลัว...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 4 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ลั่นกลองรบ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการสงคราม กล่าวคือ ในการออกศึกเพื่อทำสงครามในสมัยโบราณนั้นจะมีการลั่นกลองเพื่อให้เกิดความฮึกเหิม กระตุ้นความกล้าหาญให้เกิดแก่กองทัพ ซึ่งสำนวน “ลั่นกลองรบ” ในบริบทข้างต้นนี้หมายถึง การแสดง แสนยานุภาพ การแสดงปฏิบัติการตอบโต้บางอย่างเพื่อบอกให้รู้ว่าเตรียมพร้อมจะต่อสู้ของ ประเทศเกาหลีเหนือ

ตัวอย่าง

เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งในขณะนี้จะตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการกำหนดการปฏิรูปการเมือง เราไม่ต้องการเห็นการปล่อยโอกาสนี้ให้ หลุดลอยไปและต้องมาต่อสู้บนท้องถนนครั้งแล้วครั้งเล่า...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ต่อสู้บนท้องถนน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการต่อสู้ โดยใน บริบทข้างต้นนี้หมายถึง การชุมนุมประท้วงตามจุดหรือสถานที่หรือถนนย่านต่าง ๆ ของกลุ่มคนที่มี ความเห็นต่างทางการเมืองซึ่งนำการชุมนุมประท้วงนี้มาเปรียบเทียบเป็นการต่อสู้ การสู้รบ

ตัวอย่าง

เป็นวันและเดือนประวัติศาสตร์นักศึกษาประชาชนลุกฮือขึ้นต่อสู้ด้วยมือเปล่า ๑ กับ ฝ่ายเผด็จการที่ทรงแสนยานุภาพ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 9 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ต่อสู้ด้วยมือเปล่า” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการต่อสู้ โดยมีความหมายว่า การต่อสู้โดยปราศจากอาวุธทั้งหลาย ซึ่งในที่นี้หมายถึง การต่อสู้ทางการเมืองของ ประชาชนที่เกิดจากการชุมนุมประท้วง การร่วมแรงร่วมใจกันต่อต้านรัฐบาล การต่อต้านด้วยการใช้ พลังประชาชนนั่นเอง

ตัวอย่าง

การที่เกาหลีเหนือประกาศสงครามกับเกาหลีใต้และซุโจมตีสหรัฐอเมริกา...กรณีนี้จะบาน ปลายกลายเป็นสงครามจริงหรือเป็นแค่สงครามน้ำลายก็ตาม แต่เริ่มกระทบถึงไทย...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 4 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “สงครามน้ำลาย” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการสงคราม โดยมีความหมายว่า การพูดจาข่มขู่กัน การพูดจาว่าร้ายกัน การปะทะคารมระหว่างกัน โดยเปรียบเทียบ

พูดจาว่าร้ายกันนี้ว่าคล้ายกับการทำสงคราม กล่าวคือ มีลักษณะของการทะเลาะวิวาท หากแต่เป็นสงครามที่เกิดจากวาจาหรือคำพูดจึงเรียกว่า “สงครามน้ำลาย”

ตัวอย่าง

การสำรวจความเห็นของประชาชนหรือโพลได้มีบทบาทมากขึ้น สำนักโพลต่างแข่งขันสำรวจและเผยแพร่ผลโพลอย่างถี่ถ้วน จนกลายเป็นการต่อสู้กันใน “สงครามโพล”

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “สงครามโพล” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากต่อสู้หรือการทำสงคราม กล่าวคือ การสำรวจความเห็นหรือโพลในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้สำนักโพลต่าง ๆ มีการแข่งขัน แข่งชิงผลกันอย่างชัดเจน เปรียบดังการทำสงครามแย่งชิงกัน จนกลายเป็น “สงครามโพล”

5. สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน

สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินหรือการทำมาหากิน การประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสังคม จากการศึกษาพบว่ามี 36 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ตามที่สภาพัฒน์ประเมินใหม่ และเมื่อเจาะตัวเลขใส่ใน พบว่า ดัชนีหลายด้านยังสดใส

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 23 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “เจาะตัวเลขใส่ใน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน กล่าวคือ เป็นการกล่าวถึงเรื่องการเงินการคลังของประเทศ แต่ใช้คำว่า “ตัวเลข” แทนความหมายของการคลัง และเมื่อรวมกันเป็นสำนวน “เจาะตัวเลขใส่ใน” จึงมีความหมายคือ การตรวจสอบหรือสืบค้นข้อมูลการเงินการคลังอย่างลึกซึ้งนั่นเอง

ตัวอย่าง

...ในขณะที่ จึงจะไม่นำแปลกใจอะไร หากจะมี “เงินร้อน” หรือเงินทุนระยะสั้นไหลเวียนเป็นจำนวนมาก ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “เงินร้อน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราวและเหตุการณ์ทางการเงินการคลังของประเทศ โดยมีความหมายว่า เงินทุนระยะสั้นหรือเงินทุนที่ให้กู้ยืมแต่ต้องชดใช้หนี้ให้ครบในระยะเวลาสั้น ทำให้ผู้กู้ต้องรีบบริหารจัดการให้รัดกุม

ตัวอย่าง

ญี่ปุ่นไม่ใช่ชาติเดียวที่เศรษฐกิจติดลบ เพราะเยอรมนี ซึ่งมีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในยุโรปก็รายงานจีดีพีติดลบไป 0.6% เมื่อไตรมาส 4 ของปีที่แล้วเช่นเดียวกัน...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “เศรษฐกิจติดลบ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน ซึ่งมีความหมายว่า เศรษฐกิจและการเงินการคลังของประเทศตกต่ำขาดสภาพคล่อง ซึ่งในที่นี้หมายถึง ประเทศญี่ปุ่นที่กำลังมีปัญหาด้านเศรษฐกิจจนถึงขั้นที่เรียกว่า “เศรษฐกิจติดลบ”

ตัวอย่าง

...รัฐบาลนี้เคยกล่าวหารัฐบาลชุดก่อนว่าเป็น “จอมกู้” แต่ตัวเองกลับกู้มากกว่าหลายเท่าตัว

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “จอมกู้” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน โดย “จอม” หมายถึง ผู้ที่ยอดเยียมในหมู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 306) และ “จอมกู้” จึงหมายถึง ผู้ที่ยอดเยียมหรือเป็นหนึ่งในการกู้ยืมเงิน ในบริบทข้างต้นนี้เป็นการกล่าวถึง การกู้เงินของรัฐบาลที่กู้เงินกันเป็นจำนวนมากและกู้กันบ่อยครั้งจนเรียกได้ว่าเป็น “จอมกู้เงิน” ก็ว่าได้

ตัวอย่าง

...เมื่อรู้ว่าประชาชนเดือดร้อนจากปัญหาข้าวยากหมากแพง ต้องรีบตั้งสติ คิดหาทางแก้ไขอย่างรีบด่วน...

(มติชน, วันพุธ ที่ 28 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ข้าวยากหมากแพง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดย “ข้าวยากหมากแพง” หมายถึง ภาวะขาดแคลนอาหาร ภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำฝืดเคือง ผู้คนอดอยากหรือยากจนนั่นเอง

ตัวอย่าง

บางคนระบุว่า เป็น "หนี้สามชั่วโคตร" เพราะการใช้หนี้จะต้องใช้เวลาถึง 3 ชั่วคน จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกและจนถึงรุ่นหลานจึงจะใช้หนี้หมด...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หนี้สามชั่วโคตร" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการเงิน กล่าวคือ เป็นสำนวนที่พูดถึงหนี้สิน การเงินที่เกิดจากการกู้ยืม โดยในบริบทข้างต้น "หนี้สามชั่วโคตร" มีความหมายคือ หนี้สินที่มากมาย ชดใช้เท่าไรก็ยากที่หมดสิ้นได้ เปรียบดังใช้หนี้สินนี้จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกจนถึงรุ่นหลานจึงจะใช้หนี้หมด เป็นต้น

ตัวอย่าง

...รัฐบาลอาจจำเป็นต้องอัดเม็ดเงินผ่านโครงการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ

...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 16 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อัดเม็ดเงิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน โดยมีความหมายว่า การเพิ่มจำนวนเงิน หรือเพิ่มงบประมาณเงินอย่างมาก ในที่นี้หมายถึง การจะเพิ่มกำลังซื้อในประเทศได้นั้น รัฐบาลจะต้องเพิ่มเงินสนับสนุนจำนวนมากให้กับโครงการต่าง ๆ นั้นเอง

6. สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ

สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาต่างประเทศต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ จากการศึกษาพบว่ามี 35 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...การจัดการกรณี 1800 ครั้งนี้ จะส่งผลให้เป็นโดมิโนไปถึงสัมปทานของเอไอเอสและดีแทคที่จะหมดสัญญาสัมปทานในอนาคตด้วย

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 6 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โดมิโน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ domino คือ เกมอย่างหนึ่ง ใช้เบี้ยสี่เหลี่ยมที่มีแต้มจำนวนต่าง ๆ ตรงปลายสองข้าง ผู้เล่นจะต้องผลัดกันนำเบี้ยในมือต่อกับเบี้ยที่วางอยู่โดยให้แต้มตรงกัน ซึ่งเบี้ยสี่เหลี่ยมนี้เมื่อมีตัวใดตัวหนึ่งล้ม ก็มักจะทำให้ตัว

อื่น ๆ ที่เรียงต่อกันล้มตามไปด้วย ในที่นี้มีความหมายว่า ผลต่อเนื่อง การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน หรือผลกระทบต่อเนื่องกัน จึงเปรียบเทียบการล้มหรือผลกระทบแบบลูกโซ่ว่า "โดมิโน"

ตัวอย่าง

...ที่ผ่านมาเมื่อมีปัญหาในบ้านก็ไปพึ่งทหารให้ยึดอำนาจ ไล่่นักการเมืองไป หรือเรียกว่า ปิดเทอม แต่ในที่สุดก็นำไปสู่อาการโคมาทุกเรื่อง จึงเห็นว่า ถ้าบ้านเมืองจะเจอทางตัน อะไรก็ขอให้จบที่รัฐสภา จะเลวจะชั่วก็ 4 ปี...

(กรุงเทพฯ, วันอังคาร ที่ 1 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อาการโคมา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน โดยมี "โคมา" มาจากคำภาษาอังกฤษ Coma ที่หมายถึง ภาวะหมดสติขั้นรุนแรงอันเกิดจากโรค อาการบาดเจ็บหนัก ในบริบทข้างต้นนี้ นำ "อาการโคมา" มาใช้เปรียบกับบ้านเมืองหรือสถานการณ์ในประเทศไทยที่ต้องเจอปัญหาและมรสุมต่าง ๆ มากมายจนหากเปรียบกับคนป่วยก็ต้องถือว่าเข้าขั้นโคมาหรือภาวะรุนแรงฉุกเฉินนั่นเอง

ตัวอย่าง

นับถึงขณะนี้ ดูเหมือนว่าผู้นำจันรับได้กับเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลง โดยประธานาธิบดีเอย์ปากเองว่า ทางการณ์ไม่ควรได้รับการยกย่องว่าเป็น "ฮีโร่" หากมุ่งมั่นผลักดันเศรษฐกิจให้ขยายตัวโดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่น...

(กรุงเทพฯ, วันอังคาร ที่ 2 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฮีโร่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ Hero ที่หมายถึง กล้าหาญ คนเก่ง ผู้กล้าหาญ หรือวีรบุรุษ โดยในบริบทข้างต้น "ฮีโร่" ใช้เป็นคำที่แสดงความหมายตรงตัวตามรูปศัพท์ หากแต่อาจกล่าวในความหมายที่กว้างขึ้น กล่าวคือ เป็นการกล่าวถึงการบริหารงานด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล

ตัวอย่าง

จากประวัติศาสตร์สื่อมวลชนในอดีต นักการเมืองผู้มีอำนาจสามารถควบคุมหรือปิดปากสื่อได้ ด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น สิ่งปิดหรือถอนใบอนุญาต ใช้อำนาจมืดบีบให้เจ้าของสื่อ "เซ็นเซอร์ตนเอง" การซื้อกิจการสื่อ หรือซื้อตัวผู้ทำสื่อเป็นรายบุคคล...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เซ็นเซอร์ตนเอง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน โดยมี "เซ็นเซอร์" มีที่มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Sensor ซึ่งตามรากศัพท์หมายถึง เครื่องรับรู้ อุปกรณ์รับรู้ ตัวรับรู้ แต่ในบริบทตัวอย่างข้างต้น "เซ็นเซอร์ตนเอง" หมายถึง การพิจารณาและลงโทษตัวเอง การรับรู้ข้อผิดพลาดของตนเอง การตรวจสอบตนเองและออกไปให้พ้นหน้าที่

ตัวอย่าง

...ทุกฝ่ายต้องหยุดมองการเมืองเป็นเรื่อง"เกม"การต่อสู้ แต่หันมามองการเมืองเป็นเรื่องของกติกาของชาติให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 9 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เกม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ game หมายถึง การแข่งขันที่มีกติกากำหนด เช่น เกมกีฬา การเล่นเพื่อความสนุก เช่น เกมคอมพิวเตอร์ การแสดงเพื่อสาธิตกิจกรรม เช่น เกมการบริหาร ในบริบทตัวอย่างข้างต้นนี้ "เกม" หมายถึง การแข่งขันหรือการแสดงที่ใช้กลวิธีหรือเล่ห์เหลี่ยมเพื่อหักล้างกันเอาชนะกัน โดยนัยยะคือ ความไม่จริงใจ หรือการหลอกลวงนั่นเอง

ตัวอย่าง

ชาวต่างชาติหลายชาติหลายภาษามาประเทศไทยแล้ว ต้องการซื้อจักรยานชมทัศนียภาพที่หลากหลาย น่าตื่นตาตื่นใจกว่าป่าคอนกรีตที่คุ้นเคย...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น "ป่าคอนกรีต" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน โดยมี "คอนกรีต" เป็นคำที่มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Concrete หมายถึง วัสดุก่อสร้าง ประกอบด้วยซีเมนต์ ทราย หินและน้ำผสมเคล้าเข้าด้วยกัน เมื่อแห้งแข็งตัวแล้วจะเป็นวัสดุที่แข็ง เมื่อใช้ว่า "ป่าคอนกรีต" จึงมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบที่หมายถึง เมืองที่มีแต่สิ่งปลูกสร้าง อาคาร ดึกแถว ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบกับชนบทที่มีป่าตามธรรมชาติที่มีแต่ต้นไม้ หากแต่ในเมืองกลับมีแต่สิ่งปลูกสร้างที่ทำจากคอนกรีต

ตัวอย่าง

...รัฐมนตรีใหม่ต้องทำงานทันที ไม่มีเวลาฮันนีมูนแล้ว...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 5 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เวลาฮันนีมูน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ Honeymoon หมายถึง การทัศนจรหรือพักผ่อนหย่อนใจของคู่สมรสใหม่ หรือเรียกว่า การไปดื่มน้ำ

น้ำผึ้งพระจันทร์ ซึ่งในบริบทข้างต้นนำ "เวลาอันนิมิต" ไปใช้กับการเป็นรัฐมนตรีใหม่ ซึ่งใช้เปลี่ยนบริบท เพราะปกติต้องใช้กับคู่รัก คู่สมรสเท่านั้น

ตัวอย่าง

...แนวทางป้องกันและปราบปรามการทุจริตแนวทางใหม่ น่าจะเป็น "การบ้าน" ข้อใหญ่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่จะร่วมกันแสวงหาหนทางหรือ "ออปชั่น" เพิ่มเติมในการต่อสู้กับการทุจริตไม่ว่าจะเป็นการ "ให้รางวัล" เพื่อจูงใจให้คนสุจริต หรือจะเป็นการ "ลงโทษ" มีให้คนทำการทุจริต...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ออปชั่น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ Option หมายถึง ทางเลือก สิทธิในการเลือก โดยจากตัวอย่างข้างต้นหมายถึง ช่องทางเลือก ตัวช่วยเพิ่มทางเลือก ซึ่งสำนวนนี้นำมาใช้ในบริบทของการหาแนวทางแก้ไขปัญหาทุจริตของไทย

ตัวอย่าง

...นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 เป็นต้นมา วุฒิสภาไม่เคยถอดถอนนักการเมืองระดับบิ๊ก ๆ แม้แต่คนเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 18 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "บิ๊ก ๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ Big หมายถึง ใหญ่ ยิ่งใหญ่ ซึ่งเมื่อนำมาใช้ในตัวอย่างนี้สื่อความหมายว่า นักการเมืองคนสำคัญ หรือ นักการเมืองที่มีอำนาจมาก ๆ

ตัวอย่าง

ประเด็นป้องกันการฮั้วหรือยกเลิกการผูกขาดโดยทุนใหญ่ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่ควรกระทำ ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฮั้ว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากภาษาจีนมีความหมายว่า รวมหัวกัน ร่วมกันกระทำการ สมยอมกันในการเสนอราคาเพื่อมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1445) ซึ่งในบริบทข้างต้นสื่อความหมายถึงการรวมกันเสนอราคาหรือแข่งขันราคาโดยมีความหมายในเชิงลบ

ตัวอย่าง

อดีตนายกรัฐมนตรีผู้เคยได้รับฉายา “ขงเบ้งกองทัพบก” เป็นฝ้ายบูนของกองทัพ กล่าวว่่า สุดท้ายก็ต้องให้กองทัพเข้ามาปฏิวัติอีก เพราะความขัดแย้งทางการเมือง...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น “ฝ้ายบูน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากภาษาจีน โดย “บูน” มีความหมายว่า พลเรือน แต่หากพิจารณาความหมายตามบริบทข้างต้นสำนวนว่า “ฝ้ายบูน” ซึ่งโยงความหมายกับสำนวน “ขงเบ้งกองทัพบก” ทำให้สามารถตีความได้ว่า หมายถึง ฝ้ายผู้มีความฉลาดปราดเปรื่อง ผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดี จนได้รับฉายาว่าขงเบ้ง ซึ่งในที่นี้หมายถึง พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นั่นเอง

7. สำนวนมีที่มาจากกีฬา

สำนวนมีที่มาจากกีฬา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากถ้อยคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการกีฬามาเปรียบเทียบเพื่อใช้อธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสังคม จากการศึกษาพบว่ามี 31 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมองว่าเป็นข่าวเลอะเทอะ ขณะที่ พล.อ.ประยุทธ์เองยังไม่เชื่อ แต่มองยังแสดงความเป็น มวยหลัก ถามว่าตำแหน่ง ผบ.สส.ไม่ดีตรงไหน และเมื่อทุกอย่างพิสูจน์ความจริงว่าไม่มีอะไรในกอไผ่ ชาวปล่อยกก็เลื่อนหาย...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 16 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “มวยหลัก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำเรียกในกีฬามวย กล่าวคือ “มวยหลัก” หมายถึง มวยแข็งหรือนักมวยที่มีวิธีการต่อสู้ แบบรัดกุม สุขุมรอบคอบ การเคลื่อนไหวแต่ละย่างก้าวเต็มไปด้วยความระแวดระวัง ไม่ผลีผลาม จะใช้ทุกอย่างในร่างกายอย่างละเอียด ไม่ว่าจะป็นสายตา หรือการย่างเข้าหาคู่ต่อสู้ ส่วนใหญ่มวยประเภทนี้ จะเป็นมวยรอจังหวะเข้าทำ ตอนที่ฝ่ายตรงข้ามรุกเข้ามาก่อน แล้วตัวเองจึงฉวยโอกาสเข้าทำ ได้ทั้งน้ำหนักรุนแรงและแม่นยำ ในบริบทข้างต้น “มวยหลัก” เป็นการเปรียบเทียบถึง พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ถือว่าเป็นผู้มีชั้นเชิง มีประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวอย่าง

นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แสดงความคิดเห็นต่อการชุมนุมเรียกร้องให้ตุลาการยุติการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นผลสืบเนื่องจากกรณี ส.ส.-ส.ว.ที่ร่วมลงชื่อ

เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ออกแถลงการณ์ไม่ยอมรับศาลรัฐธรรมนูญ ที่รับคำร้องการแก้ไขรายมาตรา เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพล้มล้างการปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 ไว้พิจารณา เนื่องจากเห็นว่าก้าวก้าวแทรกแซงอำนาจนิติบัญญัติ ชัดต่อหลักกว่าด้วยการแบ่งแยกอำนาจอริปไตย 3 ฝ่าย ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นี้กล่าวตัดพ้อว่า ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับบ้านเมืองปัจจุบันนี้ เหมือนนักมวยไล่ต่อยกรรมการ

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “นักมวยไล่ต่อยกรรมการ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกีฬามวย หมายถึง การไม่มีระเบียบวินัย การไม่ยอมรับกฎกติกาของสังคม โดยในบริบทข้างต้น “นักมวยไล่ต่อยกรรมการ” เป็นการที่นายเจริญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งได้กล่าวตัดพ้อถึงกรณีการชุมนุมเรียกร้องให้ตุลาการยุติการปฏิบัติหน้าที่ โดยมี ส.ส.และ ส.ว.ซึ่งเคยได้ร่วมลงชื่อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาไว้ แต่กลับออกแถลงการณ์ไม่ยอมรับศาลรัฐธรรมนูญด้วยตนเอง

ตัวอย่าง

รองนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ดูเหมือนจะมั่นอกมั่นใจว่าฝ่ายรัฐบาลมีหมัดเด็ดที่จะน็อกพรรคประชาธิปัตย์กลางสภา โยนเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษหรือดีเอสไอไปสอบสวนดำเนินคดีระดับผู้นำรัฐบาลชุดก่อนและอริบดีดีเอสไอก็เตรียมเรียกสอบสวนทั้งนักการเมืองและอดีต ผบ.ตร.จนถูก ผบ.ตร.สวนหมัดจึงต้องกล่าวคำขอโทษ

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 16 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกีฬามวย คือ “หมัดเด็ด” และ “สวนหมัด” กล่าวคือ สำนวน “หมัดเด็ด” หมายถึง ทำสำคัญในการชกมวยเพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ ซึ่งในบริบทนี้หมายถึง จุดสำคัญหรือวิธีการสำคัญที่ฝ่ายรัฐบาลจะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามนั่นคือพรรคประชาธิปัตย์ และ “สวนหมัด” หมายถึง กระบวนท่าในการชกมวยที่นักมวยชกสวนอีกฝ่ายหนึ่ง ในบริบทตัวอย่างข้างต้นหมายถึง การดอกลลับ การแก้ต่าง การแก้แค้นคืนอีกฝ่าย

ตัวอย่าง

...คนกทม.ส่งสัญญาณถึงรัฐบาลให้บริหารประเทศด้วยความระมัดระวัง ไม่ลุแก่อำนาจ ไม่อย่างสามชุกผลักดันการนิรโทษกรรมการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "อย่างสามขุม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกีฬามวย หมายถึง ก้าวที่ละก้าวช้า ๆ มูลของสำนวนมาจากลีลาท่าเดินในกระบวนเพลงที่จะเข้าต่อสู้กัน (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 457) ในเชิงการชกมวย การอย่างสามขุม คือ การเดินจุด 3 จุด โดยการเปลี่ยนตำแหน่งของเท้า เช่น เท้าซ้ายอยู่ข้างหน้า ให้เปลี่ยนไปเป็นอยู่ข้างหลัง กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนเหลี่ยมของร่างกายนั่นเอง ในบริบทตัวอย่างข้างต้น "อย่างสามขุม" หมายถึง การมุ่งกระทำบางสิ่งบางอย่างด้วยโดยไม่ไตร่ตรอง และแฝงด้วยเล่ห์เหลี่ยมนั่นเอง

ตัวอย่าง

...ท่ามกลางความรู้สึกที่รับรู้ได้ของคนทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นนักวิชาการผู้รู้ นักธุรกิจผู้ คลุกคลีวงใน หรือนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ ก็อ่านสถานการณ์ออกกว่า พรรคเพื่อไทยเดินเกมพลาดมหันต์...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คลุกคลีวงใน" มาจากสำนวนเดิมว่า "คลุกวงใน" จัดเป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกีฬามวย หมายถึง การเข้าไปประชิดตัวคู่ต่อสู้ เพื่อใช้หมัด เข่า ศอก ได้เต็มที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 239) ในที่นี้หมายถึง รู้อย่างละเอียด อยู่ในแวดวงเดียวกัน คลุกคลีกันจนสนิทสนมกัน

ตัวอย่าง

ขณะที่ประชาชนตัวเล็กตัวน้อยผู้ใช้บริการ ยินดีกับการจะได้รับส่วนลดจากค่าบริการที่ถูก มัดมือชก ให้ต้องจ่ายแพง แกรมสัญญาณติด ๆ ขัด ๆ ก็ต้องเป็นฝ่ายถูก มัดมือชก ต่อไปตามเดิม...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 2 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบสำนวนที่มาจากกีฬา คือ "มัดมือชก" ซึ่งเป็นสำนวนที่มาจากลักษณะเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการมวย "มัดมือชก" หมายถึง บังคับหรือทำด้วยวิธีใด ๆ ก็ตามให้อีกฝ่ายหนึ่งตกอยู่ในอำนาจ แล้วจัดการเอาตามชอบใจไม่ให้ฝ่ายนั้นโต้แย้งต่อสู้ได้ เปรียบเหมือนมัดมือทั้งสองไว้ไม่ให้ต่อสู้ แล้วชกต่อยเอาข้างเดียวตามสบาย (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 411)

ตัวอย่าง

คำกล่าวของรัฐมนตรีนีต่างประเทศถูกวิจารณ์ว่าเป็นการ โยนฝ่ายอมแพ้ ขณะที่การต่อสู้ยัง

ติดพันกันอยู่...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 7 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “โยนผ้ายอมแพ้” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวงการกีฬามวย หมายถึง การยอมแพ้แต่โดยดี การรู้ว่าตนเองสู้ไม่ได้ จึงขอยอมแพ้ โดยสำนวนนี้มีที่มาจากการชกมวยที่ถ้าพื้เลี้ยงโยนผ้าก็หมายความว่าให้นักมวยของตนเองยอมแพ้ ไม่ให้นักมวยของตนเองสู้ต่อไป

ตัวอย่าง

...นายกรัฐมนตรียังต้องออกมาประกาศถอย โยนลูก ให้วุฒิสภาพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฉบับสุดซอย โดยอิสระ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “โยนลูก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกีฬาเปตอง กล่าวคือ การโยนลูกในกีฬาเปตองนั้นผู้เล่นจะต้องโยนลูกเปตองให้เข้าใกล้เป้าหมายมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นนั่งโยนหรือยืนโยนก็ได้ และในบริบทข้างต้น “โยนลูก” ในที่นี้หมายถึง การมอบหมายหรือมีนัยยะว่าการปิดภาวะหรือความรับผิดชอบไปให้คนอื่นแทนตนเอง

ตัวอย่าง

...และหลังจากฝ่ายการเมือง รัฐสไบเหลืองและไบแดง การเข้าแทรกแซง กกต.ก็เกิดขึ้น...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 20 กันยายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “รัฐสไบเหลืองและไบแดง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกีฬาฟุตบอล กล่าวคือ “ไบแดง” หมายถึง ไบแสดงการลงโทษผู้เล่นฟุตบอลที่กระทำผิดกติกาอย่างรุนแรง โดยไล่ออกจากการแข่งขัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 689) และ “ไบเหลือง” หมายถึง ไบแจ้งโทษว่าผู้เล่นฟุตบอลกระทำผิดกติกาครั้งแรกและครั้งที่ 2 ถ้าได้รับไบเหลืองไบที่ 2 มีโทษเท่ากับได้รับไบแดง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 691) ดังนั้นสำนวน “รัฐสไบเหลืองและไบแดง” ในบริบทนี้จึงเป็นการเปรียบเทียบการตักเตือนลงโทษจากกีฬาฟุตบอล หากแต่นำมาใช้กับการเมืองที่หมายถึงการที่นักการเมืองได้รับรู้ผลที่ตนเองถูกตักเตือนทำโทษ

8. สำนวนมีที่มาจากการเล่นกีฬา

สำนวนมีที่มาจากการบินเชิง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการแสดง สุนกสนานรื่นเริงต่าง ๆ ได้แก่ การเล่นดนตรีและการร้องเพลง การบันเทิงทางโทรทัศน์ จาก การศึกษาพบว่า มี 27 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

8.1 การแสดงภาพยนตร์หรือการละคร หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจาก การแสดงภาพยนตร์ หรือการแสดงละคร ซึ่งอาจเป็นการแสดงละครเวที การแสดงละครทาง โทรทัศน์ หรือชื่อตัวละคร ชื่อเรื่องหรือชื่อบทละคร หรือรายการและการโฆษณาทางโทรทัศน์ ดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม้แต่โครงการรถไฟความเร็วสูงซึ่งเป็นจุดขายหรือพระเอกของโครงการ...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “พระเอก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบินเชิง กล่าวคือ เป็น ชื่อเรียกตัวละครฝ่ายชายในการแสดงละครหรือภาพยนตร์ ซึ่งในบริบทนี้หมายถึง จุดเด่น จุดสำคัญ สิ่งสำคัญที่สุด โดยในที่นี้หมายถึง โครงการรถไฟความเร็วสูงนั่นเอง

ตัวอย่าง

...ยิ่งกว่านั้นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นครั้งล่าสุด นายกิตติรัตน์ก็สวมบทในครั้งแรกเมื่อปีก่อน

(กรุงเทพธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 6 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “สวมบท” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำเรียกในวงการ ละครหรือภาพยนตร์ หมายถึง การรับหน้าที่ในการแสดงต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในบริบท ตัวอย่างข้างต้น “สวมบท” หมายถึง การการทำหน้าที่ทางการเมืองที่ได้รับมอบหมายนั่นเอง

ตัวอย่าง

...เราเห็นโมเดลโครงการขนาดใหญ่ของนักการเมืองและก็เห็นตัวอย่างมามากแล้วว่าเป็น อย่างไร โมเดลกับความเป็นจริงจะเป็นหนังคนละม้วนเสมอ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 18 กันยายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “หนังคนละม้วน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบินเชิง นั่นคือ วงการภาพยนตร์ โดยในบริบทข้างต้น “หนังคนละม้วน” หมายถึง เรื่องราวหรือคำกล่าวที่แตกต่าง กัน ไม่เหมือนกัน มาจากแหล่งต่างกัน เปรียบดั่งกับหนังคนละม้วนกัน เป็นต้น

ตัวอย่าง

ผลจากการที่พม่าปิดแหล่งก๊าซในช่วงเดือนเมษายน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเตรียมรับสถานการณ์อย่างเข้มข้น...ทำให้ระยะนี้เกิดสภาพคล้ายกับการฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า ที่เคยออกฉายเมื่อหลายปีก่อน ด้วยการปัดฝุ่นมาตรฐานการประหยัดพลังงานในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบันเทิง คือ วงการภาพยนตร์ โดยสำนวนนี้มีความหมายว่า การนำเรื่องราว เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นแล้ว นำมาสร้างใหม่ หรือทำให้เกิดขึ้นซ้ำอีกครั้ง

ตัวอย่าง

...แม้แต่สหประชาชาติก็ไม่อาจยับยั้งเกาหลีเหนือได้ เห็นมีแต่เงินเพียงประเทศเดียวที่อาจเตือนสติเกาหลีเหนือ ไม่ให้ย้อนยุคกลับไปเล่นบทบู๊ล้างผลาญมากไป...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 4 เมษายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “เล่นบทบู๊ล้างผลาญ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบันเทิง กล่าวคือ เป็นคำเรียกในวงการแสดงละครหรือภาพยนตร์ที่นักแสดงได้รับบทบาทการต่อสู้ใช้กำลังที่เรียกกันว่า “บทบู๊” ซึ่งในบริบทนี้หมายถึง การกระทำที่ใช้ความรุนแรง ใช้อาวุธทำลายล้างของประเทศเกาหลีเหนือ

ตัวอย่าง

มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า อาจมีผู้กำกับการแสดงอยู่หลังจาก โดยเฉพาะพ.ต.ท.ทักษิณ...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 19 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบันเทิง คือ “หลังจาก” โดยสำนวนในบริบทนี้หมายถึง เบื้องหลัง ผู้ควบคุมเบื้องหลัง หรือผู้อยู่เบื้องหลัง ซึ่งในที่นี้ก็หมายถึง นายทักษิณ ชินวัตร ที่อาจอยู่เบื้องหลังเรื่องราวทางการเมืองหลายอย่าง

ตัวอย่าง

เราเห็นว่าขณะนี้เกิดความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นว่ากระบวนการสร้างความปรองดองของรัฐบาลนั้นเป็นเพียงการจัดฉากหรือละครการเมือง...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 4 กันยายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบินเชิง การแสดงละคร คือ “จัดฉาก” และ “ละครการเมือง” โดย “จัดฉาก” หมายถึง การสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นอย่างนั้น เปรียบเหมือนกับการจัดฉากละครให้ดูสมจริง เป็นต้น

และ “ละครการเมือง” ซึ่งมีความหมายว่า การสร้างเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมืองโดยปราศจากความจริงใจ การหลอกลวงทำให้ประชาชนหรือคนอื่น ๆ หลงเชื่อ เหมือนดั่งกับละครที่ไม่ใช่เรื่องจริง เป็นเพียงเรื่องสวยงาม หลอกลวงให้หลงชื่นชอบ

ตัวอย่าง

...กระแสความนิยมสมาร์ตโฟน-แท็บเล็ต แรงอย่างต่อเนื่อง แถมเบียดขับพีซี โน้ตบุ๊กให้ **หลุดขอบเวที** การซื้อและการใช้งานของโลกยุคปัจจุบัน...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “หลุดขอบเวที” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบินเชิง การแสดงละครเวทีต่าง ๆ โดย “หลุดขอบเวที” มีความหมายว่า พ้นจากความนิยม ไม่ได้รับความนิยม หดความน่าสนใจ เปรียบดั่งตลกเวทีโชว์ตัว เป็นต้น

ตัวอย่าง

เป็นการมองปัญหาการเมืองแบบแยกส่วน ไม่ได้มองข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ว่า รัฐประหารเป็น “**คู่กรรม**” ของการเมืองไทย

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 13 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “คู่กรรม” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบินเชิง ซึ่งก็คือชื่อเรื่องนวนิยายดังเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นนวนิยายแนวโศกนาฏกรรมความรักของชายหญิงที่ต้องพลัดพรากกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประพันธ์โดย ทมยันตี ในบริบทตัวอย่างข้างต้นนี้ไม่ได้เปรียบเทียบความรัก หากแต่เปรียบเทียบว่า รัฐประหาร เป็นคู่กรรม กับ การเมืองไทย

8.2 การเล่นหมากรุกและการเล่นพนัน หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากการเล่นหมากรุก หรือชื่อเรียกในการเล่นหมากรุก และการเล่นพนันของคนไทย เช่น การเล่นไพ่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...เมื่อนักการเมืองแสดงท่าทีเช่นนี้ มักจะเป็นสัญญาณที่ชี้ให้เห็นว่านักการเมืองถึงตาจน จริงๆ...

(กรุงเทพมหานคร, วันเสาร์ ที่ 6 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “ถึงตาจน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการเล่นหมากรุก โดยสำนวนนี้น่าจะดัดแปลงมาจากสำนวน “เข้าตาจน” ที่หมายถึง หหมดทางไป หหมดทางที่จะแก้ไข หหมดหนทางหากิน มาจากภาษาหมากรุก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 210) ซึ่งมีที่มาจากการเล่นหมากรุกที่มีตัวหมากเดินตามตาราง เช่น หมากรุก หมากตัวใดต้องตกอยู่ในตาซึ่งไม่มีทางจะเดินได้ต่อไปอีก ก็เรียกกันว่า “จน” หรือ “แพ้” ใครที่ต้องตกอยู่ในที่อับจนไม่มีทางจะเบี่ยงบ่ายเอาตัวรอดได้ จึงพูดกันเป็นสำนวนว่า “เข้าตาจน” (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 85) ในที่นี้ใช้ “ถึงตาจน” ซึ่งก็มีความหมายเดียวกันกับสำนวน “เข้าตาจน” นั่นเอง

ตัวอย่าง

...หากไม่มีใครยอมใครสักจังหวะหนึ่ง แล้วเปิดทางให้ก้าวต่อไปในทิศทางที่ถูกต้อง ขอบธรรม มัวแต่แทงกั๊ก ซ้ายขวาหน้าหลัง ล้วนไปไม่ได้ ความชะงักงันย่อมเกิด แล้วพากันรุมเข้ามาแก้ไขตามที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตัวเองถูกต้อง...

(กรุงเทพมหานคร, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “แทงกั๊กซ้ายขวาหน้าหลัง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งดัดแปลงมาจากสำนวน “แทงกั๊ก” โดยการเพิ่มเติมคำขึ้นอีก โดยสำนวน “แทงกั๊ก” หมายถึง ท่าทีอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งเป็นท่าทีที่แสดงความไม่ชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกมาให้เห็น ขยักบางสิ่งบางอย่างที่แท้จริงเอาไว้ ไม่แสดงออกมาทั้งหมด ซึ่งมีที่มาจากลักษณะการเล่นพนัน กล่าวคือ วิธีแทงไปวิธีหนึ่ง ถ้าลูกค้ำแทงกั๊ก 2 ประตูใด ไปออกประตูใดประตูหนึ่งใน 2 ประตูนั้น เจ้ามือให้ 1 ต่อ ถ้าไปออกประตูอื่นนอกจาก 2 ประตูที่แทงไว้ เจ้ามือกิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 102) และในบริบทข้างต้นสำนวน “แทงกั๊กซ้ายขวาหน้าหลัง” จึงมีความหมายว่า ความไม่ชัดเจน การแสดงออกที่ยังไม่เปิดเผยความจริงออกมา

ตัวอย่าง

...ซึ่งหากประชาชนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการเมืองไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ก็มักจะมีการเรียกร้องให้ทหารเข้ามาจัดระเบียบการเมืองใหม่ หรือที่เรียกว่า“ล้างไพ่”...

(กรุงเทพมหานคร, วันเสาร์ ที่ 13 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ล้างไฟ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการเล่นไฟซึ่งเป็นการพนันรูปแบบหนึ่ง "ล้างไฟ" เป็นกริยาอาการของนักเล่นไฟที่ละเลงไฟทั้งกองให้คละกันคนให้ทั่วหลาย ๆ คนแล้วรวบเข้าเป็นกองใหม่ หลังจากกินกันหลาย ๆ ตาแล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1052) ซึ่งในบริบทนี้มีความหมายว่า ตั้งต้นกันใหม่ เริ่มต้นหรือเปลี่ยนแปลงใหม่

9. สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกรกล่าวถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงวิทยาการสมัยใหม่ต่าง ๆ ที่เข้ามาในสังคม ทั้งที่สร้างความเจริญก้าวหน้าหรือสร้างความเสื่อมโทรมให้กับสังคมยุคปัจจุบันด้วย จากการศึกษาพบว่ามี 26 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...มุ่งศึกษาพฤติกรรมของคนรุ่นเจนเนอเรชั่นวายในการใช้อินเตอร์เน็ตและอุปกรณ์พกพาเพื่อเชื่อมต่อโลก...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น "เชื่อมต่อโลก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่ง "เชื่อมต่อโลก" เป็นสำนวนที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วด้วยอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้ผู้คนบนโลกรู้จักกันและเข้าถึงกันได้ง่ายดังกับเชื่อมให้คนบนโลกรู้จักกันนั่นเอง

ตัวอย่าง

...กสทช. วางกฎเกณฑ์ที่สังคมส่วนรวมได้ประโยชน์ กวาดขยะหน้าจอออกไม่ดีกว่าหรือ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น "กวาดขยะหน้าจอ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสำนวนดังกล่าวนี้มาจาก "กวาด" ซึ่งหมายถึง ดูแล ควบคุม ทำลายรักษาความเรียบร้อย และ "ขยะหน้าจอ" ซึ่งหมายถึง ข้อมูลหรือข่าวสารที่ปรากฏหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือในที่นี้หมายถึง ข้อมูลไม่ดีที่ส่งผ่านระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คหรือเครือข่ายสังคม

ออนไลน์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ส่งเสียต่อสังคม ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่มุ่งเน้นระบบโซเชี่ยลเน็ตเวิร์คที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก

ตัวอย่าง

โดยสรุปว่าหากรัฐบาลกับกองทัพและภาคประชาสังคมตกผลึกเป็นเนื้อเดียวกันรัฐบาลจะสามารถควบคุมความเสี่ยงได้

(มติชน, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือ “ตกผลึกเป็นเนื้อเดียวกัน” ซึ่งมีความหมายว่า การร่วมมือร่วมใจ การรวมความรู้ความคิดเป็นหนึ่งเดียว ซึ่ง “ตกผลึก” เป็นลักษณะของวิทยาศาสตร์ของสารละลายที่จะรวมกันกลายเป็นผลึกได้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบในตัวอย่าง จึงทำให้มีความหมายถึงการรวมกันเป็นหนึ่งเดียว

ตัวอย่าง

...วัฒนธรรมการเมืองของไทยมีการแบ่งขั้วค่อนข้างสูง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “แบ่งขั้ว” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งในเชิงวิทยาศาสตร์จะมีทั้งขั้วทางไฟฟ้าที่แบ่งเป็นขั้วบวกขั้วลบ หรือขั้วแม่เหล็กที่มีขั้วเหนือขั้วใต้ ซึ่งในบริบทตัวอย่างข้างต้น การแบ่งขั้ว ก็คือ การแบ่งขั้วทางการเมือง การมีฝ่ายที่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจนนั่นเอง

ตัวอย่าง

...เราเห็นว่าการคอร์รัปชันในประเทศไทย รูปแบบได้ปรับเปลี่ยนลึกลับและซับซ้อนมากขึ้น ก่อเกิดเป็น “นวัตกรรมแห่งความเลวร้าย” ยากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือกฎหมายจะจัดการได้...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 7 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “นวัตกรรมแห่งความเลวร้าย” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กล่าวคือ เป็นการใช้เรียกลักษณะหรือความเป็นไปของการพัฒนาทางเทคโนโลยีในสังคมนั่นเอง ซึ่ง “นวัตกรรม” หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 610) ซึ่งเมื่อปรากฏคำว่า “นวัตกรรม” ทำให้สื่อถึงความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาต่าง ๆ ด้วยเทคโนโลยี แต่ใน

บริบทนี้ “นวัตกรรมแห่งความเลวร้าย” กลับเป็นถ้อยคำสำนวนที่มุ่งสะท้อนให้เห็นความหมายเชิงลบ นั่นคือ การคอร์รัปชันของไทยซึ่งเป็นเรื่องเลวร้าย น่ารังเกียจ และนำมาใช้กับนวัตกรรม ก็ให้ความหมายว่า เป็นการคอร์รัปชันที่ล้าหน้า มีแนวคิดกระบวนการที่แยบคาย ยากจะหาทางเอาผิดได้ ดังกับนวัตกรรมชั้นเลิศนั่นเอง

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น ส่วนใหญ่เป็นคำที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบโซเซียลเน็ตเวิร์คในสังคมไทย และถ้อยคำสำนวนกลุ่มนี้มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องคอมพิวเตอร์ และวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ด้วย ซึ่งถ้อยคำสำนวนเหล่านี้มีทั้งที่แสดงให้เห็นผลด้านบวก คือ ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาสังคมไทย และที่แสดงให้เห็นผลด้านลบ คือ การทำให้สังคมไทยพบเจอปัญหาความวุ่นวายไม่สงบสุข

10. สำนวนมีที่มาจากความเชื่อ

สำนวนมีที่มาจากความเชื่อ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากความเชื่อทั้งทางศาสนา ไสยศาสตร์รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ที่มาของสำนวนประเภทนี้ถือเป็นสำนวนที่นำเอาบริบททางสังคมมาเป็นกรอบในการสร้างสำนวน (ไชสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2529 : 88) โดยคำว่า “ความเชื่อ” หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่ยึดมั่น และยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและจะถ่ายทอดสืบต่อกันเรื่อยมา

หากสังเกตความเชื่อในสังคมไทยพบว่า คนไทยมีความเชื่อที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา เป็นสำคัญ เช่น ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องบุญบาป ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น แต่ก็เห็นได้ว่าในบางครั้งคนไทยส่วนมากก็มีความเชื่อในสิ่งที่ไม่ใช่หลักพระพุทธศาสนาด้วย เช่น เชื่อเรื่องสิ่งลึกลับ ไสยศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นความเชื่อถือของชนชาติไทยแต่ดั้งเดิมที่เชื่อสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติโดยเข้าใจว่ามีฤทธิ์อำนาจอยู่เหนือคน อาจบันดาลให้ดีหรือร้ายแก่คนได้ ความเชื่อเช่นนี้ก็มีอิทธิพลเหนือความคิดและการกระทำของคนไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด (มรรยาท กิจสุวรรณ, 2523) จึงกล่าวได้ว่าความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทยสามารถแบ่งได้ดังนี้ คือ ความเชื่อทางศาสนา และความเชื่อในสิ่งหรืออำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการหนังสือพิมพ์รายวันนั้น มีที่มาจากความเชื่อของคนในสังคม 18 สำนวน และเกิดใน 2 ลักษณะดังที่กล่าวข้างต้นซึ่งจะขอแจกแจงรายละเอียดดังนี้

10.1 ที่มาจากความเชื่อทางศาสนา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อถือและศรัทธาในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาหรือหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า มีสำนวนจากความเชื่อในศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

ตัวอย่าง

...มีผู้รู้เห็นจำนวนไม่น้อย กลับไม่มีผู้ใส่ใจติดตั้ง คำถามให้เกิดการตรวจสอบแก้ปัญหา หรือแม้แต่ใช้มาตรการทางสังคม คว่ำบาตร กดดันให้เลิกพฤติกรรมปัญหา พระนอกรีต นั้น...

(มติชน, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คว่ำบาตร" และ "นอกรีต" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากพระพุทธศาสนา โดย "คว่ำบาตร" มีความหมายว่า การตัดออกจากสมาคมทั่วไป เมื่อบุคคลหรือหมู่คณะใดไม่ยอมเข้าหาสมาคมกับบุคคลหรือหมู่คณะใด ซึ่งเป็นสำนวนมาจากพระสงฆ์ ผู้ใดที่สังกัดในพระพุทธศาสนาแต่ทำการที่ไม่เคารพต่อศาสนา พระสงฆ์อาจจะประกาศขับไล่ผู้นั้นออกจากศาสนาไม่ให้เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์อีกต่อไป (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 110)

และ "นอกรีต" หมายถึง ประพฤติผิดไปจากแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณี ในที่นี้ "นอกรีต" นำมาขยายพระ จึงหมายถึง พระที่ประพฤติผิดไปจากหลักศาสนา จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงการพฤติกรรมของพระสงฆ์ไทยบางกลุ่มที่ประพฤติตนไม่ดี ควรที่คนในสังคมจะช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ให้หมดสิ้น

ตัวอย่าง

เวทีปฏิรูปการเมืองของนายกรัฐมนตรีนี ที่ทำท่าจะซบเซากลับมาเป็นข่าวฮือฮาอีกครั้ง...ถึงแม้อดีตนายกรัฐมนตรีนของไทยหลายคนจะปฏิเสธที่จะเข้าร่วม ร่วมสังฆกรรม

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 12 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ร่วมสังฆกรรม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกิจที่พระสงฆ์ปฏิบัติในศาสนา โดย "สังฆกรรม" หมายถึง กิจที่พระสงฆ์ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปรวมกันทำภายในสีมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1200) ซึ่งในบริบทตัวอย่างข้างต้น "ร่วมสังฆกรรม" หมายถึง การรวมกลุ่มกันของคนที่มีความคิดเห็นเหมือนกัน ความเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน เป็นต้น

ตัวอย่าง

บางโครงการอาจจะเสียถึงร้อยละ 50 ตามสูตรวัดครั้งหนึ่งกรรมการครั้งหนึ่งและถึงจะมีองค์กรป้องกันและปราบปรามมากมาย ทั้งตำรวจ อัยการ องค์กรอิสระ แต่ก็เอาไม่อยู่ และปลาตัวใหญ่ ๆ มักจะลอยนวล

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 1 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "วัดครั้งหนึ่งกรรมการครั้งหนึ่ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องทางศาสนา นั่นคือในการทำนุบำรุงศาสนสถานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสงฆ์นั้น มักจะต้องเกิดความร่วมมือกันของวัดหรือพระสงฆ์ ร่วมกับฆราวาสซึ่งมักต้องจัดตั้งเป็นกรรมกรวัดมาช่วยกันดูแลให้เท่ากัน ซึ่งสำนวนนี้โดยนัยหมายถึง การแบ่งครึ่งกันของผลประโยชน์หรือเรื่องราวต่าง ๆ นั้นเอง

นอกจากนี้ยังพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากหลักความเชื่อในพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับเรื่องกรรม โดยพุทธศาสนากล่าวว่าบุคคลทำกรรมใดไว้ย่อมได้รับผลของกรรมนั้นตอบแทน การทำกรรมดีย่อมได้ดี การทำกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว ผลกรรมนั้นอาจตามทันและตอบสนองในชาตินี้หรืออาจติดตามไปชาติหน้าหรือจนกว่าจะชดใช้กรรมนั้น ๆ หมด ซึ่ง "กรรม" หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา จะแสดงออกทางกายก็ตาม วาจาก็ตามหรืออยู่ในใจก็ตาม เป็นอดีตก็ตามอนาคตก็ตามก็เป็นกรรมทั้งนั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548: 60) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เป็นการมองปัญหาการเมืองแบบแยกส่วน ไม่ได้มองข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่รัฐประหารเป็น "คู่กรรม" ของการเมืองไทย

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 13 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "คู่กรรม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากความเชื่อในพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับเรื่องกรรม โดยกล่าวว่าสิ่งสองสิ่งหากเป็นคู่กรรม หรือเป็นคู่เวรคู่กรรมกันแล้ว เมื่อมาประสบพบเจอกันย่อมต้องมาการกระทบและเกิดเรื่องราวต่าง ๆ ตามมา "คู่กรรม" ในที่นี้หมายถึงการเมืองไทยกับรัฐประหาร ที่ถือเป็นคู่กรรมกันเพราะเมื่อมาเจอกันแล้วจะต้องนำมาสู่ความเดือดร้อนของประเทศชาติ

และนอกจากนี้ยังพบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเวรกรรมนั้นก็คือ ความเชื่อเรื่องเรื่องผลบุญ ที่หมายถึง ความเชื่อในกุศลหรือสิ่งตอบแทนที่ดี ในทางพุทธศาสนาเชื่อว่าใครที่ทำบุญเอาไว้มากก็จะได้ผลตอบแทนเป็นสิ่งที่ดีเสมอ การที่คนมีความสุขความเจริญในชีวิตปัจจุบันเชื่อว่าเป็น

ผลมาจากการทำบุญในชาติที่ผ่านมา “บุญ” นั้นเป็นผลจากกระทำดี แต่ “บาป” เป็นผลจากการกระทำชั่ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ถ้าคิดที่จะหาเสียง หรือ “ทำบุญ” กับชาวนาก็ควรจะให้พรรคการเมืองหรือรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบควักเงินส่วนตัว ไม่ใช่ถูกลงจากภาษีคนทั้งประเทศ.

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 21 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ทำบุญ” เป็นถ้อยคำสำนวนมีที่มาจากพระพุทธศาสนา “ทำบุญ” คือ การประกอบกรรมดี มีการเลี้ยงพระ ตักบาตร ถวายจตุปัจจัยแก่พระสงฆ์ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 568) ในบริบทข้างต้น “ทำบุญ” หมายถึง การทำดีเพื่อช่วยเหลือคน แต่มีความหมายในเชิงลบ กล่าวคือ นำมาใช้กับ “ทำบุญ” กับชาวนา” ซึ่งหมายถึง การนำโครงการรับจำนำข้าวมาใช้ในประเทศเพื่อให้ชาวนาได้ค่าตอบแทนผลผลิตสูงขึ้น

และอีกตัวอย่างที่กล่าวถึงพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ นั่นคือ การล้างบาป ที่นำมาใช้เป็นสำนวน ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

มีเสียงวิจารณ์ว่าการเจรจาสันติภาพ เป็นเพียงความริเริ่มของกลุ่มผู้ใกล้ชิดของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพียงไม่กี่คน เพื่อ “ล้างบาป” ให้อดีตนายกรัฐมนตรีผู้มีส่วนสำคัญ ทำให้สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลุกลามบานปลายกลายเป็นสงครามกลางเมือง อันสืบเนื่องมาจากการใช้นโยบาย “กำป๋นเหล็ก” เผด็จศึก

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 21 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ล้างบาป” เป็นถ้อยคำสำนวนมีที่มาจากพิธีทางศาสนาคริสต์ซึ่งทำแก่ทารกที่บิดามารดานับถือศาสนาคริสต์ หรือแก่บุคคลที่เดิมนับถือศาสนาอื่น แล้วหันมานับถือศาสนาคริสต์ พิธีศีลล้างบาป หรือ พิธีศีลจุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1052) ในที่นี้หมายถึง การลบล้างความผิดความชั่วให้หมดไปด้วยการทำความดีบางประการมาทดแทน

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนรก สวรรค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...การเลือกตั้งที่ยึดถือเสียงประชาชนว่าเป็นเสียงสวรรค์นั้นสำคัญ ผลที่ออกมาไม่ว่าฝ่าย แพ้หรือชนะย่อมต้องเคารพในคำตัดสิน และนำไปทบทวนปรับใช้การทำงาน

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 15 มิถุนายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เสียงสวรรค์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่มาจากความเชื่อเรื่องสวรรค์ โดย สวรรค์ หมายถึง โลกของเทวดา เมืองฟ้า ในบริบทนี้ "เสียงสวรรค์" มาจากการลงคะแนนเลือกตั้ง ของประชาชน เสียงที่ประชาชนลงมติเปรียบดังเสียงจากสวรรค์ที่จะช่วยนำพาประเทศให้ก้าวหน้า ต่อไป

ตัวอย่าง

การทุจริตในการนำข้าวรับจํานำมาทำข้าวถุงเพื่อจำหน่ายให้ประชาชนในราคาถูก เป็นประเด็นใหม่ในโครงการรับจํานำข้าวซึ่งถูกกล่าวหาว่ามาตั้งแต่เริ่มต้นว่ามีการทุจริต ทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการเรียกเก็บ "ค่าเหยียบแผ่นดิน" จากโรงสี การนำข้าวมา เวียนเทียนจํา...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 3 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น "เวียนเทียน" เป็นถ้อยคำส่วนหนึ่งที่มาจากการกิจกรรมของพุทธศาสนิกชน กล่าวคือ "เวียนเทียน" หมายถึง อากาที่ถือดอกไม้รูปเทียนเดินประทักษิณสิ่งที่เคารพบูชา เช่น เวียนเทียนรอบพระอุโบสถในวันวิสาขบูชา เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1131) ในบริบทนี้ หมายถึง ทำแล้วกลับมาทำอีกซ้ำ ๆ จนเกิดความเสียหาย

10.2 ที่มาจากความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่มาจากความเชื่อในสิ่งหรืออำนาจลึกลับที่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีจริงหรือไม่และเชื่อว่าอำนาจหรือสิ่งลึกลับนั้นสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่มนุษย์ได้ ความเชื่อในสิ่ง ลึกลับเหนือธรรมชาตินี้ พระยาอนุนามราชชน (2502) ได้กล่าวในหนังสือศาสนาเปรียบเทียบไว้ว่า "...เรื่องคติความเชื่อผีศาจ เทวดา และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ย่อมเป็นพื้นความเชื่อของมนุษย์มา แต่เดิม แม้แต่คนที่เจริญแล้วก็ยังถืออยู่ไม่มากนักน้อย เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นเดิมของ ศาสนาไม่ว่าศาสนาไร..." จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่มาจากความเชื่อในอำนาจ ลึกลับเหนือธรรมชาติ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

สัญญาหยุดยั้งในช่วงเดือนอันศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิม ทำให้คนไทยทั่วไปเริ่มมองเห็น แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ เริ่มมี ความหวังว่าการเจรจาจะนำไปสู่ความสงบ หลังจากที่ต้อง

เสียชีวิตไปแล้วเกือบ 6 พันชีวิต แต่เมื่อสิ้นเดือนรอมฎอน ความหวังต้องกลับมามีตมอีกครั้ง จากการละเมิดสัญญาหยุดยิง และยังไม่ทราบว่าการเจรจาจะเดินหน้าต่อไปได้หรือไม่? เพราะยังลูกผีลูกคน

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 13 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลูกผีลูกคน" เป็นสำนวนที่มีความหมายว่า ไม่แน่ เอาเป็นที่แน่นอนไม่ได้ มูลของสำนวนมาจากทารกที่เกิดใหม่ ในสมัยโบราณการแพทย์ไม่เจริญ ทารกที่คลอดใหม่มักจะตายใน 3 วัน ถ้าพ้น 3 วันไปแล้ว ถือว่าไม่เป็นอันตราย จึงเกิดวิธีทำเคล็ดเอาเด็กใส่กระดังงอน "สามวันลูกผีสี่วันลูกคน ลูกของใครเอาไปเน้อ" ดังนั้น สำนวนนี้จะใช้กับอะไรก็ตามที่ไม่แน่นอนนั่นเอง (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 515) หากพิจารณาถึงต้นคำของสำนวนจะพบความเชื่อเรื่องผีคนของไทยที่ว่า คนไทยจะเชื่อเรื่องผี และเชื่อว่าผีมีอิทธิฤทธิ์สามารถทำร้ายคนได้ ดังเช่นที่ว่าหากเด็กเสียชีวิตเร็ว หมายถึง ผีรับไปอยู่ด้วย หรือเป็นลูกของผีนั่นเอง

ตัวอย่าง

ขณะที่ประชาชนตัวเล็กตัวน้อยผู้ใช้บริการ ยินดีกับการจะได้รับส่วนลดจากค่าบริการที่ถูกมัดมือชกให้ต้องจ่ายแพง แกรมสัญญาณติด ๆ ขัด ๆ ก็ต้องเป็นฝ่ายถูกมัดมือชกต่อไปตามเดิม ปีทองของผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม เป็นคำประกาศให้ผู้บริโภคล้มลง ๆ แล้ง ๆ ไม่มีวันเป็นจริง เพราะไม่มีอำนาจเงินมากพอที่จะจ้างผีไม่แบ่ง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 2 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "จ้างผีไม่แบ่ง" เป็นสำนวนที่มาจากความเชื่อเรื่องผีของคนไทย โดยสำนวนนี้มาจาก "มีเงินก็ใช้ผีไม่แบ่ง" ซึ่งมีความหมายว่า หากใช้เงินเป็นเครื่องล่อใจ ก็สามารถว่าจ้างคนทุกคนให้ทำงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ว่าจ้างได้ ไม่ว่าผู้รับจ้างจะเต็มใจหรือรู้สึกผิดหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับ การร้ายเวทมนต์ คาถา ซึ่งถือเป็นอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติปรากฏอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...ถึงแม้นายกรัฐมนตรีมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า อยากเห็นปัญหาการซื้อขายตำแหน่งหมดสิ้นไปในวงการตำรวจ แต่คงจะไม่สามารถบรรลุความสำเร็จได้เพียงด้วยความปรารถนาหรือเสกเป่าให้หมดสิ้นด้วยวาจาอันศักดิ์สิทธิ์...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เสกเป่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ดังเช่น การเสกเป่าคาถาเวทมนต์เพื่อทำให้คนลุ่มหลงนั่นเอง โดยสำนวน "เสกเป่า" ในบริบทตัวอย่างข้างต้นหมายถึง การใช้วาจาพูดไปสู่อีกฝ่ายให้ทำตามที่ตนต้องการตั้งกับต้องมนต์สะกด นั่นเอง

11. สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ

สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราวเหตุการณ์หรือตัวละคร ตัวเอกในวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น นิทาน บทละคร วรรณคดี เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า มี 12 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

น่าเป็นห่วงว่าถ้ารัฐบาลประสานเสียงไว้วายต่อไป แต่ไม่จับกุมดำเนินคดีผู้ทำผิดกฎหมาย อาจถูกมองว่าเป็นกระบวนการ "เด็กเลี้ยงแกะ" ส่งเสียงร้องไว้วายว่า หมาป่าจะมากินลูกแกะ หรือมีคนจะล้มรัฐบาลจะทำให้รัฐบาลขาดความเชื่อถือ และกล่าวหาว่ารัฐบาลทำผิดกฎหมายเสียเอง คือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เป็นความผิดทางอาญา.

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 26 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากนิทาน คือ "เด็กเลี้ยงแกะ" และ "หมาป่าจะมากินลูกแกะ" โดยสำนวนดังกล่าวนี้มีที่มาจากนิทานอีสป เรื่องเด็กเลี้ยงแกะ ความหมายของสำนวน "เด็กเลี้ยงแกะ" คือ การพูดโกหก การสร้างเรื่องไม่จริงขึ้นมาหลอกลวง นั่นก็คือรัฐบาลเหมือนสร้างเรื่องไม่จริงมาหลอกลวงประชาชนเปรียบดังที่เด็กเลี้ยงแกะในนิทานอีสปได้โกหกชาวบ้านว่ามีหมาป่ามากินแกะของตน ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริง และสำนวน "หมาป่าจะมากินลูกแกะ" ในบริบทข้างต้นหมายถึง การกล่าวเปรียบเทียบกับมีกลุ่มคนจะมาล้มรัฐบาลมาทำร้ายรัฐบาล กลุ่มคนเหล่านั้นเปรียบดังหมาป่า และรัฐบาลเปรียบดังลูกแกะ

ตัวอย่าง

...ถ้าตีความเข้าข้างตนเองหรือตีความแบบศรีธนญชัย อีกทั้งใช้หน่วยงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา ให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายใด น่าเป็นห่วงว่าบ้านเมืองระส่ำระสาย

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 19 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น “ดีความแบบศรีธนญชัย” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากนิทานพื้นบ้านเรื่องศรีธนญชัย ซึ่งนิทานเรื่องนี้กล่าวถึงชายผู้มีไหวพริบปฏิภาณและมีปัญญาหลักแหลม คือ ศรีธนญชัย แต่เขามักใช้ความฉลาดของตนมาโกงและเอาเปรียบผู้อื่นหรือเอาตัวเองรอด ดังนั้นจึงเปรียบนิสัยของเขาว่าเป็นคนฉลาดแกมโกง ซึ่งจากสำนวน “ดีความแบบศรีธนญชัย” จึงหมายถึง การดีความแบบเข้าข้างคน การเอาเปรียบผู้อื่นหรือโกงผู้อื่น ในที่นี้กล่าวถึงนักการเมืองที่มักโกงกินเพื่อพวกพ้องและมีข้ออ้างต่าง ๆ นานาเพื่อให้พ้นผิดนั่นเอง

ตัวอย่าง

อาจกล่าวได้ว่าการเมืองไทยในขณะนี้อยู่ในยุคแห่งการค้าความระหว่างนักการเมืองด้วยกันและข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง ผู้ที่โดนเล่นงานจนงอมพระรามไปก่อน ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 19 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “งอมพระราม” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ เป็นสำนวนหมายความว่า ลำบากเต็มที่ โดย “พระราม” คงจะหมายถึงพระรามในเรื่องรามเกียรติ์ที่เราจักกันดี ต้องไปเดินป่าถึง 15 ปี รมกับพวกทศกัณฐ์เสียจนหมดดวงศ์ ตลอดจนมิตรสหายยักษ์หมดแล้ว จึงได้นางสีดาลับคินมา ทำเอาพระรามงอมจึงได้ว่า “งอมพระราม” (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541: 131) ในบริบทตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ว่าถูกเล่นงานจากหลายฝ่ายจนลำบากเต็มที่จนงอมพระราม

ตัวอย่าง

อดีตนายกรัฐมนตรีผู้เคยได้รับฉายา “ขงเบ้งกองทัพบก” เป็นฝ่ายบุนของกองทัพกล่าวว่า สุดท้ายก็ต้องให้กองทัพเข้ามาปฏิวัติอีก เพราะความขัดแย้งทางการเมือง เพราะมันเป็นประวัติศาสตร์ มันจะกลับมาครอบรอบแล้ว ทั้งๆที่ พล.อ.ชวลิตก็ไม่อยากให้ทหารออกมา เพราะเรามีรัฐธรรมนูญมา 18 ฉบับแล้ว ยังมีฉบับที่ 19 อีก ปล่อยให้คนอื่นทำผิดบ้าง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น “ขงเบ้งกองทัพบก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก โดย ขงเบ้ง เป็นกำลังสำคัญของแคว้นจ๊กก๊ก ผู้ฉลาดปราดเปรื่อง รอบรู้สรรพวิชาอย่างแตกฉาน เป็นผู้ให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่เล่าปี่ ดังนั้นจึงเปรียบว่า ขงเบ้ง คือ บุคคลผู้รอบรู้ชาญฉลาดนั่นเอง และเมื่อเป็นสำนวน “ขงเบ้งกองทัพบก” ในบริบทข้างต้นจึงหมายถึง ผู้รอบรู้ ชาญฉลาด

แห่งกองทัพบก ซึ่งก็คือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตนายกรัฐมนตรีนั่นเอง ซึ่งกล่าวกันว่า พล.อ.ชวลิต เป็นบุคคลผู้ฉลาดหลักแหลม มองการณ์ไกล เป็นที่ปรึกษาของกองทัพและคนอื่น ๆ ได้

ตัวอย่าง

เช่นเดียวกับข่าวกรมการปกครองมีคำสั่งถึงผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอทั่วประเทศให้ติดป้ายโฆษณาขนาดยักษ์สนับสนุนการออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรม...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น "ยักษ์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากตัวละครในวรรณคดีไทย ซึ่งเป็นอมมุขที่มีรูปร่างหน้าตาหน้ากลัว นิสัยดุร้าย สามารถแปลงกายเป็นมนุษย์ได้ "ยักษ์" ในบริบทตัวอย่างข้างต้น หมายถึง ใหญ่มาก มีลักษณะใหญ่เป็นพิเศษ เป็นสำนวนที่นำมาแสดงภาพลักษณะใหญ่โตของป้ายโฆษณาสนับสนุนพ.ร.บ. นิรโทษกรรมของรัฐบาล

12. สำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ด

สำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ด หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสิ่งต่างๆ นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้วทั้ง 11 หัวข้อข้างต้น ซึ่งพบจำนวน 400 สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของโลกในยุคไซเบอร์ เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นอาณาบริเวณที่อยู่เหนือการควบคุมของอำนาจรัฐได้อย่างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นอาณาบริเวณพื้นที่สีเทาที่อำนาจรัฐสามารถเข้าไปควบคุมได้บางส่วน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 8 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "พื้นที่สีเทา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีความหมายว่า พื้นที่กลางๆ ไม่ดี ไม่ร้าย โดยมีใจความหลักมาจาก "สีเทา" ซึ่งเป็นสีที่ผสมกันระหว่าง "สีขาว" กับ "สีดำ" โดยความหมายนัยของสีทั้งสองนี้ถือเป็นสิ่งตรงกันข้าม กล่าวคือ "สีขาว" ที่หมายถึง ความบริสุทธิ์ ปลอดภัย กับ "สีดำ" ที่หมายถึง อันตราย ดังนั้น "สีเทา" จึงหมายถึง กลางๆ ไม่ขาว ไม่ดำ และ "พื้นที่สีเทา" ในบริบทข้างต้นนี้หมายถึง โลกไซเบอร์ หรือ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั่นเอง

ตัวอย่าง

...แต่เมื่อเจอพิษการรับจำนำข้าว ทำให้รัฐบาลต้องชะลอการยุบสภา

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 27 มิถุนายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น "พิษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีความหมายว่า สิ่งร้ายเป็นอันตราย แก่ร่างกายหรือให้ความเดือดร้อนแก่ร่างกายจิตใจ สิ่งที่ร้ายเป็นอันตราย เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะทำให้ตาย เจ็บปวด หรือพิการได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 838) ในตัวอย่างนี้มีหมายถึง รัฐบาลเจอพิษ ซึ่งก็คือปัญหา ความเดือดร้อนในเรื่องโครงการรับจำนำข้าว ซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของรัฐบาลในขณะนั้น

ตัวอย่าง

...สถาบันการศึกษาหลายแห่งผ่อนคลายให้ แต่หลายสถาบันจริงจัง ใช้กฎเหล็กในการตรวจสอบ สร้างความอึดอัด ทำให้เกิดการต่อต้าน บ่อยครั้งกลายเป็นเรื่องวิวาทระหว่างครูกับนักเรียน...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 14 มกราคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กฎเหล็ก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่หมายถึง กฎข้อบังคับที่เข้มงวด โดยมีคำว่า "เหล็ก" ที่สื่อถึงความแข็ง ความถาวรคงทน ความหนักแน่น ดังเหล็ก เป็นต้น และเมื่อนำมาขยาย "กฎ" ทำให้มีความหมายถึง กฎระเบียบที่มีความเคร่งครัดเข้มงวด ไม่ยืดหยุ่นนั่นเอง

ตัวอย่าง

...อย่าให้กฎหมายที่กำลังจะผลกดันออกมา เป็นตัวเร่งให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้น หากเป็นเช่นนั้น แผลในสังคมก็จะร้าวลึกยิ่งขึ้น...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 9 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "แผลในสังคม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน โดย "แผล" คือ เนื้อหนังที่แตกแยกออกเพราะเป็นโรคหรือถูกของมีคม รอยชำรุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 790) เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวน "แผลในสังคม" จึงหมายถึง ปัญหาที่มีในสังคม ผลกระทบที่มีในสังคม เรื่องราวที่ทำให้คนในสังคมประสบกับความเดือดร้อน เป็นต้น

ตัวอย่าง

หวังว่ารัฐบาลจะรับฟังเสียงท้วงติงจากป.ป.ช.อันเป็นผลจากการศึกษาของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ และหวังว่าจะไม่มองเป็นเพียงขยะ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ขยะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรม คือ หยากเยื่อ มูลฝอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 171) ในบริบทตัวอย่างข้างต้น "ขยะ" หมายถึง สิ่งไร้ประโยชน์ ไม่มีคุณค่าแก่ความสนใจ ซึ่งหมายถึง ข้อท้วงติงต่างๆ ที่รัฐบาลอาจไม่สนใจรับฟัง เพราะเห็นว่าไม่มีคุณค่า เป็นต้น

การศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่ามีที่มา 12 ประการ คือ สำนวนมีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมาจากสภาพภูมิประเทศ สภาพดินฟ้าอากาศ มาจากพืช มาจากสัตว์ เช่น ลม ๆ แล้ง ๆ ฟ่ำผ่า เปลือก เสือนอนกิน เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากมนุษย์ ซึ่งมาจากร่างกายมนุษย์ มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤติของมนุษย์ และมาจากลักษณะทั่วไปหรือสิ่งที่เกิดเฉพาะมนุษย์ เช่น ลูบหน้าปะจมูก ขา อม ลูกพี่ เด็กแบเบาะ เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากการเมือง ซึ่งเป็นสำนวนที่เกิดจากเหตุการณ์และเรื่องราวทางการเมืองไทย เช่น นายกขหุน การเมืองข้างถนน รัฐบาลเต็มใบ เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้ เป็นสำนวน ที่มาจากถ้อยคำหรือคำเรียกที่ใช้ในการสงคราม การต่อสู้กัน อาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์สงคราม หรือคำเรียกอาวุธและเครื่องมือในการต่อสู้ เช่น เก็บกระสุนไว้เพื่อสงครามใหญ่ ลั่นกลองรบ ขุนพล เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน เช่น เจาะตัวเลขใส่ใน จอมกู่ อัดเม็ดเงิน เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ เป็นสำนวนที่เกิดจากการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ เช่น โดมิโน ฮีโร่ ฝ่ายบู่น เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากกีฬา เป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากคำต่างๆ ในการเล่นกีฬานำมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสังคม เช่น มวยหลัก อย่างสามชุก-โยนลูก เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากการบันเทิง ซึ่งมาจากการแสดงภาพยนตร์หรือการละคร และการเล่นหมากรุกและการเล่นพนัน เช่น พระเอก หนึ่งคนละม้วน เล่นบทบู๊ล้างผลาญ ถึงดาจน ล้างไฟ เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เป็นคำที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านระบบอินเตอร์เน็ตหรือระบบโซเซียลเน็ตเวิร์คในสังคมไทย สำนวนกลุ่มนี้มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องคอมพิวเตอร์ และวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ด้วย เช่น เชื่อมต่อโลก ตกผลึกเป็นเนื้อเดียวกัน นวัตกรรมแห่งความเลวร้าย เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากความเชื่อ ซึ่งมาจากความเชื่อทางศาสนา และมาจากความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ เช่น ครว้บาตรร่วมสังฆกรรม ลูกผีลูกคน จ้างผีไม่แบ่ง เป็นต้น สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่างๆ เป็นสำนวนที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์หรือตัวละคร ตัวเอกในวรรณกรรมต่าง ๆ ทั้งนิทาน บทละคร วรรณคดี เช่น เด็กเลี้ยงแกะ ดีความแบบศรีธนญชัย เป็นต้น และสำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ด เช่น พื้นที่สี่เทา ผลในสังคม เป็นต้น

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมีที่มาจากสิ่งต่างๆ มากมายดังกล่าวแล้วข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าเรื่องราว เหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์นั้นล้วนมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาและการใช้ถ้อยคำสำนวนของคนในสังคมเป็นอย่างยิ่ง และ

ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้ส่วนใหญ่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ สื่อความที่ลึกซึ้งแฝงกาย เสริม
อารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณานิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ ซึ่งถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าในสังคมขณะนั้นเกิดเหตุการณ์ใด เรื่องใด และอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยปี พ.ศ. 2556 เป็นปีที่มีเรื่องราวมากมายเกิดขึ้นในประเทศไทย การนำเสนอบทพรรณานิการหนังสือพิมพ์ก็ย่อมต้องนำเสนอถ้อยคำที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจหรือเห็นภาพรวมของสถานการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ผู้อ่านจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านการใช้สำนวนในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสำนวนเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นความคิดความเป็นไปของคนในสังคมขณะนั้น ๆ ว่าไปในทิศทางใด ยึดถือค่านิยมอะไร จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณานิการหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 สะท้อนภาพของสังคมในประเด็นหลักๆ 4 ประเด็น คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมไทยทั่วไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเมือง

เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปี พ.ศ. 2556 นั้นมีอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ทางการเมืองที่ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งในปี 2556 นี้มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย และในช่วงปีนี้เองก็ปรากฏเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นมากมาย และเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นภาพสะท้อนและส่งผลให้เกิดถ้อยคำสำนวนใหม่เพิ่มขึ้น หรือกล่าวอีกนัยได้ว่า ถ้อยคำสำนวนต่างๆ เกิดขึ้นจากรีวิวและความเป็นไปในสังคมช่วงนั้นๆ นั่นเอง ดังที่จะแสดงรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เหตุการณ์การแบ่งฝ่ายของการเมืองไทย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเหตุการณ์การเมืองไทยมีความรุนแรง และเกิดความขัดแย้งกันอย่างมากมาย ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันทางการเมืองที่เรียกกันว่า กลุ่มคนเสื้อแดง กับ กลุ่มคนเสื้อเหลือง โดยฝ่ายที่เรียกว่า กลุ่มคนเสื้อแดง คือ กลุ่มคนที่สนับสนุนพรรคเพื่อไทย หรือโดยนัยคือ สนับสนุน นายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งเมื่อปี 2550 โดยใช้ชื่อว่า กลุ่ม นปช.หรือ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ โดยมีสัญลักษณ์หลัก คือ สีแดงและเสื้อสีแดง และอีกฝ่ายที่เรียกว่า กลุ่มคนเสื้อเหลือง คือ กลุ่มคนที่ต่อต้าน นายทักษิณ ชินวัตร โดยเริ่มต้นปี 2548 และจัดตั้งในชื่อ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือเรียกว่า กลุ่มพันธมิตรกู้ชาติ หรือ กลุ่มคนเสื้อเหลือง มีแกนนำคนสำคัญ ได้แก่ สนธิ ลิ้มทองกุล และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ซึ่งกลุ่มนี้เกิดจากการรวมตัวจากหลายองค์กรโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ

การต่อต้านนายทักษิณ ชินวัตร และต่อต้านพรรคเพื่อไทย และต่อมาเริ่มมีกลุ่มอื่นๆ สนับสนุนแนวคิดของกลุ่มคนเสื้อเหลืองเพิ่มมากขึ้น เช่น กลุ่มคนหลากสี กลุ่ม กปปส. เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2556 จึงเป็นการเมืองแบ่งข้างแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน ดังปรากฏเป็นสำนวนต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...วัฒนธรรมการเมืองของไทยมีการแบ่งขั้วค่อนข้างสูง...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

ตัวอย่าง

...เราเข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นควันทรงยุคแบ่งขั้วเลือกข้าง แต่เราก็ไม่อยากจะเห็นว่ามี ความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างแรงกดดันทางใดทางหนึ่งในทุกเรื่อง...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างจะพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวเหตุการณ์การเมืองไทยว่ามีการแบ่งข้างแบ่งฝ่ายกัน คือ “แบ่งขั้ว” และ “แบ่งขั้วเลือกข้าง” โดยสำนวนดังกล่าวนี้ให้ความหมายถึง การแบ่งข้างกัน การมีฝักฝ่ายที่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจนนั่นเอง ซึ่งเหตุการณ์การเมืองที่มีการแบ่งข้างกันนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ที่มีกลุ่มต่อต้าน นายทักษิณ ชินวัตร คือ กลุ่มเสื้อเหลือง และกลุ่มที่สนับสนุนนายทักษิณ ชินวัตร คือ กลุ่มเสื้อแดง และการแบ่งข้างนี้ก็ยังคงยืดเยื้อเรื้อรังมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2556 ด้วย และจากเหตุการณ์การเมืองไทยดังกล่าวจึงปรากฏเป็นสำนวนการเรียกกลุ่มข้างทางการเมืองดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...หลังจากที่มองย้อนหลังกลับไประลึกถึงการชุมนุมที่ผ่านๆ มา มารดาของกลุ่ม นปช. คนหนึ่งที่เสียชีวิตในการชุมนุมเคยยอมรับว่าเป็น “เหยื่อทางการเมือง” ผู้ต้องขังเสื้อแดง และเสื้อเหลืองที่พบกันในเรือนจำ ต่างก็ยอมรับว่าต่างคนต่างเป็น “เหยื่อทางการเมือง” เป็นบันไดให้นักการเมืองได้มาซึ่งอำนาจ

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “เสื้อแดง” และ “เสื้อเหลือง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เกิดขึ้นจากเรื่องราวและเหตุการณ์ทางการเมือง โดยเป็นคำเรียกกลุ่มคนที่มีแนวความคิดตรงกันข้ามกัน นำมาสู่การแบ่งฝักฝ่ายทางการเมืองอย่างชัดเจน สำนวน “เสื้อแดง” มาจากกลุ่มคนเสื้อแดง หรือ นปช. ที่สนับสนุน

นายทักษิณ ชินวัตร และ สำนวน “เสือเหลือง” มาจากกลุ่มคนเสือเหลือง หรือกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ต่อต้านนายทักษิณ ชินวัตร นอกจากนี้ยังมีชื่อคำเรียกที่มีความหมายคล้ายกับสำนวน “เสือเหลือง” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แกนนำ นปช. บางคนเตือนว่าสถานการณ์ขณะนี้ไม่ปลอดภัย ฝ่ายอำมาตย์ กำลังใช้
องค์กรอิสระล้มรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 20 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น “ฝ่ายอำมาตย์” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เกิดจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีความหมายถึงกลุ่มคนที่มีแนวคิดต่อต้านนายทักษิณ ชินวัตร หรืออาจจัดรวมเป็นกลุ่มเสือเหลืองด้วยเช่นกัน ที่เรียกว่า “ฝ่ายอำมาตย์” มีที่มาจาก คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็น อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีการศึกษาและมีรายได้สูง เป็นกลุ่มคนที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็น พรรคเก่าแก่ของไทย และกล่าวกันว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยึดมั่นในค่านิยมสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างเคร่งครัด

1.2 เหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

ในปี พ.ศ. 2556 เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทยอย่างหนึ่ง คือ การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยมีที่มาจากนายวรชัย เหมะ และนายนิยม วรปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและนักเคลื่อนไหวร่วมกับ นปช. เป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติวาระแรกในเดือนสิงหาคม 2556 ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ถูกส่งต่อไปยังคณะกรรมการพิจารณาหลายครั้ง และร่างกฎหมายดังกล่าวเปลี่ยนจากเดิมที่จะนิรโทษกรรม ให้เฉพาะแก่ผู้ชุมนุม ไม่รวมถึงแกนนำการชุมนุมและผู้สั่งการ ซึ่งรวมถึงผู้นำ รัฐบาลและทหาร เป็นนิรโทษกรรมให้ทั้งแกนนำการชุมนุม และผู้สั่งการด้วย ครอบคลุมช่วงเวลา ตั้งแต่ปี 2547 ถึง พ.ศ. 2556 ความผิดที่จะได้รับนิรโทษกรรมนี้รวมข้อกล่าวหาต่างๆ ของ นายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งจากเหตุการณ์นี้ทำให้เกิดการต่อต้านจากประชาชนและกลุ่ม องค์กรต่างๆ อย่างมากมาย โดยได้มีการจัดประท้วงบนท้องถนนและยึดยาวมาหลายเดือนจนส่ง ผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างหนัก ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนต่างๆ เกิดขึ้น ดังนี้

ตัวอย่าง

...พรรคเพื่อไทยในฐานะแกนนำก็ควรขานรับแนวทางดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนแปลงร่าง นิรโทษกรรมฉบับเหมาแข่ง ให้เป็นร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ เหมือนเดิม

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่าง

...ปัญหาการเมืองของประเทศไทยที่กำลังร้อนแรงกับประเด็นนิรโทษกรรมที่ย้อนหินก้อนใหญ่กลางฝูงชน...แม้นายประยุทธ์จะยืนยันเดินหน้า พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย ไม่มีการถอยและอ้างถึง "ผู้ใหญ่" ในพรรคเพื่อไทย "ไม่มีใครสั่งเบรคเรื่องนี้" ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่เป็นภาพสะท้อนจากการเมืองของไทยในปี พ.ศ.2556 โดยเป็นเหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม คือ "พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ" "นิรโทษกรรมฉบับเหมาแข่ง" และ "พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย" กล่าวคือ เป็นถ้อยคำสำนวนเรียกพระราชบัญญัติที่มีในประเทศไทยช่วงเหตุการณ์ทางการเมืองปี 2556 โดย "พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ" หมายถึง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ช่วยล้างความผิดทั้งปวงให้กับผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนเท่านั้น โดยไม่ล้างผิดให้กับแกนนำ ผู้สั่งการ และรัฐบาล แบบนี้เรียกว่ากลางซอย ซึ่งเป็นร่างที่เสนอมานโดย นายวรชัย เหมะ พรรคเพื่อไทย และ "พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย" และ "นิรโทษกรรมฉบับเหมาแข่ง" มีความหมายว่า ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีการเสนอแก้เนื้อหาเพื่อช่วยล้างความผิดทั้งปวงให้กับผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนและผู้ได้รับการนิรโทษให้ครอบคลุมแกนนำ ผู้สั่งการ ผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิวัติ ให้พ้นผิดโดยสิ้นเชิง โดยนัยยะแฝง คือ เพื่อช่วยให้นายทักษิณ ชินวัตรพ้นความผิดและได้กลับประเทศไทยนั่นเอง จึงเรียกว่า สุดซอย หรือเหมาแข่ง ยกแข่ง ที่หมายถึง เต็มที่

1.3 เหตุการณ์การชุมนุมประท้วง

ในปี พ.ศ. 2556 มีเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงทางการเมืองครั้งสำคัญ นั่นคือ การชุมนุมประท้วงเพื่อต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยประชาชนและองค์กรต่างๆ ได้พร้อมใจกันออกไปชุมนุมในที่ต่างๆ และการชุมนุมประท้วงปิดกรุงเทพฯ ครั้งใหญ่โดยมีกลุ่ม กปปส.หรือคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้นำการประท้วง ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชิน

วัตร ลาออกจากความเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งเหตุการณ์การชุมนุมเหล่านี้มีผลทำให้เกิดเป็นถ้อยคำสำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาล ซึ่งเป็นการเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “การเมืองข้างถนน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวเหตุการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย มีความหมายว่า การชุมนุมประท้วงของประชาชนและกลุ่มแกนนำฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลมาร่วมชุมนุมกัน โดยมีที่ตั้งฐานการชุมนุมตามถนนสำคัญๆ ของประเทศ หรือสถานที่สาธารณะต่างๆ เพื่อเป็นการประท้วงรัฐบาลหรือขับไล่รัฐบาล

ตัวอย่าง

...แต่สิ่งที่น่าวิตกยิ่งกว่าการชุมนุมของคนที่ไม่พอใจรัฐบาลคือคนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐ โดยเฉพาะท่าทีการแสดงออกนั้นสื่อให้เห็นว่ามีลักษณะยั่วยุให้เกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคำว่ามีอบรับจ้าง หรือพวกอกหักจากการแต่งตั้งโยกย้ายหรืออยากให้มีการเปลี่ยนรัฐบาล

(กรุงเทพธุรกิจ, วันจันทร์ ที่ 5 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “มีอบรับจ้าง” เป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2556 มีเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงที่ยืดเยื้อยาวนาน จนกระทั่งเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์กันว่าคนที่มาร่วมชุมนุมนั้นน่าจะมีการจ้างวานกันมา หรือมีการจ่ายเงินเพื่อให้มาร่วมชุมนุม จึงเกิดเป็นสำนวนว่า “มีอบรับจ้าง” ขึ้นนั่นเอง

1.4 เหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร

หากกล่าวถึงเรื่องราวและปัญหาทางการเมืองของไทยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าสาเหตุสำคัญมาจากการต่อต้านและการล้มล้างอำนาจต่าง ๆ ของนายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การแบ่งฝักฝ่ายทางการเมือง การชุมนุมประท้วงในหลายๆ ครั้ง หรือแม้กระทั่งการเกิดปฏิวัติยึดอำนาจ ก็ล้วนมีเหตุปัจจัยมาจากอำนาจและอิทธิพลของนายทักษิณ ชินวัตรและบุคคลในตระกูลชินวัตร โดยหากกล่าวย้อนถึงเรื่องราวการเมืองไทยที่ผ่านมาจะเห็นว่าคนในตระกูลชินวัตรล้วนมีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ทาง

การเมืองหลายครั้ง กล่าวคือ เมื่อนายทักษิณ ชินวัตร พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วก็ยังคงมีอำนาจและอยู่เบื้องหลังการควบคุมทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยมาโดยตลอด ต่อมาก็ยังมีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งมีฐานะน้องเขยและนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งมีฐานะน้องสาวของนายทักษิณ ชินวัตร มาเป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยต่อๆ มาอีกด้วย ทำให้อำนาจและการควบคุมดูแลการเมืองไทยเป็นไปตามแนวทางของตระกูลชินวัตรทั้งสิ้น และด้วยเหตุนี้จึงมีหลายฝ่ายหลายกลุ่มร่วมกันต่อต้านอำนาจตระกูลชินวัตรโดยการออกมาประท้วง ทั้งในรูปแบบของการชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อเหลือง การประท้วงต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีเป้าหมายจะช่วยให้ นายทักษิณ ชินวัตร พ้นความผิด หรือการชุมนุมประท้วงของ กปปส. เพื่อกดดันให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนใหม่ที่เป็นคำเรียกหรือคำแสดงเรื่องราวเหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

หลังจากที่พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้ง เมื่อปี 2554 น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี มีเสียงเตือนจากหลายฝ่าย ไม่ให้รัฐบาลใหม่ทำสิ่งที่เรียกว่า **“ระบอบทักษิณ”** เพราะอาจถูกต่อต้าน รัฐบาลประกาศเดินหน้าบริหารประเทศ ตามแนวทางที่เรียกว่า “ทักษิณคิดเพื่อไทยทำ” ถูกคัดค้านต่อเนื่อง ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมคือฟางเส้นสุดท้าย

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 28 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่าง

สถานการณ์ขณะนี้จึงก้าวถึงทางตัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมถอย ฝ่ายที่หนักอกที่สุด คือ พรรคประชาธิปัตย์ เพราะถ้าไม่ลงเลือกตั้ง ก็กลัวว่าจะเสียมวลชนทั้งในภาคใต้และกทม. รวมทั้งภาคอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มกลางๆ ที่อาจจะไม่ชอบพรรคประชาธิปัตย์แต่ก็เลือก เพราะเห็นว่าเป็นพรรคเดียวที่จะต่อกรกับ**พรรคทักษิณ**ได้...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 20 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ระบอบทักษิณ” และ “พรรคทักษิณ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หมายถึง การบริหารงานด้วยแนวคิดของนายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งก็คือ การบริหารงานของพรรคเพื่อไทยนั่นเอง กล่าวคือ นายทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้มียุทธวิธีทางความคิดของพรรคเพื่อไทยและของรัฐบาลซึ่งมี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้นแนวคิดหรือหลักบริหารที่นายทักษิณ ชินวัตร คิดหรือควบคุมดูแลจึงถูกเรียกว่า “ระบอบทักษิณ” และ “พรรคทักษิณ” ซึ่งก็คือ “พรรคเพื่อไทย”

ตัวอย่าง

ทุกครั้งที่จะมีการปรับคณะรัฐมนตรีจะมีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลยกขบวน ไปพบใครในต่างประเทศ และกลุ่มนักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลผู้รู้เรื่องดี ได้ยืนยันเรื่องนี้ด้วยการตั้งฉายา “รัฐบาลพีคนแรก” แปลว่าไม่ใช่รัฐบาลน้องสาว?

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น “รัฐบาลพีคนแรก” และ “รัฐบาลน้องสาว” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางการเมืองอันเกี่ยวข้องกับตระกูลชินวัตร กล่าวคือ เป็นการกล่าวถึงลักษณะการบริหารงานการเมืองของรัฐบาลที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี หากแต่ในความจริงแล้ว การตัดสินใจ การวางแผนงานต่างๆ มักจะมีพี่ชาย คือ นายทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ควบคุมดูแล ดังนั้นเมื่อจะมีการปรับคณะรัฐมนตรีแต่ละครั้ง ก็จะมีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลเดินทางไปพบนายทักษิณ ชินวัตร ถึงต่างประเทศ จนรัฐบาลได้รับฉายาว่า “รัฐบาลพีคนแรก” ซึ่งหมายถึง รัฐบาลที่มีนายทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่ใช่ “รัฐบาลน้องสาว” ที่หมายถึง รัฐบาลที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี นั่นเอง และในกรณีใช้สำนวน “รัฐบาลพีคนแรก” นั้น สันนิษฐานว่า “พีคนแรก” มีความหมายล้อคำมาจากนโยบายที่ขึ้นชื่อของรัฐบาล ทั้งรถคันแรก บ้านหลังแรก นั่นเอง

ตัวอย่าง

นายกรัฐมนตรีจึงไม่น่าน้อยใจเรื่องนายกข ส่ารอง เพราะจะเป็นจริงหรือไม่ก็ยังไม่รู้ เรื่องที่น่าเป็นห่วงมากกว่า คือ เสี่ยงวิจารณ์เรื่องนายกขหุ่น และนายกขตัวจริง ดังที่นักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลได้ตั้งฉายาให้ในปี 2555 ที่ผ่านมา ให้ฉายารัฐบาลเป็น “รัฐบาลพีคนแรก” ส่วนนายกรัฐมนตรีได้ฉายา “ปุกรรเชียง” เดินโชว์ไปโชว์มา “ติกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา”

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 26 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงปี 2556 คือ “นายกขหุ่น” “นายกขตัวจริง” “รัฐบาลพีคนแรก” “ปุกรรเชียง” และ “ติกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา” กล่าวคือ ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้เป็นการพูดถึงคนในตระกูลชินวัตร นั่นก็คือ นายทักษิณ ชินวัตร และ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยเนื้อความของข้อความที่ยกมากล่าวถึงเรื่องราวทางการเมืองในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อบริหารประเทศในเรื่องต่างๆ จะต้องขอคำปรึกษาจาก นายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นพี่ชายและเป็นอดีตนายกรัฐมนตรี จึงมีคำกล่าวที่ ความจริงแล้วนางสาวยิ่งลักษณ์ เป็นเพียง “นายกขหุ่น” แต่นายทักษิณ เป็น “นายกข

ตัวจริง” คือ นางสาวยิ่งลักษณ์เป็นเพียงเครื่องมือหรือตัวแทนของนายทักษิณ โดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ไม่มีอำนาจจะไร้อย่างแท้จริงและเรียก “รัฐบาลพี่คนแรก” ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มีนายทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และสำนวน “ปุกระเซียง” กับ “ตีกรรเซียงลอยตัวหนีปัญหา” หมายถึง ลักษณะการบริหารงานของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่ต้องแบกภาระและรับคำสั่งจากพี่ชาย คือ นายทักษิณ ชินวัตร แม้แต่คนรอบข้างก็คอยลากไปลากมา ทำให้ทำงานไม่เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม เมื่อมีปัญหาทางการเมือง ก็มักจะหนีปัญหาโดยทำท่าทางไม่สนใจใยดี ไม่วิตกกังวลใดเป็นต้น

ตัวอย่าง

...นโยบายหลักและเป็นพันธกิจเร่งด่วนอันดับแรกของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย เช่นเดียวกับ การออกกฎหมายลบล้างความผิด **“นายใหญ่”** และถูกต่อต้านทั้งในและนอกสภาทั้งสองเรื่อง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “นายใหญ่” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งหมายถึง นายทักษิณ ชินวัตร โดยมีที่มาจากการบริหารงานต่างๆ ภายในพรรคเพื่อไทย และรัฐบาลที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังการควบคุมสั่งการทั้งหมด คือ นายทักษิณ ชินวัตร ดังนั้นจึงมีการเรียกชื่อฉายาอันเป็นที่เข้าใจรวมกันว่า “นายใหญ่” ซึ่งก็คือ เจ้านาย หรือหัวหน้าตัวจริงที่มีอำนาจที่สุดนั่นเอง

ตัวอย่าง

กลายเป็นข่าวโด่งดังและมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ไปทั่วทุกวงการเมื่อรายการละครเรื่อง “เหนือเมฆ 2” ที่ออกอากาศอย่างกะทันหันทุกๆ ที่ออกอากาศไปได้เพียง 9 ตอนเหลืออีก 3 ตอน จึงจะจบบริบูรณ์ หลายฝ่ายสงสัยว่าอาจมีนักการเมืองอยู่เบื้องหลัง บ้างก็ว่าเพราะ **“คนไกล”** ไม่ชอบ ไม่ทราบว่าใครคือ**คนไกล**?

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “คนไกล” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่หมายถึง นายทักษิณ ชินวัตร กล่าวคือ หลังจากเหตุการณ์ปฏิวัติยึดอำนาจ พ.ศ.2549 เป็นผลให้นายทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นต้องเดินทางออกนอกประเทศและไม่ได้กลับมาเมืองไทยอีก หากแต่ยังมีฐานอำนาจและมีอิทธิพลต่อการเมืองไทย เพราะเป็นผู้ควบคุมดูแลและอยู่เบื้องหลังการบริหารงานของพรรคเพื่อไทย ซึ่งสำนวน “คนไกล” จึงเกิดขึ้นเพื่อแสดงถึงคนที่อยู่ไกลบ้าน ไกลจากประเทศไทย หรือผู้สั่งการที่อยู่ไกลนั้นก็คือ นายทักษิณ ชินวัตร นั่นเอง

ตัวอย่าง

อาจารย์ธีรยุทธมองโลกในแง่ดีบอกว่าไม่ควรมองเรื่องของทักษิณหรือสื่อเหลืองสื่อแดง เป็นวิกฤตอีกต่อไป แต่เป็นเพียงปัญหาที่ค้างรอการแก้ไขอยู่ ทักษิณเป็น "ชี้ซ่า" เสมือน อุจจาระที่ค้างรูทวารอยู่.....

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 17 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ชี้ซ่า" เป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากเหตุการณ์ที่อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี ได้กล่าวถึง นายทักษิณ ชินวัตร โดยได้กล่าวเปรียบว่าพฤติกรรมและการกระทำของนายทักษิณ ที่ดำเนินอยู่ขณะนี้เปรียบได้กับ ชี้ซ่า ซึ่งมาจากภาษาเหนือที่แปลว่า อุจจาระที่ค้างรูทวารอยู่ ซึ่งปัญหาเรื่องนายทักษิณ ค้างคาในสังคมไทยอยู่กว่า 7 ปี หรืออีกนัยยะว่า "ชี้ซ่า" หมายถึง ชี้โงง หรือชอบช้า ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้แบบไม่เป็นทางการ เป็นการสร้างคำของอาจารย์ธีรยุทธ บุญมี ที่สร้างขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายว่า การเมืองไทยพบวิกฤตอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสังคมไทยมีวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ ที่ทุกคนต่างหาผู้มาอุปถัมภ์คำจุน เห็นได้จากการที่นักการเมือง ข้าราชการ หรือนักธุรกิจ ที่เดินทางไปพบนายทักษิณ ถึงต่างประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่ง อาจารย์ธีรยุทธจึงเรียกนายทักษิณ ว่าเป็น "ชี้ซ่า" ทางการเมืองไทย

ตัวอย่าง

เป็นแนวความคิดที่ตรงกับคำพูดผู้นำการเมืองไทยบางคน เช่น อดีตนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ ชินวัตร ได้พูดต่อคนไทยทั่วประเทศ เนื่องในวันคล้ายวันเกิดว่า ขอให้ "เอาชาติเป็นตัวตั้ง ชาติบ้านเมืองต้องมาก่อน ผมเสียสละได้" แต่ในคลิปลับถึงเช้าที่พูดกันสองต่อสอง กลับคบคิดกันจะออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรมผ่านสภากลาโหม เพื่อให้ได้กลับบ้านทันที

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 12 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "คลิปลับถึงเช้า" เป็นถ้อยคำสำนวนที่มาจากเรื่องราวเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนายทักษิณ ชินวัตร กล่าวคือ สำนวนนี้มาจากเหตุการณ์คลิปเสียงที่นายทักษิณ ได้พูดคุยสนทนาทางโทรศัพท์กับพลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ โดยเนื้อหาที่ปรากฏเป็นเรื่องการสนทนาเกี่ยวกับนายทหารระดับผู้บัญชาการกองทัพบก และตอนหนึ่งได้มีการกล่าวถึงถึงเช้า ซึ่งเป็นสมุนไพรรักษาสำหรับบำรุงสมรรถนะทางเพศ จึงทำให้มีการล้อเลียนและเรียกคลิปเสียงดังกล่าวว่า "คลิปลับถึงเช้า"

ตัวอย่าง

...การมอบหมายให้ "11 อรหันต์" ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ เป็นผู้สรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปก็ทำให้ขาดความเชื่อถือ

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 28 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "11 อรหันต์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เกิดจากเหตุการณ์ทางการเมืองในรัฐบาลของนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน กล่าวคือ "11 อรหันต์" เป็นคำเรียกคณะกรรมการสภาปฏิรูปประเทศที่นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ได้จัดตั้งขึ้นมา ซึ่งเป็นการเรียกในเชิงประชดประชันว่าจัดตั้งคณะกรรมการ 11 คนที่เก่งและคุณสมบัติดีเยี่ยมดั่งกับอรหันต์ หากแต่ผลการปฏิบัติงานไม่ดีเท่าที่ควร

1.5 ลักษณะทั่วไปของการเมืองในปี พ.ศ. 2556

ค่านิยมและวิถีชีวิตของคนไทยกับการเมืองเป็นเรื่องผสมกลมกลืนกันจนแยกขาดจากกันไม่ได้ ดังจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2556 การเมืองไทยก็เป็นภาพสะท้อนมาจากความเชื่อความคิดของคนในสังคมไทยอย่างชัดเจน และเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมไทยก็นำมาสู่การสร้างถ้อยคำสำนวนที่ทำให้เห็นสภาพสังคมไทยขณะนั้นได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แต่ถ้ารัฐบาลเน้นการปฏิรูปการเมืองตามคำเชิญชวนของนายกรัฐมนตรีนะ คงจะไม่มีใครรู้ปัญหาการเมืองไทยดีกว่าคนไทย เพราะปัญหาการเมืองไทยมีอัตลักษณ์แบบไทยๆ เช่น นักการเมืองไทยขาดจิตสำนึก "เอาชาติเป็นตัวตั้ง" นักธุรกิจการเมืองถือว่าการเมืองคือการลงทุนต้องถอนทุนด้วยการงาบค่าหัวคิวโครงการต่างๆ และการแทรกแซงองค์กรตรวจสอบถ่วงดุล เป็นต้น

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 12 สิงหาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "การเมืองไทยมีอัตลักษณ์แบบไทยๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ใช้กล่าวเปรียบเทียบกับเชิงประชดประชันลักษณะของการเมืองไทยหรือนักการเมืองไทย โดยมุ่งเน้นคำว่า "อัตลักษณ์แบบไทยๆ" ที่แฝงความหมายเชิงลบในการวิจารณ์นิสัยบางประการของคนไทยที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ การโกงกิน ความไม่ซื่อตรง ระบบอุปถัมภ์ เป็นต้น ดังนั้น "การเมืองไทยมีอัตลักษณ์แบบไทยๆ" จึงเป็นสำนวนที่สะท้อนภาพสังคมไทยและระบบการเมืองของไทยที่มีปัญหาเรื่องการโกงกิน การทุจริต การหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง

ตัวอย่าง

เนื่องจากนักการเมืองไทยดื้อยา ยาสามัญ คือ การตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน และกระบวนการยุติธรรมปกติเอาไม่อยู่

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “นักการเมืองไทยดื้อยา” เป็นถ้อยคำสำนวนที่กล่าวถึงลักษณะของนักการเมืองไทยที่ไม่เกรงกลัวต่อความผิดของตน แม้จะมีการตรวจสอบ หรือมีกระบวนการทางกฎหมายมากมายที่จะตรวจสอบความผิดของนักการเมือง แต่ก็ไม่ทำให้นักการเมืองไทยเกรงกลัว ยังคงทำผิดกฎหมายและยังทุจริตโกงกินกันเรื่อยมา เปรียบเหมือนกับการดื้อยา คือ ไข้ยาใดๆ ก็ไม่สามารถกำจัดได้ เพราะเคยชินหรือมีภูมิต้านทานมากจนไม่เกรงกลัวฤทธิ์ยาใดๆ แล้ว

ตัวอย่าง

...ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการเมืองที่แย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์ โดยเป็นลักษณะ การเมืองแบบ “เกียะเซี่ยะ” มากกว่าการเมืองแบบประชาธิปไตย

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “การเมืองแบบเกียะเซี่ยะ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนภาพลักษณะทางการเมืองไทยปี พ.ศ.2556 ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ “การเมืองแบบเกียะเซี่ยะ” เป็นคำเรียกรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองที่มีการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองด้วยการไถ่เกลี้ย ประสานหรือจัดสรรผลประโยชน์ให้ลงตัวในหมู่ชนชั้นนำของสังคมเพื่อรักษาอภิสิทธิ์หรือสถานะดั้งเดิมของพวกเขาป้องกันไว้ หากคนกลุ่มนี้สามารถตกลงกันได้ หรือ “เกียะเซี่ยะ” ซึ่งเป็นการประนีประนอมหรือไถ่เกลี้ยความขัดแย้งระหว่างคนกลุ่มนี้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับมวลชนหรือประชาชนทั่วไป ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็จะยุติลง และคนที่ได้ประโยชน์จากความขัดแย้งทางการเมือง ก็คือ คนกลุ่มนี้นั่นเอง จะเห็นได้ว่าถ้อยคำสำนวน “การเมืองแบบเกียะเซี่ยะ” สะท้อนให้เห็นภาพโลก การเห็นแก่ประโยชน์ของพวกเขาป้อง การฉ้อโกงเพื่อผลประโยชน์ของนักการเมืองไทย เพราะการเมืองลักษณะนี้นอกจากจะไม่ได้ก่อประโยชน์อันใดให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

ตัวอย่าง

...ตราบไต่ยังมี การซื้อเสียง และมีการปล่อยให้ ทุนกับการเมืองผสมพันธุกันจึงเป็นสิ่งที่อันตรายที่สุด...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 1 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนภาพการเมืองไทยและสังคมไทยได้อย่างชัดเจน นั่นคือ “ทุนกับการเมืองผสมพันธุกัน” สำนวนนี้หมายถึง การหวังผลประโยชน์ทางการเมืองโดยนำเงินมาเป็นตัวการเพื่อช่วยให้ผลประโยชน์นั้นสำเร็จ หรือคล้ายกับการเมืองที่มีรูปแบบคล้ายธุรกิจ คือ มีทุนมีกำไร ซึ่งการเมืองลักษณะนี้มักมีการฉ้อโกง มีการซื้อเสียง แจกเงินเพื่อให้ได้ฐานเสียงการเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อนำคำว่า “ผสมพันธุ” มาใช้ในสำนวนนี้ ยิ่งสะท้อนความหมายของสำนวนได้อย่างลึกซึ้ง เพราะ ผสมพันธุ คือ การสืบพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต เพื่อสร้างสายพันธุ์ใหม่ ดังนั้นการนำ “ทุน” กับ “การเมือง” มาผสมพันธุกัน จึงสื่อให้เห็นภาพการรวมกันอย่างแนบแน่นจนเป็นเนื้อเดียวกันหรือเป็นเรื่องเดียวกัน อันแสดงถึงการคดโกงเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างแยบยล เป็นต้น

ตัวอย่าง

เราเห็นว่าขณะนี้เกิดความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นว่ากระบวนการสร้างความปรองดองของรัฐบาลนั้นเป็นเพียงการจัดฉากหรือละครการเมือง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 4 กันยายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่าง

แต่ยังมีข้อกังขาว่าเป็นการเจรจาสันติภาพที่แท้จริงหรือไม่? และเจรจากับผู้มีอำนาจที่แท้จริงหรือไม่? หรือเป็นเพียง ละครการเมือง เพื่อแสดงว่ารัฐบาลต้องการฟื้นฟูความ

สงบสุข

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 21 พฤษภาคม 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนภาพการเมืองไทยและลักษณะสังคมการเมืองของไทย คือ “จัดฉาก” และ “ละครการเมือง” โดย “จัดฉาก” หมายถึง การสร้างสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นอย่างนั้น เปรียบเหมือนกับการจัดฉากละครให้ดูสมจริง เป็นต้นและ “ละครการเมือง” ซึ่งมีความหมายว่า การสร้างเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมืองโดยปราศจากความจริงใจ การหลอกลวงทำให้ประชาชนหรือคนอื่นๆ หลงเชื่อ เหมือนดั่งกับละครที่ไม่ใช่เรื่องจริง เป็นเพียงเรื่องสวยงาม หลอกลวงให้หลงชื่นชอบ แสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยนั้น นักการเมืองยังคงหาผลประโยชน์และพุดจาหลอกลวงประชาชน ปราศจากความจริงใจในการบริหารงานบ้านเมือง

ตัวอย่าง

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกทม.ครั้งนี้ เป็นครั้งที่พรรคเพื่อไทยมั่นใจในชัยชนะมากที่สุดถึงกับมีเสียงเล็ดลอดออกมาว่า เอา "เสไฟฟ้า" ลงก๊วนะ

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 มีนาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “เอา “เสาไฟฟ้า” ลงก็ชนะ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเกิดจากเหตุการณ์ทางการเมือง กล่าวคือ เป็นสำนวนที่พรรคเพื่อไทยนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ซึ่งมีความหมายว่า พรรคของตนจะส่งใครลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าฯ ก็ยอมชนะเสมอ เปรียบได้กับ แม้ส่ง “เสาไฟฟ้า” ลงไปสมัครก็ยังชนะ ซึ่งในความหมายนี้คือคำพูดดูถูกดูแคลนพรรคอื่นๆ โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ว่าไม่สามารถชนะพรรคเพื่อไทยได้นั่นเอง

ตัวอย่าง

อันที่จริง รัฐบาลไม่ใช่แค่เดินจน “สุดซอย” แต่ต้องถือว่า “เลยซอย” หรือ “ทะลุซอย” แล้วด้วยซ้ำ จากซอยทักษิณทะลุถึงซอยยิ่งลักษณ์ จากปลั่งความผิดตั้งแต่ 19 กันยายน 2549 ถึงพฤษภาคม 2554 ตามร่างเดิม แก้เป็นตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึงวันที่ 8 สิงหาคม 2556 และแก้ไขเนื้อหาอีกมาก จนบางคนเปรียบว่า หน้าตาเป็นแมวแต่ออกลูกเป็นสุนัข (ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่าง

ในวาระแรกนางสิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ อาจารย์รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิเคราะห์ว่าผิดหลักการออกกฎหมาย ผ่านวาระที่ 1 หน้าตาเป็นแมว แต่ออกกฎหมายมาหน้าตาเป็นสุนัข (ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 26 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมาจากเรื่องราวและเหตุการณ์ทางการเมือง คือ “หน้าตาเป็นแมวแต่ออกลูกเป็นสุนัข” และ “หน้าตาเป็นแมว แต่ออกกฎหมายมาหน้าตาเป็นสุนัข” ซึ่งทั้งสองสำนวนนี้มีความหมายว่า การเปลี่ยนแปลง กลับกลอก การแก้ไขเปลี่ยนแปลง โดยการโกหกคดโกงเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ จนกลายเป็นไม่เหลือเค้าเดิม ในที่นี้กล่าวถึงการกำหนดร่างกฎหมายของรัฐบาลที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา จงทำให้ประเทศและสังคมได้รับผลกระทบ

ตัวอย่าง

...ฝ่ายรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน ต่างจ้องจะทำร้ายกัน พฤติการณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นการใช้สภาพิตวัตอุปสรรค คือ เปลี่ยนสภาไปเป็น“สนามรบ” แทนที่จะใช้สภาเป็นสถานที่ยุติความขัดแย้ง...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 29 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “เปลี่ยนสภาไปเป็น”สนามรบ”” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งสะท้อนภาพการเมืองไทยว่า นักการเมืองยังขาดความสามัคคีปรองดอง ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก กลับมุ่งแต่ฝ่ายตน พรรคตน กล่าวคือ นักการเมืองมักทะเลาะขัดแย้งกัน ไม่ยอมกัน แม้กระทั่งในสภาที่จะต้องมาร่วมปรึกษาหารือกันเพื่อพัฒนาประเทศชาติ แต่กลับขัดแย้งกัน ดังกลับการสู้รบกันในสนามรบ เป็นต้น

ตัวอย่าง

...ขณะที่ผู้รักประชาธิปไตยอีกจำนวนมาก รั้งไม่ไว้กับการรัฐประหาร**ฉีกรัฐธรรมนูญ** กลายเป็นกระแสต่อต้านรัฐบาลและคณะรัฐประหารขณะนั้นอยู่ระดับหนึ่ง...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 12 เมษายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “ฉีกรัฐธรรมนูญ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนภาพทางการเมืองของไทย กล่าวคือ สำนวน “ฉีกรัฐธรรมนูญ” ในตัวอย่างนี้มีความหมายว่า การปฏิวัติ รัฐประหาร การยึดอำนาจซึ่งถือเป็นการฉีกรัฐธรรมนูญ นั่นคือ การไม่เคารพ ไม่เกรงใจ ไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของประเทศ

ตัวอย่าง

...หากมีคำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและอาจทำให้เกิด**สญญากาศทางการเมือง** กระบวนการของฝ่ายบริหารต่างๆ ต้องหยุดชะงัก

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 3 สิงหาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “สญญากาศทางการเมือง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการเมืองไทยและสังคมไทย กล่าวคือ “สญญากาศทางการเมือง” หมายถึง การนิ่งเงียบ การว่างเปล่า ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ในทางการเมืองได้ ซึ่งในบริบทข้างต้นได้กล่าวไว้ว่า หากมีคำวินิจฉัยความผิดของรัฐบาลเกิดขึ้น อาจทำให้เกิดภาวะหยุดชะงัก ไม่สามารถดำเนินการใดๆ ทางการเมืองได้คล้ายกับเป็นสญญากาศนั่นเอง

ตัวอย่าง

...ให้ ส.ส.หรือสมาชิกพรรคสมัคร ส.ว.ได้ทันที โดยไม่ต้องเว้นวรรค รวมทั้งฟื้นฟู**สภาผู้เมีย** จะเปิดช่องให้พรรคการเมืองเข้าครอบงำวุฒิสภา องค์กรอิสระและระบบตรวจหรือไม่?

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สภาผู้เมียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากเรื่องราวทางการเมือง และสะท้อนภาพสังคมไทยและสังคมทางการเมืองของไทยอย่างชัดเจน กล่าวคือ "สภาผู้เมียว" หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักนำพ่อแม่ พี่น้อง สามีภรรยาหรือบุตรมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพื่อผลประโยชน์ต่อครอบครัว ต่อพวกพ้องตนเอง ซึ่งพฤติกรรมการเมืองในลักษณะนี้ทำให้เกิดเป็นระบบอุปถัมภ์หรือระบบเกื้อหนุนเครือข่ายของตน และนำมาสู่การคดโกงในที่สุด

ตัวอย่าง

...บางคนอาจเห็นว่าเป็นแค่การเล่นสงคราม "น้ำลาย" เท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นการใช้ความรุนแรงต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้ชุมนุม
(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 7 ธันวาคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่าง

...เกิดการแพร่ระบาดของวาทกรรมต่างๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับประชาธิปไตย อาทิ เสี่ยงข้างมากเป็นเผด็จการรัฐสภา ฯลฯ...
(มติชน, วันจันทร์ ที่ 14 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนสภาพการเมืองไทย คือ "สงครามน้ำลาย" และ "การแพร่ระบาดของวาทกรรม" ดังจะเห็นได้ว่าการเมืองในปี พ.ศ.2556 เป็นการเมืองที่มุ่งทำร้ายกันด้วยวาจาและคำพูด มีการพูดใส่ร้ายกัน มีการพูดปลุกระดมมวลชนให้มาประท้วงชุมนุม ดังนั้นจึงกล่าวกันว่า ในช่วงนี้ถือเป็นการทำสงครามคำพูด หรือ "สงครามน้ำลาย" กันอย่างชัดเจน และสำนวน "การแพร่ระบาดของวาทกรรม" ก็มีความหมายในทำนองเดียวกัน คือ การใช้คำพูดเพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งเราจะพบว่าปี 2556 วาทกรรมเกี่ยวกับการเมืองหรือประเทศชาติมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

2. การศึกษา

การศึกษาและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2560 ล้วนมีผลจากเรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมไทยช่วงนั้นๆ กล่าวคือ หากเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาใดๆ ขึ้นในสังคมไทย การศึกษาในช่วงนั้นก็ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนไม่ทางตรงก็ทางอ้อมเช่นกัน และการเกิดถ้อยคำสำนวนไทยก็มีลักษณะเช่นเดียวกันที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องราวและเหตุการณ์ในสังคม จะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2556 การศึกษาไทยก็ยังคงมีลักษณะทั่วไปไม่ต่างจากหลายปีก่อนๆ มาก

นัก แต่ก็ยังปรากฏถ้อยคำสำนวนที่น่าสนใจอันสะท้อนภาพการศึกษาไทยได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

นักเรียนไทยต้องเข้าห้องเรียนเสริมตั้งแต่ชั้นอนุบาล เรียนวิชานอกเหนือจากวิชาการ เพื่อสร้างโอกาสเพิ่มทางเลือกให้ตัวเอง ทั้งๆ ที่พวกเขาควรมีเวลาพักผ่อน หรือทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง แต่ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจีบ ซาลาเปา...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจีบ ซาลาเปา” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยและการศึกษาของไทย กล่าวคือ สำนวนนี้สะท้อนภาพชีวิตเด็กนักเรียนไทยที่ผู้ปกครองคาดหวังกับลูก และมีการแข่งขันกันทางการเรียน จึงมักให้ลูกหลานของตนเรียนพิเศษตั้งแต่ช่วงชั้นอนุบาล ซึ่งถือว่าอายุน้อยมากๆ และจะต้องเรียนพิเศษหลายวิชา ทำให้วันเสาร์ อาทิตย์ เด็กนักเรียนไทยจำนวนมากไม่มีโอกาสใช้เวลาวันหยุดเพื่อพักผ่อนหรืออยู่ร่วมกับครอบครัว ทั้งๆ ที่เด็กๆ ก็ได้เรียนกันมาอย่างหนักในช่วงวันจันทร์ ถึง ศุกร์ที่ผ่านมาแล้ว แต่จะเห็นได้ว่าแม้เด็กนักเรียนไทยจะเรียนพิเศษและเรียนในห้องอย่างหนักแล้ว แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร จึงเปรียบเทียบเป็นสำนวนว่า “เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจีบ ซาลาเปา” นั่นคือ เรียนตลอดเวลา เรียนอย่างหนัก เรียนทุกวันไม่มีวันวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ดังกับร้านเซเว่น อีเลฟเว่น ที่เปิดขายของตลอด 24 ชั่วโมง แต่ผลที่ได้กลับเล็กน้อย ไม่คุ้มค่า ไม่สัมฤทธิ์ผล เป็นต้น

ตัวอย่าง

...กระทรวงศึกษาธิการควรตัดสินใจอย่างเด็ดขาดกับการทุจริตที่ผ่านมา และเข้มงวดกับการสอบครั้งใหม่ เพื่อให้ได้ชื่อว่า ได้จัดหาแม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยวให้กับเยาวชนอันเป็น อนาคตของชาติ

(มติชน, วันอังคาร ที่ 7 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวทางการศึกษาไทยคือ “แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว” และ “อนาคตของชาติ” โดย “แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว” เป็นสำนวนที่ดัดแปลงมาจากสำนวน “แม่พิมพ์” หรือ “แม่พิมพ์ของชาติ” ซึ่งหมายถึง ครูผู้เป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กนักเรียนนั่นเอง หากแต่เมื่อใช้เป็น “แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว” มีความหมายว่า ครูที่ไม่ดี ครูที่

ประพาดิตนไม่เหมาะสม ไม่ควรเป็นแบบอย่าง ในที่นี้หมายถึง ครูที่ทุจริตการสอบบรรจุเป็นข้าราชการครู ซึ่งสำนวนนี้สะท้อนให้เห็นเรื่องราวทางสังคม และเรื่องราวทางการศึกษาว่ามีการทุจริตการสอบบรรจุข้าราชการครู ซึ่งครูเป็นอาชีพที่จะต้องเป็นต้นแบบที่ดี สั่งสอนคุณภาพจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน และกลับมากการทุจริตเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมไทยเห็นเรื่องการทุจริตเป็นเรื่องใกล้ตัว และกระทำกันมาจนเป็นนิสัย ขาดความยั้งคิด ไม่กลัวความผิดนั้นเอง และสำนวน “อนาคตของชาติ” หมายถึง เด็กๆ ทุกคนในสังคมหรือในที่นี้ คือ เด็กนักเรียน เป็นต้น

ตัวอย่าง

...ขณะที่พลังทางสังคมอื่นๆ อาทิ นักศึกษาที่เคยมีบทบาทก็เปลี่ยนไป เพราะมหาวิทยาลัยถูกแทรกแซงจนกลายเป็น “โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง”

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 17 ตุลาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งในบริบทตัวอย่างนี้หมายถึง มหาวิทยาลัยของไทย กล่าวคือ สำนวนนี้สื่อภาพว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยของไทยนั้นเปรียบเหมือนกับการนำเด็กมาเลี้ยงรวมกัน ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงมหาวิทยาลัยคือ สถานศึกษาที่ผู้เรียนเป็นวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยผู้ใหญ่แล้ว หากแต่ในการศึกษาไทย นักศึกษาไทยยังคงได้รับการปลูกฝังให้เชื่อฟังครู ทำตามกฎระเบียบจนขาดอิสระทางความคิด จึงกลายเป็นพฤติกรรมคล้ายเด็กๆ ที่มักเล่นสนุกสนาน ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่เพียงพอ และที่กล่าวว่าเป็นโรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง นั้นก็สะท้อนภาพสังคมไทยได้อย่างชัดเจนว่า ในสังคมไทยเรานั้น คนที่จะมีโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษามักเป็นคนในชนชั้นกลาง จนถึงชั้นชนรายได้สูง เพราะในระบบมหาวิทยาลัยมักมีค่าเล่าเรียนสูง จนทำให้ประชาชนที่รายได้น้อยไม่มีโอกาสได้เรียน ดังนั้นสำนวนนี้จึงเป็นการเปรียบเทียบเชิงประชดประชันทั้งระบบเศรษฐกิจ และระบบการศึกษาของไทยไปพร้อมๆ กัน

ตัวอย่าง

...การทุจริตสอบครูผู้ช่วยอาจถือว่าเป็น “ลางร้าย” ของอนาคตการศึกษาไทย เพราะเยาวชน นักเรียน ที่จะต้องเล่าเรียนกับครูบาอาจารย์ที่ไม่ได้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริง ขณะที่ในเชิงจริยธรรม ครูบาอาจารย์ที่ซื่อซ้อสอบจะสั่งสอนศิษย์ได้เต็มปากเต็มคำหรือไม่ว่า “โตไปไม่โกง”

(มติชน, วันอังคาร ที่ 7 พฤษภาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น "โตไปไม่โกง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์การศึกษาไทยที่เกิดขึ้น ซึ่ง "โตไปไม่โกง" เป็นโครงการรณรงค์ที่กรุงเทพมหานครร่วมกับองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย และศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) จัดทำโครงการโรงเรียนสีขาวหลักสูตรครบเด็กสร้างชาติ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และธรรมาภิบาลที่ถูกต้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันสำหรับนักเรียน โดยมุ่งเน้นสอนคุณธรรมให้เด็ก ๆ เรื่องการไม่คดโกง ไม่ทุจริตในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งส่วนนี้ถือเป็นส่วนที่ให้ความหมายตรงไปตรงมาตามชื่อโครงการ และเมื่อพิจารณาบริบทการนำมาใช้แล้ว จะเห็นว่าสะท้อนภาพสังคมไทยในพ.ศ. 2556 เป็นอย่างยิ่ง เพราะในช่วงนั้นนโยบายต่างๆ ล้วนมุ่งขจัดปัญหาคอร์รัปชัน อันแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่ใหญ่หลวงของคนไทยที่มีมาช้านานก็คือ ปัญหาคดโกง คอร์รัปชันนั่นเอง ซึ่งหากขจัดหรือทำลายให้หมดสิ้นไปได้ สังคมไทยจะพบกับความสงบสุขที่แท้จริง

3. เศรษฐกิจ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่สะท้อนภาพหรือเรื่องราวทางเศรษฐกิจของไทยนั้นมีปรากฏในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ซึ่งกล่าวได้ว่า หากเหตุการณ์หรือเรื่องราวเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็ย่อมส่งผลต่อวิถีชีวิตและการใช้ภาษาของคนในสังคมเช่นกัน ซึ่งในปี พ.ศ. 2556 เศรษฐกิจไทยยังคงมีปัญหาด้านการเงิน ประชาชนในประเทศยังยากจน มีการกักตุนเงินสินกันอย่างมากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...รัฐบาลนี้เคยกล่าวหารัฐบาลชุดก่อนว่าเป็น "จอมกู้" แต่ตัวเองกลับกู้มากกว่าหลายเท่าตัว

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "จอมกู้" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวของสังคมและเศรษฐกิจไทย ทำให้เห็นว่าการบริหารประเทศของรัฐบาลมักมีการกู้ยืมเงินมาใช้เป็นส่วนมาก แสดงว่าระบบเศรษฐกิจของประเทศไม่ดี ประชาชนและประเทศชาติประสบปัญหาความยากจน โดย "จอมกู้" หมายถึง ผู้ที่ยอดเยียมหรือเป็นหนึ่งในการกู้ยืมเงิน ในบริบทข้างต้นนี้เป็นการกล่าวถึง การกู้เงินของรัฐบาลที่กู้เงินกันเป็นจำนวนมากและกู้กันบ่อยครั้งจนเรียกได้ว่าเป็น "จอมกู้เงิน" เป็นต้น

ตัวอย่าง

เงินกู้ 2 ล้านล้านบาทจะต้องใช้หนี้คืนถึง 5 ล้านล้านบาท ในเวลา 50 ปี เป็นเงินกู้ก้อนใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่มีประเทศไทยมานับพันปี บางคนบอกว่าเป็น “หนี้ที่กู้ชาตินี้ ใช้หนี้ชาติหน้า” บางคนระบุว่า เป็น “หนี้สามชั่วโคตร” เพราะการใช้หนี้จะต้องใช้เวลาถึง 3 ชั่วคน จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกและจนถึงรุ่นหลานจึงจะใช้หนี้หมด...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “หนี้ที่กู้ชาตินี้ ใช้หนี้ชาติหน้า” และ “หนี้สามชั่วโคตร” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่สะท้อนเหตุการณ์เรื่องราวที่มาจากการเงิน เศรษฐกิจของประเทศไทย กล่าวคือ สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ที่รัฐบาลจะกู้ยืมเงินเพื่อนำมาพัฒนาประเทศ และสร้างโครงการต่างๆ มากมาย เช่น โครงการรถไฟความเร็วสูง เป็นต้น ซึ่งทั้งสองสำนวนข้างต้นนี้เป็นสำนวนที่พูดถึงหนี้สินการเงินที่ไม่สามารถชดใช้ได้ในระยะเวลาสั้นๆ โดยในบริบทนี้มีความหมายคือ หนี้สินที่มากมายชดใช้เท่าไรก็ยากที่หมดสิ้นได้ เปรียบดังกู้ยืมหนี้มา แต่ใช้หนี้สินนี้หมดในชาติหน้า หรือใช้หนี้สินหมดต่อๆ กันจากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกจนถึงรุ่นหลาน เป็นต้น

ตัวอย่าง

...ในขณะที่ จึงจะไม่น่าแปลกใจอะไร หากจะมี “เงินร้อน” หรือเงินทุนระยะสั้นไหลเวียนเป็นจำนวนมาก ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “เงินร้อน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวและเหตุการณ์ทางการเงินการคลังของประเทศ โดยแสดงให้เห็นเหตุการณ์การจัดการโครงการต่างๆ โดยใช้เงินทุนระยะสั้นหรือเงินทุนที่ให้กู้ยืมแต่ต้องชดใช้หนี้ให้ครบในระยะเวลาสั้น ทำให้ผู้กู้ต้องรีบบริหารจัดการให้รัดกุม อันแสดงให้เห็นปัญหาการเงินและเศรษฐกิจของประเทศที่ยังขาดสภาพคล่องทางการเงินเป็นอย่างมาก

ตัวอย่าง

ภาพรวมเศรษฐกิจสำหรับหลายชาติทั่วโลก รวมถึงไทย จึงไม่ค่อยสดใสนัก เพราะนอกจากต้องจับตาตุลาคระมาตรการคิวอีของสหรัฐว่าจะเริ่มต้นเมื่อใด อันจะส่งผลต่อเนื่องมาถึงหลายชาติแล้ว การเติบโตที่ชะลอลงของหลายประเทศตลาดเกิดใหม่ที่เคยได้รับการยกย่องว่าเป็นดาวรุ่งและเป็นความหวังของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ยังเป็นแนวโน้มที่ทำให้ประเทศที่อยู่ในบริบทของเศรษฐกิจ การค้า และการเงินโลก ต้องคอยประคับประคองการขยายตัวของแต่ละประเทศให้ดี ไม่สะดุดปัญหาใดเสียก่อน

(กรุงเทพธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 12 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ประเทศตลาดเกิดใหม่” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและของโลก ซึ่งสำนวนนี้ให้ความหมายแบบตรงตัวตามรูปคำที่หมายถึงกลุ่มประเทศที่เศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวรวดเร็ว มีเป้าหมายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศในกลุ่มตลาดเกิดใหม่ส่วนใหญ่มักเป็นแหล่งทรัพยากรและแรงงานที่สำคัญ โดยทั่วไปมีการแบ่งกลุ่มตลาดเกิดใหม่ออกเป็น 4 กลุ่มตามภูมิภาคคือ ตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย เช่น จีน อินเดีย เกาหลีใต้ เป็นต้น ตลาดเกิดใหม่ในละตินอเมริกา เช่น บราซิล ชิลี เป็นต้น ตลาดเกิดใหม่ในยุโรปตะวันออก เช่น ฮังการี โปแลนด์ เป็นต้น ตลาดเกิดใหม่ในตะวันออกกลางแอฟริกา เช่น แอฟริกาใต้ อียิปต์ เป็นต้น

4. สภาพสังคมไทยทั่วไป

เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นผลให้เกิดการกระทำ ความคิด หรือการใช้ภาษาของคนในสังคมตามมา กล่าวกันว่า เมื่อสภาพสังคมเป็นเช่นไร การใช้ภาษาหรือการแสดงความคิดของคนในสังคมก็มีลักษณะเช่นนั้น และการใช้ภาษาในรูปของถ้อยคำสำนวนก็เช่นกันย่อมเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์สังคม ซึ่งในปี พ.ศ.2556 สภาพสังคมไทยมีลักษณะโดยทั่วไป ไปที่น่าสนใจมากมาย ดังจะแสดงตัวอย่างถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นภาพสะท้อนสภาพสังคมไทย ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

...“การบังคับใช้กฎหมาย” ที่หย่อนยาน เลือกปฏิบัติ ไม่ตรงไปตรงมา ไม่บังคับใช้กฎหมาย โดยเสมอหน้า ทำให้ “คุกมีไว้ขังคนจน” แต่คนบางกลุ่มอยู่เหนือกฎหมาย

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556: หน้า 3)

จากตัวอย่าง “คุกมีไว้ขังคนจน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนสภาพของสังคมไทยว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อกันว่า คนรายนั้นหากทำผิดกฎหมายจะสามารถใช้เงินมาจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม การเอาผิดตามกฎหมายได้ เหมือนกับการฉ้อโกง ใช้เงินซื้อความผิดให้เป็นของตนเอง แต่หากเป็นคนยากจน เมื่อทำความผิดแม้เพียงเล็กน้อยก็จะถูกจับกุม ถูกเอาผิดอย่างไม่เป็นธรรม จึงมีการกล่าวว่า “คุกมีไว้ขังคนจน” นั่นก็คือ ความลำเอียง ไม่ซื่อตรงของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการฉ้อโกง เป็นต้น

ตัวอย่าง

เมื่อเปิดให้บริการ 3 จี แท้ๆ ก็ไม่ต้องการให้เหตุการณ์ซ้ำวนเช่นเดิม เวลายิ่งเหลือน้อย ผู้บริโภคเป็นคนตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง อำนาจทุกด้านไม่ทัดเทียมผู้ให้บริการ.....

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 25 เมษายน 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนสภาพสังคมไทยว่า ในสังคมไทยเรานั้น หากไม่ใช่ผู้มีอำนาจหรือมีเงินทองก็มักจะถูกมองข้ามอยู่เสมอ ไม่มีสิทธิมีเสียงในการเรียกร้องสิ่งใดๆ ได้เท่าที่ควร แต่หากมีอำนาจหรือมีฐานะร่ำรวย ย่อมเป็นผู้มีสิทธิในสังคมอย่างชัดเจน ดังนั้นสำนวน “ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง” จึงหมายถึง การเป็นคนธรรมดา ไม่มีอำนาจอะไร ย่อมไม่มีสิทธิมีเสียงใดๆ ในสังคมไทยนั่นเอง

ตัวอย่าง

...เหตุที่ต้องยอมจ่ายเพื่อความได้เปรียบคนอื่นนั้น เนื่องจากระบบบีบให้ต้องจ่ายได้โต๊ะ เพราะคนทำผิดไม่ถูกกฎหมายลงโทษ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 5 กรกฎาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง “จ่ายได้โต๊ะ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนภาพของสังคมไทยในเรื่องการฉ้อโกง การฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานในภาครัฐที่มักพบพฤติกรรมนี้บ่อยครั้ง สำนวน “จ่ายได้โต๊ะ” เป็นการจ่ายเงินเพื่อตอบแทนหรือจ่ายเงินเพื่อให้ตนเองได้สิ่งต่างๆ อย่างสะดวกยิ่งขึ้น โดยไม่สนใจว่าจะเป็นการทำร้ายหรือเอาเปรียบคนอื่นก็ตาม

ตัวอย่าง

สังคมไทยมีคนเป็นอันมากที่ถือคติ “เงินไม่มากาไม่เป็น” นักการเมืองส่วนใหญ่เชื่อว่านโยบายลดแลกแจกแถม จะทำให้ชนะเลือกตั้ง ถึงแม้จะหมิ่นเหม่เป็นความผิดร้ายแรง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 20 พฤศจิกายน 2556: หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “เงินไม่มากาไม่เป็น” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยในเรื่องการซื้อสิทธิขายเสียงของนักการเมือง และการเห็นแก่เงินเพียงเล็กน้อยของคนไทยนั่นเอง กล่าวคือ การเลือกตั้งในประเทศไทยนั้น นักการเมืองบางคนมักซื้อสิทธิขายเสียงด้วยการแจกเงินให้แก่ประชาชนจนกลายเป็นสิ่งที่กระทำต่อๆ กันมาในการหาเสียงเลือกตั้ง จนกระทั่งคนไทยบางคนบางกลุ่มติดนิสัยเห็นแก่เงินเพียงเล็กน้อยที่นักการเมืองนำมาแจกให้ตน จึงเกิดเป็นสำนวน “เงินไม่มากาไม่เป็น” นั่นเอง

-ตัวอย่าง

...และคนไทยก็ไม่แพ้ใครในโลก เรื่องการซื้อหาสินค้าเทคโนโลยีมาใช้ ยิ่งเมื่อเปิดบริการ 3 จี การไหลบ่าของเทคโนโลยีใหม่คงไม่ขาดสาย แม้โลกเปลี่ยนทุกวัน ไม่มีอะไรย้ายอยู่กับที่ เราต้องตั้งรับกันให้ดี...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 10 มกราคม 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “การไหลบ่าของเทคโนโลยี” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนสภาพสังคมของไทยว่า สังคมไทยเรานั้นรับเทคโนโลยีและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้กันอย่างมากมาย แสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำนำสมัย และคนไทยส่วนใหญ่ก็นิยมใช้สินค้าทันสมัยเหล่านี้กันอย่างมาก

ตัวอย่าง

...มุ่งศึกษาพฤติกรรมของคนรุ่นเจนเนอเรชั่นวายในการใช้อินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์พกพา เพื่อเชื่อมต่อโลก...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน 2556: หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “เชื่อมต่อโลก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนภาพความทันสมัยและความก้าวหน้าของคนไทยในเรื่องเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่ง “เชื่อมต่อโลก” เป็นส่วนที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วด้วยอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้ผู้คนบนโลกรู้จักกันและเข้าถึงกันได้ง่ายดังกับเชื่อมให้คนบนโลกรู้จักกันนั่นเอง

ตัวอย่าง

...กสทช. วางกฎเกณฑ์ที่สังคมส่วนรวมได้ประโยชน์ กวาดขยะหน้าจอออกไม่ดีกว่าหรือ

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “กวาดขยะหน้าจอ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนสภาพสังคมไทยที่รับเทคโนโลยีและรับข้อมูลข่าวสารผ่านระบบโซเซียลเน็ตเวิร์คหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์จนกระทั่งข้อมูลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก และกลายเป็นปัญหาสังคมที่ชัดเจนตามมา นั่นคือ การมีข้อมูลที่เป็นภัยแก่สังคม กล่าวคือ คำว่า “ขยะหน้าจอ” หมายถึง ข้อมูลหรือข่าวสารที่ปรากฏหน้าจอกอมพิวเตอร์ หรือในที่นี้หมายถึง ข้อมูลไม่ดีที่ส่งผ่านระบบโซเซียลเน็ตเวิร์คหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ส่งเสียต่อสังคม “กวาดขยะหน้าจอ” จึงหมายถึง การดูแล ควบคุมข้อมูลที่ไม่ดีในระบบโซเซียลเน็ตเวิร์ค ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่มุ่งเน้นระบบโซเซียลเน็ตเวิร์ค

ตัวอย่าง

การสำรวจความเห็นของประชาชนหรือโพลได้มีบทบาทมากขึ้น สำนักโพลต่างแข่งขันสำรวจและเผยแพร่ผลโพลอย่างถี่ถ้วน จนกลายเป็นการต่อสู้กันใน "สงครามโพล" (ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556: หน้า 3)

ตัวอย่าง

ปรากฏการณ์พลิกโพลเคยเกิดขึ้นเมื่อการเลือกตั้งใหญ่ 3 กรกฎาคม 2554 ครั้งนั้น เอ็กซีทีโพลมีผลออกมาว่า เพื่อไทยจะได้รับการเลือกตั้งในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อผลกลับกลายเป็นว่าคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์มีมากกว่า... (มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 มีนาคม 2556: หน้า 2)

จากตัวอย่าง "สงครามโพล" และ "ปรากฏการณ์พลิกโพล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นสภาพเรื่องราวทางสังคมไทยว่า การสำรวจความเห็นหรือโพลในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก คนไทยและกลุ่มองค์กรมักเชื่อผลโพล ทำให้สำนักโพลต่าง ๆ มีการแข่งขัน แข่งชิงผลกันอย่างชัดเจน ซึ่งหากสำนักโพลใดได้ผลสำรวจถูกต้องก็จะได้รับความเชื่อถือจากสังคม เป็นต้น

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ.2556 พบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนต่าง ๆ นั้นล้วนสะท้อนภาพและเรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมไทยอย่างชัดเจน โดยสรุปได้เป็น 4 ประเด็นหลักๆ คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมทั่วไป โดยภาพสะท้อนทางการเมืองนั้นพบว่า ปี พ.ศ.2556 มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ คือ เหตุการณ์การแบ่งฝ่ายของการเมืองไทย ซึ่งเหตุการณ์นี้ยืดยาวมาจากหลายปีที่ผ่านมา หากแต่ยังคงอยู่เรื่อยมาและเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ตัวอย่างสำนวนคือ แบ่งขั้ว แบ่งขั้วเลือกข้าง เสือแดง เสือเหลือง เป็นต้น เหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ตัวอย่างสำนวนคือ นิรโทษกรรมฉบับหมาขง พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย เป็นต้น เหตุการณ์การชุมนุมประท้วง ซึ่งในปี 2556 มีการชุมนุมประท้วงทางการเมืองอยู่บ่อยครั้งส่งผลเสียต่อให้ประเทศชาติเป็นอย่างมาก ตัวอย่างสำนวนคือ การเมืองข้างถนน มีอับรับจ้าง เป็นต้น เหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร โดยเหตุการณ์นี้เกิดจากกลุ่มคนในสังคมร่วมกันต่อต้านรัฐบาลและบุคคลในตระกูลชินวัตร ทำให้ปรากฏเป็นสำนวนเช่น ระบอบทักษิณ ปูกรรเชียง รัฐบาลพีคนแรก เป็นต้น และลักษณะทั่วไปของการเมืองในปี พ.ศ. 2556 ตัวอย่างสำนวนคือ การเมืองแบบเกี้ยวเข็ญะ ทุนกับการเมืองผสมพันธุ์กัน เป็นต้น

ภาพสะท้อนการศึกษาที่พบได้จากถ้อยคำสำนวน พบว่า การศึกษาไทยในปี พ.ศ. 2556 ยังคงไม่พัฒนาเพียงพอ เด็กไทยเรียนหนังสือกันอย่างหนัก แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร และสาเหตุหลายประการมาจากระบบการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่ยังบกพร่อง ตัวอย่างสำนวนคือ เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจิบ ซาลาเปา แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ในทางเศรษฐกิจของไทยก็ยังคงพบว่ามีเศรษฐกิจไทยเรายังไม่ดีนัก การเงินการคลังของประเทศขาดสภาพคล่อง ทำให้ต้องมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ มาบริหารประเทศ และคนไทยส่วนใหญ่ยังประสบกับปัญหาความยากจนกันอย่างมาก ดังสะท้อนได้จากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเช่น จอมกู่ หนี้สามชั่วโคตร เงินร้อน เป็นต้น

และประเด็นสภาพสังคมไทยทั่วไปในปี พ.ศ.2556 พบว่ามีถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวดังกล่าวอย่างชัดเจน กล่าวคือ ทำให้เห็นว่าสังคมไทยยังคงมีค่านิยมการยกย่องคนร่ำรวยหรือคนมีอำนาจ และคนยากจนยังเป็นกลุ่มคนที่ไม่มียศบาศาหรือไม่มีสิทธิมีเสียงใดๆ ในสังคม เช่นสำนวน คุณมีไว้ขังคนจน ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง เป็นต้น อีกทั้งบางสำนวนยังสะท้อนให้เห็นปัญหาการคอร์รัปชัน การโกงกิน ไม่ซื่อตรงในหน้าที่ของคนไทย และของภาครัฐ เช่นสำนวน จ่ายได้โตะ เงินไม่มากาไม่เป็น เป็นต้น นอกจากนี้สำนวนต่างๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดรับเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย เช่น การไหลบ่าของเทคโนโลยี เชื่อมต่อโลก เป็นต้น จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนนั้นเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในสังคม ซึ่งมูลเหตุที่เกิดขึ้นก็คือเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดในสังคมนั่นเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสำนวนที่เกิดขึ้นเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนว่าสังคมและผู้คนในสังคมกำลังประสบเรื่องราวใดๆ และสังคมเป็นเช่นใด ก็ย่อมปรากฏถ้อยคำสำนวนนั้นๆ ตามมา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นการศึกษาบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน
2. เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ในบทนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 พบว่ามี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลีและประเภทที่เป็นประโยค

1. ประเภทที่เป็นคำ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างประเภทที่เป็นคำพบ 327 ส่วนแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยว กับ คำประกอบ

1.1 คำเดี่ยว คือ ถ้อยคำส่วนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม พบทั้งสิ้น 83 ส่วนแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ โดยปรากฏคำเดี่ยวที่เป็นกริยามากที่สุด รองลงมา คือ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม และคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์

1.1.1 คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คือ ส่วนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำนาม ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคำนามนี้อาจทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวในประโยคก็ได้พบ 24 ส่วน เช่น เกม ขา โจร ชยะ เป็นต้น

1.1.2 คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยา คือ ส่วนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำกริยา ซึ่งแสดงอาการหรือสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบ 54 ส่วน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยากรรม เช่น ล้ม จัด เป็นต้น และคำกริยากรรม เช่น สอย เดิน เป็นต้น

1.1.3 คำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ คือ ส่วนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เป็นคำที่ใช้ขยายความคำอื่นเพื่อให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น พบ 5 ส่วน เช่น ร้อน ยักษ์ จำ เป็นต้น

1.2 คำประกอบ คือ หน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำใหม่ ที่มีความหมายใหม่ หรือคงเก่าความหมายเดิม ส่วนมากสร้างจากคำเดิมที่มีอยู่แล้ว พบทั้งสิ้น 244 ส่วนแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ โดยพบคำประกอบที่เป็นคำประสมมากที่สุด รองลงมา คือ คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ ตามลำดับ

1.2.1 คำประกอบที่เป็นคำประสมเกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง พบ 119 ส่วน มีโครงสร้าง คือ

1) นาม+นาม เช่น สภาโจ๊ก เป็นต้น

2) นาม+กริยา เช่น ลูกเล่น เป็นต้น

- 3) นาม+วิเศษณ์ เช่น นายใหญ่ เป็นต้น
- 4) นาม+บุพบท เช่น คนกลาง เป็นต้น
- 5) นาม+คำบอกลำดับ เช่น มือที่สาม เป็นต้น
- 6) กริยา+นาม เช่น ฟุ้งเป้า เป็นต้น
- 7) กริยา+กริยา เช่น เกทับ เป็นต้น
- 8) กริยา+วิเศษณ์ เช่น หักดิบ เป็นต้น
- 9) วิเศษณ์+นาม เช่น สุดชอย เป็นต้น
- 10) บุพบท + นาม เช่น ใต้ดิน เป็นต้น
- 11) วิเศษณ์+วิเศษณ์ เช่น โปร่งใส เป็นต้น
- 12) จำนวนนับ + นาม เช่น สองขั้ว เป็นต้น

1.2.2 คำประกอบที่เป็นคำซ้อนเกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก พบ 106 สำนวน มีโครงสร้าง 2 ลักษณะ คือ

- 1) คำซ้อน 2 พยางค์ เช่น ปากท้อง รั้วไหล ชักฟอก เป็นต้น
- 2) คำซ้อน 4 พยางค์ พบโครงสร้าง 2 แบบ คือ

2.1) คำซ้อนสัมผัส เช่น เล่นแร่แปรธาตุ เจ้าขุนมูลนาย เป็นต้น

2.2) คำซ้อนซ้ำ เช่น ปิดปากปิดตา ลูกผีลูกคน เป็นต้น

1.2.3 คำประกอบที่เป็นคำซ้ำเกิดจากการนำคำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดี่ยวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน และมีเครื่องหมายไม้ยมก (๑) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น พบ 19 สำนวน เช่น หลวมๆ แพนๆ หยาบๆ เป็นต้น

2. ประเภทที่เป็นวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีพบทั้งสิ้น 365 สำนวน มีโครงสร้าง 3 ประเภท คือ นามวลี กริยาวลี และ วิเศษณ์วลี โดยปรากฏโครงสร้างนามวลีมากที่สุด รองลงมา คือ กริยาวลี และวิเศษณ์วลี ตามลำดับ

2.1 นามวลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยาย พบจำนวน 195 สำนวน แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) เช่น เหยื่อความรุนแรง พื้นที่สี่เทา เป็นต้น

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) เช่น ของเล่นใหม่ โจรกระจอก เป็นต้น

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยจำนวนซึ่งเป็นส่วนขยายมี 2 แบบ คือ

1) หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม เช่น ทางสองแพร่ง เผด็จการเต็มใบ เป็นต้น

2) หน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่ เช่น น้ำผึ้งหยดเดียว ฟางเส้นสุดท้าย เป็นต้น

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุภาคย์คุณศัพท์ (ล อค) เช่น แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ บทเรียนที่อยู่นอกตำรา เป็นต้น

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) เช่น การเมืองข้างถนน เงินใต้โต๊ะ โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง เป็นต้น

2.2 กริยาวลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยายพบ 162 สำนวน แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

2.1.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) เช่น จุดไม่ติด สอบตก เป็นต้น

2.1.2 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยมีหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

- 1) หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เช่น เล่นแรง โทกสัสขาว เป็นต้น
- 2) หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีลดฐานะ เช่น ต่อสู้บนท้องถนน หลบอยู่ข้างหลัง เป็นต้น

2.1.3 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) เช่น มองเพียงด้านเดียว ดีสองหน้า เป็นต้น

2.1.4 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก ฉ) เช่น ถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวน เป็นต้น

2.3 วิเศษณ์ คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นคำนามหรือนามวลี กริยาหรือกริยาวลี พบ 8 สำนวน มีโครงสร้าง 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี เช่น เหนือเมฆ เป็นต้น

2.3.2 หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี เช่น เกินเยียวยา เป็นต้น

3. ประเภทที่เป็นประโยค

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยคพหุสัมพันธ์ 247 สำนวน มีโครงสร้าง 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรมและประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง ดังนี้

3.1 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรงจะมีลักษณะเป็นภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยากรรม 1 คำ เป็นหน่วยกรรมและคำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยคพหุสัมพันธ์ 181 สำนวน เช่น เหวี่ยงแห ล้างไฟ ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า เป็นต้น

3.2 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธานและหน่วยกรรมจะมีหน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลี และหน่วยกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี พบ 28 สำนวน เช่น เสือนอนกิน ฟ้าผ่า เป็นต้น

3.3 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรงซึ่งจะมีหน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลี หน่วยกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และหน่วยกรรมตรงเป็นคำนามหรือนามวลี พบ 38 สำนวน เช่น น้ำล้นแก้ว หนูทดลองยา ผุ่งแรงสมจรผุ่งแรงด้วยกัน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 มีทั้งสิ้น 12 ประการ ดังนี้

1. สำนวนมีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ถ้อยคำที่เป็นสำนวนมีที่มาจากธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งได้แก่ พืช สัตว์ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอื่น ๆ พบ 120 สำนวน ซึ่งแยกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1.1 ที่มาจากสภาพภูมิประเทศ สภาพดินฟ้าอากาศ เช่น ลมๆแล้งๆ ฟ้าผ่า เป็นต้น

1.2 ที่มาจากพืช เช่น เปลือก เป็นต้น

- 1.3 ที่มาจากสัตว์ เช่น เสือนอนกิน เป็นต้น
2. สำนวนมีที่มาจากมนุษย์ พบ 118 สำนวน และมีทั้งสิ้น 3 ลักษณะดังนี้
  - 2.1 ที่มาจากร่างกายมนุษย์ เช่น ลูบหน้าปะจมูก ขา เป็นต้น
  - 2.2 ที่มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤติของมนุษย์ เช่น อม เป็นต้น
  - 2.3 ที่มาจากลักษณะทั่วไปหรือสิ่งที่เกิดเฉพาะมนุษย์ เช่น ลูกพี่ เด็กแบเบาะ เป็นต้น
3. สำนวนมีที่มาจากการเมือง คือ มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมืองหรือใช้เรียกเฉพาะทางการเมืองเท่านั้น พบว่ามี 71 สำนวน ซึ่งเป็นสำนวนที่เกิดจากเหตุการณ์และเรื่องราวทางการเมืองไทย เช่น นายกข หุ่น การเมืองข้างถนน รัฐบาลเต็มใบ เป็นต้น
4. สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้ เป็นสำนวนที่มาจากถ้อยคำหรือคำเรียกที่ใช้ในการสงคราม การต่อสู้กัน อาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์สงคราม หรือคำเรียกอาวุธและเครื่องมือในการต่อสู้ พบ 45 สำนวน เช่น เก็บกระสุนไว้เพื่อสงครามใหญ่ ลั่นกลองรบ ขุนพล เป็นต้น
5. สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน พบ 36 สำนวน เช่น เจาะตัวเลขใส่ใน จอมกู่ อัดเม็ดเงิน เป็นต้น
6. สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ เป็นสำนวนที่เกิดจากการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ พบ 35 สำนวน เช่น โดมิโน ฮีโร่ ฝ่ายบุน เป็นต้น
7. สำนวนมีที่มาจากกีฬา เป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากคำต่างๆ ในการกีฬาและนำมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสังคม พบ 31 สำนวน เช่น มวยหลัก อย่างสามขุม โยนลูก เป็นต้น
8. สำนวนมีที่มาจากการบันเทิง พบ 27 สำนวน ซึ่งมี 2 ลักษณะดังนี้
  - 8.1 ที่มาจากการแสดงภาพยนตร์หรือการละคร เช่น พระเอก นางคนละม้วน เล่นบทบู๊ล้างผลาญ เป็นต้น

8.2 ที่มาจากการเล่นหมากรุกและการเล่นพนัน เช่น ถึงตาจน ล้างไพ่ เป็นต้น

9. สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เป็นคำที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบโซเซียลเน็ตเวิร์คในสังคมไทย สำนวนกลุ่มนี้มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องคอมพิวเตอร์ และวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ด้วย พบ 26 สำนวน เช่น เชื่อมต่อโลก ตกผลึกเป็นเนื้อเดียวกัน นวัตกรรมแห่งความเลวร้าย เป็นต้น

10. สำนวนมีที่มาจากความเชื่อพบ 18 สำนวน และเกิดใน 2 ลักษณะ

10.1 ที่มาจากความเชื่อทางศาสนา เช่น คำว่าบาตร ร่วมสังฆกรรม เป็นต้น

10.2 ที่มาจากความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ เช่น ลูกผีลูกคน จ้างผีไม่แบ่ง เป็นต้น

11. สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ เป็นสำนวนที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์หรือตัวละคร ตัวเอกในวรรณกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ทาน บทละคร วรรณคดี พบ 12 สำนวน เช่น เด็กเลี้ยงแกะ ดีความแบบศรีธนญชัย เป็นต้น

12. สำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ด พบ 400 สำนวน เช่น พื้นที่สีเทา แผลในสังคม เป็นต้น

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวันมีที่มาจากสิ่งต่าง ๆ มากมาย ทำให้เห็นได้ว่าเรื่องราว เหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์นั้นล้วนมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาและการใช้ถ้อยคำสำนวนของคนในสังคมเป็นอย่างยิ่ง และถ้อยคำสำนวนเหล่านี้ส่วนใหญ่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ สื่อความที่ลึกซึ้งแยบคาย เสริมอารมณ์ความรู้สึกและทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาการหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 สะท้อนภาพของสังคมในประเด็นหลักๆ 4 ประเด็น คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมไทยทั่วไป ดังนี้

1. การเมือง

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนสะท้อนให้เห็นเรื่องราวและเหตุการณ์ทางการเมืองปี พ.ศ. 2556 ดังนี้

1.1 เหตุการณ์การแบ่งฝ่ายของการเมืองไทย ซึ่งเหตุการณ์นี้ยืดยาวมาจากหลายปีที่ผ่านมา หากแต่ยังคงอยู่เรื่อยมาและเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ตัวอย่างสำนวนคือ แบ่งขั้ว แบ่งขั้วเลือกข้าง เลื้อยแดง เลื้อยเหลือง เป็นต้น

1.2 เหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ตัวอย่างสำนวนคือ นิรโทษกรรมฉบับเหมาเข่ง พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย เป็นต้น

1.3 เหตุการณ์การชุมนุมประท้วง ซึ่งในปี 2556 มีการชุมนุมประท้วงทางการเมืองอยู่บ่อยครั้งส่งผลเสียต่อให้ประเทศชาติเป็นอย่างมาก ตัวอย่างสำนวนคือ การเมืองข้างถนน มีอบรับจ้าง เป็นต้น

1.4 เหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร โดยเหตุการณ์นี้เกิดจากกลุ่มคนในสังคมร่วมกันต่อต้านรัฐบาลและบุคคลในตระกูลชินวัตร ทำให้ปรากฏเป็นสำนวนเช่น ระบอบทักษิณ ปูกรรเชียง รัฐบาลพีคนแรก เป็นต้น

1.5 ลักษณะทั่วไปของการเมืองในปี พ.ศ. 2556 ตัวอย่างสำนวนคือ การเมืองแบบเกี้ยเซี้ยะ ทุนกับการเมืองผสมพันธุ์กัน เป็นต้น

2. การศึกษา

ภาพสะท้อนการศึกษาที่พบได้จากถ้อยคำสำนวน พบว่า การศึกษาไทยในปี พ.ศ. 2556 ยังคงไม่พัฒนาเพียงพอ เด็กไทยเรียนหนังสือกันอย่างหนัก แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร และสาเหตุหลายประการมาจากระบบการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่ยังบกพร่อง ตัวอย่างสำนวนคือ เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจีบ ซาลาเปา แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง เป็นต้น

3. เศรษฐกิจ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 สะท้อนให้เห็นภาพเศรษฐกิจของไทยว่า เศรษฐกิจไทยเรายังไม่ดีขึ้น การเงินการคลังของประเทศขาดสภาพคล่อง ทำให้ต้องมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ มาบริหารประเทศ และคนไทยส่วนใหญ่ยังประสบกับปัญหาความยากจนกันอย่างหนัก ดังสะท้อนได้จากถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนเช่น จอมกู่ หนี้สามชั่วโคตร เงินร้อน เป็นต้น

4. สภาพสังคมไทยทั่วไป

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมไทยทั่วไปในปี พ.ศ.2556 ว่าสังคมไทยยังคงมีค่านิยมการยกย่องคนร่ำรวยหรือคนมีอำนาจ และคนยากจนยังเป็นกลุ่มคนที่ไม่มียศบพาทหรือไม่มีสิทธิมีเสียงใดๆ ในสังคม เช่น ส่วนนาคูกมีไว้ขังคนจน ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง เป็นต้น อีกทั้งบางส่วนนวนยังสะท้อนให้เห็นปัญหาการคอร์รัปชัน การโกงกิน ไม่ซื่อตรงในหน้าที่ของคนไทย และของภาครัฐ เช่น ส่วนนวน จ่ายได้โต๊ะ เงินไม่มากาไม่เป็น เป็นต้น นอกจากนี้ส่วนนวนต่างๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดรับเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย เช่น การไหลบ่าของเทคโนโลยี เชื่อมต่อโลก เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

จากการศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 ให้เห็นเห็นว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนมีทั้งในรูปแบบโครงสร้างที่เป็นคำ วลี และประโยค และพบว่าโครงสร้างที่ค่อนข้างเด่นชัดและสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งกินใจก็คือ โครงสร้างประเภทวลี กับโครงสร้างประเภทประโยค ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงสร้างในลักษณะเหล่านี้จะมีรูปภาษาที่เป็นข้อความยาว จึงทำให้สื่อใจความมาสู่ผู้อ่านได้อย่างละเอียดชัดเจน ดังนั้นจึงทำให้ปรากฏเป็นจำนวนมากในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน แต่จะเห็นได้ว่าถ้อยคำส่วนนวนทั้งหมดที่ปรากฏแม้จะมีโครงสร้างภาษารูปลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ทุกส่วนนวนจะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำส่วนนวนเดิม ถ้อยคำส่วนนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำส่วนนวนเดิม ถ้อยคำส่วนนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำ

สำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นี้เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องตามที่ อัญชลี สิงห์น้อย (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สำนวนเป็นวัฒนธรรมทางภาษาและเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทย สำนวนไทยเป็นถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการพูดหรือการเขียนซึ่งมักปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ การใช้สำนวนถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความกระชับ เพื่อเปรียบเทียบและแสดงให้เห็นภาพโดยนัย เพื่อเป็นการเล่นคำให้ไพเราะ รื่นหู และคมคาย และมักเป็นข้อความที่เป็นคติสอนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

จากการศึกษาที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันพบว่าถ้อยคำสำนวนที่ปรากฏมีที่มาจากเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ และสิ่งที่สามารถกล่าวได้อย่างชัดเจนก็คือ ถ้อยคำสำนวนต่างๆ มักมาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือแม้พฤติกรรม กิริยาอาการต่างๆ ของมนุษย์นั่นเอง แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาของมนุษย์นั้น เกิดจากการทำเรื่องราวความเป็นไปรอบตัวมาสื่อสารกัน เพราะมนุษย์จะเข้าใจร่วมกันได้ หากได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกัน และจะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปีพ.ศ. 2556 ยังมีที่มาจากเรื่องราวทางสังคมในประเด็น การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ ร่วมด้วย อันแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวทางสังคมต่างๆ มีผลอย่างยิ่งต่อการเกิดรูปภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสาร และหากเหตุการณ์สังคมเปลี่ยนแปลงไป คาดได้ว่าถ้อยคำสำนวนก็ย่อมเปลี่ยนแปลงในเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องที่มาของสำนวนของ เจือ สตะเวทิน (2515) ที่กล่าวว่า สำนวนต่างๆ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้คนได้คิดขึ้นมา จึงสร้างเป็นสำนวนขึ้น เช่น ชาวนาอยู่ใกล้วัวก็ได้ขคิดจากวัว ชาวบ้านอยู่ใกล้สัตว์เลี้ยงก็ได้ขคิดจากสัตว์เลี้ยงเหล่านั้น เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนนั้นเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในสังคมซึ่งมูลเหตุที่เกิดขึ้นก็คือเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดในสังคมนั้นเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสำนวนที่เกิดขึ้นเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนว่าสังคมและผู้คนในสังคมกำลังประสบเรื่องราวใดๆ และสังคมเป็นเช่นใด ก็ย่อมปรากฏถ้อยคำสำนวนนั้นๆ ตามมา สำนวนสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมขณะนั้นอย่างชัดเจนสอดคล้องกับคำกล่าวของสุริยา รัตนกุล (2540: 53) ที่กล่าวว่า สำนวน

เป็นการใช้ภาษาที่ผู้พูดภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันยอมรับและนิยมใช้สืบทอดต่อๆ กันมา โดยบางสำนวนก็สืบสาวหาผู้แต่งไม่ได้และไม่จำเป็นต้องมาจากวรรณคดีหรือผลงานของกวี อาจมีใครผู้ใดก็ได้แต่งในขณะที่เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์หรือมีข้อสังเกตเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ออกมาและคำพูดของเขานั้นคมคายเป็นที่ติดใจของคนอื่นๆ จนเป็นที่นิยมมากขึ้นและใช้กันทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ยังมีสิ่งที่น่าสนใจและควรศึกษาค้นคว้าต่อไปนี้ ดังนี้

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ควรมีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่น หรือสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ เช่น นิตยสาร วารสาร เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนหรือแตกต่างกันว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง
2. การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของคำศัพท์หรือสำนวนเฉพาะวงการ เช่น วงการแพทย์ วงการกีฬา วงการบันเทิง วงการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้เห็นว่า มีลักษณะอย่างไรบ้าง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุลและคณะ. (2540). การใช้ภาษา. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- กาญจนาคพันธ์ (สง่า กาญจนาคพันธ์). (2522). สำนวนไทย. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- กิ่งแก้ว อัดถาวร. (2519). คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหสยามพัฒนา.
- กุสุมา รัชชมณี และคณะ. (2533). ทักษะสื่อสาร 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2539). การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์. (2540). ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์ รายวันพ.ศ. 2535-2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา เอี่ยมานนท์. (2538). การใช้ภาษาในคำปราศรัยหาเสียง. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ ภัทรภานุกัทร. (2521). ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรลดา สุวัตติกุล. (2526). สำนวนไทย. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2540). ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจือ สตะเวทิน. (2515). สุภาษิตไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. (2529). การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2543). ทักษะการเขียนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญญา วิเศษแพทยา. (2541). **เสน่ห์สำนวนไทย**. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณุสสภา.

นภาลย์ สุวรรณธาดา. (2528). “ภาษิตและสำนวน”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 (คติชนวิทยาสำหรับครู) หน่วยที่ 11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

น้ำเพชร สายบุญเรือน. (2543). **ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรจบ พันธุเมธา. (2549). **ลักษณะภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญสิริ สุวรรณเพ็ชร. (2538). **ปทานุกรม ว่าด้วยการใช้สำนวนไทยเรียงลำดับอักษรจาก ก ถึง ฮ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2517). **วิเคราะห์สวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2539). **แฉนวนวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.

ประดิษฐา นาครักษา. (2534). **การศึกษารูปแบบ และสำนวนภาษาที่ใช้ในหนังสือราชการไทยระหว่างปี พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2534**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกาศรี สีหอำไพ. (2538). **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2529). **สำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.

_____. (2534). **สำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.

ปจรรย์ ฐนะสมบุรณ์กิจ. (2537). หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้ง
ทางการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผะอบ ไปษะกฤษณะ. (2521). วรรณคดีกับสังคมไทย สรุปผลการสัมมนาวรรณคดีไทย.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.

_____. (2541). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.

พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์. (2535). การวิเคราะห์ความหมายของคำ. เชียงใหม่: ภาควิชา
ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พ. นววรรณ. (2520). การใช้ภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สตรีสาร.

_____. (2527). การใช้ภาษา ๒. กรุงเทพมหานคร: อา-หลาน

เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2523). คำนิยมในสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เพียงเพ็ญ ทুমมานนท์. (2536). บทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : เนื้อหา
และกระบวนการเขียน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
หนังสือพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. (2531). คำช้อนในภาษาไทย ตอนที่ 1: ลักษณะพิเศษของคำช้อน.
วารสารภาษาและวรรณคดีไทย 5: 15-28

มรรยาท กิจสุวรรณ. (2523). วิวัฒนาการอารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

มาลี บุญศิริพันธ์. (2525). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ: เจริญผล.

_____. (2527). การเขียนบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- รัชนี้ วงศ์ปิยนันทกุล. (2541). **เนื้อหา โครงสร้างรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราตรี ถันวารชร. (2534). **การศึกษาการช้อนคำในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด.
- วันเนาวิ ยูเต็น. (2521). **สนุกกับภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: กรมฝึกหัดครู.
- _____. (2534). **วลีอักษร.** กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- _____. (2540). **สำนวนในภาษาไทย.** บัณฑิตานี้: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วาสนา เกตุภาค. (2521). **คติชนชาวบ้าน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหสยามพัฒนา.
- วิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), ขุน. (2541). **สำนวนไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- วิจินตน์ ภาณุพงศ์. (2536). **โครงสร้างภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิธร ทศนัยนา. (2534). **การศึกษาลักษณะภาษาของข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี แยมันดดา. (2542). **สำนวนไทยที่มาจากวรรณคดี.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายสมร ยูวณิณี. (2537). เอกสารประกอบการนิเทศวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรายวิชา ท 501 ภาษากับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. (2539). การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ประกายพริก.

สุรียา รัตน์กุล. (2540). คำเชิงอ้างอิง: สุภาชิต คำพึงเพย คำคมและวลีสำเร็จรูป. รวมบทความเกี่ยวกับภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

หนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, สมาคม. (2543). ครอบรอบ 49 ปี สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : พลชัย

อุปกิตติศิลป์สาร,พระยา. (2539). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ภาคผนวก

รายนามสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ก

กฎเหล็ก	การกลายพันธุ์
กรอบแคบๆ	การแข่งขัน
กระจกบานใหญ่	การเดินเกมผิด
กระจกสะท้อนความเป็นจริง	การต่อสู้
กระจกหลายบาน	การเติบโตของประชาธิปไตยสะดุดเป็นช่วงๆ
กระจุก	การนองเลือดกลางกรุง
กระชับพื้นที่	การบ้าน
กระซอกหน้ากาก	การปิดลับ
กระดุกขึ้นที่ 207	การผ่อนคลายของการเมือง
กระทบเป็นลูกโซ่	การพายเรือในอ่าง
กระทบเป็นลูกโซ่	การเพาะเชื้อหลักการที่บิดเบี้ยว
กระบอกเสียง	การแพร่ระบาดของวาทกรรม
กระเป่า -	การเมืองข้างถนน
กระพี	การเมืองท้องถนน
กลจักรขับเคลื่อน	การเมืองไทยมีอัตลักษณ์แบบไทยๆ
กลบรัศมี	การเมืองน้ำดี
กลับเข้าสู่แผนที่โลก	การเมืองน้ำเน่า
กลางน้ำ	การเมืองเรื่องสองขั้ว
กลางๆ	การไหลบ่าของเทคโนโลยี
กวาดขยะหน้าจอ	การอ่านเป็นกุญแจไขโลกกว้าง
กอดคอ	ก้าวกระโดด
กอบกู้ภาพลักษณ์	ก้าวข้ามอุปสรรค
กัดลิ้นกัดปากแข็งใจพูด	ก้าวไปข้างหน้าไม่ออก ขยับถอยไปข้างหลังก็ไม่ได้
กาง	กำปั้นเหล็ก
กางขวางคอ	กำแพงขวางกั้น

กิจกรรมที่ตระวันใกล้ตกดิน	เกม
กินแบ่งอย่ากินรวบ	เกมการเมือง
กินรวบ	เกมเศรษฐี
กัญแจดอกแรก	เกาฏุกที่คั่น
กัญแจสำคัญ	เกาะติด
กุม	เกินเหยียวยยา
แก่งในบ้าน	แก๊งมาเฟีย
เกทับ	แก่นแท้
เก็บกระสุนไว้ใช้ยามจำเป็น	แกนนำ
เก็บกระสุนไว้เพื่อสงครามใหญ่	แก้ปัญหาที่ปลายเหตุ
เก็บเข้าลินชักตามประเพณี	

ข

ขงเบ้งกองทัพบก	ขาใหญ่
ขยะ	ขี่โกงตัวพ่อ
ขยะอิเล็กทรอนิกส์	ขี่ขำ
ขว่างงูไม่พันคอ	ขึ้นตันเป็นลำไม้ไผ่ แต่พอหลายๆ ไปกลายเป็นบ้องกัญช
ขอคืนพื้นที่	ขุนพล
ของเล่นใหม่	ขู่
ข้อมูลทุกตัวอยู่ในมือ	เช่นฆ่าทำลายกัน
ขัดแข้งขัดขา	เขย่าเสถียรภาพ
ขา	เข้ากระเป๋าดัวเอง
ข่าวปล่อย	เข้าเกียร์ว่าง
ข่าวปล่อยข่าวลือ	เข้าด้ายเข้าเข็ม
ข่าวยากหมากแพง	เข้าที่เข้าทาง
ข่าวเลอะเทอะ	เขี้ยวเล็บ

ค

คนกลาง
 คนไกล
 คนเดือนตุลา
 ครอบจักรวาล
 ครั้งแล้วครั้งเล่า
 ครึ่งๆ กลางๆ
 ครู
 คลอด
 คลิปลับถึงเช้า
 คลุกคลีลงใน
 คลุมถุงชน
 ควักกระเป่า
 ควันหลง
 คว่าชัย
 คว่าน้ำเหลว
 ความเปราะบาง
 ความร้อนแรง
 ความหวังลมๆแล้งๆ
 คว่า
 คว่าบาตร
 คอขาดบาดตาย

คนใหญ่คนโต
 คบค้าสมาคม
 ครบวงจร
 คาบลูกคาบดอก
 ค่าเหยียบแผ่นดิน
 คำสรรเสริญ
 คิกออฟ
 คิดนอกกรอบ
 คิดน้อย
 คุณมีไว้ซึ่งคนจน
 คู่กรรม
 คู่แข่ง
 เครื่องการันตี
 เครื่องประจานปัญหา
 เครื่องมือ
 เครื่องมือตมต้น
 เครื่องมือทางการเมือง
 แค่อ้อมมือคว้า
 โคน
 โคนล้ม
 โครงการฝึกชีสหายหู

ง

งบล้างท่อ
 งอมพระราม
 งอมมืองอเท้า
 งด
 งดข้อ
 งาม
 ง่ายๆ

งูเห่า
 เงินค่าหัวคิว
 เงินใต้โต๊ะ
 เงินไม่มากาไม่เป็น
 เงินร้อน
 เงื่องงาราคาแพง

จ

จ้องเสียบ	จุดบอด
จอมกู่	จุดประกายความหวัง
จะจะ	จุดพลุดอกไม้ไฟฉลอง
จะเลวจะชั่ว	จุดไม้ติด
จัดฉาก	จุดยืน
จับเข้าคุกกัน	จุดโหว่
จับได้ไล่ทัน	จุดอ่อน
จับตา	จูงจุมูก
จับตาดู	เจ็บกับเจ็บ
จับตามอง	เจ็บตัว
จับปลาตัวใหญ่	เจ้าขุนมูลนาย
จับมือ	เจ้าภาพ
จับมือใครดม	เจ้าภาพ
จำ	เจ้าภาพใหญ่
จ้างผีไม่แบ่ง	เจาะตัวเลขใส่ใน
จ่ายเช็คเปล่า	โจ๊ก
จ่ายใต้โต๊ะ	โจททย์ใหม่
จิวแต่แจ้ว	โจร
จู้	โจรกระจอก
จุดติด	ใจจดใจจ่อ
จุดแตกหัก	ใจจิตใจดำ

ฉ

ฉับประชาชน	ฉีก
ฉากความรุนแรง	ฉีกรัฐธรรมนูญ
ฉากบังหน้า	ฉีกหน้ารัฐบาล
ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า	โฉมหน้า
ฉีก	

ช

ชนะตั้งแต่ในมุ้ง	ชุดๆ
ช่องว่าง	ชู
ช่องว่างของความคิด	ชูธงประชาธิปไตยบังหน้า
ช่องโหว่	ชูประเด็น
ชะงักกลางทาง	เชิงรุก
ชักใย	เชียร์สุดลิ่มทิ่มประตู
ชัวข้ามคืน	เชื่อมต่อโลก
ชิงดีชิงเด่น	แชมป์
ชิงไหวชิงพริบ	ใช้กติกาเป็นโล่ป้องกัน
ชี้	ใช้ตำราเล่มเดียวกัน
ชี้ถูกชี้ผิด	ใช้น้ำเย็นดับไฟ

ช

ชบ	ชื่อเวลา
ช้อนรูป	ชื่อสิทธิ์ขายเสียง
ช้อมมือ	ชื่อเสียง
ชอยทักษิณ	ชื่อเสียง
ชอยยิ่งลักษณ์	ชุกปัญหาอยู่ได้พรม
ชักฟอก	ชูปเปอร์บอร์ด
ชั้ดทอด	เซ็นเซอร์ตนเอง
ชำระรอย	เซ็นเซอร์ตนเอง
ชิกแซ็ก	แข่งหน้า
ชื่อความได้เปรียบ	

ต

เต่าทากรก

ด

ดอกผลของการพัฒนา	เด็กแบเบาะ
ดักคอ	เด็กเลี้ยงแกะ
ดับความร้อนทางการเมือง	เดินเกม
ดับไฟใต้	เดินเกมเร็ว
ด่านทดสอบ	เดินเข้าหาเราถึงบ้าน
ด่านเหล็ก	เดินเครื่อง
ดาวเด่น	เดินทางมาไกล
ดาวรุ่ง	เดินสาย
ตั้งลึก	เดินหน้า
ตั้งสู่น้ำผา	ตั้ง
ตั้งรัง	แดนอาทิตย์อุทัย
ดูเด็ด	โดน
ดูตบัสภาพคล่อง	โดนไล่ออกจากบ้าน
ดูต้นดูปลาย	โดมิโน
เด็ก	ได้รับอันสงส์

ด

ดกปากรับคำ	ดกล้มความแตกแยก
ดกเป็นเบี้ยล่าง	ตอบคำถามได้ไม่สะเด็ดน้ำ
ดกเป็นเหยื่อ	ต่อสู้ชนิดเอาชีวิตเข้าแลก
ดกผลึกเป็นเนื้อเดียวกัน	ต่อสู้ด้วยมือเปล่าๆ
ดกอยู่ในวังวน	ต่อสู้บนท้องถนน
ดันคอ	ต่อสู้แบบซังกะตาย
ดันน้ำ	ตั้งใจยกกันผิด
ดันๆ	ตั้งโต๊ะพูดคุย
ตรงไปตรงมา	ตั้งรับ
ดลกร้าย	ตัดญาติ
ตลาดเกิดใหม่	ตัดไฟเสียแต่ต้นลม
ต่อกร	ตัวกลาง

ตัวจริงเสียงจริง
 ตัวดับฝัน
 ตัวเล็กตัวน้อย
 ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง
 ตัวเลขเศรษฐกิจ
 ตาดีได้ตาร้ายเสีย
 ตาบอดคลำช้าง
 ตามมีตามเกิด
 ตายกับตาย
 ตายเอาดาบหน้า
 ติดกับดักประชานิยม
 ติดลบ
 ติดๆ ดับๆ

ถ

ถดถอยดิ่งลึก
 ถนนทุกสายมุ่งฟุ้งองค์กรอิสระ
 ถมเงิน
 ถอดสลักระเบิด
 ถอดสูทปิดแอร์
 ถอนพื่นออกจากกองไฟ
 ถอนรากถอนโคน
 ถอย

ท

ทวงคืนที่ยืน
 ทวงแชมป์
 ท่วม

ตีกรรเชียงลอยตัวหนีปัญหา
 ดีความแบบศรีธนญชัย
 ดีฮ่องร้องป่าว
 ดีผีปากโตกัน
 ดีรวน
 ดีสองหน้า
 เต็มบ้านเต็มเมือง
 เต็มปากเต็มคำ
 แตะ
 โต
 โตไปไม่โกง
 ใต้ดิน
 ใต้โต๊ะ

ถอยกันคนละก้าว
 ถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวน
 ถอยหลังลงคลอง
 ถึงตาจน
 ถือธงนำหน้า
 ถู่มือกำมะหยี่
 ถูกอำนาจลึกลับ

ทอประกาย
 ทะลัก
 ทะลุซอย

ท่วมโลก	ท้าวสุคนธ์เหรีญ
ท้องหลักคุณธรรมที่ว่างเปล่า	ทางตัน
ทอดเวลา	ทางสองแพร่ง
ทางหนีทีไล่	ทุกสีทุกอุดมการณ์
ทำดวลไม้คี่	ทุนเดิม
ทำนายนหลังคน	ทูป
ทำบุญ	แท็กซีแกะดำ
ทิศทางอันสว่างด้วยสติและปัญญา	แทงกั๊ก ซ้ายขวาหน้าหลัง

ธ

ธาตุแท้

น

นกแก้วนกขุนทอง	นับถอยหลัง
นวัตกรรมการแห่งความเลวร้าย	นับถอยหลังเข้าสู่วันรุ่งโรย
น็อก	นับสิบนับร้อย
นอกกรอบ	นาที่สุดท้าย
นอกเรียด	นายกษายเหยี่ยว
นองเลือด	นายกษหุ่่น
นอนนิ่ง	นายใหญ่
นอนรอ	น้ำเน่า
นอมินี	น้ำแบบม้วนเดียวจบ
นักการเมืองไทยดีอียา	น้ำผึ้งหยดเดียว
นักข่าวสายทำเนียบรัฐบาล	น้ำล้นแก้ว
นักมวยไล่ต่อกรรมการ	นำเอาปัญหาามวางบนโต๊ะ
นั่งเก้าอี้ร้อน	นิรโทษกรรมฉบับเหมาแข่ง
นั่งเจรจา	แนวคิดกลุ่มที่สาม
นั่งตำแหน่ง	ในกรอบ
นั่งแถลง	ในที่ลับ
นั่งหายใจทิ้งไปวันๆ	ในมือ
นับจำนวนหัว	

บ

บทเรียน	บทเรียนราคาแพง
บทเรียนที่อยู่นอกตำรา	บนดิน
บอกใบ้	เบาหลอม
บอกปิด	เบียดขับ
บาดแผล	เบื้องหน้าเบื้องหลัง
บ้านเกิดเมืองนอน	แบกรับ
บานปลาย	แบ่งขั้ว
บ้านเมืองจะลุกเป็นไฟ	แบ่งขั้วเลือกข้าง
บ้านเล็กบ้านน้อย	แบ่งพื้นที่ทางการเมือง
บึกๆ	แบมือ
บีบ	แบมือขอ
บุก	

ป

ปฏิรูปตัวหนังสือบนแผ่นกระดาษ	ปล่อยนโยบาย
ปฏิรูปบนแผ่นกระดาษ	ปลาชิวปลาสร้อย
ปม	ปลาตัวใหญ่ๆมักจะลอยนวล
ปมเงื่อน	ปลาตายไม่กั๊ตัว แต่เหม็นทั้งข้อง
ประกาศศักดิ์ดา	ปลายน้
ประชาชนตาดำๆ	ปลุกให้เกิดความหวาดกลัว
ประตูปฏิวัติ ไม่มีปิดไม่มีเปิด	ปัญหาที่แก้ไม่ตก
ประเทศต้นทาง	ปัญหาอมตะ
ประเทศตลาดเกิดใหม่	ปิดฝุ่น
ประเทศที่สาม	ปากท้อง
ประเทศเพื่อนบ้าน	ปากเสียง
ประเทศเพื่อนบ้านรื้อติดกัน	ปากคอนกรีต
ประเทศยักษ์ใหญ่	ปิดฉาก
ประแบ่งแต่งตัว	ปิดเทอม
ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย	ปิดประเทศ
ปรากฏการณ์พลิกโพล	ปิดปาก

ปลดลือก	ปิดปาก
ปลดลือกกฎไดโนเสาร์	ปิดปากปิดตา
ปลดลือกทรงผม	ปิดหูปิดตา
ปลันอำนาจ	ปีทอง
ปีทอง	เปล่งประกาย
ปุกรรเชียง	เปลี่ยนโฉมหน้าประเทศ
เป็นกลาง	เปลี่ยนสภาพไปเป็นสนามรบ
เป็นกอบเป็นกำ	เปลือก
เป็นชั้นเป็นอัน	เปิด
เป็นเดือดเป็นร้อน	เปิดช่อง
เป็นตัวจุดกระซาง	เปิดทาง
เป็นเนื้อเดียวกัน	เปิดประตูรับโจรเข้าบ้าน
เป็นบันไดให้นักการเมือง	เปิดประเทศ
เป็นฝักเป็นฝ่าย	เปิดศึกชั้นแตกหัก
เป็นระลอก	โปร่งใส
เป็นรูปเป็นร่าง	ไปไม่เป็น
เป็นล่ำเป็นสัน	

ผ

ผลัดกันเกาหลี	ผู้เป็นใหญ่
ผสมพันธุ์	ผู้แพ้อยู่แถวหลัง
ผ่าทางตัน	ผู้ใหญ่
ผ่านร้อนหนาว	เผชิญชะตากรรม
ผูกขาด	เผด็จการเต็มใบ
ผูกขาดอำนาจไว้ในมือเสียงข้างมาก	แผลในสังคม

ฝ

ฝักฝ่าย	ฝ่ายเผด็จการ
ฝั้นลมๆ แล้งๆ	ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด
ฝักฝั้	ฝ่ายอำมาตย์
ฝายบุน	ฝูงแร้งสมจรฝูงแร้ง

พ

พ.ร.บ. นิรโทษกรรมฉบับสุดซอย เหมมาแข่ง	พรรคทักษิณ
พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย	พระเอก
พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ	พลิกวิกฤติเป็นโอกาส
พวกมากลากไป	พุง
พัง	พุงเป่า
พายุการเมือง	พูดกันคนละทีสองที
พิธีกรรมตามกฎหมาย	พูดกันได้ทุกวัน
พิมพ์เขียวการปรองดอง	พูดเฉพาะชาเดียว
พิษ	พูดเสียงดัง
พื้นที่สี่เทา	

ฟ

ฟอก	ฟันตัว
ฟองสบู่	แฟนประจำ
ฟังกูไว้หู	แฟนพันธุ์แท้
ฟัน	แฟนจ
ฟันธง	ไฟเขียว
ฟางเส้นสุดท้าย	ไฟลามทุ่งลามป่า
ฟาดฟัน	ไฟไหม้ฟาง
ฟ้าผ่า	

ภ

ภ้ยมีด	ภาวะอัมครีม
ภาพ	ภาษาอังกฤษแข็งแรง
ภาพเดิม	ภูมิคุ้มกันการบั่นเซาะทำลาย
ภาพใหม่	

ม

มรดกตกทอดของนักการเมืองไทย

มวยหลัก

มหากาพย์

มองเพียงด้านเดียว

มือบรับจ้าง

มะเร็งร้าย

มัดมือชก

มือที่ดีที่สุด

มือที่มองไม่เห็น

มือที่สองมือที่สาม

มือที่สาม

มือมีด

มุขมีด

มุขอับ

เม็ดเงิน

แม่พิมพ์ของชาติ

แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว

ไม้แข็ง

ย

ยก

ยกขบวน

ยกเครื่อง

ยกเครื่องครั้งใหญ่

ยกระดับคุณภาพชีวิต

ยอดภูเขาน้ำแข็ง

ยักษ์

ยักษ์แดนมังกร

ยัดไส้

ย่างสามขุม

ย้ายฟาก

มันสมอง

มัวแต่นั่งเฝ้า

มิติใหม่

มีรอยยิ้มให้แก่กัน

มีดบอด

มือ

มือถึง

ไม่คงเส้นคงวา

ไม่ตอบโจทย์

ไม่นวม

ไม่ประดับ

ไม่พันพวงนาม

ไม่มีวันพรุ่งนี้

ไม่มีอะไรในกอไผ่

ไม่ลงรอย

ไม่เล่นด้วย

ไม่เหลือปากว่าแรง

ยื่นแถวหน้า

ยื่นมือ

ยื่นยันกระต่ายขาเดียว

ยื่นแห่งตาย

ยื่นอยู่ชั่วคราวกันข้าม

ยุบ

แยกกันดี

แย่งทั้ง

โยก

โยนกลอง

โยนกันไปโยนกันมา

ยวพิเศษ
ยวพิเศษ
ย่ำอยู่กับที่
ยึดคัมภีร์
ยึดตามตำรา

โยนผ้ายอมแพ้
โยนเผือกร้อน
โยนลูก
โยนหินก้อนใหญ่

ร

รถไฟดกวาง
รถไฟสายใต้เป็นอัมพาต
รวยทางลัด
ร้องให้วันละสามเวลา
รอดตัว
ร้อน
ร้อนๆ
รอยต่อ
รอยแผลในใจ
รอยร้าว
ระดับรากหญ้า
ระบอบทักษิณ
ระบายพื้นที่สี
ระบายสี
ระเบิดเวลาเขย่าบัลลังก์รัฐบาล
ระยะๆ
ระลอกที่สอง
รัฐตำรวจ
รัฐบาลเต็มใบ
รัฐบาลน้องสาว
รัฐบาลพี่คนแรก
รัฐบาลล้มตัวเอง
รัฐมนตรีเงา
รัดเข็มขัด
รับใช้

ร่วมด้วยช่วยกัน
ร่วมสังฆกรรม
รับมือ
รั้วไหล
รากของประเทศ
ราชาที่ดิน
ราดน้ำมันเข้าสู่กองไฟ
ราดน้ำมันเข้าใส่กองไฟ
รีดไถ
รื้อใหญ่
รุก
รุมแตะเลือดเนื้อ
รุมสูบเลือดสูบเนื้อ
รู้ต้นลึกหนาบาง
รูปร่างหน้าตา
รัฐไบเบิลื่องและไบแดง
รู้ร้อนรู้หนาว
เรียกแขก
เรียกคินคำพูด
เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์
ได้แค่ขนมจีบ ซาลาเปา
แรงเสียดทานทางการเมือง
แรมเดือนแรมปี
โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง
ไร้รอยต่อ

รับปาก

ล

ลงโทษ	ลดแลกแจกแถม
ลงรากลึก	ลัม
ลงสนาม	ลมปาก
ลงหว	ลัมลูกคลูกหลาน

ลัมเวที	ลูกชาวบ้าน
ลอยนวล	ลูกผีลูกคน
ลอยนวลตามระเบียบ	ลูกพี่
ละครการเมือง	ลูกเล่น
ล้นกลองรบ	ลูกศิษย์ลูกหา
ล้นไกฉมา	ลูบหน้าปะจมูก
ล้นปาก	เล็ก ๆ
ล้นวาจา	เล่นกันนอกกติกา
ลับ ๆ ล่อ ๆ	เล่นการเมือง
ล้างบาป	เล่นเกมตุ๊กติก
ล้างพิษ	เล่นด้วย
ล้างไฟ	เล่นบทบู๊ล้างผลาญ
ล้างภาพ	เล่นแรง
ล้างร้าย	เล่นแร่แปรธาตุ
ลิงแก้แห ยิ่งแก้ยิ่งพัน	เลยชอย
ลิงโลดดีใจจนเหลือ	เลือกที่รักมักที่ชัง
ลื่นซัก	เลือดกบปาก
ลื่นไหล	เลือดใหม่
ลืมหูลืมตา	โลกยุคไซเบอร์
ลูกฮือ	โลกหมุนไปข้างหน้า

ว

วงจรรูบาทว์	วาดภาพ
วงจรรูบาทว์	วังเต็น
วงจรรูบาทว์การเมืองไทย	เวที
วงแตก	เวทีประชาธิปไตย
วนอยู่ในอ่าง	เว็นวรรค
วัดครึ่งหนึ่งกรรมการครึ่งหนึ่ง	เวลาอันนี้มนู
วัวหายล้อมคอก	เวียน
วางจิ้งหะก้าต่อไป	เวียนเทียน
วางตัวไม่เป็นกลาง	แ่ววมา
วาดฝัน	

ศ

ศักรู
ศึกศึกหนัก
เศรษฐกิจติดลบ

ส

สแกนกรรม
ส่งข้อความ
สงครามน้ำลาย
สงครามโพล
สงครามนิวเคลียร์
ส่งสัญญาณ
สดใส
สดุดี
สภาจึก
สภาทาส
สภาปาหี่
สภาผิวเมีย
สภานามม้า
สมรู้ร่วมคิด

สะกดไม่เป็น
สะดุด
สังคมตกผลึก
สังชัยหัน ขวาทัน
สังเบรค
สัญญาณ
สับขาหลอก
สามเสาสลัก
สายเกินแก้ไข
สายตาประชาชน
สายตาพรั้มัว มองไม่เห็นความจริง
สายเหยี่ยวพลิกกลับมาเป็นสายพิราบ
สาวถึงตัวการใหญ่
สิบเอ็ด (11) อรหันต์

สัมผัส	สีเทาเข้ม
สมอง	สุกเอาเผากิน
สร้างต้นไม้พิษออกผลไม่เป็นพิษ	สัญญาภาคทางการเมือง
สร้างฝั้นสวยหุ	สุดชอย
สวนหมัด	สุดลิ่มทิ่มประตู
สวมบท	สูญเสียดินเนื้อและชีวิต
สวมหมวกอีกใบหนึ่ง	สูตรสำเร็จ
สองขั้ว	สู้ศึก
สอดไส้วาระซ่อนเร้น	เสกเป่า
สอบตก	เสกสรรปั้นแต่ง
สอบผ่าน	เส้นทางประชาธิปไตยไม่ได้ราบรื่น
สอย	เส้นแบ่ง
เส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจ	เสียงสะท้อน
เส้นสาย	เสียที่นั่ง
เสรีภาพคือลมหายใจของระบอบประชาธิปไตย	เสียม
เสาหลัก	เสียเลือดเนื้อ
เสียกรุง	เสียหน้าเสียรังวัด
เสียค่าหัวคิว	เสียหลักเสียจุดยืน
เสียงข้างมากลากไป	เสียกระดาษ
เสียงดัง	เลื่อนอนกิน
เสียงนกเสียงกา	แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์
เสียงประชาชนคือเสียงสวรรค์	ใส่ร้ายป้ายสี
เสียงสวรรค์	

ห

หญิงเหล็ก	หนูทดลองยา
หนักอก	หมดยุคหมดสมัย
หนักคนละม้วน	หมดศรัทธา
หน้าฉากที่เลิศหรูผลลัพธ์ที่เลิกลอย	หมดเด็ด
หน้าตาเป็นแมว แต่ออกกฎหมายมาหน้าตาเป็นสุนัข	หมาป่าจะมากินลูกแกะ
หน้าตาเป็นแมวแต่ออกลูกเป็นสุนัข	หมายมั่นปั้นมือ
หน้าผากการคลัง	หยวบๆ

หน้าผาลึก	หยิบ
หน้าผาแห่งความขัดแย้ง	หลบอยู่ข้างหลัง
หนาหู	หลวมๆ
หนีความจริงไม่พ้น	หลอกตัวเองไปวันๆ
หนีที่ภูชาตินี้ หนีที่ชาติหน้า	หลอ่เลี้ยง
หนีร้อนมาพึ่งเย็น	หลังฉาก
หนีสามชั่วโคตร	หลังชนกำแพง
หนีสินล้นพันตัว	หลังพิงฝา
หนีเสีย	หลายชาติหลายภาษา
หนุนหลัง	หลุด
หลุดขอบเวที	หาทางชิงชัย
หลุดออกจากปาก	หารือกันฉันทมิตร
ห้องฉุกเฉิน	หาล่าไฟพิเศษ
ห้องสอบประชาธิปไตย	หุ้นส่วนการเมือง
หักดิบ	เห็นดีเห็นงาม
หัน	เหนือกฎหมาย
หันหน้า	เหนือความคาดหมาย
หันหน้าเข้าหากัน	เหนือเมฆ
หันหน้าเจรจา	เหมาแข่ง
หัว	เหยื่อความรุนแรง
หัวกะทิ	เหยื่อทางการเมือง
หัวคิว	เหยื่ออันโอชะ
หัวใจ	เหรียญอีกด้านหนึ่ง
หัวชนฝา	เหลือแต่ตัวกับเงา
หัวมงกุฏ ท้ายมังกร	เหลืออดเหลือทน
หัวเลี้ยวหัวต่อ	เหวมรณะ
หัวเสีย	เหวี่ยงแห
หัวหอม	ให้เปล่า
หัวอกเดียวกัน	ให้รางวัล
หากิน	ไหล

อ

อกสั้นขวัญแขวน	ออกหน้า
อกหักจากการแต่งตั้งโยกย้าย	อ่อนข้อ
อนาคตของชาติ	ออปชั่น
อภิมหาโครงการ	อัดฉีด
อภิสิทธิ์ชน	อัดเม็ดเงิน
อม	อาการโคม่า
อยู่แค่อ้อม	อ่านเกม
อยู่ในร่องในรอย	อาวุธทางการเมือง
อยู่ในเส้นเลือด	อำนาจเงิน
อยู่บนแผนกระดาษ	อำนาจนอกระบบ
อำนาจในฝัน	อุ้งข้าวอุ้งน้ำ
อำนาจในมือ	เอาคืน
อำนาจมืด	เอาจริงเอาจัง
อีตง	เอาดีใส่ตัวเอาชั่วใส่คนอื่น
อุดช่องโหว่บนโลกไซเบอร์	เอาเป็นเอาตาย
อุบ	เอาเสาไฟฟ้าลงก็ชนะ
อุ้ม	เอ้อมไปเอาผิดไม่ถึง
อุ้มชู	แอบซ่อนอยู่ในที่มืด

ฮ

ฮั่ว
ฮั่วตัวเลข
ฮุบ

ประวัติย่อผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย

ชื่อ - นามสกุล กาญจนา ตันโพธิ์

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

ที่อยู่ : สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ : 086 550 4186

อีเมลล์ : kanchana@g.swu.ac.th

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี : ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาโท : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปริญญาเอก : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์